A map of Latvia with several red circles of varying sizes placed over different regions, likely indicating specific locations or data points. The map shows the country's outline and internal regional boundaries. The text is overlaid on the southern part of the map.

**PROFESIONĀLĀS
IZGLĪTĪBAS ATBILSTĪBA
DARBA TIRGUS
VAJADZĪBĀM**

PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS ATBILSTĪBA DARBA TIRGUS VAJADZĪBĀM

Pētījums par profesionālās izglītības atbilstību darba tirgus vajadzībām
Kurzemes plānošanas reģionā, Jelgavas pilsētā un apkārtējā teritorijā
(Jelgavas, Ozolnieku un Dobeles novados)

izstrādāts

Kurzemes plānošanas reģiona pasūtītā pētījuma „Par profesionālās izglītības atbilstību darba tirgus vajadzībām, sadarbības modeļa izstrāde un apmācību organizēšana prakšu vadītājiem”, Latvijas-Lietuvas pārrobežu sadarbības programmas 2007.-2013.gadam projekta Nr.LLIV-265 „Profesionālās izglītības pilnveidošana atbilstoši darba tirgus prasībām” ietvaros

Rīga 2014

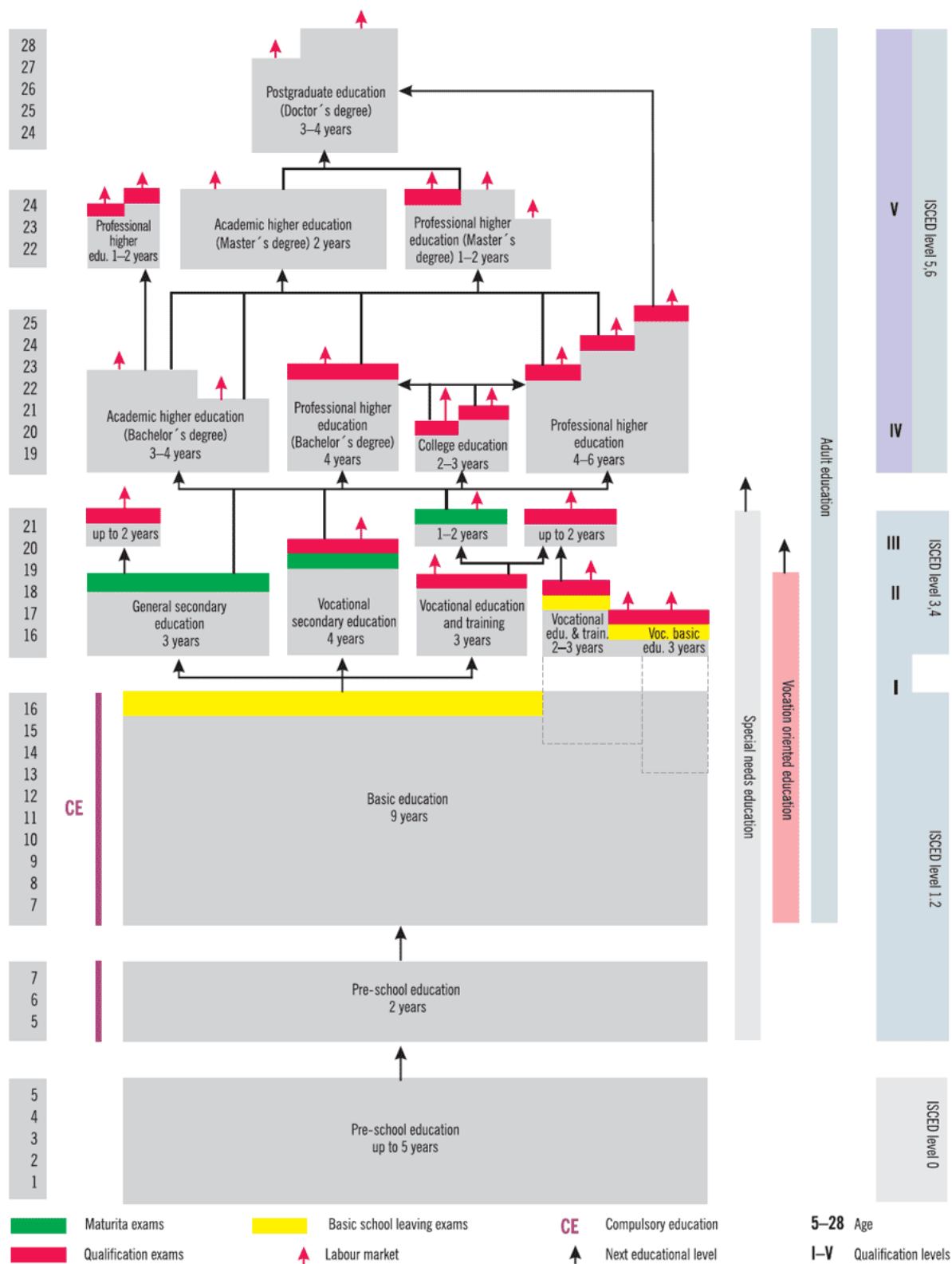
SATURS

SATURS	3
STUDY SUMMARY	5
EDUCATION SYSTEM IN LATVIA	5
AIM AND OBJECTS OF THE STUDY	6
NATIONAL LAW	7
NATIONAL PLANNING DOCUMENTS	7
CURRENT SITUATION	8
COOPERATION.....	9
MARKETING.....	11
SUPPORTING CAREER DEVELOPMENT	11
NEEDS AND DEMAND OF THE LABOUR MARKET	11
BEST FOREIGN EXPERIENCE	12
DEVELOPMENT SCENARIOS	13
SPATIAL MODELLING OF THE DEMAND FOR EDUCATION	14
PROJECT IDEAS	17
IEVADS	18
METODOLOĢIJA	18
PĒTĪJUMA IEROBEŽOJUMI	19
PĒTĪJUMA STRUKTŪRA	19
1. PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS SISTĒMA LATVIJĀ	21
1.1. SPĒKĀ ESOŠAIS NORMATĪVAIS REGULĒJUMS	21
1.2. IESAISTĪTĀS INSTITŪCIJAS UN TO KOMPETENCES PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS ORGANIZĀCIJĀ.....	21
1.3. PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS FINANSĒŠANA	22
1.4. SECINĀJUMI UN PROBLEMĀTIKA	22
1.5. PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS ATTĪSTĪBAS TENDENCES	23
2. PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS IESTĀDES	26
2.1. CĪRAVAS PROFESIONĀLĀ VIDUSSKOLA.....	28
2.2. KULDĪGAS TEHNOĢIJU UN TŪRISMA PROFESIONĀLĀ VIDUSSKOLA	36
2.3. LAIDZES PROFESIONĀLĀ VIDUSSKOLA.....	44
2.4. PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS KOMPETENCES CENTRS LIEPĀJAS VALSTS TEHNIKUMS	50
2.5. SĀLDUS PROFESIONĀLĀ VIDUSSKOLA.....	58
2.6. SKRUNDAS PROFESIONĀLĀ VIDUSSKOLA.....	65
2.7. PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS KOMPETENCES CENTRS VENTSPILS TEHNIKUMS	71
2.8. JELGAVAS TEHNIKUMS	78
2.9. KURZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONA PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS IESTĀŽU DARBĪBAS ANALĪZE	84
2.10. SECINĀJUMI UN REKOMENDĀCIJAS.....	91
3. PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS IESTĀŽU SADARBĪBA	95
3.1. VISPĀRĪGS SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS	95
3.2. SADARBĪBA MĀCĪBU PRAKSES ORGANIZĀCIJĀ	97
3.3. SADARBĪBA AR SOCIĀLAJĒM PARTNERIEM UN VALSTS/ PAŠVALDĪBU INSTITŪCIJĀM	104
3.4. SECINĀJUMI UN REKOMENDĀCIJAS.....	115
3.5. SADARBĪBAS PILOTMODELIS	121
4. MĀRKETINGA AKTIVITĀTES UN KARJERAS ATTĪSTĪBAS ATBALSTS	123
4.1. MĀRKETINGA AKTIVITĀTES.....	123
4.2. KARJERAS ATTĪSTĪBAS ATBALSTS.....	135

5. DARBA TIRGUS VAJADZĪBAS UN PIEPRASĪJUMS	143
5.1. NODARBINĀTĪBAS UN DARBASPĒKA STRUKTŪRA KURZEMES REĢIONĀ, JELGAVAS PILSĒTĀ UN TĀS APKĀRTNĒ	143
5.2. PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS SPECIĀLISTU PIEPRASĪJUMS DARBA TIRGŪ	159
5.3. SECINĀJUMI UN REKOMENDĀCIJAS	179
5.4. RĪCĪBAS PLĀNS PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS PROGRAMMU UZLABOŠANAI	182
6. ĀRVALSTU LABĀKĀ PRAKSE	183
6.1. PROFESIONĀLĀ VIDĒJĀ IZGLĪTĪBA SOMIJĀ	183
6.2. PROFESIONĀLĀ VIDĒJĀ IZGLĪTĪBA VĀCIJĀ	187
6.3. PROFESIONĀLĀ VIDĒJĀ IZGLĪTĪBA DĀNIJĀ	191
6.4. SECINĀJUMI	196
7. PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS ATTĪSTĪBAS SCENĀRIJI	198
7.1. GAIDĀMĀS PĀRMAIŅAS	198
7.2. STRATĒGISKĀS IZVĒLES	200
7.3. ALTERNATĪVIE SCENĀRIJI	201
7.4. SECINĀJUMI	207
8. PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS PIEPRASĪJUMA TĒLPISKĀ ANALĪZE	208
8.1. METODOLOĢIJA	208
8.2. IEDZĪVOTĀJU IZVIETOJUMS	210
8.3. DARBA VIETU IZVIETOJUMS	213
8.4. SECINĀJUMI UN IETEIKUMI	219
9. PROJEKTU IDEJAS	221
9.1. PROJEKTA IDEJA NR.1	221
9.2. PROJEKTA IDEJA NR.2	222
9.3. PROJEKTA IDEJA NR.3	224
SAĪSINĀJUMI UN LIETOTIE TERMINI	226
SAĪSINĀJUMI	226
LIETOTIE TERMINI	227

STUDY SUMMARY

Education system in Latvia

Education system in Latvia (Latvian Ministry of Education)

Aim and objects of the study

- Aim of the study is:
  - o To identify the vocational education and training (VET) offer and labour market demand in Kurzeme Planning Region, as well as in Jelgava City and its vicinity (Jelgava, Ozolnieki and Dobele municipalities),
  - o To elaborate cooperation model for the cooperation between VET schools and companies to allow for timely reaction to the rapidly changing labour market needs and to allow for introduction of changes in the education process.
- Eight VET schools were involved in the study (see map below):
  - o Cirava Vocational Secondary School,
  - o Kuldīga Technology and Tourism Vocational school,
  - o Laidze Vocational Secondary School,
  - o Vocational education competence centre Liepāja Technical College,
  - o Saldus Vocational Secondary School,
  - o Skrunda Vocational Secondary School,
  - o Vocational education competence centre Ventspils Vocational School,
  - o Jelgava Vocational School.

VET schools involved in the Project study

- The study is based on several discussions in 2013 (Ventspils – 18 April and 16 July, Skrunda – 24 April and 19 July, Laidze – 16 July, Kuldīga – 17 July, Cirava and Liepāja – 18 July, Saldus 19 July, Jelgava – 26 July and the meeting of principals in Kuldīga on 22 May), questionnaires, and other information sources.

National law

- According to the national legislation vocational education is practical and theoretical preparation for working in a particular profession, professional qualification and perfection of professional competence. The state is in charge of the organisation of VET, content development, implementation and financing. The use of means in vocational education is mainly determined by the Ministry of Education and Science.
- The current national law and division of responsibilities is not a proper motivation and does not allow the education establishments to introduce large-scale innovations in the content of curricula or the education process due to the following reasons:
  - Unclearly defined cooperation and involvement principles of the social partners in all VET processes, undefined duties and responsibilities of social partners due to which their involvement in VET is episodic and non-efficient, the representatives of social partners involved are not always prepared for the solution of VET issues on its merits,
  - The principle of delegation is not taken into account in the involvement of social partners at present. Individuals currently taking part in VET processes do not represent the industry as a whole and do not take responsibility on behalf of industry employer and employee organisations, and thus they do not represent the parties involved in social dialogue,
  - There is not developed a support system for ensuring the involvement of employers in VET, lacking motivation to involve in these processes,
  - Although there are preconditions for social dialogue on the national level, there is no institutionalised industry representation mechanism (at present the Industry expert councils are emerging as part of the project), at industry level the representing organisation lack the relevant capacity, the industry representation is fragmented, there are no specific criteria for the development of industry representation and operation on national and regional level, , and thus it is impossible to gather a consolidated opinion of the industry,
  - The employers are interested in an integrated solution of labour force issues jointly with all vocational qualification levels, but the current National Tripartite Sub-council for Cooperation in Vocational Education and Employment (*Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadome – PINTSA*) mainly focuses on issues of preparing specialists of professional qualification level 1-3.

National planning documents

- The VET topic in the National Development Plan 2014 – 2020 is covered within the Strategic Objective “Development of Competencies”, stipulating that VET should be especially improved,
- The Guidelines for the Optimisation of the Network of Vocational Education Institutions 2010-2015 have been elaborated. According to the guidelines the number and location of VET schools shall be reduced in the regions, these shall be differentiated, modern and suitable VET equipment shall be provided, more efficient use of all kind of resources shall be promoted by increasing the quality and access to VET,

- According to the National Guidelines on education development 2014 – 2020 special attention shall be paid to strengthening cooperation with employers regarding VET management, implementation of VET curricula, including provision of internships, as well as developing such VET principles and elaborating modular VET curricula and dual education (*duale Berufsbildung* from German).

Current situation

- All VET schools involved in the study are subordinate to the Ministry of Education and Science. The VET schools in Ventspils, Liepaja and Jelgava have been assigned the status of a vocational education competence centre (VECC), and recently it was assigned to the VET school in Kuldiga,
- The largest VET school in Kurzeme Planning Region is Liepaja Technical College (1322 students), while the smallest – Laidze Vocational Secondary School (211 students),
- The most diverse VET offer is in Liepaja and Ventspils, and the largest number of students are enrolled with the following curricula: “Catering services” (778 students), “Economics” (560 students) and “Car mechanic” (418 students). In total the VET schools in Kurzeme provide the young specialists in 30 various professions,
- The number of students in VET schools in Latvia, as well as in the VET schools analysed as part of the study, is decreasing not only to the negative demographic development, but also due to the low prestige of VET,
- During the last two study years the number of students in Kurzeme VET schools has decreased by 3.8%, and the proportion of students expelled from VET schools varies between 12.6% and 14.7%,
- 38.5% of the Kurzeme VET school alumni work in their profession, while 17% continue further learning. This is deemed an unsatisfying index, since it shows that the majority of effort and means invested in VET do not reach the aim,
- A majority (41.3%) of teachers in Kurzeme VET schools are in the age group 50-59,
- The average annual financing per one student between 2009 and 2012 was EUR 2967,
- In order to attract new students the VET schools compete with each other and general schools. The competition is extremely harsh due to the decreasing number of pupils in the study area,
- All VET schools consider their equipment as suitable for the relevant curricula.
- Comparison of general performance indicators of VET schools in 2013/2014 study years are shown in table below.

2013 / 2014 study year	Cirava VSS	Kuldiga TTVS	Laidze VSS	Liepaja TC	Saldus VSS	Skrunda VSS	Ventspils VS	Jelgava TC
Number of students	390	546	211	1 322	555	221	713	648
Number of curricula	6	11	6	20	7	6	14	9
Number of students per 1 teacher	35,5	21,8	19,2	13,4	24,1	17,0	27,4	12,2
Percentage of expelled students	9,7%	18,3%	20,4%	15,7%	13,7%	16,7%	4,6%	17,1%

2013 / 2014 study year	Cirava VSS	Kuldīga TTVS	Laiže VSS	Liepāja TC	Saldus VSS	Skrunda VSS	Ventspils VS	Jelgava TC
Percentage of students expelled after the 1st study year	54,2%	47,4%	37,0%	54,5%	48,0%	23,4%	51,8%	52,5%
Number of graduates working in profession	35,5%	36,2%	33,2%	31,3%	45,4%	22,1%	66,0%	35,7%
Percentage of teachers (until the age of 29)	none	6,7%	4,3%	3,2%	none	none	18,8%	15,9%
Number of students from Kurzeme Region	97,7%	97,1%	87,1%	98,1%	76,4%	86,1%	97,1%	2,5%
Income (LVL) per 1 student in 2012	3 424	1 719	3 425	1 693	4 085	3 000	1 127	2 106
Total area of buildings (m ²)	7 179	3 851	8 159	30 236	16 285	8 232	4 423	15 555
Building maintenance costs (LVL/m ²) in 2012	16	69	14	21	25	23	43	16
Percentage of students living in the dorms	40,0%	26,9%	33,2%	22,4%	62,2%	62,0%	23,8%	23,9%
Occupancy rate of dorms	41,1%	122,5%	31,1%	53,2%	83,5%	59,6%	94,4%	51,7%

Cooperation

- The VET schools of the present study have developed cooperation with the representatives of employers in order to provide the learning of professional skills during the studies,
- Until now there is not established an institutional framework covering VET schools and labour market representatives – employers and representative industry associations. Only such cooperation can guarantee the compatibility of experts prepared by VET schools to the labour market needs,
- The State Education Development Agency (SEDA, Latvian – VIAA) jointly with four cooperation partners – Employers' Confederation of Latvia, Free Trade Union Confederation of Latvia, National Centre for Education and State Service of Education Quality is creating a cooperation platform within a pilot project – industry expert councils (IEC), which has elaborated 12 maps of basic professions, specializations and related professions of the industry. The IEC shall become a permanent cooperation partner for VET schools in future as regards the development and updating of relevant curricula,
- The VET schools of the present study have regular cooperation with business by providing internships within the companies. The practical and lab tasks in the companies are carried out by 1% of students, practical studies – 23% of students and qualification internship – 98% of students,
- In general the number of internship places is sufficient in the region,
- The VET schools of the present study have concluded tripartite (company, student, VET school) agreements on the practical studies and internships for students, as well as

cooperation agreements between companies and education establishments allowing the education establishments to provide internships in companies in long-term,

- Some VET schools use different terminology as regards the internships, which imposes obstacles as to the comparison of these. And the internship documentation is also varying, and there is no common internship guidelines in the country,
- Underdeveloped e-environment for exchange of information between the VET schools and internship managers at companies and the interns.

Marketing

- Marketing measures by Kurzeme VET schools and Jelgava Technical College focus mainly on raising awareness of the curricula of each individual VET school. Some schools have improved lately improved their marketing materials, websites, communication in mass media,
- The VET schools have not identified their competitive advantages as compared with the other VET in the region and hence the marketing activities and development plans are not focused,
- The efficiency of marketing activities is not evaluated thus VET's do have not a clear understanding whether the target audiences are not reached,
- There is commended to improve the communication with target audiences, to involve cooperation partners (associations of enterprises) and promote the marketing of competitive advantages.

Supporting career development

- Career development and advisory services may significantly improve the VET quality by using individual approach and by allowing the students to choose the most suitable profession, thus reducing the risk of early drop-out or having chosen the wrong profession, which is not in line with his/her personal features,
- At present the VET schools focus on increasing the number of students,
- Qualitative career development support VET schools can only provide with targeted measures, including by establishing a special team of career development advisors,
- Career development services are provided formally, but the quality thereof is insufficient. For instance, only in Liepaja VET school individual career consultations are available,
- Only in Saldus Vocational Secondary School the students are prepared for switching from studies to labour market by providing training as regards job search skills,
- New methods for publicity measures of VET schools are needed, including providing "hands-on experience",
- By developing companies similar to "learning companies" the students would be provided with the opportunity to assess their suitability to the chosen profession.

Needs and demand of the labour market

- According to macroeconomical analysis in future there will be an increased demand for qualified workers and craftsmen, both nationally and regionally,
- The demand will be especially high for workers in the manufacturing, service and trade industries,
- There are demand for workers in the agriculture industry will be lower, but not in all sectors – there will be a lack of qualified workers in agriculture, forestry and fishery,
- Each of the VET schools of the present study prepare experts both in sectors, which will experience high demand, and also in sectors which will have low demand; however, mainly in sectors with rising demand,
- In general the labour market is satisfied with the quality of labour force coming from VET schools, and the VET schools follow the labour market trends,

- The highest added value in Kurzeme Planning Region is attributed to the manufacturing industry, transport and storage, wholesale and retail, and repairs of vehicles and motorbikes,
- The largest number of employed in 2012 in Kurzeme Planning Region was in the manufacturing and power industry (21.6 %), and trade, accommodation and catering industry (14.8 %),
- The highest added value in Zemgale Planning Region is attributed to the manufacturing industry, agriculture, wholesale and retail, and repairs of vehicles and motorbikes,
- The largest number of employed in 2012 in Zemgale Planning Region was in the trade, accommodation and catering industry (18 %), and manufacturing and power industry (17.2 %),
- According to statistical data Kurzeme VET schools should focus on preparing experts in the following industries: wholesale and retail, food production, textile production, production of timber, wood and cork, freight transportation by road, passenger transport by road, storage and auxiliary tasks in transport and other,
- Kurzeme VET schools offer a wide range of vocational curricula, which in general are in line with Kurzeme region development priorities, specialization of the region and development strategy,
- Jelgava VET school offers a wide range of vocational curricula, which in general is in line with development priorities of Jelgava City and its vicinity, specialization and development strategy of Jelgava,
- Also in future the changes in labour market shall be analysed, the economic development outlook of the region shall be analysed in order the labour force supply meets the demand. This task is most feasible to be carried out within one planning region.

Best foreign experience

- The VET system in Finland, Germany and Denmark was analysed within the present study,
- In Finland the responsibility for VET is mainly transferred to municipalities and the unions thereof. Basic guidelines for the content of VET curricula and qualification requirements are approved by the Finnish National Board of Education. The VET schools elaborated individual learning plans, they may determine the length of the study year, learning schedule, holidays, in cooperation with other local education providers and employers. Each student creates his own study plan,
- In Germany the dual education system dominates in the VET – it is a partnership, where the main responsibility for the curricula content, its implementation and responsibility, as well as the right to assess the student performance and hand over a qualification deed, lies within the employers. The studies at the education establishment may be started only after a contract is concluded with the company, where he/she is named an “apprentice” and gets an apprentice salary. Great attention is paid to the training teacher. In addition to the existing qualification they have to have knowledge of the teaching and work pedagogics, which is approved by an certificate of conformity exam.
- In Denmark the studies are subject to individual needs and capabilities to fit within the VET system (principle of gradualness) and the curricula content is determined in close cooperation with the social partners. The students create their individual study plan in all stages. The initial study stage serves as an introduction in the chosen industry and

profession or for trying the various professions/industries in order to choose the most appropriate one. The next stage is largely implemented like the dual system, e.g. contract with a company, apprentice salary, on average 60% of the studies are organized at the company, but the main responsibility lies with the education establishment, which organizes the final examinations and invites external examiners from employers and trade unions.

- the most interesting best practice elements from foreign countries, which might be used by education policy-makers or implementers in Latvia, might be the following:
  - Finland: the VET schools are subordinate to municipalities, but the basic principles and financing still comes from the government. Nevertheless they are relatively free in decision-making thus allowing to suit the studies according to the needs of the municipality and for successful cooperation;
  - Germany: for successful implementation of the dual education system, large attention should be paid to the teaching of training teachers and drafting relevant methodology materials, as well as to the issue which party (educators or employers) is responsible for granting the qualification;
  - Denmark: in Latvia (at least as regards the VET schools covered by the present study) there is a large number of expelled students and the largest proportion of students are expelled after the first study year. Solution of the situation may be adapted from Denmark, where similar problems are solved with the initial study programmes, where crucial support to students is provided by vocational education career advisers.

Development scenarios

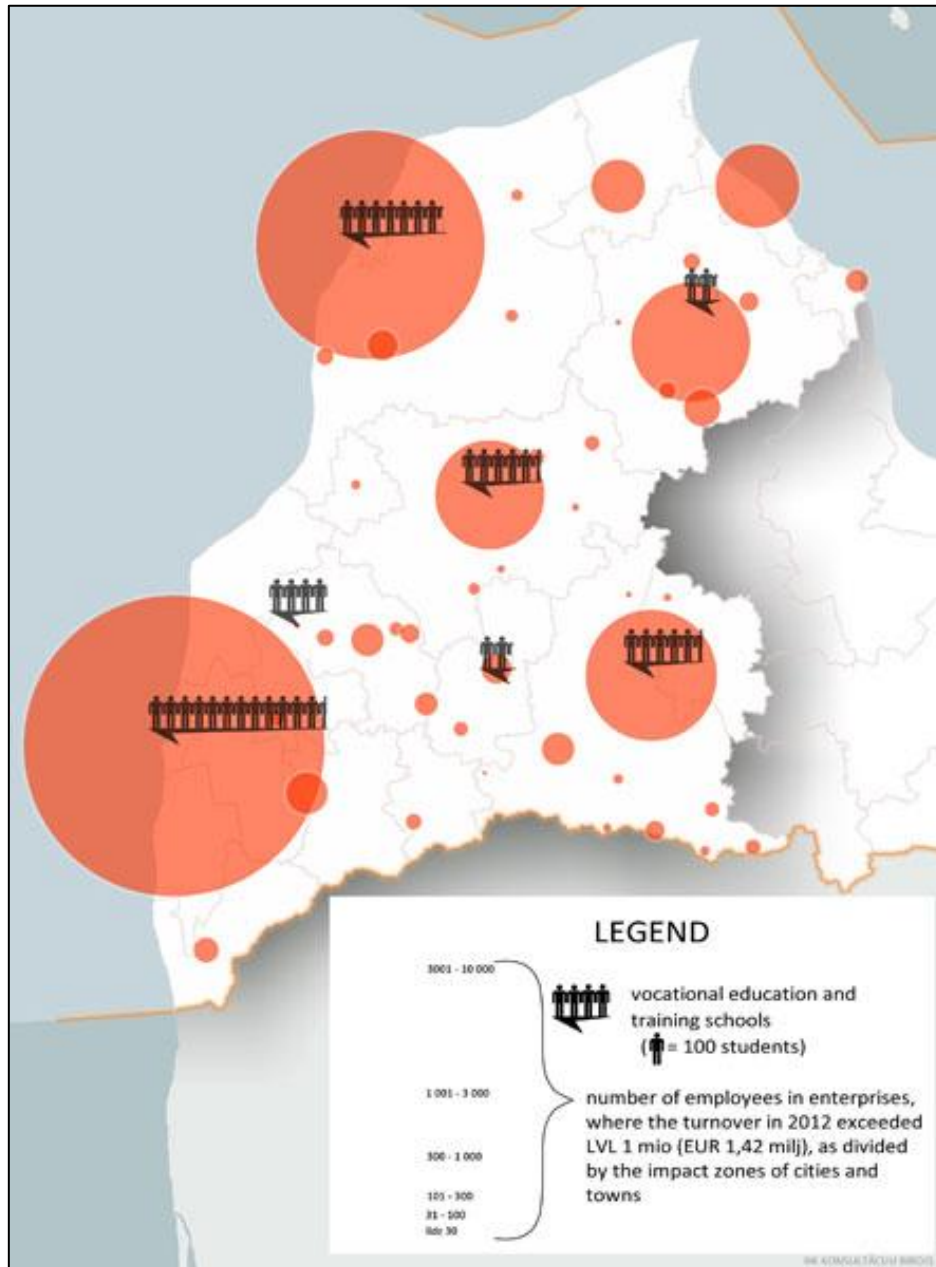
- People leaving rural areas, reducing towns and villages, changes in the demography and the labour market, globalisation, technology developments and a number of other changes prove the VET system shall face inevitable transformations,
- To steer these transformations in a positive direction, a respective development scenario shall be chosen as a result of which the highest return will be achieved and where there enough resources to implement it,
- Four development scenarios of VET schools in Kurzeme Planning Region and Jelgava were studied:
  1. Local development scenario means each VET school adjusts their development according to labour market needs,
  2. Regional development scenario means that all VET schools in the regions agree on common development considering the regional labour market needs,
  3. Innovative development scenario means that the VET schools provide development preceding the labour market, development of innovative vocational education by becoming units fostering high added value economy in the region,
  4. Current system evolution scenario means each VET school does not introduce any changes to their development plans,
- Although a particular focus on any of the scenarios is not advisable, the regional development scenario is mostly preferred (i.e. it has more advantages),

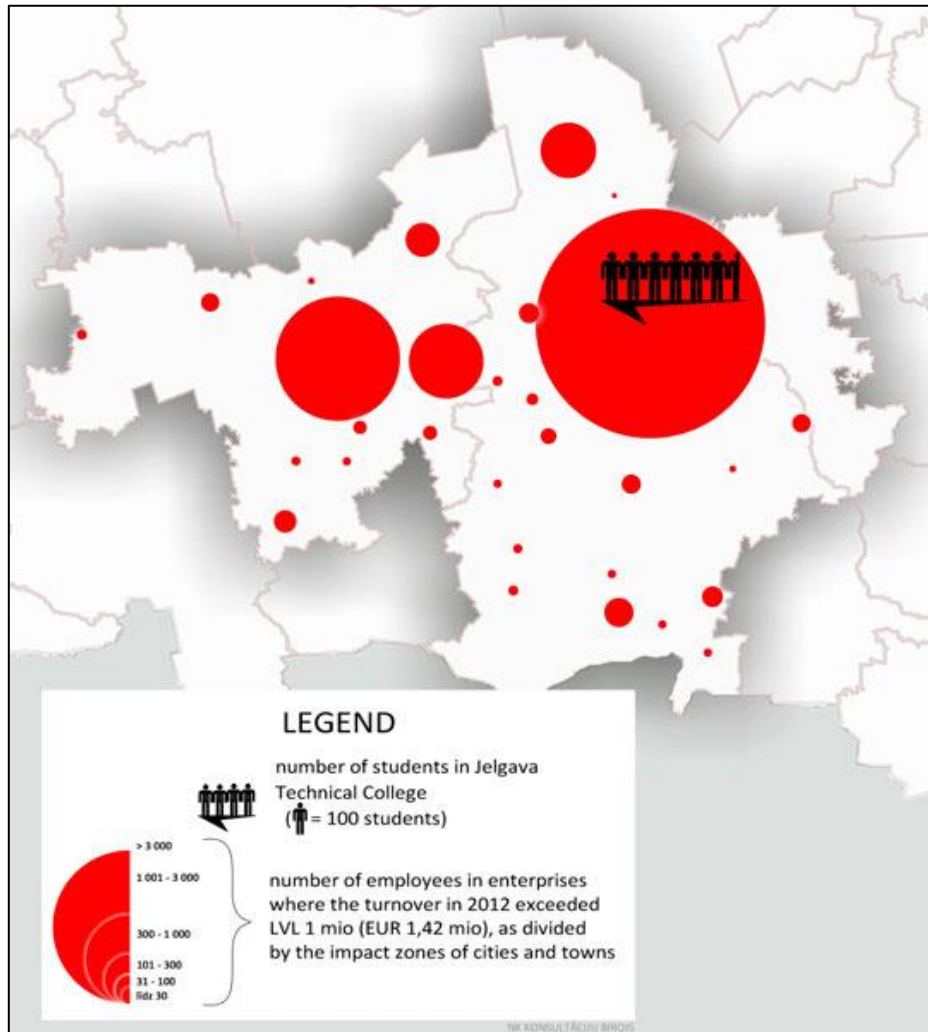
- Merging the advantages of several scenarios shall be considered. For instance, by developing the VET schools as units of intellectual development and entrepreneurship in the municipality, and by striving to develop future-orientated economics, and by avoiding reforms resulting in too rapid negative changes.

Spatial modelling of the demand for education

- As part of the study the location of residents, permanent jobs and VET Schools in Kurzeme Planning Region, Jelgava and its vicinity, was assessed by considering the following aspects:
  - Location of residents considering the location of VET schools opposed to population density and location of largest towns/ cities,
  - Location of jobs by assessing the location of largest companies (subdivided by industries). As part of the present study the location of large companies (turnover exceeding LVL 1 mio.) within towns/ cities was assessed.
- By assessment of population density and location of largest towns/cities, the following conclusions may be drawn:
  - VET schools are located in nearly all largest towns/cities of the region – in Liepaja, Ventspils, Saldus and Kuldiga. There is no VET school in Talsi, since there is one ca. 10 km off the town. Jelgava Technical College is located in the largest city of Zemgale,
  - Not all VET schools are located in large towns or densely populated areas – Cirava and Skrunda VET schools are located outside larger towns, Laidze Vocational Secondary School is located close to Talsi,
  - This aspect, being assessed individually, cannot be deemed sufficient to decide on the closure or relocation of any of the VET Schools. However, it shall be considered, whether a VET school located in Talsi would not raise the competitiveness of the Talsi Municipality in long-term; the competitiveness of VET schools located outside towns shall be assessed considering future economy development trends and the demographic situation.
- Considering the number of jobs in largest companies by towns/ cities, the following conclusions may be drawn:
  - The largest number of jobs is in the largest cities – Liepaja, Ventspils and Jelgava. The largest VET schools are located in these cities,
  - Several large companies are in Kuldiga, Saldus and Talsi,
  - Cirava and Skrunda VET schools are located in areas, where there are no large companies (i.e. jobs) or are only a few, and from this point of view their competitiveness is lower. Taking this aspect into account, the development outlook of these VET schools shall be considered in long-term, i.e. whether or not it is feasible to displace these to larger towns (e.g. to Aizpute and Skrunda),

Distribution of jobs in large companies and location of vocational education and training schools in Kurzeme Planning Region

Distribution of jobs in large companies and location of vocational education and training schools in Jelgava City and neighboring municipalities

- Considering the number of jobs in largest companies by industries, the following conclusions may be drawn:
  - The opinion of company representatives, where there are no VET schools in their vicinity preparing relevant experts, shall be gathered. For instance, for the retail in Saldus, food processing in Roja, Ventspils and Liepaja, wood processing in Ventspils and Talsi, construction in Ventspils,
  - It shall be assessed, whether students continue working in Kurzeme in their profession, which they have studied in a VET school located far from companies of relevant industries (e.g., mechanical engineering in Cirava and Kuldīga VET schools, wood processing in Cirava and Skrunda, construction in Skrunda),
  - It shall be identified, whether there is the need in Kurzeme Planning Region for preparing experts in the medical care,
  - The demand in the areas with high proportion of small companies (e.g., accommodation and catering services) was not assessed within the present study.

Project ideas

There were proposed the following project ideas:

- improvement of the practical knowledge and competence of teachers according to the demand of labor market,
- development of career and continuing education in vocational education competence centres,
- development of entrepreneurship for students of vocational schools.

IEVADS

Pētījuma mērķis ir:

- apzināt profesionālās izglītības piedāvājumu un darba tirgus pieprasījumu Kurzemes plānošanas reģionā kā arī Jelgavā un tās apkārtējā teritorijā (Jelgavas, Ozolnieku un Dobeles novadi),
- izstrādāt sadarbības modeli profesionālās izglītības iestāžu sadarbībai ar darba devējiem, lai savlaicīgi spētu reaģēt uz strauji mainīgajām vajadzībām darba tirgū un varētu veikt izmaiņas izglītības procesā.

Pētījumā tika iesaistītas astoņas profesionālās izglītības iestādes: Cīravas Profesionālā vidusskola, Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālā vidusskola, Laidzes Profesionālā vidusskola, Profesionālās izglītības kompetences centrs Liepājas Valsts tehnikums, Saldus Profesionālā vidusskola, Skrundas Profesionālā vidusskola, Profesionālās izglītības kompetences centrs Ventspils Tehnikums un Jelgavas Tehnikums.

Metodoloģija

Pētījuma izstrādē tika izmantotas šādas metodes:

- informācijas un datu apkopošana (kabineta pētījums),
- pētījumu datu sekundārā analīze,
- pētījuma darba grupas un Pasūtītāja kopīgas darba grupas,
- pētījuma izstrādē izmantotas kvalitatīvās un kvantitatīvās pētījumu metodes:
  - veiktas profesionālās izglītības iestāžu pedagogu, audzēkņu, absolventu, kā arī uzņēmumu (darba devēju) aptaujas izpēti teritorijā (izmantojot CAWI un CATI metodes),
  - veiktas projektā iesaistīto profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu interneta aptaujas,
  - veiktas profesionālās izglītības iestāžu speciālistu e-pasta aptaujas prakšu jautājumos,
  - veikta projektā iesaistīto profesionālās izglītības iestāžu mārketinga aktivitāšu materiāla saturs analīze,
  - izstrādāti nākotnes scenāriji, izmantojot nākotnes plānošanas metodes un tehnikas, t.sk. pielietojot koprades metodes,
  - veikta profesionālās izglītības pieprasījuma telpiskā analīze,
  - veikta primāro un sekundāro datu analīze.
- pētījuma izstrādes laikā notikušas apaļā galda diskusijas, fokusgrupu/darba grupu diskusijas, tikšanās, notikušas intervijas:
  - apaļā galda diskusijas: „Jauniešu integrācija un konkurētspēja mūsdienīgā darba tirgū” Skrundā 2013.gada 24.aprīlī, „Par Ventspils Tehnikuma profesionālās izglītības programmas „Energētika un elektronika” atbilstību/audzēkņu sagatavotību darba tirgus prasībām” Ventspilī 2013.gada 18.aprīlī, „Profesionālās izglītības loma darba tirgū” Jelgavā 2013.gada 11.decembrī,
  - izglītības iestāžu apmeklējumi un fokusgrupu/darba grupu diskusijas: profesionālās izglītības iestāžu direktoru un citu vadošo darbinieku sapulce Kuldīgā 2013.gada 22.maijā, Ventspilī 2013.gada 18.aprīlī un 16.jūlijā, Skrundas Profesionālajā vidusskolā 24.aprīlī un 19.jūlijā, Laidzes Profesionālajā vidusskolā 16.jūlijā, Kuldīgas 17.jūlijā, Cīravas Profesionālajā vidusskolā

18.jūlijā, Liepājas Valsts tehnikumā 18.jūlijā, Saldus Profesionālajā vidusskolā 19.jūlijā, Jelgavas Tehnikumā 26.jūlijā, „Izglītības iestāžu attīstības iespējas Kurzemes reģionā, Jelgavā un tās apkaimē” Rīgā 2013.gada 8.novembrī, „Kurzemes reģiona profesionālās izglītības iestāžu attīstības scenāriji” Kuldīgā 2013.gada 6.decembrī.

- pētījumā atsevišķi nodalīts Kurzemes plānošanas reģions, Jelgavas pilsēta un tās apkārtējā teritorija,
- sagatavots telpiskās analīzes rezultātu kartogrāfiskais materiāls ar profesionālās izglītības iestāžu novietojumu un audzēkņu skaita dinamiku, darba tirgu raksturojošu informāciju u.c.

Pētījuma realizācijas metodoloģijā ir ievēroti šādi principi:

- datu iegūšanai pētījumā ir izmantotas kvantitatīvās sociālā pētījuma metodes – dati no publiski pieejamajām datu bāzēm; esošo attīstības programmu, pētījumu un normatīvās bāzes analīze,
- kvantitatīva darba devēju – uzņēmēju aptauja pētījuma pārklājuma teritorijā (336 respondenti); profesionālo izglītības iestāžu pedagogu (103 respondenti), audzēkņu (209 respondenti) un absolventu (110 respondenti) interneta aptauja.

Konkrēti priekšlikumi un rekomendācijas profesionālo izglītības iestāžu darba efektivitātes uzlabošanai un profesionālās izglītības attīstībai, t.sk. Kurzemes plānošanas reģiona, un Jelgavas pilsētas attīstības plānošanas dokumentiem, kā arī nacionāla līmeņa plānošanas dokumentiem un normatīvās bāzes pilnveidošanai tika iestrādāti katras Pētījuma nodaļas (ja piemērojami) ietvaros.

Pētījuma ierobežojumi

Pētījumā analizētas astoņas profesionālās izglītības iestādes – septiņas Kurzemes reģionā un viena Zemgales reģionā. Centrālās Statistikas pārvaldes sniegtie dati atsevišķos jautājumos ir pieejami no 2007. līdz 2011.gadam.

Pētījuma struktūra

Pētījuma struktūra veidota, lai sasniegtu pētījuma mērķi un izpildītu pētījuma uzdevumus:

- 1.nodaļa **Profesionālās izglītības sistēma Latvijā** – pārskats par spēkā esošo profesionālās izglītības normatīvo regulējumu, profesionālās izglītības finansēšanu, iesaistītajām institūcijām, to kompetencēm, galveno problēmu identifikācija un profesionālās izglītības attīstības tendencēm.
- 2.nodaļa **Profesionālās izglītības iestādes** – profesionālās izglītības iestāžu vispārējs raksturojums, to darbības analīze un ieteikumi darba efektivitātes paaugstināšanai. Izglītības iestāžu vispārējās darbības analīzei tika izmantoti šādi rādītāji: 1) iestādes vispārīgs raksturojums, 2) izglītības programmu piedāvājums un pieprasījums, 3) izglītojamie, 4) izglītības iestādes personāls, 5) funkcionālā apkalpes zona, 6) izglītības iestādes finansējums, 7) izglītības iestādes materiāltehniskais nodrošinājums, 8) nozīmīgākie projekti, 9) izglītības iestādes attīstības plāni.
- 3.nodaļa **Profesionālās izglītības iestāžu sadarbība** – nodaļa ietver profesionālo izglītības iestāžu esošās sadarbības analīzi, esošās sadarbības formas ar prakšu vietām, uzņēmumiem, darba devēju un nozaru asociācijām un citiem sadarbības partneriem, kā arī sadarbības pilotmodeļa apraksts izglītības iestāžu sadarbībai ar darba devējiem.

- 4.nodaļa **Mārketinga aktivitātes un karjeras attīstības atbalsts** – profesionālās izglītības iestāžu mārketinga aktivitāšu (mājās lapa, informatīvās norādes, informatīvie materiāli un prezentācijas, darbība sociālajos tīklos, izstādēs u.c. pasākumos, sadarbība ar vispārizglītojošām skolām) audzēkņu piesaistei un atpazīstamības nodrošināšanai analīze.
- 5.nodaļa **Darba tirgus vajadzības un pieprasījums** – analīze par darba tirgus vajadzībām un pieprasījumu Kurzemes plānošanas reģionā, Jelgavas pilsētā un apkārtējā teritorijā.
- 6.nodaļa **Ārvalstu labākā prakse** – šajā pētījuma nodaļā ir sniegta informācija par to, kā profesionālās izglītības sistēma veidota citās valstīs, īpašu uzmanību pievēršot vidējās profesionālās izglītības posmam.
- 7.nodaļa **Profesionālās izglītības attīstības scenāriji** – pētījuma izstrādes ietvaros tika analizēti četri profesionālās izglītības attīstības alternatīvie scenāriji atbilstoši darba tirgus vajadzībām, ņemot vērā darba tirgus pieprasījumu un tautsaimniecības nozaru attīstību: 1) Vietējā attīstība; 2) Reģionālā attīstība; 3) Inovatīvā attīstība; 4) Esošās sistēmas evolūcija.
- 8.nodaļa **Profesionālās izglītības pieprasījuma telpiskā analīze** – profesionālās izglītības pieprasījums tika vērtēts divos aspektos (iedzīvotāju izvietojums un darba vietu izvietojums), vērtējumu atsevišķi sagatavojot Kurzemes plānošanas reģionam un Jelgavas pilsētai un tās apkaimei (Dobeles, Jelgavas un Ozolnieku novadiem).
- 9.nodaļa **Sadarbības projektu priekšlikumi** – trīs sadarbības projektu priekšlikumu apraksts, sniedzot projekta nepieciešamības pamatojumu, definējot projekta mērķus un galvenās aktivitātes.
- Pielikumi Pētījuma pielikumi.

1. PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS SISTĒMA LATVIJĀ

1.1. Spēkā esošais normatīvais regulējums

Latvijas Republikas **Izglītības likumā** ir noteikts, ka profesionālā izglītība ir praktiska un teorētiska sagatavošanās darbībai noteiktā profesijā, profesionālās kvalifikācijas ieguvei un profesionālās kompetences pilnveidei. Profesionālās izglītības sistēmai ir jānodrošina iespējas indivīdam iegūt ne tikai profesionālo kvalifikāciju, bet arī vispārējās zināšanas un prasmes.

Noteiktas trīs profesionālās izglītības pakāpes: profesionālā pamatizglītība, profesionālā vidējā izglītība un profesionālā augstākā izglītība, pēdējā iedalās 1.līmeņa profesionālajā augstākajā izglītībā (koledža) un 2.līmeņa profesionālajā augstākajā izglītībā (augstskola). Likums arī nosaka profesionālajā izglītībā un profesionālās kvalifikācijas piešķiršanā iesaistīto personu kompetenci un to, ka Latvijas profesionālās izglītības kvalifikācijai ir jābūt salīdzināmai ar ārvalstīs iegūstamo.

Profesionālās izglītības likumā ir noteikts, ka profesionālās izglītības saturu reglamentējošie pamatdokumenti ir: **valsts profesionālās izglītības standarts (VPIS), profesijas standarts (PS) un profesionālās izglītības programma (PIP).**

VPIS atbilstoši izglītības pakāpei nosaka izglītības programmu stratēģiskos mērķus, obligāto izglītības saturu un iegūtās izglītības vērtēšanas, tajā skaitā **profesionālās kvalifikācijas eksāmena (PKE)** pamatprincipus un kārtību.

PS nosaka profesijai atbilstošos profesionālās darbības pamatuzdevumus un pienākumus, profesionālās kvalifikācijas pamatprasības, to izpildei nepieciešamās vispārējās un profesionālās zināšanas, prasmes, attieksmes un kompetences.

PIP ir profesionālo izglītību reglamentējošs dokuments, kas atbilstoši attiecīgās izglītības pakāpes VPIS un profesijas standartam nosaka: PIP uzdevumus un saturu, īstenošanas plānu un prasības attiecībā uz iepriekš iegūto izglītību, kā arī profesionālās izglītības īstenošanai nepieciešamo personālu, finanšu un materiālos līdzekļus.

VPIS + PS -> > PIP -> > PKE

1.2. Iesaistītās institūcijas un to kompetences profesionālās izglītības organizācijā

Izglītības un zinātnes ministrija izstrādā politikas plānošanas dokumentu un normatīvo aktu projektus izglītības jomā, kurus iesniedz Ministru kabinetā apstiprināšanai.

Arodbiedrībām, darba devējiem un citām biedrībām vai nodibinājumiem, jeb sociālajiem partneriem ir tiesības piedalīties konceptuālu jautājumu un normatīvo aktu projektu izstrādē, stratēģijas un politikas veidošanā un īstenošanā, valsts pieprasījuma un nozaru attīstības virzienu plānošanā.

Sociālajiem partneriem ir tiesības piedalīties profesiju standartu un izglītības programmu izstrādē un īstenošanā, izglītojamajiem nodrošināt nepieciešamos apstākļus mācību prakses vietās, kā arī piedalīties iegūtās izglītības kvalitātes nodrošināšanā un vērtēšanā.

Ministru kabinets apstiprina profesionālo kvalifikāciju sarakstu, kuras iegūstot kārtojami centralizētie profesionālās kvalifikācijas eksāmeni.

PIP izstrādā izglītības iestāde, saskaņojot ar tās dibinātāju.

1.3. Profesionālās izglītības finansēšana

Izglītības un zinātnes ministrija un nozaru ministrijas nosaka valsts finansēto vietu skaitu valsts, pašvaldību un privāto izglītības iestāžu akreditētajās PIP.

Izglītības un zinātnes ministrija izstrādā priekšlikumus un noteiktā kārtībā iesniedz pieprasījumu valsts budžeta līdzekļu piešķiršanai, finansē savā padotībā esošās profesionālās izglītības iestādes un profesionālās izglītības atbalsta iestādes no šim nolūkam paredzētajiem piešķirtajiem līdzekļiem, sadala valsts budžeta mērķdotāciju pedagogu darba samaksai pašvaldību izglītības iestādēs, kurās īsteno profesionālās pamatizglītības, arodizglītības un profesionālās vidējās izglītības programmas. Centralizēto profesionālās kvalifikācijas eksāmenu izmaksas un citas ar profesionālās kvalifikācijas piešķiršanu saistītās izmaksas sedz no to iestāžu finanšu līdzekļiem, kurās izglītojamais apgūst attiecīgo PIP.

1.4. Secinājumi un problemātika

Secinājumi

- saskaņā ar spēkā esošo profesionālās izglītības regulējumu valsts ir atbildīga par tās organizāciju, saturu izveidi, īstenošanu un finansēšanu valsts līmenī,
- arodbiedrības, darba devēji un citas biedrības vai nodibinājumi ir tiesīgi piedalīties un savas kompetences ietvaros veicināt profesionālās izglītības attīstību,
- profesionālās izglītības kvalitāti un tās atbilstību darba tirgus prasībām var ievērojami uzlabot sociālo partneru līdzdalība un atbildība nozares izpētē, profesijas standartu izstrādē un aktualizācijā, PIP izstrādē un pilnveidē, mācību un kvalifikācijas prakses nodrošināšanā, profesionālās izglītības kvalitātes vērtēšanā – profesionālās izglītības iestāžu un programmu akreditācijā un profesionālās kvalifikācijas eksāmenos, ārpus formālās izglītības iegūto kompetenču vērtēšanā un kvalifikācijas piešķiršanā, profesionālās izglītības iestāžu profila un tīkla izveides plānošanā valsts un reģionālajā līmenī, citos ar profesionālo izglītību saistītos jautājumos,
- pašreizējais normatīvais regulējums un atbildības sadalījums nemotivē un neļauj izglītības iestādēm ieviest liela apjoma inovācijas izglītības saturā vai izglītības apguves norises procesā, jo pamatā gandrīz visas profesionālās izglītības iestādes (PII) ir valsts dibinātas un tādējādi visas inovācijas ir saskaņojamas ar dibinātāju.

Galvenās problēmas

- normatīvajos aktos nav skaidri noteikti sociālo partneru sadarbības principi un to iesaistes kārtība visos profesionālās izglītības procesos, nav noteikti sociālo partneru pienākumi un atbildība, tāpēc to līdzdalība profesionālajā izglītībā ir epizodiska un neefektīva, iesaistītie sociālo partneru pārstāvji ne vienmēr ir sagatavoti profesionālās izglītības problēmu risināšanā pēc to būtības,
- pašreizējā sociālo partneru iesaistē nav ievērots deleģēšanas princips. Personas, kuras šobrīd piedalās profesionālās izglītības procesos, nepārstāv nozari kopumā un neuzņemas atbildību nozares darba devēju vai darba ņēmēju organizāciju priekšā, tātad juridiski nepārstāv puses, kuras iesaistītas sociālajā dialogā,
- nav izstrādāta atbalsta sistēma darba devēju līdzdalības nodrošināšanai profesionālajā izglītībā, pietrūkst motivācijas iesaistīties šajos procesos,

- ir radīti priekšnosacījumi sociālajam dialogam nacionālajā līmenī, taču nav radīts institucionalizēts nozaru pārstāvniecības mehānisms (šobrīd projekta ietvaros top Nozaru ekspertu padomes), nozaru līmenī to pārstāvošajām organizācijām trūkst nepieciešamās kapacitātes, nozaru pārstāvniecība ir sadrumstalota, nav noteikti kritēriji nozaru pārstāvniecības izveidei un darbībai nacionālā un reģionālā līmenī, līdz ar to nav iespējams iegūt konsolidētu nozaru viedokli,
- valsts līdzekļu izlietojumu profesionālajā izglītībā nosaka galvenokārt Izglītības un zinātnes ministrija. Uzņemšanas plāni un finansējuma sadalījums tiek sastādīti un formāli saskaņoti ar Latvijas Darba devēju konfederācijas (LDDK) deleģētiem pārstāvjiem Reģionālajās profesionālās izglītības un nodarbinātības padomēs, kā arī apstiprināti atsevišķās nozaru ministrijās, piemēram, Zemkopības ministrijā un Satiksmes ministrijā,
- darba devēji ir ieinteresēti kompleksā darbaspēka nodrošinājuma problēmu risināšanā saistībā ar visiem profesionālās kvalifikācijas līmeņiem, taču pašreizējā Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējā sadarbības apakšpadome (PINTSA) galvenokārt nodarbojas ar 1.-3.profesionālās kvalifikācijas līmeņa speciālistu sagatavošanas jautājumiem.

1.5. Profesionālās izglītības attīstības tendences

Politikas plānošanas dokumenti

Nacionālajā attīstības plānā 2014.-2020.gadam (NAP2020) Rīcības virzienā „Kompetenču attīstība” cita starpā ir norādīts, ka, lai cilvēkam būtu iespēja iegūt un strādāt cienīgu darbu un gādāt par sevi, saviem tuviniekiem un sniegt ieguldījumu valsts attīstībā, nepieciešamas dažādas kompetences (zināšanu, prasmju un attieksmju kopums), piemēram, valodu prasmes, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju pārzināšana un lietošanas prasmes, saziņas un sadarbības prasmes, darba prasmes, uzņēmējspējas, pilsoniskā apziņa, radošums, spēja kritiski domāt, plānot finanses, novērtēt riskus un rast tiem risinājumus. Kompetences jāpilnveido visa mūža garumā, jo mēs nevaram paredzēt nākotnes vajadzības. Visiem bērniem un jauniešiem līdz 2020.gadam jānodrošina kvalitatīva pamatizglītība un vidējā izglītība, kā arī pieeja tādām nodarbībām ārpus formālās izglītības, kas paplašina pieredzi, rada iespējas atklāt un kopt savus talantus. Pastiprināti jāuzlabo profesionālā izglītība, kura rada nodarbinātības iespējas un ir būtiska tautas saimniecības struktūras pilnveidošanai. Plaša pieredze mūža sākumā dod kompetences elastīgi pielāgoties mainīgajam darba tirgum. Savukārt bezdarbnieku un strādājošo iesaiste pieaugušo izglītībā novērš un samazina bezdarbu, palielina darba produktivitāti, rada pamatu ienākumu palielinājumam un pašrealizācijai.

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam (IAP2020) ir paredzēta virkne pasākumu profesionālās izglītības attīstībai, jo šis izglītības veids ir pamats valsts ekonomiskai attīstībai.

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam ir saistītas ar Profesionālās **izglītības iestāžu tīkla optimizācijas** pamatnostādņēm 2010.-2015.gadam, kuru mērķis ir nodrošināt turpmāku profesionālās izglītības sistēmas strukturālo reformu īstenošanu, optimizējot PII skaitu un izvietojumu reģionos, kā arī veicot to diferenciaciju, izveidot modernu, mūsdienu prasībām atbilstošu profesionālās izglītības materiāli tehnisko nodrošinājumu, sekmēt visu veidu resursu efektīvāku izmantošanu, paaugstinot profesionālās izglītības kvalitāti un pieejamību. To īstenošanas rezultātā valstī tiks izveidots diferencēts, demogrāfiskajām tendencēm atbilstošs PII tīkls; nodrošināts sabalansēts PIP apguves iespēju piedāvājums (reģionālā un nacionālā līmenī), lai sagatavotu darba tirgum nepieciešamo speciālistu skaitu un

nodrošinātu izglītības piedāvājuma atbilstu nodarbinātības struktūrai; kā arī PII optimizācijas procesā tiks ievērots sadarbības princips starp valsts institūcijām, pašvaldībām un nozaru asociācijām, lai nodrošinātu elastīgu un efektīvu visu veidu resursu izmantošanu, kā arī iespēju ātri reaģēt uz darba tirgus pieprasījuma izmaiņām.

Lai gan iepriekšējos gados ir novērots izglītojamo īpatsvara pieaugums profesionālajās izglītības programmās par 5,7%, vispārējā vidējā izglītībā un profesionālajā vidējā izglītībā iesaistīto izglītojamo īpatsvars nav līdzvērtīgs. 2012.gadā izglītojamo skaita attiecība vispārējā un profesionālajā izglītībā vidējās izglītības posmā bija aptuveni 61:39.

Saskaņā ar EM prognozēm, turpmākajos gados vislielākās problēmas atrast darbu būs iedzīvotājiem bez profesionālās kvalifikācijas. Lai veicinātu jauniešu nodarbinātību un ātrāku iekļaušanos darba tirgū, izstrādāts jauns un pilnveidots esošais profesionālās izglītības (1-1,5 gadīgās) programmu piedāvājums, kuru īstenošanu plānots turpināt arī 2014.-2020.gada plānošanas periodā.

Lai paplašinātu izglītojamo spēju elastīgi reaģēt konkurences apstākļos un veicinātu dzīves līmeņa paaugstināšanos, it sevišķi specifiskām izglītojamo grupām, piem., priekšlaicīgi mācības pārtraukušajiem, migrantiem, personām ar invaliditāti u.c., būtu meklējami kompleksi risinājumi profesionālās izglītības pievilcības sekmēšanai, palielinot audzēkņu skaitu profesionālajās vidējās izglītības programmās, kā arī mazinot to audzēkņu skaitu profesionālajās vidējās izglītības iestādēs, kuri ir atskaitīti nesekmības vai nodarbību neapmeklēšanas dēļ. Īpaša uzmanība turpmākajos gados būtu pievēršama sadarbības stiprināšanai ar darba devējiem profesionālās izglītības pārvaldībā, PIP īstenošanā, t.sk. prakšu nodrošināšanā, ka arī attīstot tādus jaunus profesionālās izglītības principus kā **modulārās PIP izstrāde un darba vidē balstītā profesionālā izglītība**.

Darba vidē balstītas pieejas profesionālās izglītības nodrošināšanā šobrīd ir augsta līmeņa Eiropas Savienības, t.sk. Latvijas izglītības un nodarbinātības politikas prioritāte. Profesionālā izglītība un nodarbinātība tiek aplūkota integrētā veidā kā vienota procesa neatņemamas sastāvdaļas, tādējādi pasvītrotot darba devēju un sociālo partneru iesaistes nepieciešamību un nozīmību jau agrīnās profesionālās izglītības īstenošanas stadijās, tajā skaitā attiecībā uz profesionālās izglītības saturu un tā īstenošanas formām.

Šajā kontekstā Latvijā tiek plānota mācību prakses nodrošināšana PII audzēkņiem, sadarbībā ar nozaru ekspertu padomēm, sociālajiem partneriem un nozares uzņēmumiem ieviešot darba vidē bāzētas profesionālās izglītības elementus, kas sekmēs profesionālās izglītības pievilcību, kā arī PII audzēkņu iekļaušanos darba tirgū.

Izglītības satura pilnveides kontekstā, tāpat ir plānoti pasākumi **nacionālās kvalifikācijas ietvarstruktūras ieviešanai un sasaistei ar Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūru (EQF)**, profesionālās izglītības paraugprogrammu izstrādei.

Eiropas Savienības kopīgās politikas ietekme profesionālās izglītības attīstībai

Turpmākajos gados ES tiks īstenotas tādas programmas un aktivitātes, kas nodrošinās nacionālo valstu izglītības un profesionālo kvalifikāciju salīdzināmību Eiropas Savienības dalībvalstu iniciatīvas „Prasmju un kvalifikāciju salīdzināšana Eiropas telpā” (*European Area of Skills and Qualifications*) ietvarā. Šajā sakarā jau ir īstenoti dažādi pasākumi/projekti, tajā skaitā ir izstrādāts modelis Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai (*European Qualification Framework*), principi Eiropas kredītpunktu sistēmai profesionālajā izglītībā un apmācībā (*European Credit points in Vocational Education and Training*) ieviešanai, kā arī pamatnostādnes Eiropas

kvalitātes nodrošināšanai profesionālajā izglītībā un apmācībā (*European Quality Assurance in Vocational Education and Training*).

Eiropā ir atzīta nepieciešamība stiprināt saites starp profesionālo un augstāko izglītību gan programmu pēctecības jomā, gan kopīgā inovācijas cikla īstenošanā, kā arī augstākminēto aktivitāšu īstenošanā. Inovāciju ieviešanai profesionālās izglītības attīstībai nozīmīga loma varētu būt stiprākai saiknei ar novadu augstskolām un visu veidu un līmeņu sociālajiem partneriem. Šeit var runāt gan par profesionālās izglītības iestāžu sadarbību ar augstskolām trijstūrī 'izglītība, zināšanas, inovācijas, komercializācija', bet arī par trijstūri 'izglītības iestādes, pašvaldība, uzņēmumi'. Tādējādi tiktu radīti priekšnoteikumi un iedīgļi jaunai pieejai attiecībā uz inovācijas procesiem un komercializāciju, iesaistot visplašāko sadarbības partneru spektru, tajā skaitā PII.

Visu šo jautājumu koordinēšanā jāpalielina Kurzemes plānošanas reģiona loma – gan informatīvā aspektā, gan arī izmantojot plānošanas reģiona institūcijas līdz šim nepietiekami izmantoto intelektuālo un analītisko resursu reģiona tālākas attīstības veicināšanai.

2. PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS IESTĀDES

Pētījuma ietvaros tika analizētas šādas Kurzemes plānošanas reģionā un Jelgavā darbojošās astoņas PII – Cīravas Profesionālā vidusskola, Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālā vidusskola, Laidzes Profesionālā vidusskola, Profesionālās izglītības kompetences centrs Liepājas Valsts tehnikums, Saldus Profesionālā vidusskola, Skrundas Profesionālā vidusskola, Profesionālās izglītības kompetences centrs Ventspils Tehnikums un Jelgavas Tehnikums (atrodas Zemgales plānošanas reģionā, sk. 2.1.attēlu).

2.1.attēls. Profesionālo izglītības iestāžu atrašanās vietas

Minētās PII ir Izglītības un zinātnes ministrijas padotībā un īsteno Profesionālās izglītības likumā noteiktos profesionālās izglītības veidus: profesionālo pamatizglītību, arodizglītību, profesionālo vidējo izglītību, kā arī profesionālo tālākizglītību un profesionālo pilnveidi¹.

Izglītības iestāžu vispārējās darbības analīzei tika izmantoti šādi rādītāji:

- *iestādes vispārīgs raksturojums* – izglītības iestādes atrašanās vieta, īsa vēsture,
- *izglītības programmu piedāvājums un pieprasījums* – izglītības iestādes īstenojamās izglītības programmas un pieprasījums pēc tām,
- *izglītojamie* – izglītojamo skaita dinamika klātienē izglītības programmās, atskaitītie izglītojamie, atskaitīšanas iemesli, absolventu tālākās gaitas,
- *izglītības iestādes personāls* – skaits, darbinieku sadalījums, pedagogu izglītība un sadalījums pēc vecuma,

¹ Atbilstoši Profesionālās izglītības likumam: (-) profesionālā pamatizglītība – pamata pakāpes profesionālā izglītība, kas dod iespēju iegūt pirmā līmeņa profesionālo kvalifikāciju (apmācības ilgums 3-4 gadi); (-) arodizglītību – daļēja vidējās pakāpes profesionālā izglītība, kas dod iespēju iegūt otrā līmeņa profesionālo kvalifikāciju; (-) profesionālo vidējo izglītību – vidējās pakāpes profesionālā izglītība, kas dod iespēju iegūt trešā līmeņa profesionālo kvalifikāciju; (-) profesionālo tālākizglītību – profesionālās izglītības īpašs veids, kas pieaugušajiem ar iepriekšēju izglītību un profesionālo pieredzi dod iespēju iegūt noteikta līmeņa profesionālo kvalifikāciju; (-) profesionālo pilnveidi – profesionālās izglītības īpašs veids, kas personām neatkarīgi no vecuma un iepriekšējās izglītības vai profesionālās kvalifikācijas dod iespēju apgūt darba tirgus prasībām atbilstošas sistematizētas profesionālās zināšanas un prasmes. LR tiesību akti. Profesionālās izglītības likums. 1.pants. www.likumi.lv (sk. 05.06.2013)

- *funkcionālā apkalpes zona* – izglītojamo sadalījums pēc iepriekšējās mācību iestādes atrašanās vietas,
- *izglītības iestādes finansējums* – budžeta ieņēmumu un izdevumu veidi un pozīcijas,
- *izglītības iestādes materiāltehniskais nodrošinājums* – telpu platība, tehniskā stāvokļa raksturojums, materiāltehniskais (mācību grāmatas, datori u.c.) nodrošinājums,
- *nozīmīgākie projekti* – izglītības iestādes īstenotie vai īstenošanas stadijā esošie nozīmīgākie (lielākie) projekti,
- *izglītības iestādes attīstības plāni* – izglītības iestādes definētie attīstības plāni saskaņā ar to attīstības un investīciju stratēģijām.

Pārskats un analīze tika veikta par **katras** iepriekš minētās profesionālās izglītības vispārējo darbību. Kopsavilkums par galvenajiem izglītības iestāžu vispārējās darbības ir apkopots 2.1.tabulā.

2.1.tabula

Profesionālās izglītības iestāžu vispārējās darbības rādītāji 2013./2014.m.g.

2013./2014.m.g.	Cīravas PV	Kuldīgas TTPV	Laidzes PV	Liepājas VT	Saldus PV	Skrundas PV	Ventspils Tehnikums	Jelgavas Tehnikums
Izglītojamo skaits	390	546	211	1322	555	221	713	648
Izglītības programmu skaits	6	11	6	20	7	6	14	9
Izglītojamo skaits uz 1 pedagogu	35,5	21,8	19,2	13,4	24,1	17,0	27,4	12,2
Atskaitīto izglītojamo īpatsvars	9,7%	18,3%	20,4%	15,7%	13,7%	16,7%	4,6%	17,1%
Pēc 1.mācību gada atskaitīto izglītojamo īpatsvars	54,2%	47,4%	37,0%	54,5%	48,0%	23,4%	51,8%	52,5%
Absolventu īpatsvars, kuri strādā profesijā	35,5%	36,2%	33,2%	31,3%	45,4%	22,1%	66,0%	35,7%
Pedagogu (līdz 29 gadiem) īpatsvars	0,0%	6,7%	4,3%	3,2%	0,0%	0,0%	18,8%	15,9%
Izglītojamo skaits no Kurzemes reģiona	97,7%	97,1%	87,1%	98,1%	76,4%	86,1%	97,1%	2,5%
Ieņēmumi (latos) uz 1 izglītojamo 2012.g.	3 424	1 719	3 425	1 693	4 085	3 000	1 127	2 106
Ēku kopplatība (m ²)	7 179	3 851	8 159	30 236	16 285	8 232	4 423	15 555
Ēku uzturēšanas izdevumi (LVL/m ²) 2012.gadā	16	69	14	21	25	23	43	16
Dienesta	40,0%	26,9%	33,2%	22,4%	62,2%	62,0%	23,8%	23,9%

2013./2014.m.g.	Cīravas PV	Kuldīgas TTPV	Laidzes PV	Liepājas VT	Saldus PV	Skrundas PV	Ventspils Tehnikums	Jelgavas Tehnikums
viesnīcā dzīvojošo izglītojamo īpatsvars								
Dienesta viesnīcas noslodze	41,1%	122,5%	31,1%	53,2%	83,5%	59,6%	94,4%	51,7%

2.1. Cīravas Profesionālā vidusskola²

Vispārīgs raksturojums

Cīravas Profesionālā vidusskola (Cīravas PV) atrodas Aizputes novadā Cīravas pagastā 200 km attālumā no Rīgas, 45 km no Liepājas, 90 km no Ventspils un 155 km no Jelgavas (sk. 2.2.attēlu).

2.2.attēls. Cīravas Profesionālās vidusskolas atrašanās vieta

Cīravā profesionālās izglītības iestāde atrodas kopš 1953.gada, kad uz šejieni no Ventspils rajona Stikliem pārcēla Lauksaimniecības skolu. 2009.gadā pievienota Kazdangas Profesionālā vidusskola.

Izglītības programmu piedāvājums un pieprasījums

2013./2014.m.g. Cīravas PV tika īstenotas sešas **izglītības programmas**, kurās kopā mācījās 390 izglītojamie (sk. 2.2.tabulu).

² Nodaļas sagatavošanā izmantoti Cīravas Profesionālās vidusskolas darbības pārskati 2009./2010.-2013./2014.m.g. un skolas sniegtā informācija

2.2.tabula

Cīravas PV īstenotās profesionālās izglītības programmas 2013./2014.m.g.

Nr.p.k.	Izglītības programmas nosaukums	Iegūstamās kvalifikācijas nosaukums	Mācību ilgums (gadi)	Pavisam mācās
Profesionālā pamatizglītība, īstenojama bez iepriekšējās izglītības ierobežojuma				
1.	Kokizstrādājumu izgatavošana	Galdnieka palīgs	2	19
Arodizglītība				
2.	Ēdināšanas pakalpojumi	Pavārs	3	78
3.	Kokizstrādājumu izgatavošana	Galdnieks	3	23
Profesionālā vidējā izglītība, īstenojama pēc pamatizglītības ieguves				
4.	Autotransports	Automehāniķis	4	80
5.	Lauksaimniecības tehnika	Lauksaimniecības tehnikas mehāniķis	4	108
6.	Administratīvie un sekretāra pakalpojumi	Sekretārs	4	82

Pēc izglītojamo skaita populārākā specialitāte ir lauksaimniecības tehnikas mehāniķis.

Uzņemto izglītojamo skaita attiecība pret iesniegumu skaitu laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. ir attēlota 2.3.tabulā. Kā redzams tabulā, tad izglītības iestādē pēdējos gados tiek uzņemti visi mācīties gribētāji, t.i., iesniegumu skaits ir vienāds ar uzņemto skaitu.

2.3.tabula

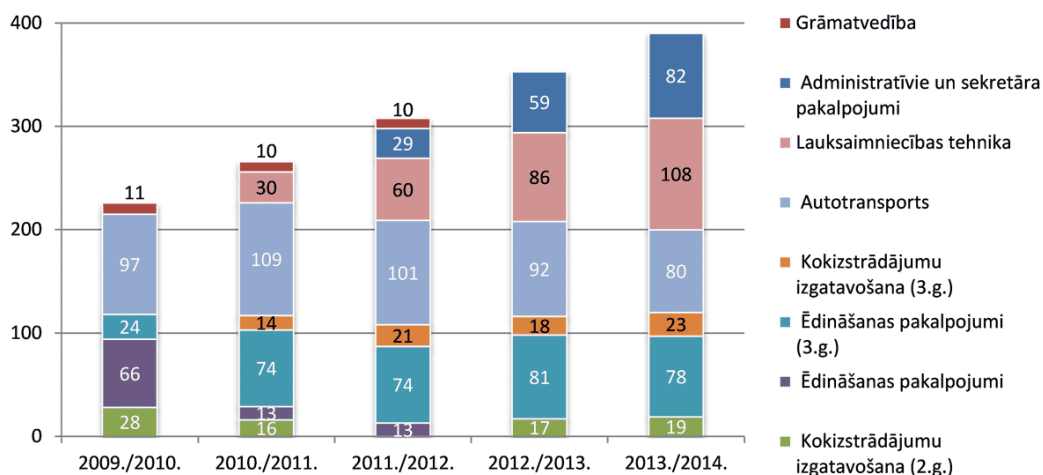
Pieprasījums pēc Cīravas PV īstenojamām izglītības programmām, iesniegumu skaits pret uzņemto skaitu

Kvalifikācija	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
Ēdināšanas pakalpojumi	-	1,0	-	-	-
Kokizstrādājumu izgatavošana	1,0	-	-	1,0	-
Ēdināšanas pakalpojumi (3.g.)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Kokizstrādājumu izgatavošana (3.g.)	1,0	-	1,0	1,0	1,0
Autotransports	1,2	1,0	1,0	1,0	1,0
Lauksaimniecības tehnika	-	1,0	1,0	1,0	1,0
Administratīvie un sekretāra pakalpojumi	-	-	1,0	1,0	1,0
Grāmatvedība	1,0	-	-	-	-
Vidēji	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0

Cīravas PV profesionālās pilnveides un tālākizglītības aktivitātes nepiedāvā, jo skolas skolotāju noslodze ir tuvu divām slodzēm un nepietiek jaudas piedāvāt arī pieaugušo izglītības programmas. Pieaug interese par traktortehnikas vadītāju mācībām.

Izglītojamie

Laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. **izglītojamo skaits** palielinājies par 72,6% (sk. 2.3.attēlu).

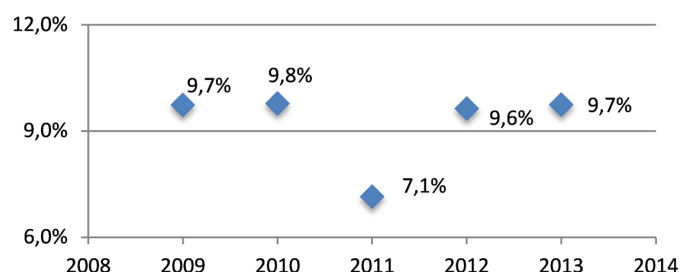
2.3.attēls. Izglītojamo skaits Cīravas Profesionālajā vidusskolā

Izglītojamo skaita palielinājums ir panākts, īstenojot šādus pasākumus:

- skola nodrošina izglītojamo atvešanu un aizvešanu (vairākos maršrutos). Brauciena cena ir aptuveni puse no sabiedriskā transporta biļešu cenas,
- skola piesaista mācību procesam izglītojamus, kuri skolas beiguši iepriekš un nav ieguvuši darbam vajadzīgo profesionālo izglītību.

Paralēli profesionālajai izglītībai skolā vakaros darbojas Aizputes novada neklātienas vidusskolas Cīravas konsultāciju punkts, kurā 2013./2014.m.g. mācās 188 izglītojamie un strādā 11 pedagogi.

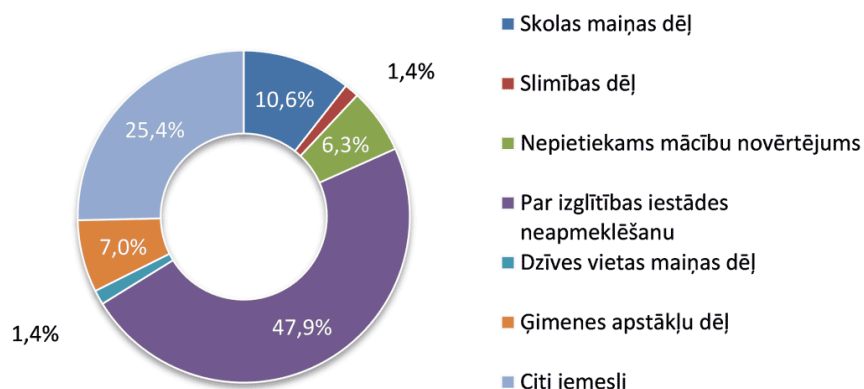
Laikā no 2009. līdz 2013.g. no izglītības iestādes **atskaitīto izglītojamo** īpatsvars attiecībā pret izglītojamo skaitu ir 9,7% (sk. 2.4.attēlu).

2.4.attēls. Atskaitīto izglītojamo īpatsvars³

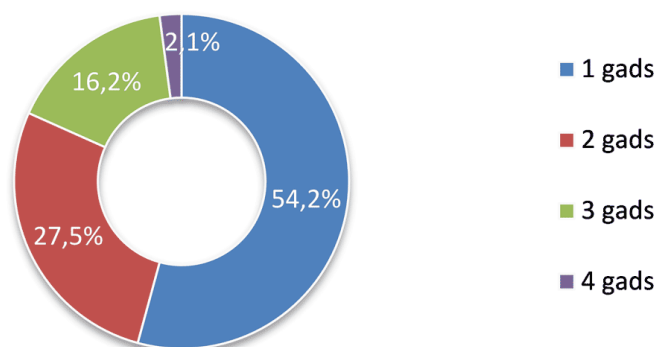
Galvenais izglītojamo atskaitīšanas iemesls ir izglītības iestādes neapmeklēšana (47,9% no visiem gadījumiem) sk. 2.5.attēlu.

³ Šeit un turpmāk: datu grafiskajā attēlojumā mācību gada attēlojumam tiek izmantots saīsināts pieraksts, piemēram, attēlā 2013./2014.m.g. tiek atspoguļots kā „2013”

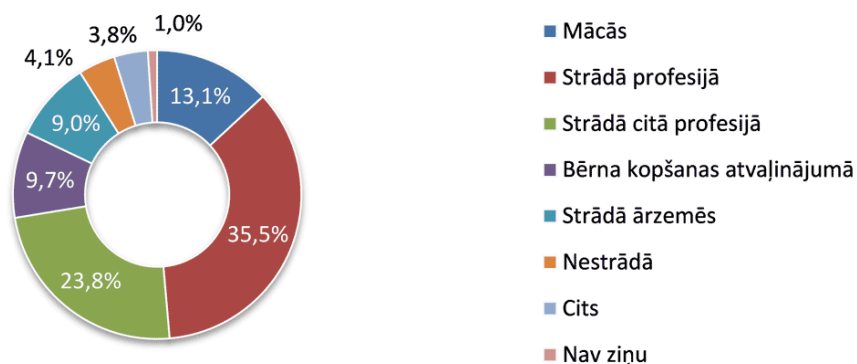
2.5.attēls. Atskaitīšanas iemesli (vidēji) 2009.-2013.g.

Vairāk nekā puse (54,2%) no visiem atskaitītajiem izglītojamiem tiek atsaitīti jau pirmajā mācību gadā (sk. 2.6.attēlu).

2.6. attēls. Atskaitītie izglītojamie sadalījumā pēc mācību gada (vidēji) 2009.-2013.g.

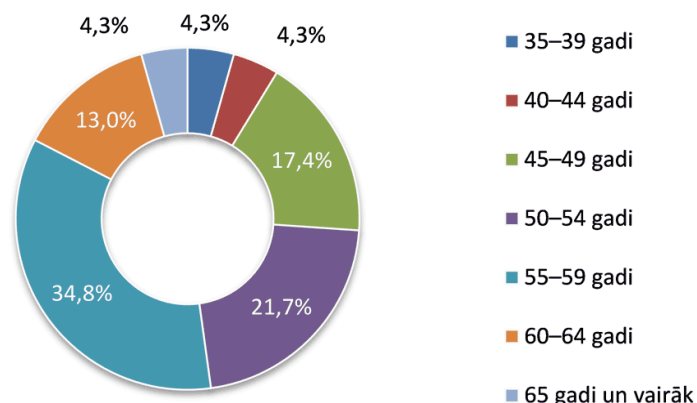
Vairāk nekā viena trešdaļa (35,5%) no visiem Cīravas PV absolventiem strādā profesijā, savukārt 23,8% strādā citā profesijā (sk. 2.7.attēlu).

2.7.attēls. Absolventu tālākās gaitas 2009.-2013.g. (īpatsvars)

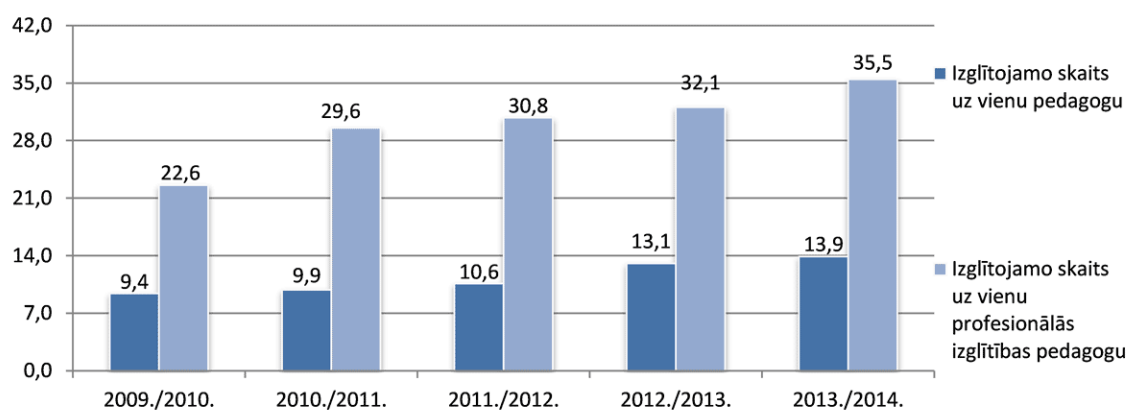
Personāls

2013./2014.m.g. Cīravas PV strādā 28 pedagogi, t.sk. 11 profesionālās izglītības pedagogi, 12 vispārējās vidējās izglītības pedagogi un pieci pārējie pedagogi. 23 pedagogi bija augstāko pedagoģisko izglītību. Vairāk nekā puse (56,5%) no visiem pedagogiem ir vecumā no 50 līdz 59 gadiem (sk. 2.8.attēlu).

2.8.attēls. Pedagogu sadalījums pēc vecuma 2013./2014.m.g.

Palielinoties izglītojamo skaitam, laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. ir palielinājies arī izglītojamo skaits uz vienu pedagogu (sk. 2.9.attēlu).

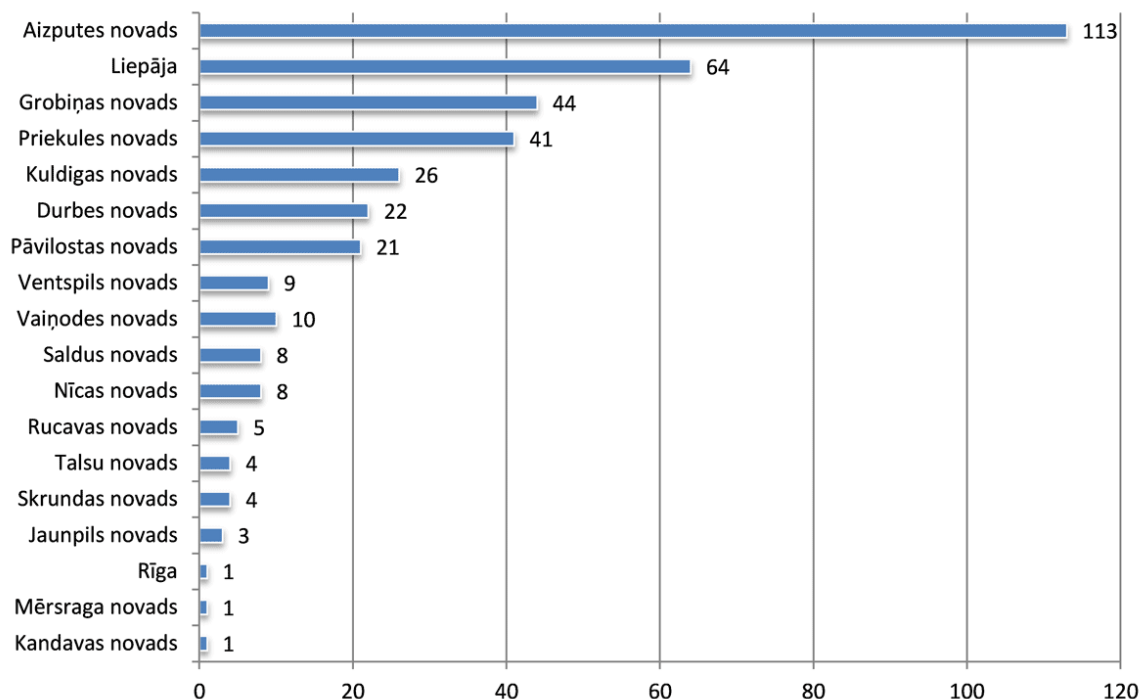
2.9.attēls. Izglītojamo skaits uz vienu pedagogu Cīravas PV

Pedagogi ir iesaistījušies ESFursos, gan dažādosursos Latvijā. Pieredze gūta arī Igaunijā, Lietuvā, Somijā un Vācijā.

Skolas darbību nodrošina 33 tehniskie darbinieki un viens medicīniskais darbinieks.

Funkcionālā apkalpes zona

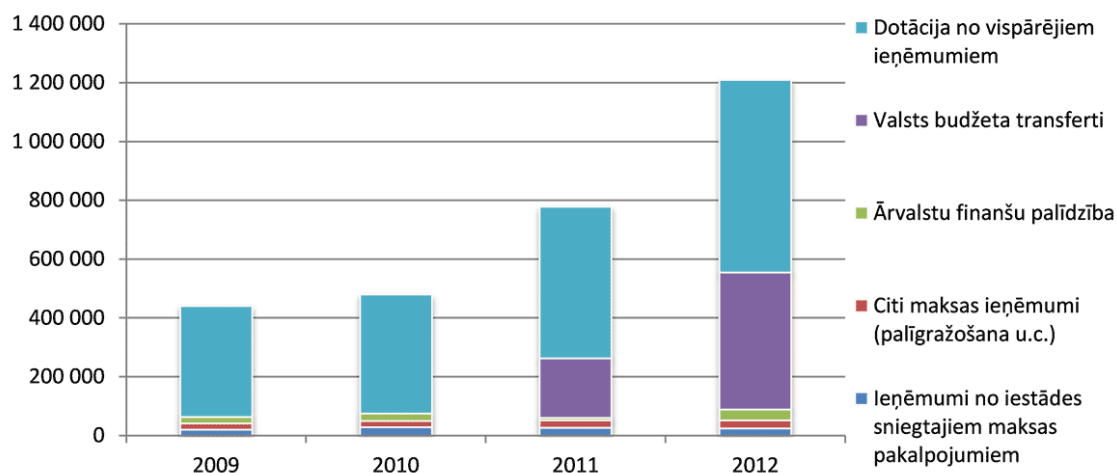
Sadalījumā pēc iepriekšējās mācību iestādes atrašanās vietas, absolūti lielākā daļa (~83%) no visiem uzņemtajiem audzēkņiem ir no Kurzemes reģiona izglītības iestādēm. Gandrīz trešdaļa (29,4%) no visiem izglītojamiem ir no Aizputes novada izglītības iestādēm (sk. 2.10.attēlu).

2.10.attēls. Uzņemto audzēkņu sadalījums pēc iepriekšējās mācību iestādes atrašanās vietas 2013./2014.m.g.

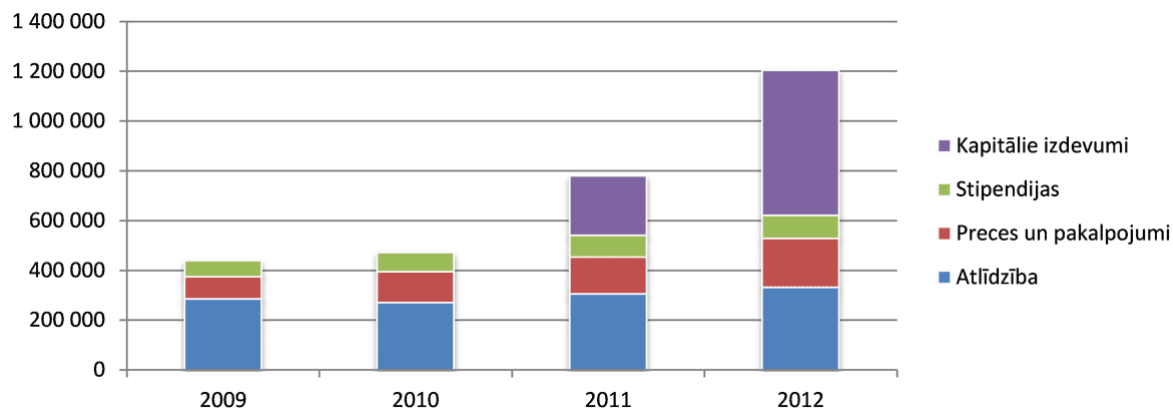
Iestādes finansējums

Kopumā Cīravas PV budžeta ieņēmumi laikā no 2009. līdz 2012.gadam ir palielinājušies vairāk nekā divas reizes (sk. 2.11.attēlu). Lielāko ieņēmumu daļu veido dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem un valsts budžeta transferti.

2.11.attēls. Cīravas PV budžeta ieņēmumi (latos)

Finansējuma palielinājums 2011./2012.gadā bija saistīts ar rekonstrukciju projektu īstenošanu. Palielinoties Cīravas PV finansējumam attiecīgi palielinājušies ir arī iestādes izdevumi (sk. 2.12.attēlu).

2.12.attēls. Cīravas PV budžeta izdevumi (latos)

Materiāltehniskais nodrošinājums

Cīravas PV ir mācību ēdnīca, mācību kafejnīca, aktu zāle, sporta zāle, sporta laukums, bibliotēka un dienesta viesnīca. Kopējā telpu platība 2013.gadā bija 7 179,15 m², t.sk.: mācību telpas un laboratorijas – 2 226,7 m², mācību un ražošanas darbnīcas – 2 425,4 m², dienesta viesnīcas – 2 451 m² un bibliotēkas telpas – 76,1 m².

Lai nodrošinātu mācību procesa īstenošanu, Cīravas PV tiek izmantots⁴ mācību-sadzīves korpuss, mācību darbnīcas, automobiļu laboratorija un trīs mācību telpas trīsstāvu dienesta viesnīcā. Mācību korpusos teorētisko un praktisko mācību apgūšanai tiek izmantotas četras datorklases, 13 kabineti un astoņas praktisko mācību telpas. Trijos kabinetos ir interaktīvās tāfeles. Pedagogi darbā izmanto mūsdienīgas mācību metodes, stundās izmantojot multimediju projektorus, interaktīvās tāfeles. Skolā tiek veidoti materiāli e-mācību vidē Moodle, kuru pedagogi un izglītojamie var izmantot mācību vielas kvalitatīvākai apguvei lauksaimniecības tehnikas mehāniķiem un automehāniķiem.

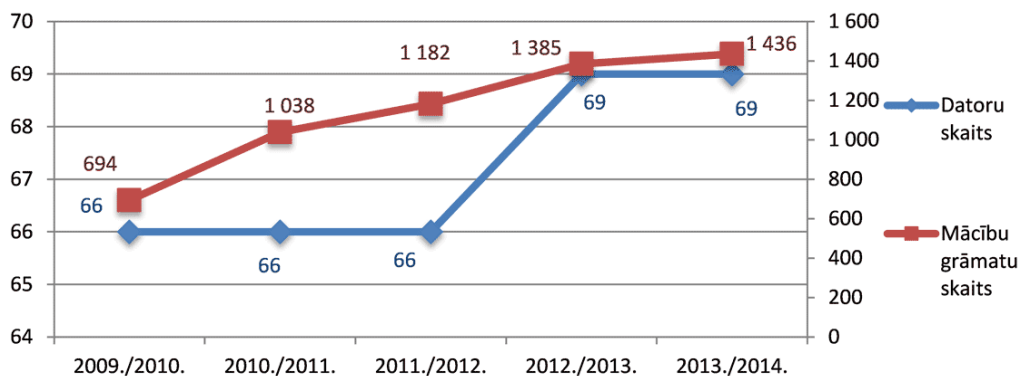
Tā kā pašlaik izglītības iestādē mācās 20 jaunieši ar speciālām vajadzībām ar dažādām veselības problēmām, izglītības iestāde ir pielāgota izglītojamajiem ar īpašām vajadzībām (ratiņkrēslā): ierīkotas uzbrauktuves mācību korpusā un dienesta viesnīcā, pielāgotas tualetes mācību korpusā un dienesta viesnīcā, ierīkota dušas telpa dienesta viesnīcā.

Materiāltehnisko resursu papildināšana notiek arī sadarbībā ar darba devējiem, tā sadarbojoties ar dažādu firmu auto dīleriem, skolas materiālā bāze ir papildināta ar jaunāko modeļu mezgliem.

Skolā pieejamo mācību grāmatu skaits laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. ir palielinājies vairāk nekā divas reizes, mācību procesam izmantojamo datoru skaits ir palielinājies par trijām vienībām (sk. 2.13.attēlu).

⁴ Cīravas Profesionālās vidusskolas pašnovērtējuma ziņojums, 2013.g.

2.13.attēls. Nodrošinājums ar mācību grāmatām un datoriem

Cīravas PV dienesta viesnīcā ir 380 vietu. 2013./2014.m.g. dienesta viesnīcā dzīvoja 156 izglītojamie. Dienesta viesnīcā ir pieejama atpūtas telpa, kurā ir galda spēles un televizors. Dienesta viesnīcā ir iekārtotas virtuves ar elektriskajam plītīm, ledusskapjiem, galda virsmām un izlietnēm ar silto ūdeni.

Nozīmīgākie projekti

Izglītības iestādes materiāltehniskās bāzes pilnveidošanai, pedagogu profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanai un izglītojamo pieredzes apmaiņas nodrošināšanai Cīravas PV ir īstenojuši šādus projektus:

- 2011.-2012.gadā Klimata pārmaiņu finanšu instrumenta (KPI) projekta ietvaros veikta mācību – sadzīves korpusa un trīsstāvu dienesta viesnīcas siltināšana,
- kopā ar sešām citām Kurzemes reģiona PII Cīravas PV īsteno pārrobežu Latvijas – Lietuvas sadarbības programmas projektu „Profesionālās izglītības pilnveidošana atbilstoši darba tirgus prasībām pārrobežu teritorijā Kurzemē un Lietuvā”. Projekta ietvaros iegādāts traktors un trīskorpusu maiņvērsējarkls IP „Lauksaimniecības tehnika” materiāltehniskās bāzes uzlabošanai. Cīravas PV apstiprinātais finansējums – EUR 89 068,
- Latvijas-Lietuvas pārrobežu sadarbības projekta „*Working possibilities and experience of disabled*” („Darba iespējas un pieredze cilvēkiem ar invaliditāti”) ietvaros iegādāta interaktīvā tāfele cilvēku ar īpašām vajadzībām mācību procesa pilnveidei. Cīravas PV apstiprinātais finansējums – EUR 11 970,
- 2011./2012.m.g. īstenots *Leonardo da Vinci* programmas mobilitātes projekts „Automehāniķu, lauksaimniecības mehāniķu un pavāru aroda izglītojamo prakse Vācijā” 18 Cīravas PV izglītojamajiem un vienai pavadošajai personai. Projekta kopējais finansējums EUR 48 301,
- 2012./2013.m.g. īstenots *Leonardo da Vinci* programmas mobilitātes projekts „Cīravas Profesionālas vidusskolas izglītojamo arodu prakse ārzemēs”. Mācību prakse 24 Cīravas PV izglītojamajiem un divām pavadošajām personām. Projekta kopējais finansējums EUR 65 526.

Izglītības iestādes attīstības plāni

Cīravas Profesionālā vidusskola 2013.gada Pašvērtējuma ziņojumā iekļāvusi divus mērķus⁵:

- skolā īstenot profesionālās izglītības iestāžu tīkla optimizācijas pamatnostādnes 2010.-2015.gadam definētās rīcības,
- Cīravas Profesionālā vidusskola – jauniešiem draudzīga skola.

Cīravas Profesionālās vidusskolas attīstības prioritātes ir noteiktas „Attīstības un investīciju stratēģijā 2016.-2020.gadam”. Saskaņā ar minēto stratēģiju, ir noteiktas šādas Cīravas PV attīstības prioritātes un uzdevumi:

- izglītības programmas (jaunu izglītības programmu izveide – zivsaimniecības zivkopis, frizieris-stilists, lauku īpašumu apsaimniekotājs u.c.),
- mācību materiālās bāzes pilnveide un uzlabošana (mācību – sadzīves korpusa renovācija, dienesta viesnīcu renovācija un katlu mājas jaunbūve).

Attīstības stratēģija tiek aktualizēta, ņemot vērā sasniegto izglītības iestādes attīstībā un izmaiņas reģionā un valstī kopumā.

2.2. Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālā vidusskola⁶

Vispārīgs raksturojums

Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālā vidusskola (Kuldīgas TTPV) atrodas Kuldīgā 156 km attālumā no Rīgas, 88 km no Liepājas, 57 km no Ventspils un 132 km no (sk. 2.14.attēlu).

2.14.attēls. Kuldīgas TTPV atrašanās vieta

⁵ Cīravas Profesionālās vidusskolas pašnovērtējuma ziņojums, 2013.g.

⁶ Nodaļas sagatavošanā izmantoti Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālās vidusskolas darbības pārskati 2009./2010.-2013./2014.m.g. un skolas sniegtā informācija

Skola dibināta 1989.gadā kā Kuldīgas 78. arodividusskola, kopš 2008.gada 15.aprīļa – Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālā vidusskola. 2014.gadā skola plānot iegūt PIKC (profesionālās izglītības kompetences centrs) statusu.

Izglītības programmu piedāvājums un pieprasījums

PII nodrošina arī tālākizglītību, profesionālo pilnveidi un izlīdzinošo kursu vispārējās vidējās izglītības ieguvei, t.sk. nodrošina izglītības apguvi jauniešiem ar dzirdes traucējumiem un iesaistās arī NVA iepirkumu konkursos par bezdarbnieku apmācību/pārkvalifikāciju.

2013./2014.m.g. Kuldīgas TTPV tika īstenotas 11 **izglītības programmas**, kuras apgūst 546 izglītojamie (sk. 2.4.tabulu).

2.4.tabula

Kuldīgas TTPV īstenotās profesionālās izglītības programmas

Nr.p.k.	Izglītības programmas nosaukums	Iegūstamās kvalifikācijas nosaukums	Mācību ilgums (gadi)	Pavisam mācās
Arodizglītība				
1.	Ēdināšanas pakalpojumi	Konditors	1	18
Profesionālā vidējā izglītība, īstenojama pēc pamatizglītības ieguves				
2.	Ēdināšanas pakalpojumi	Ēdināšanas pakalpojumu speciālists	4	138
3.	Komerczinības	Tūrisma pakalpojumu komercdarbinieks	4	71
4.	Tūrisma pakalpojumi	Ekotūrisma speciālists		19
5.	Kokizstrādājumu izgatavošana	Mēbeļu galdnieks	4	67
6.	Autotransports	Automehāniķis	4	124
Profesionālā vidējā izglītība, īstenojama pēc vispārējās vidējās izglītības ieguves				
7.	Skaistumkopšanas pakalpojumi	SPA meistars	1,5	50
8.	Komerczinības	Tūrisma pakalpojumu komercdarbinieks	1,5	14
9.	Autotransports	Automehāniķis	1,5	19
10.	Restorānu pakalpojumi	Viesmīlis	1,5	15
11.	Kokizstrādājumu izgatavošana	Programm vadības kokapstrādes darbmašīnu operators	1,5	11

Pēc izglītojamo skaita populārākās specialitātes ir ēdināšanas pakalpojumu speciālists un automehāniķis.

Kuldīgas TTPV nodrošina arī ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetenču novērtēšanu tiem interesentiem, kuri savas zināšanas un prasmes ieguvuši ārpus formālās izglītības sistēmas vai darba laikā.

Skolas audzēkņi veiksmīgi piedalās valsts un starptautiskos profesionālajos konkursos.

Uzņemto izglītojamo skaita attiecība pret iesniegumu skaitu laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. ir attēlota 2.5.tabulā. Kā redzams tabulā, tad 2013./2014.m.g. Kuldīgas TTPV vispieprasītākās izglītības programmas ir IP „Autotransports” (kvalifikācija – automehāniķis) un IP „Skaistumkopšanas pakalpojumi” (kvalifikācija – SPA meistars).

Autotransporta nozares uzņēmumu materiālais atbalsts veicina audzēkņu pieplūdumu tieši šajā jomā.

2.5.tabula

Pieprasījums pēc Kuldīgas TTPV īstenotajām izglītības programmām, iesniegumu skaits pret uzņemto skaitu

Kvalifikācija	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
Ēdināšanas pakalpojumi (1.g.)	1,3	1,0	-	1,1	1,0
Metālapstrāde	1,0	-	-	-	-
Kokizstrādājumu ražošana	0,7	-	-	-	-

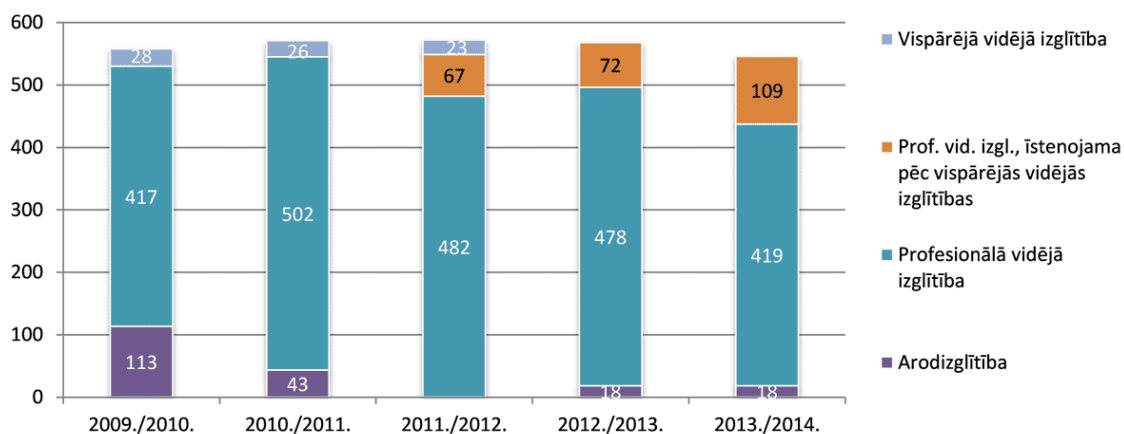
Kvalifikācija	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
Ēdināšanas pakalpojumu speciālists (4.g.)	1,5	1,1	1,0	1,1	1,0
Komerczinības (4.g.)	1,1	1,1	1,1	1,0	-
Tūrisma pakalpojumi (4.g.)	-	-	-	-	1,0
Kokizstrādājumu ražošana (4.g.)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Autotransports (4.g.)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Skaistumkopšanas pakalpojumi	-	-	-	1,1	1,1
Komerczinības (1,5.g.)	-	-	1,0	1,1	-
Autotransports (1,5.g.)	-	-	1,0	1,0	1,2
Restorānu pakalpojumi (1,5.g.)	-	-	-	-	1,0
Kokizstrādājumu izgatavošana (1,5.g.)	-	-	-	-	1,0
Vispārējā vidējā izglītība	1,0	1,0	1,0	-	-
Vidēji:	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0

Kuldīgas TTPV ir izveidotas septiņas profesionālās pilnveides un tālākizglītības programmas – autoatslēdznieks (731 st.), galdnieks (640 st.), programmvadības kokapstrādes darbmašīnu operācijas (165 st.), pavārs (640 st.), konditors (640 st.), spāņu valoda tūrisma komercdarbībā (160 st.) un konditorejas izstrādājumu izgatavošana (160 st.).

2014.gadā tiek izstrādāta jauna kursu programma „Higiēnas un sanitārijas prasības pārtikas uzņēmumos” 160 stundu apjomā.

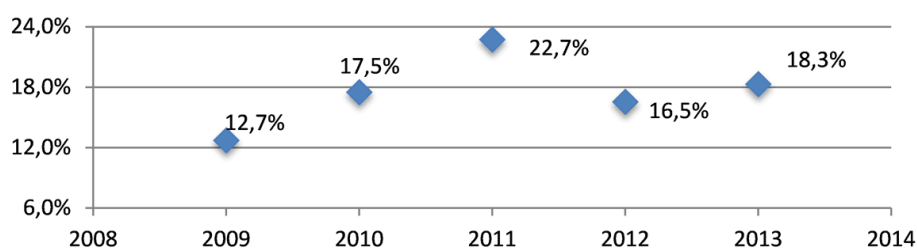
Izglītojamie

Laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. **izglītojamo skaits** Kuldīgas TTPV kopumā ir samazinājies par 2,2%. Izglītojamo skaits ir palielinājies tajās izglītības programmās, kuras ir īstenojamas pēc vispārējās vidējās izglītības iegūšanas (sk. 2.15.attēlu).

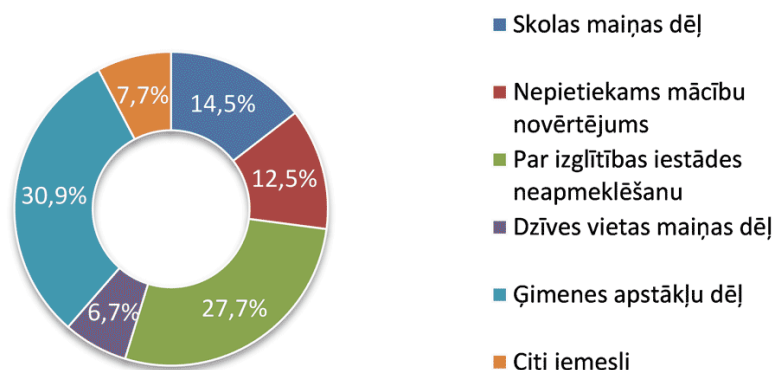
2.15.attēls. Izglītojamo skaits Kuldīgas TTPV

Laikā no 2009.g. līdz 2013.g. no izglītības iestādes **atskaitīto izglītojamo** īpatsvars attiecībā pret izglītojamo skaitu ir palielinājies par 5,6 procentpunktiem (sk. 2.16.attēlu).

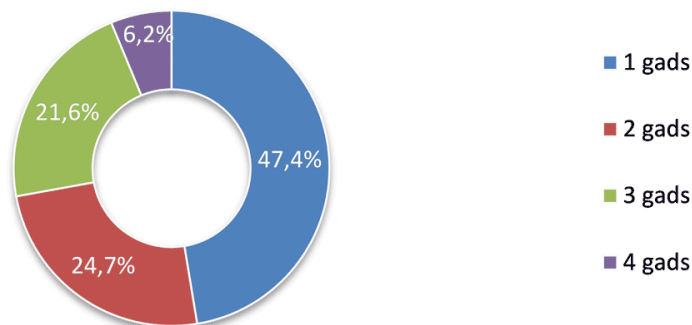
2.16.attēls. Atskaitīto izglītojamo īpatsvars

Galvenie izglītojamo atskaitīšanas iemesli ir ģimenes apstākļi un izglītības iestādes neapmeklēšana (attiecīgi 30,9% un 27,7% no visiem gadījumiem) sk. 2.17.attēlu.

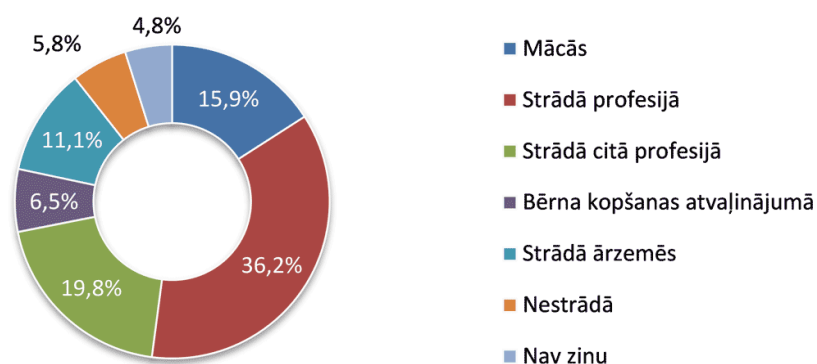
2.17.attēls. Atskaitīšanas iemesli (vidēji) 2009.-2013.g.

Gandrīz puse (47,4%) no visiem atskaitītajiem audzēkņiem tiek atskaitīti jau pirmajā mācību gadā (sk. 2.18.attēlu).

2.18.attēls. Atskaitītie audzēkņi sadalījumā pēc mācību gada (vidēji) 2009.-2013.g.

Vairāk nekā viena trešdaļa (36,2%) no visiem Kuldīgas TTPV absolventiem strādā profesijā, savukārt 19,8% strādā citā profesijā (sk. 2.19.attēlu).

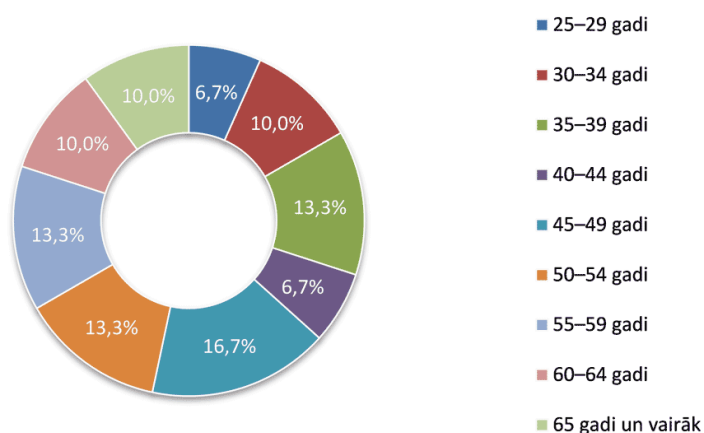

2.19.attēls. Absolventu tālākās gaitas 2009.-2013.g. (īpatsvars)

Personāls

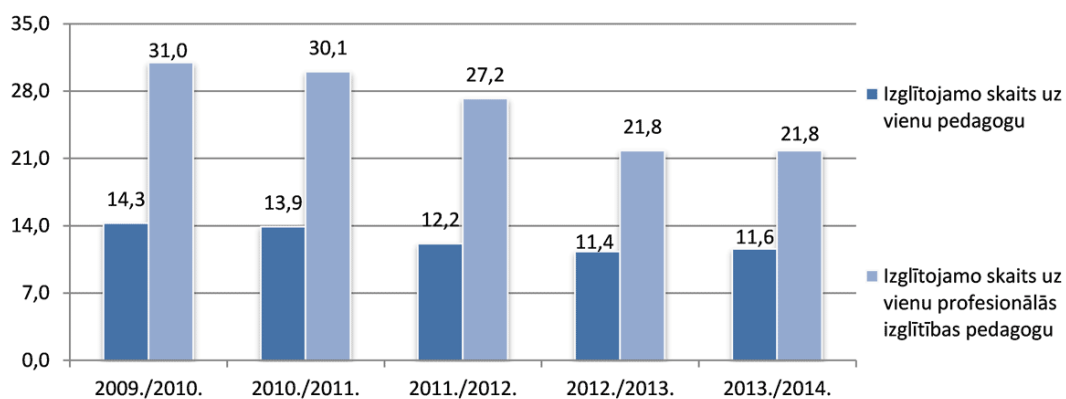
2013./2014.m.g. Kuldīgas TTPV strādā 47 pedagogi, t.sk. 25 profesionālās izglītības pedagogi, 12 vispārējās vidējās izglītības pedagogi un 10 pārējie pedagogi. Visiem pedagogiem ir izglītība atbilstoši attiecīgajai izglītības programmai un mācību priekšmetam, t.sk. 23 pedagogi ir ar

augstāko pedagoģisko izglītību. Lielākais pedagogu daudzums ir vecumā no 45 līdz 59 gadiem (sk. 2.20.attēlu).

2.20.attēls. Pedagogu sadalījums pēc vecuma 2013./2014.m.g.

Samazinoties izglītojamo skaitam, laikā no 2009./2010.m.g. līdz 2013./2014.m.g., ir samazinājies arī izglītojamo skaits uz vienu pedagogu (sk. 2.21.attēlu).

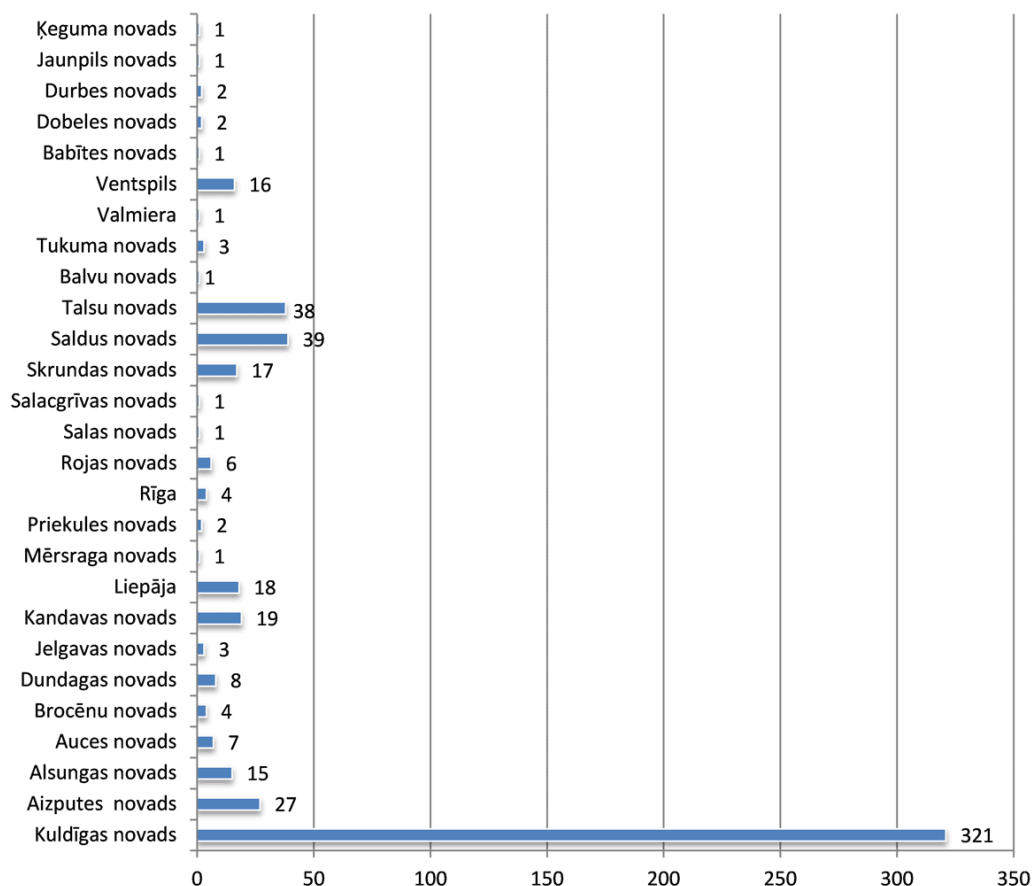

2.21.attēls. Izglītojamo skaits uz vienu pedagogu Kuldīgas TTPV

Skolas darbību nodrošina 27 tehniskie darbinieki.

Funkcionālā apkalpes zona

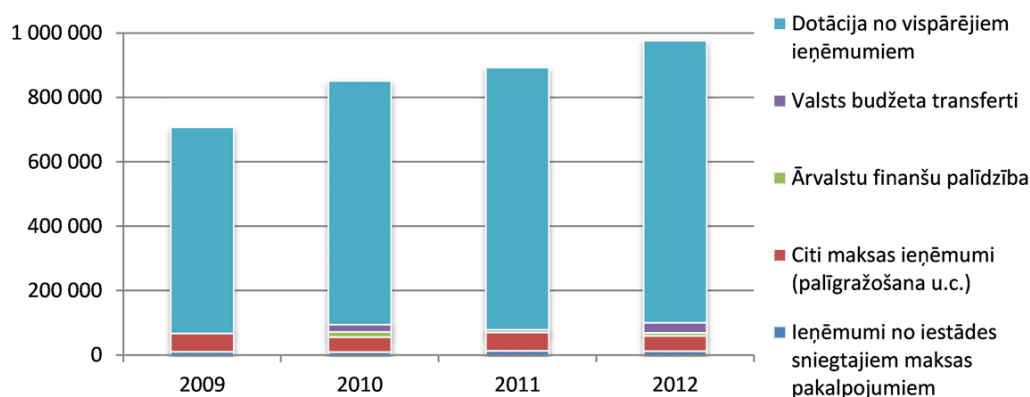
Sadalījumā pēc iepriekšējās mācību iestādes atrašanās vietas, absolūti lielākā daļa (~95%) no visiem uzņemtajiem audzēkņiem ir no Kurzemes reģiona izglītības iestādēm. Vairāk nekā puse (57,4%) no visiem izglītojamajiem ir no Kuldīgas novada izglītības iestādēm (sk. 2.22.attēlu).

2.22.attēls. Uzņemto audzēkņu sadalījums pēc iepriekšējās mācību iestādes atrašanās vietas 2013./2014.m.g.

Iestādes finansējums

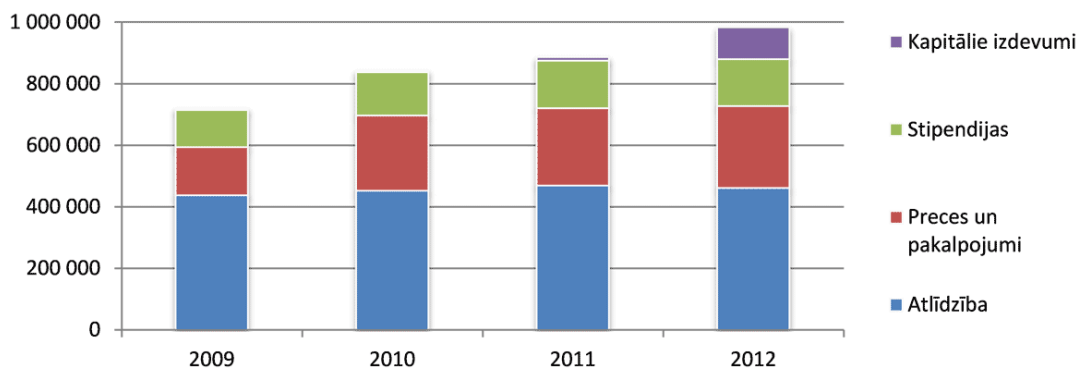
Izglītības iestāde finansējumu saņem no Izglītības un zinātnes ministrijas atbilstoši finansēšanas plānam pēc audzēkņu skaita. Kopumā Kuldīgas TTPV budžeta ieņēmumi laikā no 2009. līdz 2012.gadam ir palielinājušies par 38,1% (sk. 2.23.attēlu). Lielāko ieņēmumu daļu veido dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem un valsts budžeta transferti.

2.23.attēls. Kuldīgas TTPV budžeta ieņēmumi (latos)

Finansējuma palielinājums 2012.gadā bija saistīts ar ieguldījumiem pamatlīdzekļos un tehnoloģiskajās iekārtās. Lielākā (vidēji ~53%) skolas izdevumu pozīcija ir atalgojums (sk. 2.24.attēlu).

2.24.attēls. Kuldīgas TTPV budžeta izdevumi (latos)

No valsts piešķirtie finanšu līdzekļi ir nepietiekami, lai nodrošinātu kvalitatīvu mācību procesu un saimniecisko darbību, tādēļ izglītības iestāde veic papildu saimniecisko darbību, kas ļauj kompensēt daļu no kapitāliem izdevumiem, dod iespēju iegādāties vairāk mācību literatūru, kompensē līdzdalību starptautiskos projektos un sacensībās, kompensē audzēkņu ēdināšanu sacensībās un konkursos, sekmē praktiskās mācības pārraudzību skolas mācību ēdnīcā.

Materiāltehniskais nodrošinājums⁷

Kuldīgas TTPV kopējā telpu platība 2013.gadā bija 3 851,4 m², t.sk.: mācību telpas un laboratorijas – 1 733,1 m², mācību un ražošanas darbnīcas – 888,2 m², dienesta viesnīcas – 969 m² un bibliotēkas telpas – 220,1 m². Skolā darbojas mācību ēdnīca „Eža kažociņš”. Izglītības iestādē ir sanitāri higiēniskajām normām atbilstoši, izremontēti un atjaunoti kabineti.

Izglītības iestādei nepietiek auditoriju, laboratoriju un bibliotēkas telpu. Iestādes ēku fasādes, jumti ir novecojuši, dienesta viesnīcu telpas ir novecojušas, trūkst 120 gultasvietu.

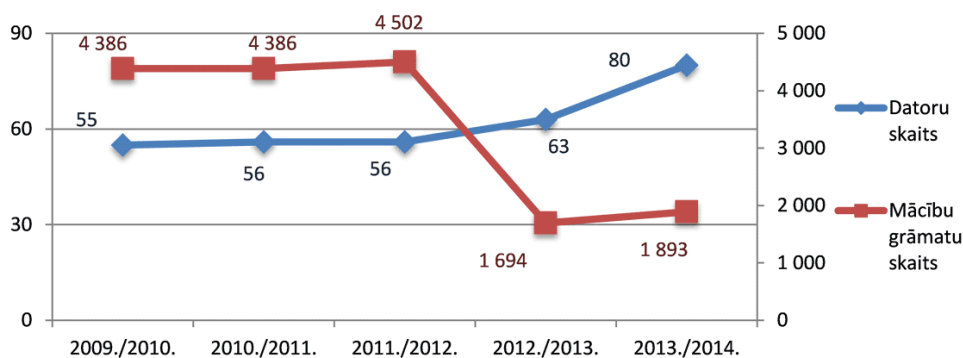
Par sakārtotu un drošu vidi izglītības iestāde 2013.gadā saņēma IZM atbalvojumu – *Grand Prix*.

Katru gadu budžeta iespēju robežās tiek kapitāli remontēta kāda telpa, sakārtota teritorija. 2012.gada vasarā tika pabeigts iekšpagalma flīžu klājums. Izglītības iestāde 2011./2012.gadā uzsāka struktūrfondu apguvi – jauna ēku kompleksa būvniecību, kas atrisinātu telpu problēmu, īstenojot jau daļu no piešķirtajiem ERAF līdzekļiem, taču Izglītības un zinātnes ministrija šo projektu pārtrauca.

Izglītības iestādei ir laba materiāli tehniskā bāze profesionālajā izglītībā, atjaunots informācijas tehnoloģiju aprīkojums, praktiskajai mācībai pa nodaļām regulāri tiek papildināts un atjaunots nepieciešamais inventārs un iekārtas.

Skolā pieejamo mācību grāmatu skaits laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. ir samazinājies vairāk nekā divas reizes, bet mācību procesam izmantojamo datoru skaits ir palielinājies par 45,5% (sk. 2.25.attēlu).

⁷ Kuldīgas TTPV pašnovērtējuma ziņojums, 2013.g.

2.25.attēls. Nodrošinājums ar mācību grāmatām un datoriem

Nozīmīgākie projekti

- kopā ar sešām citām Kurzemes reģiona PII Kuldīgas TTPV īsteno pārrobežu Latvijas – Lietuvas sadarbības programmas projektu „Profesionālās izglītības pilnveidošana atbilstoši darba tirgus prasībām pārrobežu teritorijā Kurzemē un Lietuvā”. Projekta ietvaros par EUR 74 000 tika iegādāts aprīkojums autotransporta izglītības programmai. No skolas budžeta tika iegādāts arī aprīkojums galdniekiem par EUR 12 975,
- ERAF projektā „Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālās vidusskolas Tehnoloģiju centra rekonstrukcija, mācību iekārtu un aprīkojuma modernizācija un infrastruktūras uzlabošana profesionālo izglītības programmu īstenošanai” tika apgūti EUR 97 572, taču līgums tika apturēts no Valsts izglītības un attīstības aģentūras un IZM puses,
- kopumā starptautiskajos projektos 2011./2012.m.g. izglītības iestādē kopā tika apgūti EUR 46 661, bet ES struktūrfondu ieguldījums pedagogu profesionālajā izaugsmē individuālos projektos bija EUR 6 143.

Izglītības iestādes attīstības plāni

IZM ir apstiprinājusi izglītības iestādes stratēģisko plānu līdz 2020.gadam, ir izstrādāts būvniecības mets un attīstības koncepcija līdz 2020.gadam.

Attīstības koncepcija paredz attīstīt autotransporta un kokapstrādes tehnoloģiju programmas un viesmīlības, tūrisma un ēdināšanas pakalpojumu jomas, paplašināt profesionālās izglītības pieejamību, akcentējot uzmanību uz personu profesionālo kompetenču apmācību, attīstot jaunas izglītības programmas, modernizējot esošās, saskaņā ar Kurzemes reģionālo attīstības plānu un ņemot vērā Baltijas jūras reģiona attīstības stratēģiju.

Izglītības iestādes darba virzieni, mērķi, stratēģija, mācību un audzināšanas darba līmenis, sadarbība ar sociālajiem partneriem, IP kvalitāte un nodrošinājums u.c. pilnībā atbilst 2013.gada 19.marta MK noteikumos Nr.144 „Profesionālās izglītības kompetences centra statusa piešķiršanas un anulēšanas kārtība” izvirzītajiem kritērijiem, tāpēc 2013.gada 20.jūlijā izglītības iestāde iesniedza pieteikumu par kompetences centra statusa piešķiršanu⁸.

Izglītības iestāde 2013.gadā ir uzsākusi ISO 9001 kvalitātes vadības sertificēšanas procesu.

⁸ Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālās vidusskolas pašnovērtējuma ziņojums 09.09.2013. Nr.1-16/321, iesniegts Izglītības kvalitātes valsts dienestam

2.3. Laidzes Profesionālā vidusskola⁹

Vispārīgs raksturojums

Laidzes Profesionālā vidusskola (Laidzes PV) atrodas Laidzes pagastā, Talsu novadā 124 km attālumā no Rīgas, 153 km no Liepājas, 90 km no Ventspils un 112 km no Jelgavas (sk. 2.26.attēlu).

2.26.attēls. Laidzes Profesionālās vidusskolas atrašanās vieta

Izglītības programmu piedāvājums un pieprasījums

2013./2014.m.g. Laidzes PV tika īstenotas sešas **izglītības programmas**, kurās kopā mācījās 211 izglītojamo (sk. 2.6.tabulu).

2.6.tabula

Laidzes PV īstenotās profesionālās izglītības programmas 2013./2014.m.g.

Nr. p.k.	Izglītības programmas nosaukums	Iegūstamās kvalifikācijas nosaukums	Mācību ilgums (gadi)	Pavisam mācās
Arodizglītība				
1.	Būvdarbi	Apmetējs	3	14
Profesionālā vidējā izglītība, īstenojama pēc pamatizglītības ieguves				
2.	Ēdināšanas pakalpojumi	Ēdināšanas pakalpojumu speciālists	4	84
3.	Komerzcinības	Mazumtirdzniecības komercdarbinieks	4	50
4.	Būvdarbi	Apdares darbu tehniķis	4	35
Profesionālā vidējā izglītība, īstenojama pēc vispārējās vidējās izglītības ieguves				
5.	Ēdināšanas pakalpojumi	Pavārs	1	15
6.	Komerzcinības	Mazumtirdzniecības komercdarbinieks	1,5	13

Pēc izglītojamo skaita vispopulārākā specialitāte ir ēdināšanas pakalpojumu speciālists.

⁹ Nodaļas sagatavošanā izmantoti Laidzes Profesionālās vidusskolas darbības pārskati 2009./2010.-2013./2014.m.g. un skolas sniegtā informācija

Skolā darbojas Latvijas Lauksaimniecības universitātes Ekonomikas fakultātes Laidzes filiāle, kurā var apgūt:

- 1.līmeņa augstāko profesionālo izglītību 2,5 gadu laikā specializācijā „Komerccinības” (iegūstamā kvalifikācija – uzņēmējdarbības (komercdarbības) speciālists),
- profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmu 2 gadu laikā „Komerccarbība un uzņēmuma vadība” (iegūstamais grāds – profesionālais bakalaurs komercdarbībā un uzņēmuma vadībā, iegūstamā kvalifikācija – vadītājs).

Uzņemto izglītojamo skaita attiecība pret iesniegumu skaitu laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. ir attēlota 2.7.tabulā. Kā redzams tabulā, tad izglītības iestādē pēdējos gados tiek uzņemti visi mācīties gribētāji, t.i., iesniegumu skaita attiecība pret uzņemto skaitu ir vienāda.

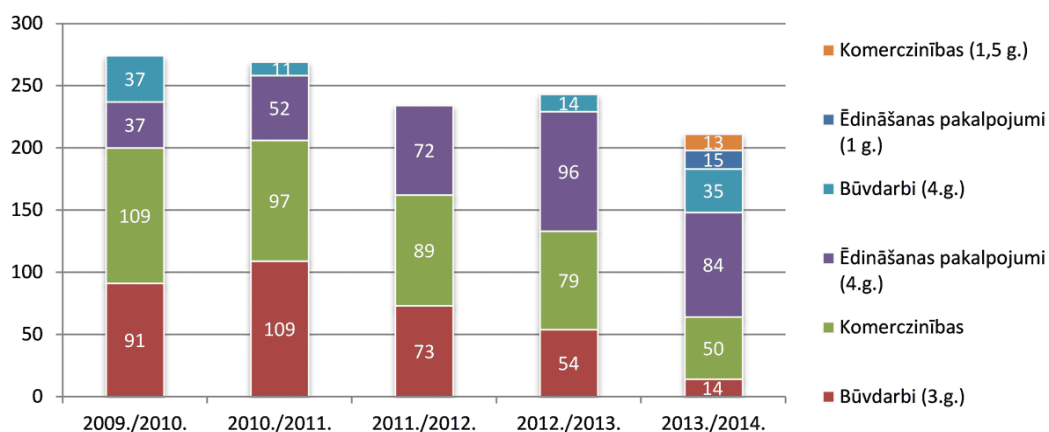
2.7.tabula

Pieprasījums pēc Laidzes PV īstenotajām izglītības programmām, iesniegumu skaits pret uzņemto skaitu

Kvalifikācija	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
Būvdarbi (3.g.)	1,0	1,0	-	1,0	1,0
Komerccinības	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0
Ēdināšanas pakalpojumi (4.g.)	1,2	1,1	1,1	1,0	1,0
Būvdarbi (4.g.)	-	-	-	1,0	1,0
Ēdināšanas pakalpojumi (1.g.)	-	-	-	-	1,0
Vidēji:	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0

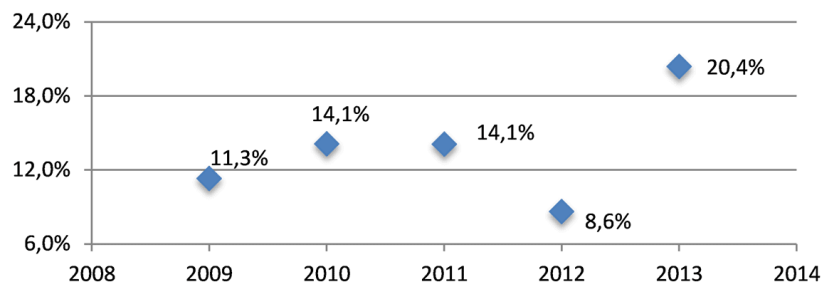
Izglītojamie

Laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. **izglītojamo skaits** Laidzes PV kopumā ir samazinājies par 23% (sk. 2.27.attēlu).

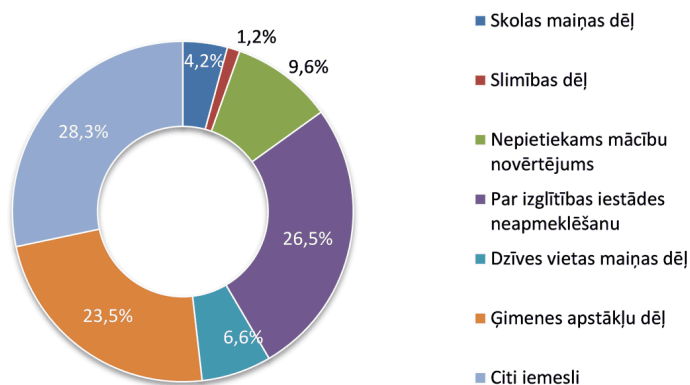
2.27.attēls. Izglītojamo skaits Laidzes PV

Laikā no 2009. līdz 2013.g. no izglītības iestādes **atskaitīto izglītojamo** īpatsvars attiecībā pret izglītojamo skaitu ir palielinājies par 9,1 procentpunktu (sk. 2.28.attēlu).

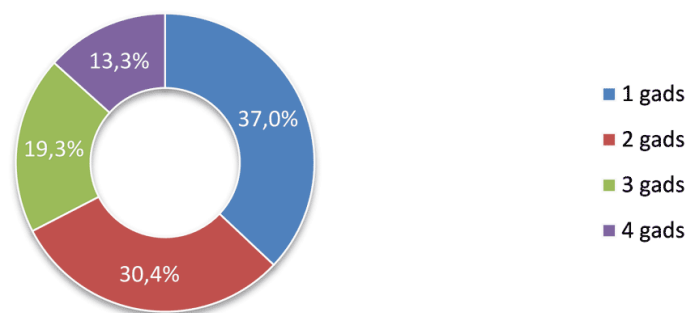
2.28.attēls. Atskaitīto izglītojamo īpatsvars

Galvenie izglītojamo atskaitīšanas iemesli ir izglītības iestādes neapmeklēšana un ģimenes apstākļu dēļ (attiecīgi 26,5% un 23,5% no visiem gadījumiem) sk. 2.29.attēlu.

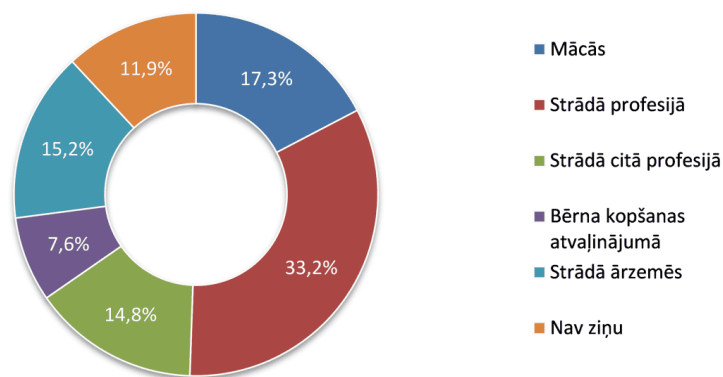
2.29.attēls. Atskaitīšanas iemesli (vidēji) 2009.-2013.g.

Vairāk nekā viena trešdaļa (37%) no visiem atskaitītajiem audzēkņiem tiek atskaitīti jau pirmajā mācību gadā (sk. 2.30.attēlu).

2.30.attēls. Atskaitītie audzēkņi sadalījumā pēc mācību gada (vidēji) 2009.-2013.g.

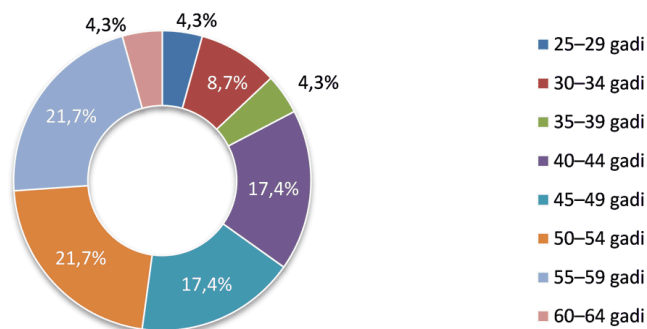
Viena trešdaļa (33,2%) no visiem Laidzes PV absolventiem strādā profesijā, savukārt 14,8% strādā citā profesijā (sk. 2.31.attēlu).

2.31.attēls. Absolventu tālākās gaitas 2009.-2013.g. (īpatsvars)

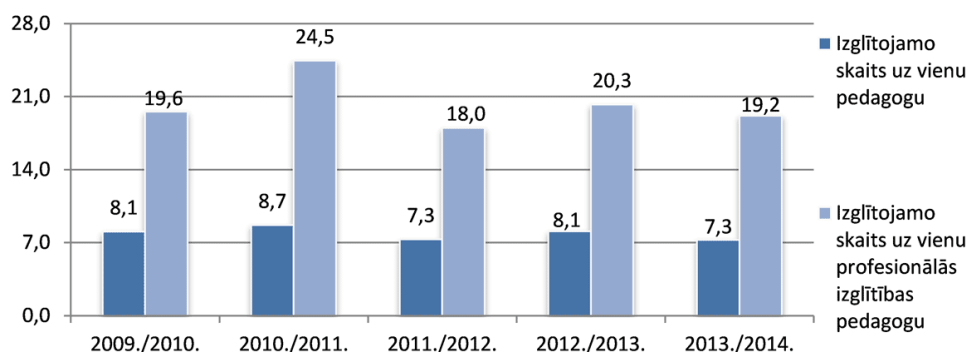
Personāls

2013./2014.m.g. Laidzes PV strādā 29 pedagogi, t.sk., 11 profesionālās izglītības pedagogi, 11 vispārējās vidējās izglītības pedagogi un septiņi pārējie pedagogi. 21 pedagogs ir ar augstāko izglītību (t.sk. septiņi ar augstāko pedagoģisko izglītību). Lielākais pedagogu daudzums ir vecumā no 50 līdz 59 gadiem (sk. 2.32.attēlu).

2.32.attēls. Pedagogu sadalījums pēc vecuma 2013./2014.m.g.

Samazinoties izglītojamo skaitam, laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. ir samazinājies arī izglītojamo skaits uz vienu pedagogu (sk. 2.33.attēlu).

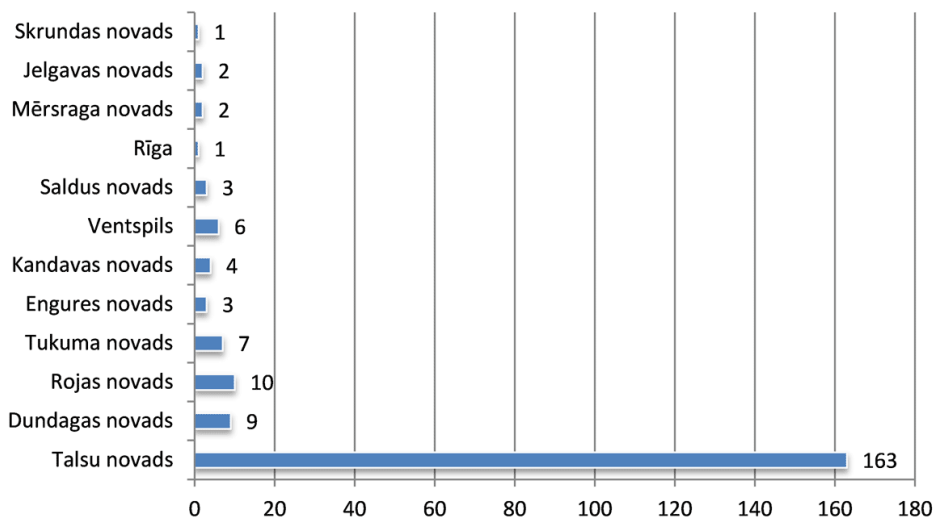

2.33.attēls. Izglītojamo skaits uz vienu pedagogu Laidzes PV

Skolas darbību nodrošina 21 tehniskais darbinieks un viens medicīniskais darbinieks.

Funkcionālā apkalpes zona

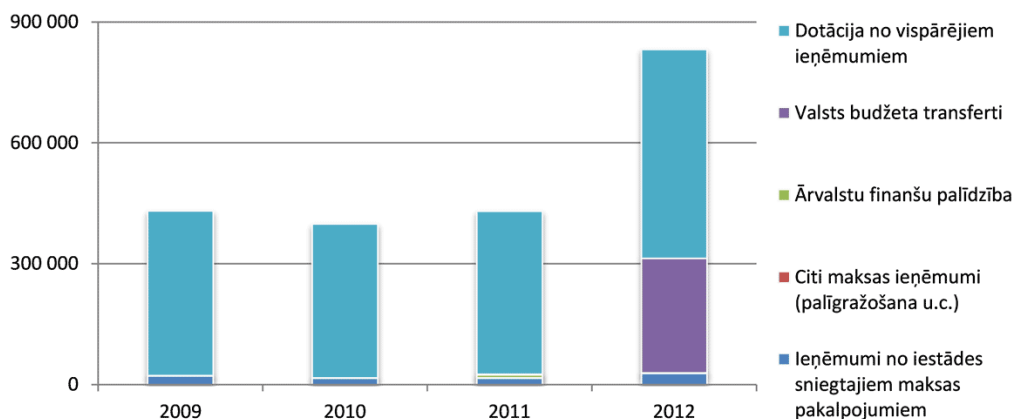
Sadalījumā pēc iepriekšējās mācību iestādes atrašanās vietas, lielākā daļa (~87%) no visiem uzņemtajiem audzēkņiem ir no Kurzemes reģiona izglītības iestādēm. Lielākā daļā (77,3%) no visiem izglītojamajiem ir no Talsu novada izglītības iestādēm (sk. 2.34.attēlu).

2.34.attēls. Uzņemto audzēkņu sadalījums pēc iepriekšējās mācību iestādes atrašanās vietas 2013./2014.m.g.

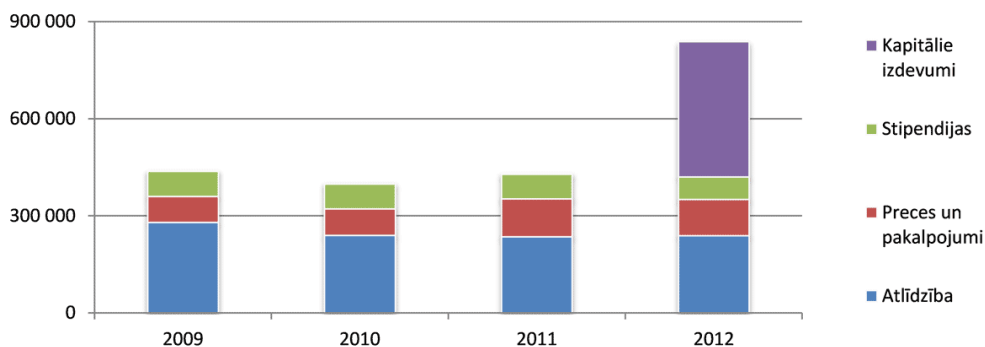
Iestādes finansējums

Kopumā Laidzes PV budžeta ieņēmumi laikā no 2009. līdz 2012.gadam ir palielinājušies par 93% (sk. 2.35.attēlu). Lielāko ieņēmumu daļu veido dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem un valsts budžeta transferti. Ieņēmumus no iestādes sniegtajiem maksas pakalpojumiem galvenokārt sastāda ieņēmumi no Latvijas Lauksaimniecības universitātes filiāles telpu nomas.

2.35.attēls. Laidzes PV budžeta ieņēmumi (latos)

Ieņēmumu palielinājums 2012.gadā bija saistīts ar renovācijas projekta īstenošanu. Lielākā (vidēji ~47,1%) skolas izdevumu pozīcija ir atalgojums (sk. 2.36.attēlu).

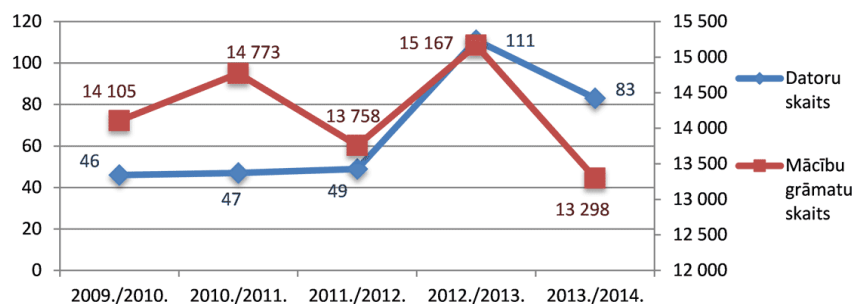
2.36.attēls. Laidzes PV budžeta izdevumi (latos)

Materiāltehniskais nodrošinājums¹⁰

Laidzes PV kopējā telpu platība 2013.gadā bija 8 158,6 m², t.sk.: mācību telpas un laboratorijas – 3 489 m², dienesta viesnīcas – 3 746,6 m², bibliotēkas telpas – 120 m² un citas telpas – 803 m².

Skolā pieejamo mācību grāmatu skaits laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. ir samazinājies par 5,7%, bet mācību procesam izmantojamo datoru skaits ir palielinājies gandrīz divas reizes (sk. 2.37.attēlu).

2.37.attēls. Nodrošinājums ar mācību grāmatām un datoriem

Laidzes PV dienesta viesnīcā ir 225 vietas. 2013./2014.m.g. dienesta viesnīcā dzīvoja 70 izglītojamo. 2012.gadā dienesta viesnīca tika renovēta.

Materiāltehniskās bāzes attīstība detālāk ir aprakstīta sadaļā „Nozīmīgākie projekti” (sk. tālāk).

Nozīmīgākie projekti

Iestādes materiāltehniskās bāzes pilnveidošanai, pedagogu profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanai un izglītojamo pieredzes apmaiņas nodrošināšanai Laidzes PV piedalās šādu projektu īstenošanā:

- kopā ar sešām citām Kurzemes reģiona PII Laidzes PV īsteno pārrobežu Latvijas – Lietuvas sadarbības programmas projektu „Profesionālās izglītības pilnveidošana atbilstoši darba tirgus prasībām pārrobežu teritorijā Kurzemē un Lietuvā”. Laidzes PV projekta ietvaros uzlabo IP „Būvdarbi” saturu un apmācības bāzi atbilstoši modernā darba tirgus prasībām, tai skaitā iegādāti 26 datori ar *Auto Cad* programmu, iegādāti darba instrumenti mācību darbnīcu aprīkošanai, iekārtota darba rīku noliktava, uzsākta profesionālo mācību priekšmetu programmu aktualizēšana sadarbībā ar darba devēju pārstāvjiem, lai audzēkņi profesionālās zināšanas apgūtu atbilstoši jaunākajām darba tirgus prasībām,
- 2011.gadā tika uzsākts KPFI projekts „Kompleksi risinājumi siltumnīcas efekta gāzu emisijas samazināšanai Laidzes Profesionālās vidusskolas dienesta viesnīcas 2.korpusa ēkai.” 2012.gadā tika veikta fasādes siltināšana, jumta renovācija, apkures sistēmas renovācija, logu un durvju nomaiņas darbi. Kopējās projekta izmaksas Ls 355 947,44,
- jau trīs gadus skolas izglītības programmas „Ēdināšanas pakalpojumi” 2. un 3.kursa audzēkņi izzina darba vidi Vidusjūras valstī Turcijā, skolai piedaloties ES mūžizglītības programmas *Leonardo da Vinci* apakšprogrammas mobilitātes projektā. Projekta kopfinansējums EUR 11 435.

¹⁰ Laidzes PV pašnovērtējuma ziņojums, 2013.g.

Izglītības iestādes attīstības plāni

Plānots, ka sākot ar 2014./2015. mācību gadu Laidzes PV tiks apvienota ar PIKC Rīgas Valsts Tehnikums.

Skolā izstrādātās Attīstības un investīciju stratēģijas 2010.-2015.gadam¹¹ ietvaros plānots līdz 2015.gadam mainīt skolas statusu. Talsu novada pašvaldība 2013.gada 15.augustā ir izveidojusi darba grupu, kuras uzdevums ir veikt izpēti un sagatavot risinājumu piedāvājumus par skolas turpmāko attīstību. Uz pētījuma izstrādes brīdi darbs vēl bija procesā.

Atbilstoši Kurzemes reģiona ilgtermiņa un īstermiņa attīstības prioritātēm Laidzes PV saskata iespēju kļūt par Talsu novada pašvaldības integrēto izglītības iestādi, nodrošinot profesionālās vidējās, arodizglītības, profesionālās pamatizglītības programmu (audzēkņiem ar garīgās attīstības traucējumiem), tālākizglītības un profesionālās pilnveides izglītības programmu pieejamību Ziemeļkurzemes reģionā.

2.4. Profesionālās izglītības kompetences centrs Liepājas Valsts tehnikums¹²

Vispārīgs raksturojums

Profesionālās izglītības kompetences centrs Liepājas Valsts tehnikums (PIKC LVT) atrodas Liepājā 214 km attālumā no Rīgas, 115 km no Ventspils un 179 km no Jelgavas sk. 2.38.attēlu).

2.38.attēls. PIKC LVT atrašanās vieta

¹¹ Laidzes Profesionālās vidusskolas attīstības un investīciju stratēģija 2010.-2015.gadam

¹² Nodaļas sagatavošanā izmantoti PIKC Liepājas Valsts tehnikums darbības pārskati 2009./2010.-2013./2014.m.g. un skolas sniegtā informācija

Profesionālās izglītības kompetences centrs PIKC LVT¹³ 2011.gadā tika izveidots uz trīs Liepājas profesionālo izglītības iestāžu bāzes, 2011.gadā 1.martā apvienojot Liepājas Būvamatniecības vidusskolu un Liepājas Tūrisma un tekstila skolu, bet 1.aprīlī iepriekšminētajām mācību iestādēm pievienojot Rīgas Tehniskās universitātes Liepājas filiāles profesionālo vidusskolu.

PIKC LVT darbojas trīs nodaļas:

- Pakalpojumu un tūrisma nodaļa,
- Būvniecības un tehniskā nodaļa,
- Mūžizglītības nodaļa.

Izglītības programmu piedāvājums un pieprasījums

PIKC LVT ir iespēja iegūt: profesionālo pamatizglītību, arodizglītību, profesionālo vidējo izglītību, profesionālo tālākizglītību, profesionālo pilnveidi. 2013./2014.m.g. PIKC LVT tika īstenotas 20 **izglītības programmas**, kurās kopā mācījās 1 322 izglītojamie (sk. 2.8.tabulu).

2.8.tabula

PIKC LVT īstenotās profesionālās izglītības programmas 2013./2014.m.g.

Nr. p.k.	Izglītības programmas nosaukums	Iegūstamās kvalifikācijas nosaukums	Mācību ilgums (gadi)	Pavisam mācās
Profesionālā pamatizglītība, īstenojama bez iepriekšējās izglītības ierobežojuma				
1.	Būvdarbi	Remontstrādnieks	3	23
Arodizglītība				
2.	Ēdināšanas pakalpojumi	Pavārs, konditors	3	68
3.	Siltuma, gāzes un ūdens tehnoloģijas	Sanitārtehnisko iekārtu montētājs	3	22
4.	Metālapstrāde	Atslēdznieks	3	20
5.	Šūto izstrādājumu ražošanas tehnoloģija	Drēbnieks	1	13
Profesionālā vidējā izglītība, īstenojama pēc pamatizglītības ieguves				
6.	Datorsistēmas	Datorsistēmu tehniķis	4	100
7.	Enerģētika un elektrotehnika	Elektriķis	4	74
8.	Autotransports	Automehāniķis	4	100
9.	Mehatronika	Mehatronisku sistēmu tehniķis	4	100
10.	Grāmatvedība	Grāmatvedis	4	33
11.	Komerczinības	Komercpakalpojumu darbinieks, Tūrisma pakalpojumu darbinieks, Reklāmas pakalpojumu komercdarbinieks, Transporta pārvadājumu komercdarbinieks, Loģistikas darbinieks	4	301
12.	Finanses, banku lietas un apdrošināšana	Finanšu darbinieks	4	54
13.	Ēdināšanas pakalpojumi	Ēdināšanas pakalpojumu speciālists	4	93
14.	Viesnīcu pakalpojumi	Viesmīlības pakalpojumu speciālists	4	74
15.	Saimniecības vadīšana	Saimniecības vadītājs	4	9
16.	Šūto izstrādājumu ražošanas tehnoloģija	Šūto izstrādājumu izgatavotājs, tērpus stila speciālists	4	56
17.	Būvdarbi	Apdares darbu tehniķis	4	77
18.	Kokizstrādājumu izgatavošana	Būvizstrādājumu galdnieks	4	13
Profesionālā vidējā izglītība, īstenojama pēc vispārējās vidējās izglītības ieguves				
19.	Administratīvie un sekretāra	Klientu apkalpošanas speciālists	1,5	50

¹³ Profesionālās izglītības kompetences centrs „Liepājas Valsts tehnikums” http://www.lvt.lv/wp-content/uploads/2012/08/LVT_Pasnovertējuma_zinojums_2012.pdf (skatīts 07.06.2013)

	pakalpojumi			
Vispārējā izglītība, arodizglītības turpinājums				
20.	Vispārējās vidējās izglītības izlīdzinošā programma	-	1	42

Tehnikumā ir iespējams nodrošināt izglītības pieejamību izglītojamiem ar speciālām vajadzībām.

Izglītības iestādē 2013./2014.m.g. mācījās deviņi ārvalstu audzēkņi.

Uzņemto izglītojamo skaita attiecība pret iesniegumu skaitu laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. ir attēlota 2.9.tabulā. Kā redzams tabulā, tad izglītības iestādē 2013./2014.m.g. tika uzņemti visi mācīties gribētāji, t.i., iesniegumu skaita attiecība pret uzņemto skaitu bija vienāda.

2.9.tabula

Pieprasījums pēc PIKC LVT īstenotajām izglītības programmām¹⁴, iesniegumu skaits pret uzņemto skaitu

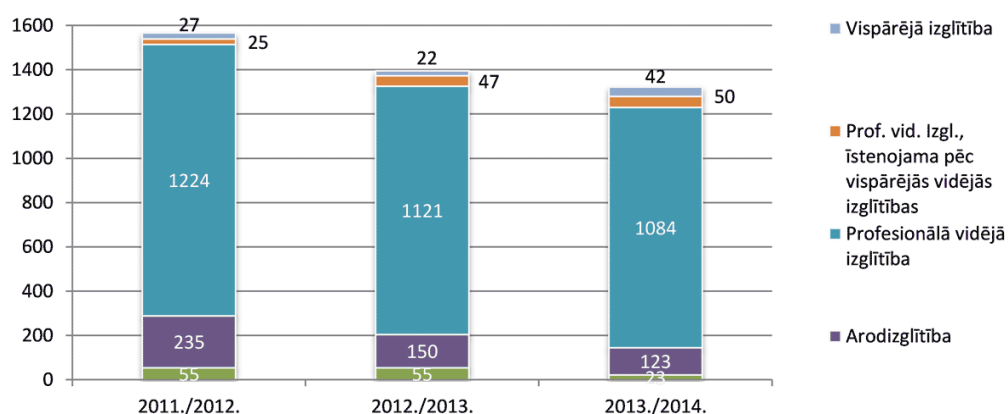
Kvalifikācija	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
Būvdarbi	-	-	1,0	1,0	-
Ēdināšanas pakalpojumi	-	-	1,0	1,0	1,0
Siltuma, gāzes un ūdens tehnoloģijas	-	-	1,1	-	-
Metālapstrāde	-	-	-	-	1,0
Šūto izstrādājumu ražošanas tehnoloģija	-	-	1,0	-	1,0
Datorsistēmas	1,2	1,1	1,1	1,0	1,0
Enerģētika un elektrotehnika	1,0	1,1	1,0	1,0	1,0
Autotransports	1,5	1,4	1,2	1,0	1,0
Mehatronika	1,3	1,1	1,0	1,0	1,0
Grāmatvedība	-	1,1	-	-	1,0
Komerczinības	1,2	1,4	1,0	1,0	1,0
Finanses, banku lietas un apdrošināšana	1,2	-	1,1	1,0	-
Ēdināšanas pakalpojumi	-	-	1,0	1,0	1,0
Viesnīcu pakalpojumi	-	-	1,0	1,0	1,0
Saimniecības vadīšana	-	-	1,0	-	-
Šūto izstrādājumu ražošanas tehnoloģija	-	-	-	1,0	1,0
Būvdarbi	-	-	1,1	1,0	1,0
Kokizstrādājumu izgatavošana	-	-	-	1,0	-
Administratīvie un sekretāra pakalpojumi	-	-	1,0	1,0	1,0
Vispārējās vidējās izglītības izlīdzinošā programma	-	-	1,0	1,0	1,0
Vidēji:	1,2	1,2	1,0	1,0	1,0

2012./2013.m.g. mācību gadā 71 persona apguva 5 tālākizglītības programmas (valsts valoda atbilstoši vidējam valsts valodas prasmes līmenim, datorzinības, *Auto CAD*, šūto izstrādājumu ražošanas tehnoloģija (divas programmas)), 53 klausītāji apguva profesionālās pilnveides programmas (komercdarbības pamati, kulinārijas pamati, loģistikas pamati un „kafija ar odziņu”).

¹⁴ Šeit un turpmāk: ņemot vērā izglītības iestāžu apvienošanu, PIKC Liepājas Valsts tehnikums statistika ir apkopota sākot ar 2011.gadu.

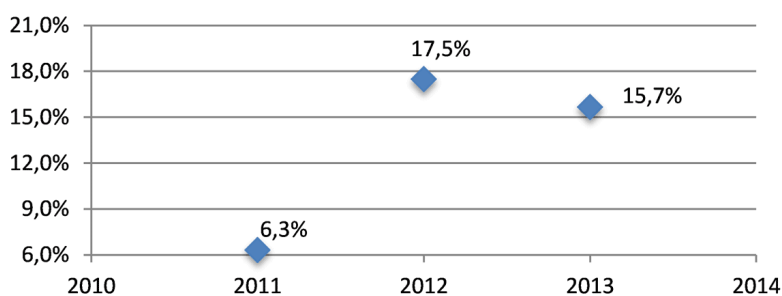
Izglītojamie

Laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. **izglītojamo skaits** PIKC LVT ir samazinājies par 15,6% (sk. 2.39.attēlu).

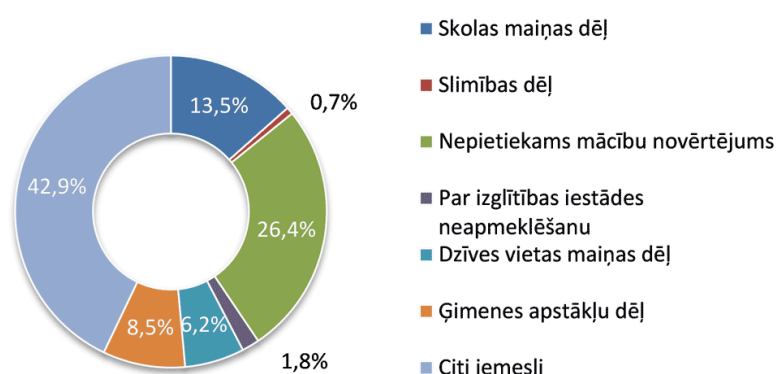
2.39.attēls. Izglītojamo skaits PIKC LVT

Laikā no 2011. līdz 2013.g. no izglītības iestādes **atskaitīto izglītojamo** īpatsvars attiecībā pret izglītojamo skaitu ir palielinājies par 9,4 procentpunktiem (sk. 2.40.attēlu).

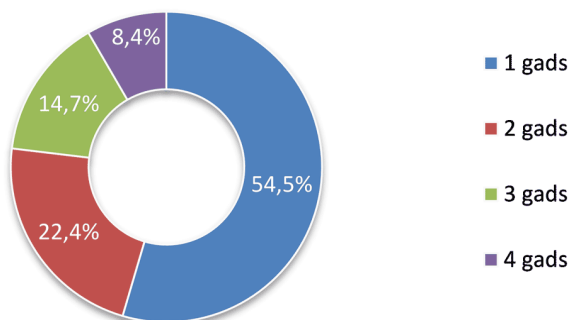
2.40.attēls. Atskaitīto izglītojamo īpatsvars

Lielākā daļa izglītojamo no skolas tiek atskaitīti sociālekonomisko, ģimenes apstākļu dēļ un sakarā ar to, ka izbrauc no valsts (sk. 2.41.attēlu).

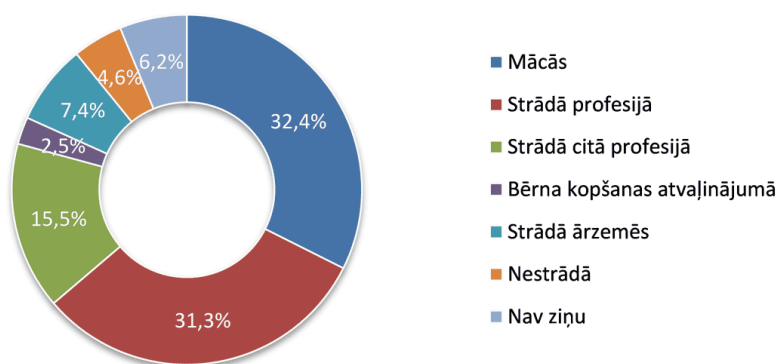
2.41.attēls. Atskaitīšanas iemesli (vidēji) 2011.-2013.g.

Vairāk nekā puse (54,5%) no visiem atskaitītajiem audzēkņiem tiek atskaitīti jau pirmajā mācību gadā (sk. 2.42.attēlu).

2.42.attēls. Atskaitītie audzēkņi sadalījumā pēc mācību gada (vidēji) 2011.-2013.g.

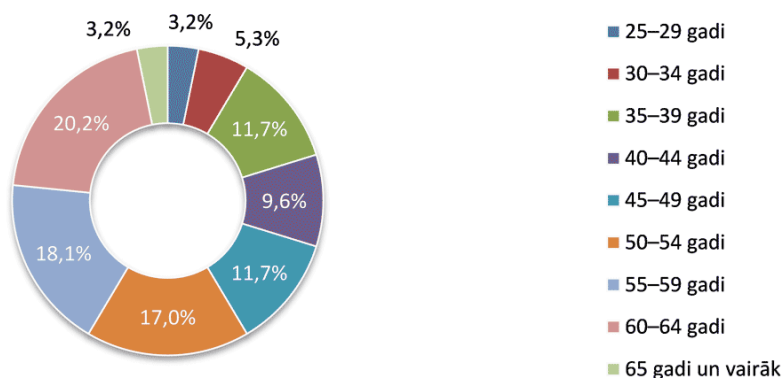
Gandrīz viena trešdaļa (31,3%) no visiem PIKC LVT absolventiem strādā profesijā, savukārt 32,4% turpina mācīties (sk. 2.43.attēlu).

2.43.attēls. Absolventu tālākās gaitas 2009.-2013.g. (īpatsvars)

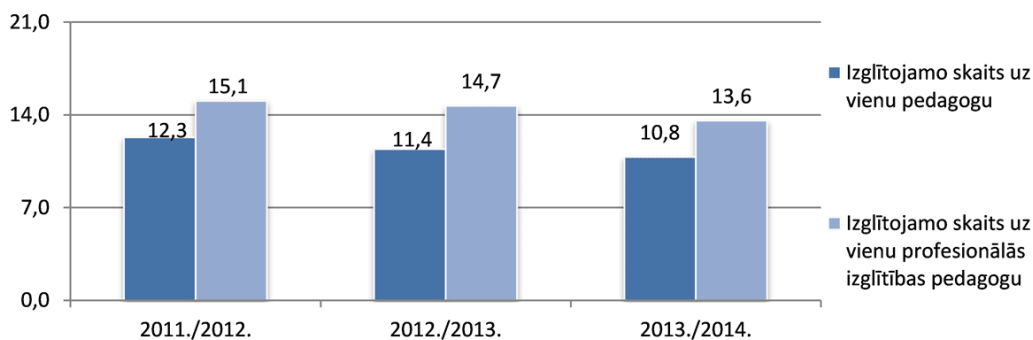
Personāls

2013./2014.m.g. PIKC LVT strādā 124 pedagogi, t.sk., 99 profesionālās izglītības pedagogi. 92 pedagogi bija augstāko izglītību, t.sk. 74 ar pedagoģisko izglītību. Vairāk nekā trešdaļa pedagogu (38,3%) ir vecumā no 55 līdz 64 gadiem (sk. 2.44.attēlu).

2.44.attēls. Pedagogu sadalījums pēc vecuma 2013./2014.m.g.

Samazinoties izglītojamo skaitam, laikā no 2011./2012. līdz 2013./2014.m.g., ir samazinājies arī izglītojamo skaits uz vienu pedagogu (sk. 2.45.attēlu).

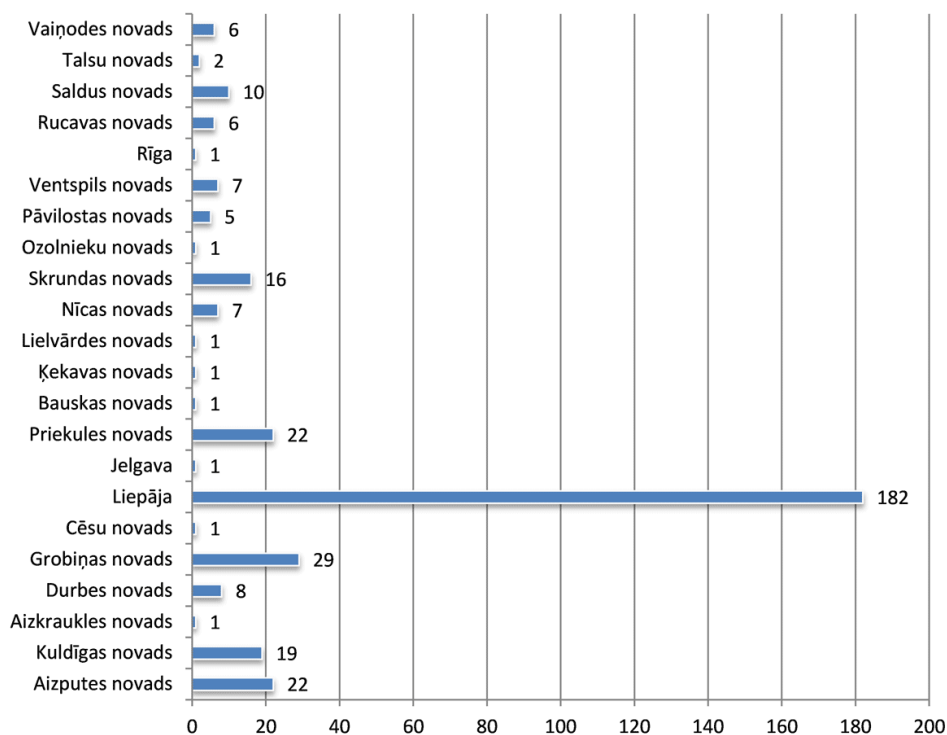

2.45.attēls. Izglītojamo skaits uz vienu pedagogu

PIKC LVT darbību nodrošina 79 tehniskie darbinieki.

Funkcionālā apkalpes zona

Sadalījumā pēc iepriekšējās mācību iestādes atrašanās vietas, lielākā daļa (~98%) no visiem uzņemtajiem audzēkņiem ir no Kurzemes reģiona izglītības iestādēm. Vairāk nekā puse (52,1%) no visiem izglītojamajiem ir no Liepājas pilsētas izglītības iestādēm (sk. 2.46.attēlu).

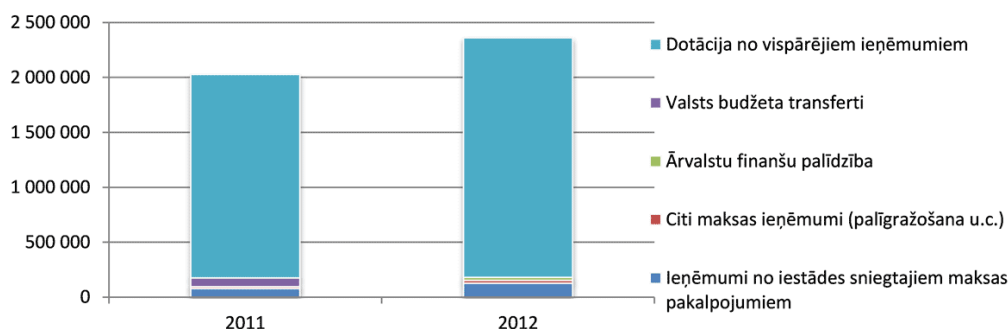

2.46.attēls. Uzņemto audzēkņu sadalījums pēc iepriekšējās mācību iestādes atrašanās vietas 2013./2014.m.g.

Iestādes finansējums

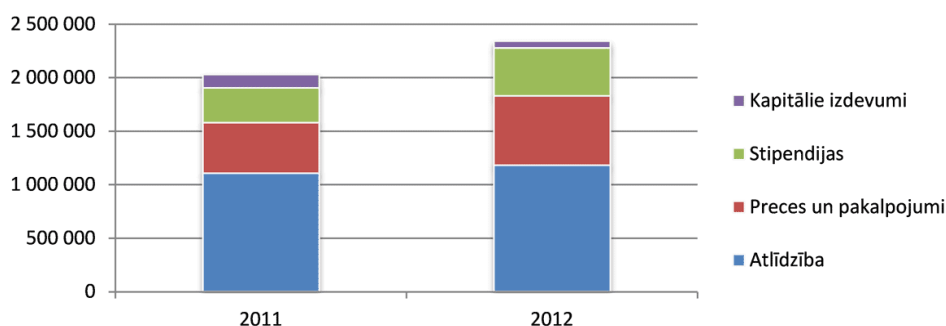
Kopumā PIKC LVT budžeta ieņēmumi laikā no 2009. līdz 2012.gadam ir palielinājušies par 16,5% (sk. 2.47.attēlu). Lielāko ieņēmumu daļu veido dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem.

2.47.attēls. PIKC LVT budžeta ieņēmumi (latos)

Lielākā (vidēji ~52,4%) skolas izdevumu pozīcija ir atalgojums (sk. 2.48.attēlu).

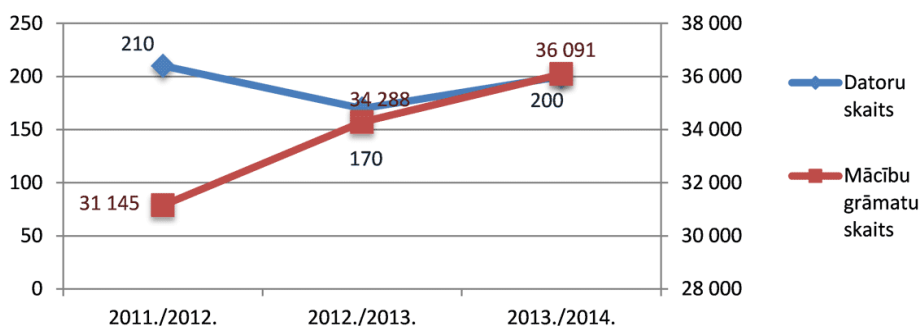
2.48.attēls. PIKC LVT budžeta izdevumi (latos)

Materiāltehniskais nodrošinājums

Kopējā telpu platība 2013.gadā bija 30 236,4 m², t.sk.: mācību telpas un laboratorijas – 5 829,1 m², mācību un ražošanas darbnīcas – 8 331,8 m², dienesta viesnīcas – 12 276,5 m², bibliotēkas telpas – 500 m² un citas telpas – 3 299 m².

PIKC LVT ir trīs mācību korpusi, kas atrodas dažādās adresēs: Ventspils ielā 51, Vānes ielā 4, Klāva Ukstiņa ielā 17/23. Skolai ir visu izglītības programmu īstenošanai nepieciešamās telpas – kopā 80 mācību kabineti un 19 kabineti praktisko mācību organizēšanai. Ēkas ir vecas, būtiski ieguldījumi nav veikti. Mācību procesiem izmantotas 90% no kopējās platības. Izglītības programmu praktiskās mācības noris atbilstošās darbnīcās, daļa no tām ir labiekārtotas ar ERAF atbalstu. Mācību telpas ir aprīkotas ar datoriem, interaktīvām tāfelēm, nepieciešamajām iekārtām un instrumentiem.

PIKC LVT pieejamo mācību grāmatu skaits laikā no 2011./2012. līdz 2013./2014.m.g. ir palielinājies par 15,9%, bet mācību procesam izmantojamo datoru skaits ir samazinājies par 10 vienībām (sk. 2.49.attēlu).

2.49.attēls. Nodrošinājums ar mācību grāmatām un datoriem

PIKC LVT izmanto trīs dienesta viesnīcas ar kopējo vietu skaitu – 556. 2013./2014.m.g. dienesta viesnīcās dzīvoja 296 izglītojamie.

Nozīmīgākie projekti

- izglītības iestādes materiāltehniskās bāzes pilnveidošanai, pedagogu profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanai un izglītojamo pieredzes apmaiņas nodrošināšanai PIKC LVT īsteno ERAF projektus, kuru kopējais līdzfinansējuma apjoms ir LVL 3 333 120 („Topošā Liepājas Valsts tehnikuma dienesta viesnīcas Liepājā, Ventspils ielā 51 renovācija”, „Topošā Liepājas Valsts tehnikuma galvenās mācību un praktisko nodarbību nodaļas Liepājā, Ventspils ielā 51, mācību ēku rekonstrukcija un aprīkojuma modernizācija”, „Topošā Liepājas Valsts tehnikuma Būvniecības, metālapstrādes un kokapstrādes specialitāšu aprīkojuma modernizācija” un „Topošā Liepājas Valsts tehnikuma tehnisko specialitāšu nodaļas Liepājā, Vānes ielā 4, mācību ēku rekonstrukcija un aprīkojuma modernizācija”).
- kopā ar sešām citām Kurzemes reģiona PII PIKC LVT īsteno pārrobežu Latvijas – Lietuvas sadarbības programmas projektu „Profesionālās izglītības pilnveidošana atbilstoši darba tirgus prasībām pārrobežu teritorijā Kurzemē un Lietuvā”. Projekta ietvaros tehnikuma šūšanas darbnīcās (IP „Šūto izstrādājumu ražošanas tehnoloģijas”) tiek uzstādītas papildus iekārtas un aprīkojums, kas nodrošinās jauno speciālistu sagatavošanu atbilstoši nozares darba tirgus prasībām.
- 2010.–2012.gadā norisinājās ESF projekts „Atbalsta pasākumu veikšana jauniešu sociālās atstumtības riska mazināšanai un iekļaušanai profesionālajā izglītībā”. Kopīgais projekta budžets – LVL 153 784. Projekta mērķis ir izveidot inovatīvu pieeju pedagoģijas un audzināšanas procesā, t.sk. pedagoģiskās paradigmas maiņa as aktīvajām darbnīcām, mērķauditorijai tiek piedāvātas jaunas mācību alternatīvas ierasto vietā.
- PIKC LVT piedalās sadarbības projektos ES programmās *Leonardo da Vinci*, *Comenius* u.c.

Izglītības iestādes attīstības plāni

PIKC LVT attīstības un investīciju stratēģijā 2012.-2015.gadam ir noteikts šāds turpmākās darbības scenārijs:

- pēc ēku rekonstrukcijas Vānes ielā 4 un Ventspils ielā 51 izglītojamie atstāj telpas Kl. Ukstiņa ielā 17/23, tās nododot Izglītības un zinātnes ministrijas rīcībā,
- sistemātiski tiek aktualizētas esošās izglītības programmas,
- pamatojoties uz pilsētas un reģiona darba tirgus pieprasījumu tiek izstrādātas jaunas izglītības programmas,
- sākot ar 2015.gadu tiek uzsākta izglītības programmu pārstrāde, veidojot moduļu apmācības programmu struktūru,
- tiek attīstīta PIKC LVT sadarbība ar nozaru asociācijām un darba tirgus pārstāvjiem,
- sistemātiski tiek veiktas pilsētas un apkārtnes uzņēmēju aptaujas par nepieciešamās kvalifikācijas darbiniekiem, prasībām darbinieku sagatavošanā.

2014.gadā plānots uzsākt rekonstrukcijas un renovācijas darbus Ventspils ielā 51, 51A un Vānes ielā 4, tiks ievērojami papildināts arī mācību aprīkojums ājās telpās.

2.5. Saldus Profesionālā vidusskola¹⁵

Vispārīgs raksturojums

Saldus Profesionālā vidusskola (Saldus PV) atrodas Saldū 119 km attālumā no Rīgas, 101 km no Liepājas, 110 km no Ventspils un 83 km no Jelgavas (sk. 2.50.attēlu).

2.50.attēls. Saldus Profesionālās vidusskolas atrašanās vieta

Izglītības programmu piedāvājums un pieprasījums

Skola īsteno licencētas un akreditētas profesionālās vidējās un tālākizglītības programmas. 2013./2014.m.g. Saldus PV tika īstenotas septiņas **izglītības programmas**, kurās kopā mācījās 555 izglītojamie (sk. 2.10.tabulu).

2.10.tabula

Saldus PV īstenotās profesionālās izglītības programmas 2013./2014.m.g.

Nr.p. k.	Izglītības programmas nosaukums	Iegūstamās kvalifikācijas nosaukums	Mācību ilgums (gadi)	Pavisam mācās
Arodizglītība				
1.	Ēdināšanas pakalpojumi	Pavārs	1	18
Profesionālā vidējā izglītība, īstenojama pēc pamatzglītības ieguves				
2.	Būvniecība	Būvtehniķis, ceļu būvtehniķis	4	170
3.	Kokizstrādājumu izgatavošana	Būvizstrādājumu galdnieks	4	37
4.	Viesnīcu pakalpojumi	Viesmīlības pakalpojumu speciālists	4	124
5.	Datorsistēmas	Datorsistēmu tehniķis	4	84
6.	Ugunsdrošība un ugunsdzēsība	Ugunsdzēsējs – glābējs	4	108
Profesionālā vidējā izglītība, īstenojama pēc vispārējās vidējās izglītības ieguves				
7.	Būvniecība	Būvtehniķis	1,5	14

¹⁵ Nodaļas sagatavošanā izmantoti Saldus Profesionālās vidusskolas darbības pārskati 2009./2010.-2013./2014.m.g. un skolas sniegtā informācija

Pēc izglītojamo skaita vispopulārākā specialitāte ir ugunsdzēsējs-glābējs. Visās izglītības programmās teorētiskās zināšanas izglītojamie iegūst no pedagogiem – nozares speciālistiem, kuri pamatdarbā strādā dažādos nozaru uzņēmumos.

Saldus PV piedāvā profesionālās kompetences novērtēšanu sekojošu kvalifikāciju iegūšanai: būvtehniķis, ceļu būvtehniķis, viesnīcu pakalpojumu speciālists, datorsistēmu tehniķis, būvizstrādājumu galdnieks un pavārs.

Uzņemto izglītojamo skaita attiecība pret iesniegumu skaitu laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. ir attēlota 2.11.tabulā. Redzams, ka Saldus PV pieprasītākās izglītības programmas ir „Ugunsdrošība un ugunsdzēsība”, „Būvniecība” un „Viesnīcu pakalpojumi”.

2.11.tabula

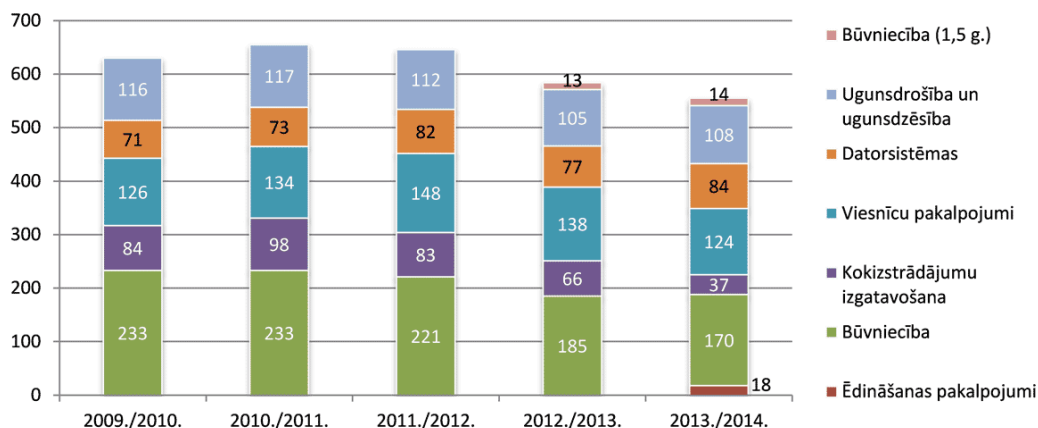
Pieprasījums pēc Saldus Profesionālajā vidusskolā īstenotajām izglītības programmām, iesniegumu skaits pret uzņemto skaitu

Kvalifikācija	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
Ēdināšanas pakalpojumi	-	-	-	-	1,0
Būvniecība (4.g.)	1,6	1,3	1,0	1,0	1,0
Kokizstrādājumu izgatavošana	1,2	1,0	1,1	1,0	-
Viesnīcu pakalpojumi	1,7	1,1	1,0	1,0	1,0
Datorsistēmas	-	1,1	1,1	1,0	1,0
Ugunsdrošība un ugunsdzēsība	1,0	1,4	1,6	1,5	1,0
Būvniecība (1,5 g.)	-	-	-	1,0	-
Vidēji:	1,4	1,2	1,1	1,1	1,0

Profesionālās tālākizglītības ietvaros Saldus PV piedāvā 9 programmas. Piemēram, pavāra kvalifikāciju šādā veidā katru gadu iegūst vidēji 20-30 interesentu. Savukārt par viesmīlības pakalpojumu speciālista kvalifikācijas vai galdnieka kvalifikācijas ieguvī intereses vispār nav. 2014.gadā plāno piedāvāt apgūt bruģētāja kvalifikāciju tālākizglītībā. Līdz ar to dažkārt ir grūtības apmierināt darba tirgus pieprasījumu: programmas ir izstrādātas, darba vietas ir nodrošinātas, bet nav interesentu (piemēram, galdniecībā).

Izglītojamie

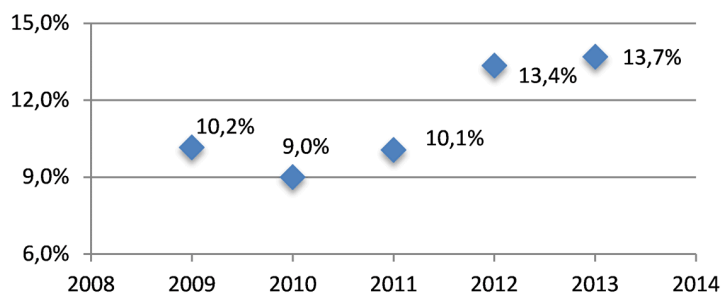
Laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. **izglītojamo skaits** Saldus PV ir samazinājies par 11,9%¹⁶ (sk. 2.51.attēlu).

2.51.attēls. Izglītojamo skaits Saldus Profesionālajā vidusskolā

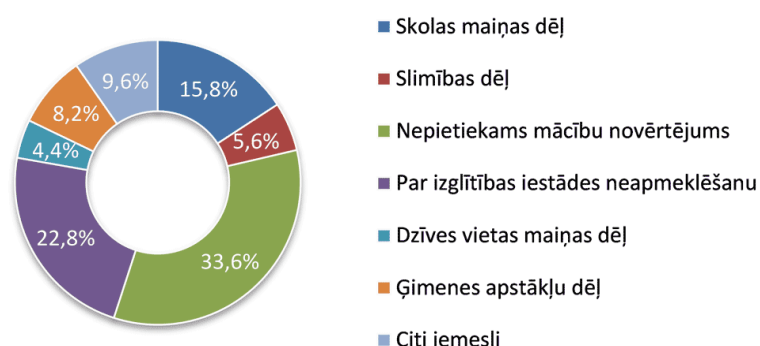
¹⁶ Saldus Profesionālās vidusskolas darbības pārskati 2009./2010.-2013./2014.m.g.

Laikā no 2009. līdz 2013.g. no izglītības iestādes atskaitīto izglītojamo īpatsvars attiecībā pret izglītojamo skaitu ir palielinājies par 3,5 procentpunktiem (sk. 2.52.attēlu).

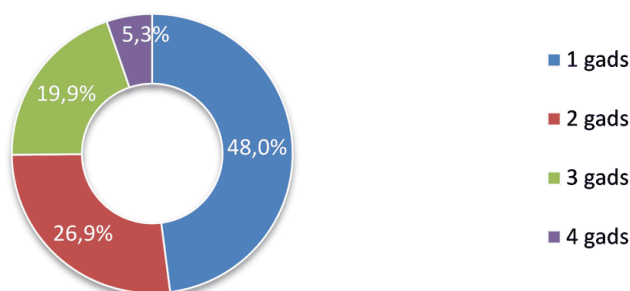
2.52.attēls. Atskaitīto izglītojamo īpatsvars

Galvenie atskaitīšanas iemesli ir nepietiekams mācību novērtējums (33,6% no visiem gadījumiem) un izglītības iestādes neapmeklēšana (22,8%) sk. 2.53.attēlu.

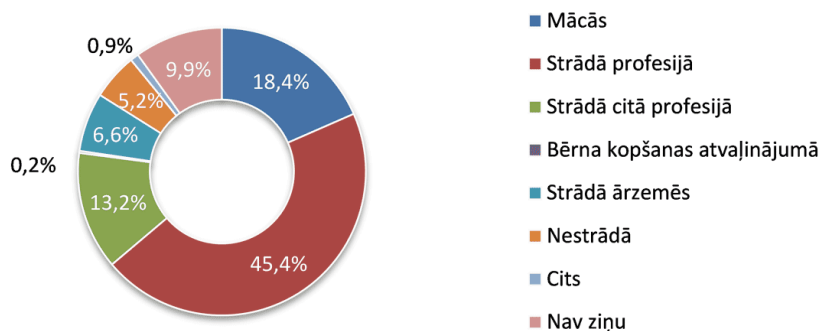
2.53.attēls. Atskaitīšanas iemesli (vidēji) 2009.-2013.g.

Gandrīz puse no visiem atskaitītajiem audzēkņiem tiek atskaitīti jau pirmajā mācību gadā (sk. 2.54.attēlu).

2.54.attēls. Atskaitītie audzēkņi sadalījumā pēc mācību gada (vidēji) 2009.-2013.g.

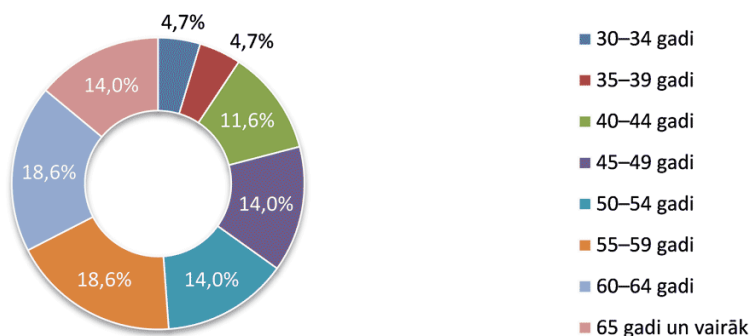
Gandrīz puse (45,2%) no visiem Saldus PV absolventiem strādā profesijā, savukārt 18,4% turpina mācības (sk. 2.55.attēlu).

2.55.attēls. Absolventu tālākās gaitas 2009.-2013.g. (īpatsvars)

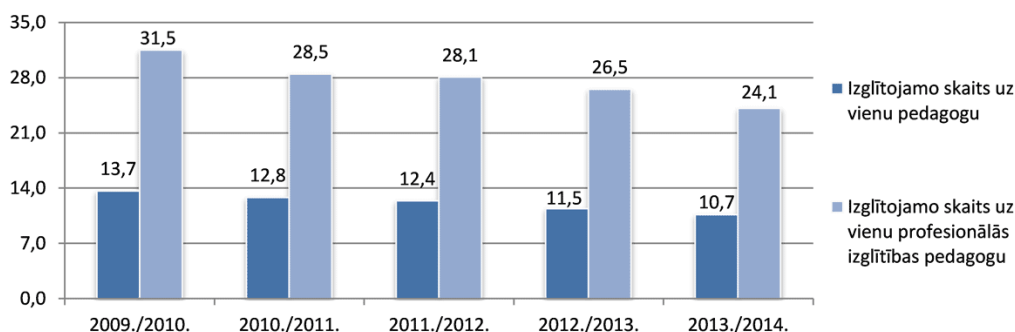
Personāls

2013./2014.m.g. Saldus PV strādā 52 pedagogi, t.sk., 23 profesionālās izglītības pedagogi, 16 vispārējās vidējās izglītības pedagogi un 13 pārējie pedagogi. 41 pedagogs ir ar augstāko pedagogisko izglītību. Vairāk nekā trešdaļa no visiem pedagogiem ir vecumā no 55 līdz 64 gadiem (sk. 2.56.attēlu).

2.56.attēls. Pedagogu sadalījums pēc vecuma 2013./2014.m.g.

Samazinoties izglītojamo skaitam, laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. ir samazinājies arī izglītojamo skaits uz vienu pedagogu (sk. 2.57.attēlu).

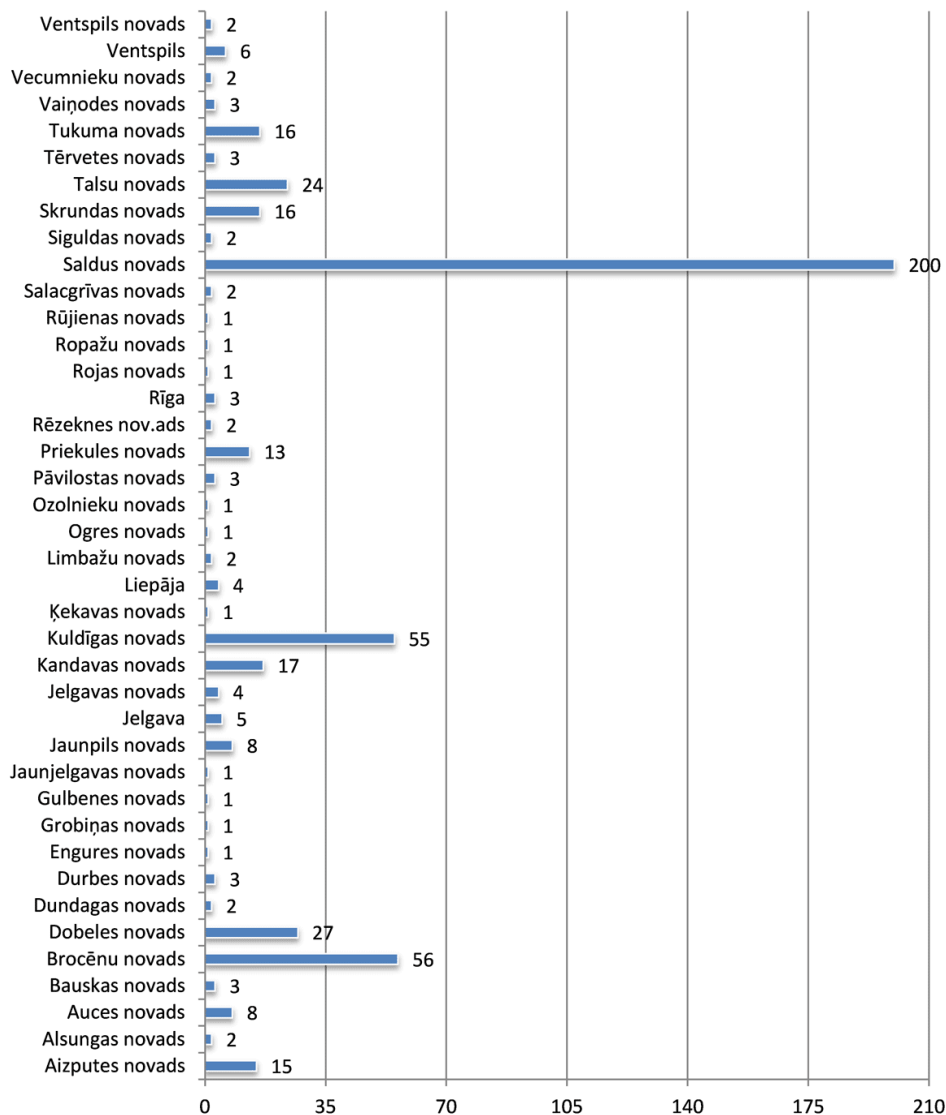

2.57.attēls. Izglītojamo skaits uz vienu pedagogu

Skolas darbību nodrošina 42 tehniskie darbinieki un viens medicīniskais darbinieks.

Funkcionālā apkalpes zona

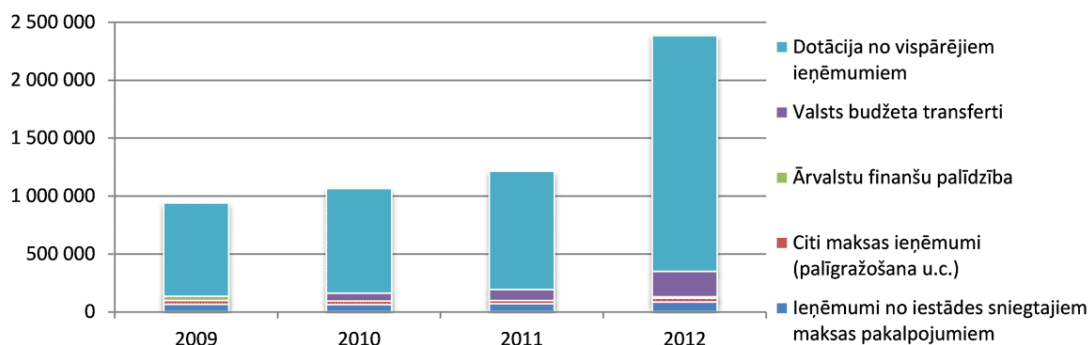
Sadalījumā pēc iepriekšējās mācību iestādes atrašanās vietas, aptuveni divas trešdaļas (~75%) no visiem uzņemtajiem audzēkņiem ir no Kurzemes reģiona izglītības iestādēm. Vairāk nekā viena trešdaļa (38,6%) no visiem izglītojamajiem ir no Saldus novada izglītības iestādēm (sk. 2.58.attēlu).

2.58.attēls. Uzņemto audzēkņu sadalījums pēc iepriekšējās mācību iestādes atrašanās vietas 2013./2014.m.g.

Iestādes finansējums

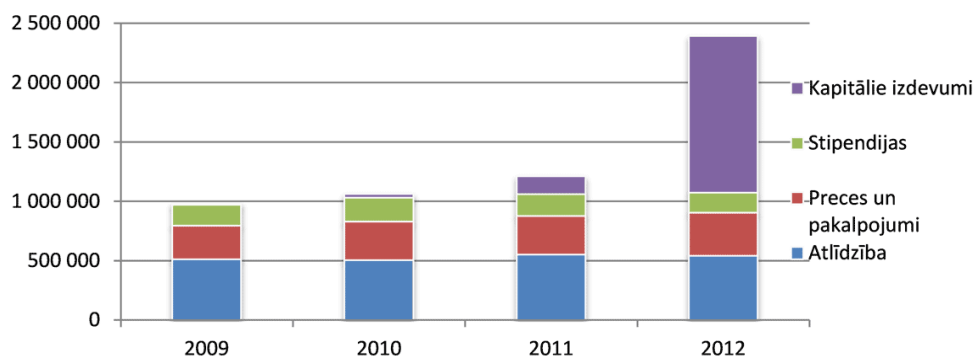
Saldus PV budžeta ieņēmumi laikā no 2008. līdz 2012.gadam ir palielinājušies vairāk nekā divas reizes (sk. 2.59.attēlu), galvenokārt pateicoties ES struktūrfondu ieguldījumiem.

2.59.attēls. Saldus PV budžeta ieņēmumi (latos)

Finansējuma palielinājums 2012.gadā bija saistīts ar rekonstrukcijas projektu īstenošanu. Lielākā (vidēji ~37,3%) skolas izdevumu pozīcija ir atalgojums (sk. 2.60.attēlu).

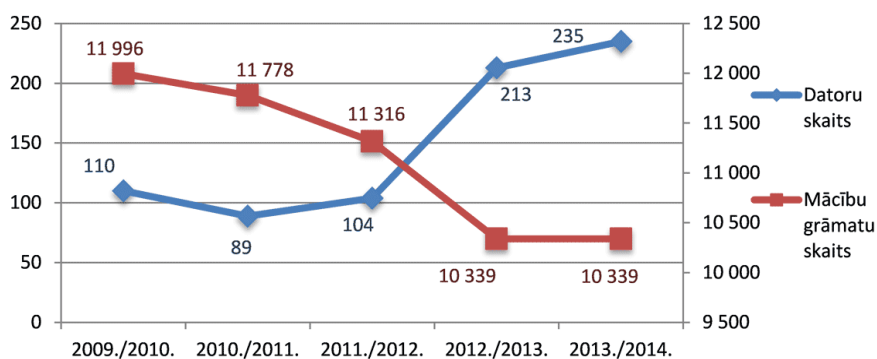

2.60.attēls. Saldus PV budžeta izdevumi (latos)

Materiāltehniskais nodrošinājums¹⁷

Saldus PV kopējā telpu platība 2013.gadā bija 16 285 m², t.sk.: mācību telpas un laboratorijas – 2 946 m², mācību un ražošanas darbnīcas – 2 178 m², dienesta viesnīcas – 3 258 m², bibliotēkas telpas – 175 m² un citas telpas – 7 728 m².

Skolā pieejamo mācību grāmatu skaits laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. ir samazinājies par 13,8%, savukārt mācību procesam izmantojamo datoru skaits ir palielinājies vairāk nekā divas reizes (sk. 2.61.attēlu).

2.61.attēls. Nodrošinājums ar mācību grāmatām un datoriem

Galvenā ēka un jaunais mācību korpuss. Ēka celta 1874.gadā, pilnībā renovēta 2012.gadā. Galvenajā ēkā notiek vispārīzglītojošo mācību priekšmetu apmācība, šeit atrodas praktisko mācību (viesnīcu pakalpojumi un būvniecība) laboratorijas.

Dienesta viesnīcas. Dienesta viesnīcas ēka Nr.1. celta 1972.gadā, tai ir veikti energoefektivitātes pasākumi: visu logu nomaiņa un ārējā siltināšana. Saldus PV dienesta viesnīcā ir 413 vietas. 2013./2014.m.g. dienesta viesnīcā dzīvoja 345 izglītojamie.

Dienesta viesnīcas ēka Nr.2. nodota ekspluatācijā 1992.gadā, tā ir pilnībā renovēta. Ēkā atrodas meiteņu dienesta viesnīca ar 200 vietām. Ēkā ir iekārtota IP „Viesnīcu pakalpojumi” mācību viesnīca praktisko mācību norisei. Pirmajā stāvā ierīkotas mācību darbnīcas IP „Būvniecība” būvnieku praktiskajām mācībām sausā būvē.

Daudzfunkcionālā mācību darbnīca. Uzcelta 2012.gadā. Moderni iekārtotajā un ar jaunajām tehnoloģijām aprīkotajā ēkā notiek praktiskās mācības būvniekiem, ceļu būvtehniķiem un būvizstrādājumu galdniekiem.

Mācību ēkas. Mācību ēka IP „Kokizstrādājumu izgatavošana” un IP „Ugunsdrošība un ugunsdzēsība” celta 1950.gadā (Saldus tehnikuma vajadzībām), 1978.gadā apmācībām piebūvēta veterinārā klīnika. Pašlaik ēkā iekārtotas praktisko mācību telpas un teorijas klases IP

¹⁷ Saldus PV pašnovērtējuma ziņojums, 2013.g.

„Ugunsdrošība un ugunsdzēsība” izglītojamo profesionālajai apmācībai. Mācību ēka IP „Datorsistēmas” un IP „Būvniecība – ceļu būvtehniks” iekārtota bijušā kantora ēkā, kas celta 1953.g.

Sporta nams. Ēka uzcelta 1978.gadā, tajā atrodas plaša sporta zāle, svarcelšanas zāles, virves vilcēju kluba zāle. Sporta kompleksā pieejams peldbaseins, kafejnīca un medpunkts.

Nozīmīgākie projekti

Iestādes materiāltechniskās bāzes pilnveidošanai, pedagogu profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanai un izglītojamo pieredzes apmaiņas nodrošināšanai Saldus PV ir īstenojusi šādus projektus:

- ERAF projekts „Mācību aprīkojuma modernizācija un infrastruktūras uzlabošana profesionālās IP „Būvniecība”, „Kokizstrādājumu izgatavošana” un „Viesmīlības pakalpojumi” īstenošanai Saldus Profesionālajā vidusskolā”. Projektā noslēgusies celtniecības fāze, restaurētas divas skolas ēkas un uzcelta multifunkcionālā halle praktiskajām nodarbībām. Projekta ietvaros plānots iepirkt aprīkojumu visām projektā iesaistītajām izglītības programmām,
- KPFI projekts „Saldus Profesionālās vidusskolas divu dienesta viesnīcu ēku un sporta nama ēkas daļas renovācijas kompleksi, videi draudzīgi energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumi”, kura ietvaros 2012.gadā tika nosiltinātas skolas dienesta viesnīcas, kā arī sporta nama daļa,
- kopā ar sešām citām Kurzemes reģiona PII Saldus PV īsteno pārrobežu Latvijas – Lietuvas sadarbības programmas projektu „Profesionālās izglītības pilnveidošana atbilstoši darba tirgus prasībām pārrobežu teritorijā Kurzemē un Lietuvā”. Projekta ietvaros tiek pilnveidota IP „Kokizstrādājumu izgatavošana” un aprīkota darbnīca praktisko apmācību nodrošināšanai,
- Saldus PV kopš 1998.gada sekmīgi īsteno *Leonardo da Vinci* mobilitātes projektus gan izglītojamajiem, gan skolas pedagogiem, kā arī piedalās *Comenius* daudzpusējās skolu partnerības projektā.

Izglītības iestādes attīstības plāni

Atbilstoši Saldus PV attīstības un investīciju stratēģijai 2010.-2015.gadam galvenie rīcības virzieni un uzdevumi ir šādi:

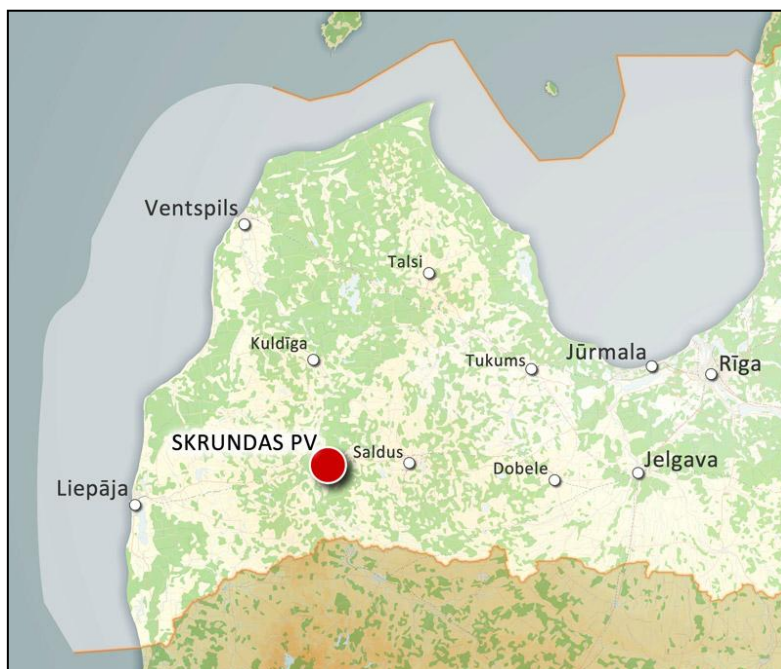
- pilnveidot PIP:
  - nodrošināt visa veida profesionālās izglītības ieguvu,
  - īstenojot izglītības programmas, kas nodrošina ātrāku piemērošanos mainīgajai ekonomiskajai videi un darba tirgū nepieciešamajām kompetencēm.
- attīstīt pedagoģisko kapacitāti:
  - piesaistīt jaunus pedagogus un profesionālo priekšmetu skolotājus,
  - nodrošināt personāla pedagoģiskās un profesionālās iespējas.
- veidot stimulējošu mācību vidi:
  - panākt izglītojamo konkurētspēju darba tirgū, attīstot iniciatīvu, uzņēmību un radošu pieeju,
  - nodrošināt nepārtrauktu, sabalansētu izglītības iestādes attīstību,

- veicināt visu ieinteresēto pušu (izglītojamais, pedagogi, vecāki, sadarbības un sociālie partneri un administrācija) līdzatbildību,
- nodrošināt izglītības iestādē esošo resursu aizsardzību un pilnveidi ilgtermiņa kontekstā.
- veicināt tālākizglītības un mūžizglītības programmu attīstību:
  - izmantot personāla zināšanas un kompetenci jaunu programmu izveidē.
- pilnveidot izglītojamo piesaisti un izaugsmi:
  - informēt sabiedrību par profesionālās izglītības iespējām Saldus Profesionālajā vidusskolā.
- izveidot efektīvu, pieejamu un pievilcīgu izglītības infrastruktūru: modernizēt mācību kabinetus, laboratorijas, mācību darbnīcas un bibliotēku – informācijas centru:
  - veidot mūsdienīgu mācību vidi,
  - paaugstināt saimnieciskās darbības efektivitāti,
  - nodrošināt vides pieejamību cilvēkiem ar īpašām vajadzībām,
  - maksimāli izmantot pieejamos resursus mācību procesa nodrošināšanā,
  - nodrošināt integrētu informācijas pieejamību.

2.6. Skrundas Profesionālā vidusskola¹⁸

Vispārīgs raksturojums

Skrundas Profesionālā vidusskola (Skrundas PV) atrodas Skrundas novadā 6 km no Skrundas pilsētas, 153 km attālumā no Rīgas, 84 km no Liepājas, 107 km no Ventspils un 119 km no Jelgavas (sk. 2.62.attēlu).

2.62.attēls. Skrundas PV atrašanās vieta

¹⁸ Nodaļas sagatavošanā izmantoti Skrundas Profesionālās vidusskolas darbības pārskati 2009./2010. – 2013./2014.m.g.un skolas sniegtā informācija

Izglītības programmu piedāvājums un pieprasījums

Skola īsteno profesionālās pamatizglītības, arodizglītības, profesionālās vidējās izglītības, tālākizglītības pilnveides un interešu izglītības programmas. 2013./2014.m.g. Skrundas PV tika īstenotas sešas **izglītības programmas**, kurās kopā mācījās 221 izglītojamais (sk. 2.12.tabulu).

2.12.tabula

Skrundas PV īstenotās profesionālās izglītības programmas 2013./2014.m.g.

Nr. p.k.	Izglītības programmas nosaukums	Iegūstamās kvalifikācijas nosaukums	Mācību ilgums (gadi)	Pavisam mācās
Profesionālā pamatizglītība, īstenojama bez iepriekšējās izglītības ierobežojuma				
1.	Būvdarbi	Būvstrādnieks	3	43
2.	Ēdināšanas pakalpojumi	Pavāra palīgs	2	28
Arodizglītība				
3.	Būvdarbi	Apdares darbu strādnieks	3	26
4.	Enerģētika un elektrība	Elektromontieris	3	33
Profesionālā vidējā izglītība, īstenojama pēc pamatizglītības ieguves				
5.	Ēdināšanas pakalpojumi	Ēdināšanas pakalpojumu speciālists	4	56
6.	Kokizstrādājumu izgatavošana	Būvizstrādājumu galdnieks	4	35

Pēc izglītojamo skaita vispopulārākā specialitāte ir ēdināšanas pakalpojumu speciālists.

Uzņemto izglītojamo skaita attiecība pret iesniegumu skaitu laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. ir attēlota 2.13.tabulā. Kā redzams tabulā, tad izglītības iestādē pēdējos gados tiek uzņemti visi mācīties gribētāji, t.i., iesniegumu skaita attiecība pret uzņemto skaitu ir vienāda.

2.13.tabula

Pieprasījums pēc Skrundas PV īstenotajām izglītības programmām, iesniegumu skaits pret uzņemto skaitu

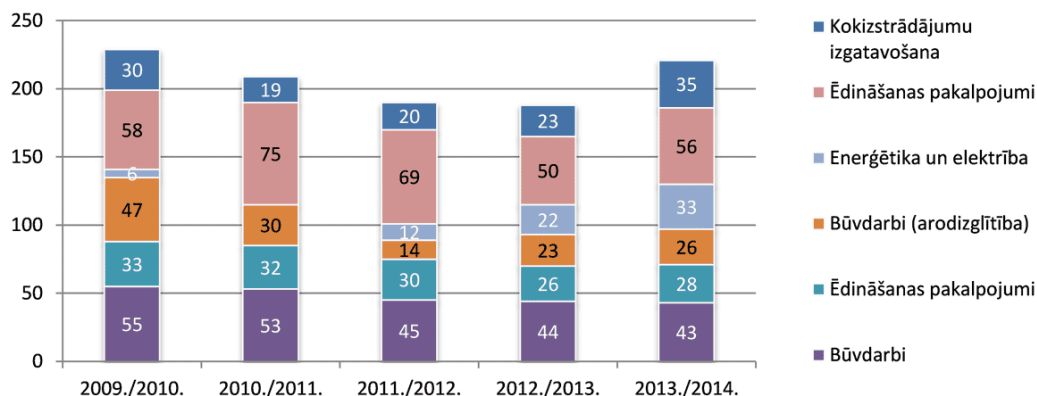
Kvalifikācija	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
Būvdarbi	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0
Ēdināšanas pakalpojumi	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Būvdarbi (arodizglītība)	-	-	1,0	1,0	1,0
Enerģētika un elektrība	-	-	1,0	1,0	1,0
Ēdināšanas pakalpojumi	-	1,0	1,0	1,0	1,0
Kokizstrādājumu izgatavošana	-	-	1,0	1,0	1,0
Vidēji:	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0

Skrundas PV īsteno PIP pieaugušajiem mežizstrādē, sadarbībā ar NVA piedāvā mācības šādās tālākizglītības programmās: ēdināšanas pakalpojumi, enerģētika, būvdarbi, kokizstrādājumu izgatavošana, kā arī angļu valodas, datortehnikas, auto un traktortehnikas vadītāju kursus.

Interese par tālākizglītības programmām mazinās, bet kursus katru gadu zināšanas apgūst ap 100 klausītāju.

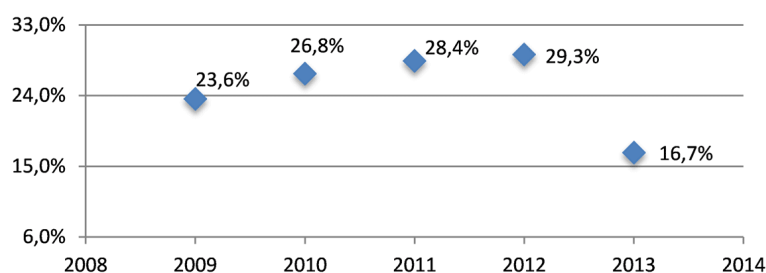
Izglītojamie

Laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. **izglītojamo skaits** Skrundas PV kopumā ir samazinājies par 3,5% (sk. 2.63.attēlu).

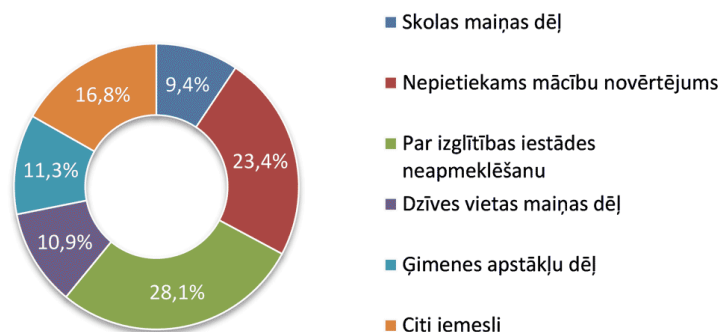
2.63.attēls. Izglītojamo skaits Skrundas PV

Laikā no 2009. līdz 2013.g. no izglītības iestādes **atskaitīto izglītojamo** īpatsvars attiecībā pret izglītojamo skaitu ir samazinājies par 6,9 procentpunktiem (sk. 2.64.attēlu).

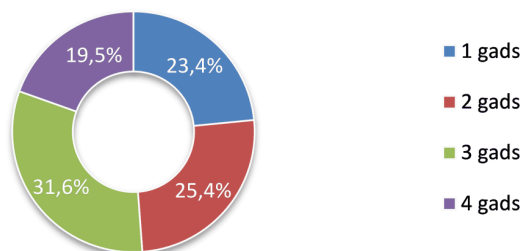
2.64.attēls. Atskaitīto izglītojamo īpatsvars

Galvenie atskaitīšanas iemesli ir izglītības iestādes neapmeklēšana un nepietiekams mācību novērtējums (attiecīgi 28,1% un 23,4% no visiem gadījumiem) sk. 2.65.attēlu.

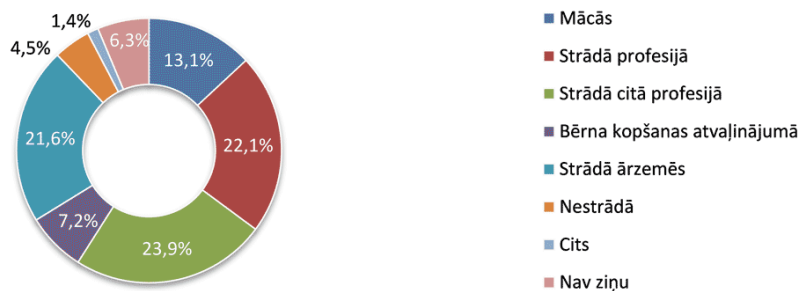
2.65.attēls. Atskaitīšanas iemesli (vidēji) 2009.-2013.g.

Vidēji visvairāk (31,6%) no visiem atskaitītajiem audzēkņiem tiek atskaitīti trešajā mācību gadā (sk. 2.66.attēlu).

2.66.attēls. Atskaitītie audzēkņi sadalījumā pēc mācību gada (vidēji) 2009.-2013.g.

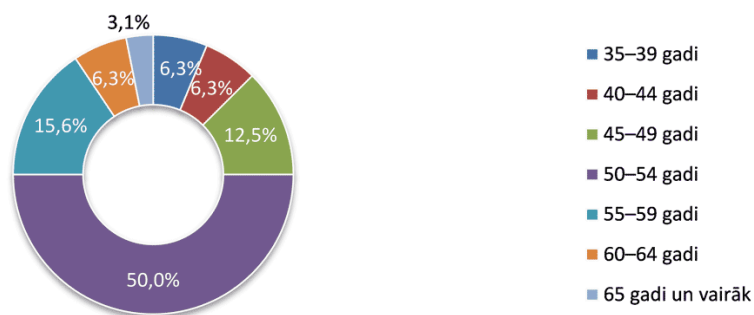
Vidēji katrs piektais skolas absolvents strādā profesijā (sk. 2.67.attēlu).

2.67.attēls. Absolventu tālākās gaitas 2009.-2013.g. (īpatsvars)

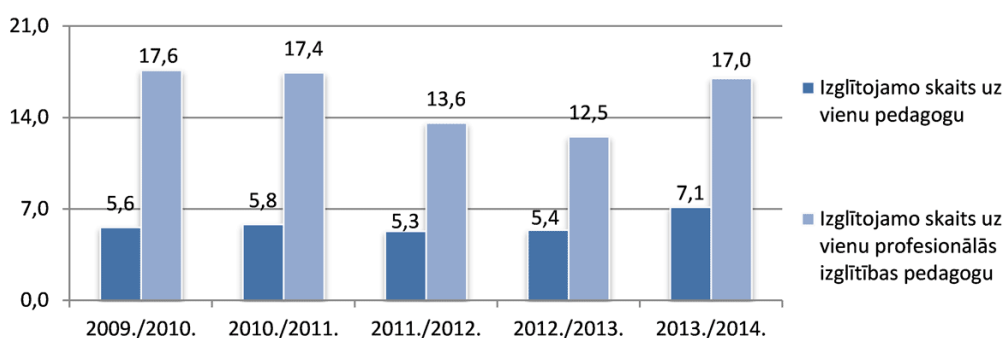
Personāls

2013./2014.m.g. Skrundas PV strādā 31 pedagogs, t.sk. 13 profesionālās izglītības pedagogi, astoņi vispārējās vidējās izglītības pedagogi un 10 pārējie pedagogi. 28 pedagogi ir ar augstāko pedagoģisko izglītību. Puse no visiem pedagogiem ir vecumā no 50 līdz 54 gadiem (sk. 2.68.attēlu).

2.68.attēls. Pedagogu sadalījums pēc vecuma 2013./2014.m.g.

Samazinoties izglītojamo skaitam, laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g., ir samazinājies arī izglītojamo skaits uz vienu pedagogu (sk. 2.69.attēlu).

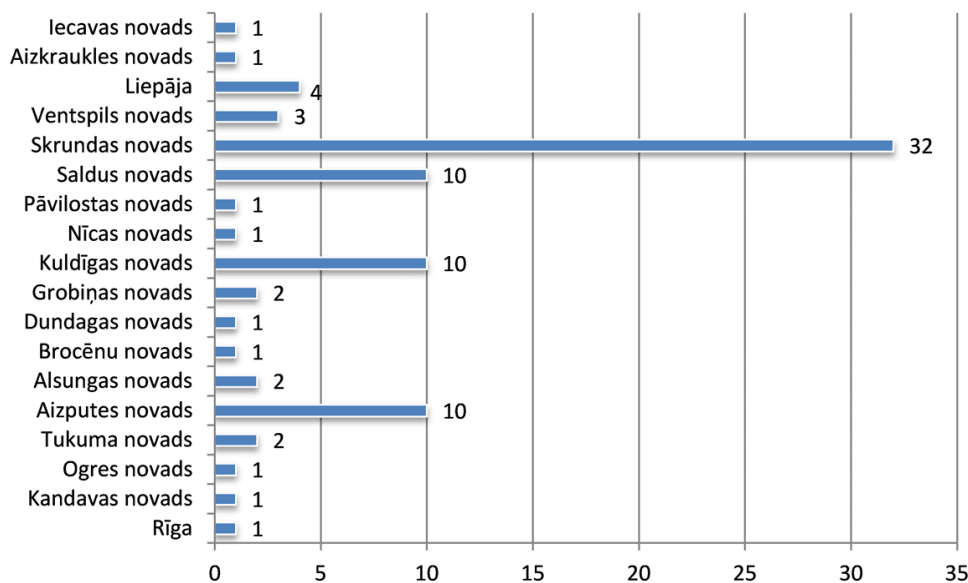

2.69.attēls. Izglītojamo skaits uz vienu pedagogu

Skolas darbību nodrošina 22 tehniskie darbinieki.

Funkcionālā apkalpes zona

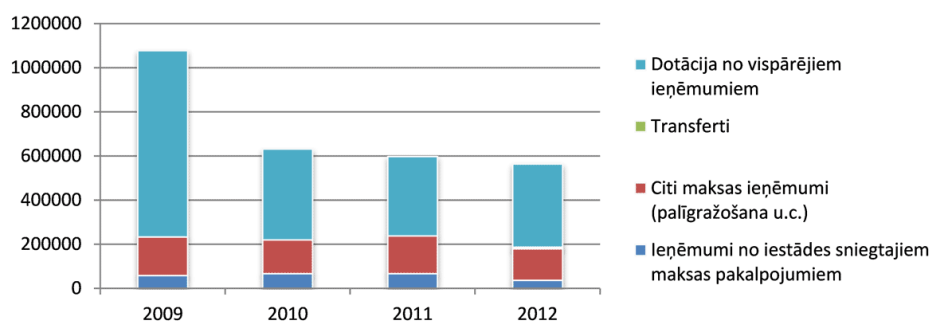
Sadalījumā pēc iepriekšējās mācību iestādes atrašanās vietas, lielākā daļa izglītojamo (~92%) ir no Kurzemes reģiona pašvaldībām, tai skaitā vairāk nekā trešdaļa (38,1%) ir no Skrundas novada izglītības iestādēm (sk. 2.70.attēlu).

2.70.attēls. Uzņemto audzēkņu sadalījums pēc iepriekšējās mācību iestādes atrašanās vietas 2013./2014.m.g.

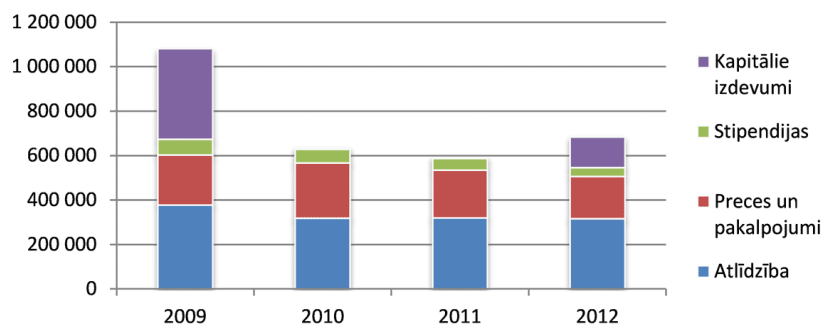
Iestādes finansējums

Kopumā Skrundas PV budžeta ieņēmumi laikā no 2009. līdz 2012.gadam ir samazinājušies gandrīz divas reizes (sk. 2.71.attēlu).

2.71.attēls. Skrundas PV budžeta ieņēmumi (latos)

Lielākā (vidēji ~44,6%) skolas izdevumu pozīcija ir atalgojums (sk. 2.72.attēlu).

2.72.attēls. Skrundas PV budžeta izdevumi (latos)

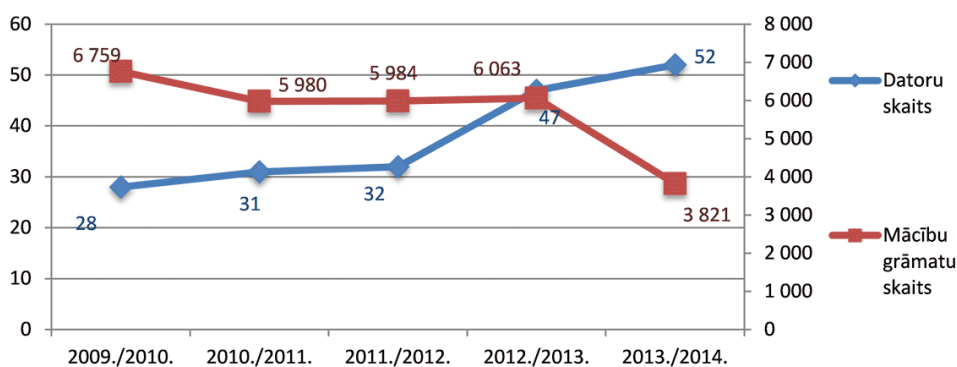

Materiāltehniskais nodrošinājums¹⁹

Skrundas PV kopējā telpu platība 2013.gadā bija 8 231,6 m², t.sk.: mācību telpas un laboratorijas – 1 919,5 m², mācību un ražošanas darbnīcas – 909,5 m², dienesta viesnīcas – 4 469 m², bibliotēkas telpas – 165,6 m² un citas telpas – 768 m². Visas izglītības programmas ir pilnībā nodrošinātas ar darbam nepieciešamajām telpām gan teorijas, gan praktisko iemaņu apguvei, iegādāts nepieciešamais tehniskais aprīkojums, tai skaitā pilnveidojot jauno tehnoloģiju kabinetu. Skrundas PV dienesta viesnīcā ir 230 vietas. 2013./2014.m.g. dienesta viesnīcā dzīvoja 137 izglītojamie.

Skola atrodas 6 km no Skrundas pilsētas, tādēļ tai ir sava komunālā saimniecība – ūdensapgāde, bioloģiskās attīrīšanas stacija, katlu māja ar atbilstošiem iekšējiem un ārējiem tīkliem. Teritorija katru gadu tiek labiekārtota, regulāri kopta, kārtību tajā nodrošina gan izglītības iestādes tehniskais personāls, gan audzēkņi un pedagogi.

Skolā pieejamo mācību grāmatu skaits laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. ir samazinājies par 43,5%, bet mācību procesam izmantojamo datoru skaits ir palielinājies gandrīz divas reizes (sk. 2.73.attēlu).

2.73.attēls. Nodrošinājums ar mācību grāmatām un datoriem

Nozīmīgākie projekti

Iestādes materiāltehniskās bāzes pilnveidošanai, pedagogu profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanai un izglītojamo pieredzes apmaiņas nodrošināšanai Skrundas PV ir īstenojusi/piedalās šādu projektu īstenošanā:

- no 2008. līdz 2010.gadam veikta dienesta viesnīcas renovācija, sporta zāles un palīgtelpu renovācija, siltumapgādes tīklu un katlu mājas renovācija, daļēji nosiltināts mācību korpuss,
- 2010. un 2011.gadā veikts sporta zāles grīdas remonts, mācību korpusā nomainīti 20 logi, izgatavoti 12 durvju bloki, ekspluatācijā nodota jauna dzeramā ūdens attīrīšanas iekārta, iegādāti mācību tehniskie līdzekļi – datori, interaktīvās tāfeles, datu projektori, kā arī labiekārtotas darbnīcas apdares darbiem, elektromontieru praktiskajai apmācībai, ievērojami papildināts dienesta viesnīcas inventārs,
- kopā ar sešām citām Kurzemes reģiona PII Skrundas PV īsteno pārrobežu Latvijas – Lietuvas sadarbības programmas projektu „Profesionālās izglītības pilnveidošana atbilstoši darba tirgus prasībām pārrobežu teritorijā Kurzemē un Lietuvā”. Projekta ietvaros 2012.g. īstēnotas šādas aktivitātes IP „Ēdināšanas pakalpojumi” uzlabošanai:

¹⁹ Skrundas PV pašnovērtējuma ziņojums, 2013.g.

laboratorijas un mācību klases iekārtu un aprīkojuma iegāde un uzstādīšana, pieredzes apmaiņas braucieni, izstrādāti metodiskie darbi.

Izglītības iestādes attīstības plāni

Skrundas PV turpmākās attīstības plāni paredz:

- ieviest jaunu IP „Sociālās aprūpes darbinieku sagatavošana”,
- izveidot Metodisko centru,
- izstrādāt koncepcijas un pārejas modeli turpmākai izglītības iestādes darbībai.

2.7. Profesionālās izglītības kompetences centrs Ventspils Tehnikums²⁰

Vispārīgs raksturojums

Profesionālās izglītības kompetences centrs Ventspils Tehnikums atrodas Ventspilī 187 km attālumā no Rīgas, 118 km no Liepājas un 176 km no Jelgavas (sk. 2.74.attēlu).

2.74.attēls. Ventspils Tehnikuma atrašanās vieta

Ventspils Tehnikums uzsāka darbību 1906.gadā kā tirdzniecības skola, bet 1920.gadā kļuva par Ventspils Valsts arodu skolu.

Izglītības programmu piedāvājums un pieprasījums

Skola piedāvā daudzveidīgu izglītības programmu klāstu: metālapstrādi un mašīnbūvi, autotransports, enerģētiku, elektroniku, ēdināšanas servisu, viesnīcu komercdarbību un grāmatvedību. Skola īsteno arodizglītības, profesionālās vidējās izglītības programmas, vispārīzglītojošo izlīdzinošo programmu, kā arī pieaugušo tālākizglītības un profesionālās pilnveides programmas.

²⁰ Nodaļas sagatavošanā izmantoti Ventspils Tehnikuma darbības pārskati 2009./2010.-2013./2014.m.g. un skolas sniegtā informācija

2013./2014.m.g. tika īstenotas 14 **izglītības programmas**, kurās kopā mācījās 713 izglītojamie (sk. 2.14.tabulu).

2.14.tabula

Ventspils Tehnikumā īstenotās profesionālās izglītības programmas 2013./2014.m.g.

Nr. p.k.	Izglītības programmas nosaukums	Iegūstamās kvalifikācijas nosaukums	Mācību ilgums (gadi)	Pavisam mācās
Arodizglītība				
1.	Metālapstrāde	Metinātājs	1	27
2.	Ēdināšanas pakalpojumi	Pavārs	3	16
3.	Ēdināšanas pakalpojumi	Ēdināšanas pakalpojumu speciālists	1	30
4.	Restorāna pakalpojumi	Viesmīlis	1	14
Profesionālā vidējā izglītība, īstenojama pēc pamatzglītības ieguves				
5.	Autotransports	Automehāniķis	4	95
6.	Ēdināšanas pakalpojumi	Ēdināšanas pakalpojumu speciālists	4	136
7.	Elektronika	Elektronikas tehniķis	4	20
8.	Enerģētika un elektrotehnika	Elektriķis	4	45
9.	Komerczinības	Viesniņu pakalpojumu komercdarbinieks	4	111
10.	Viesmīlības pakalpojumi	Viesniņu pakalpojumu speciālists	4	74
11.	Inženierzinātnes un tehnoloģijas	Mašīnbūves tehniķis	4	56
Profesionālā vidējā izglītība, īstenojama pēc vispārējās vidējās izglītības ieguves				
12.	Grāmatvedība	Grāmatvedis	1,5	42
13.	Restorāna pakalpojumi	Bārmenis	2	27
14.	Mehatronika	Mehatronisku sistēmu tehniķis	2	20

Pēc izglītojamo skaita populārākā specialitāte ir ēdināšanas pakalpojumu speciālists.

Uzņemto izglītojamo skaita attiecība pret iesniegumu skaitu laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. ir attēlota 2.15.tabulā. Kā redzams tabulā, tad izglītības iestādē pēdējos gados tiek uzņemti visi mācīties gribētāji, t.i., iesniegumu skaits ir vienāds ar uzņemto skaitu.

2.15.tabula

Pieprasījums pēc Ventspils Tehnikuma īstenojamajām izglītības programmām, iesniegumu skaits pret uzņemto skaitu

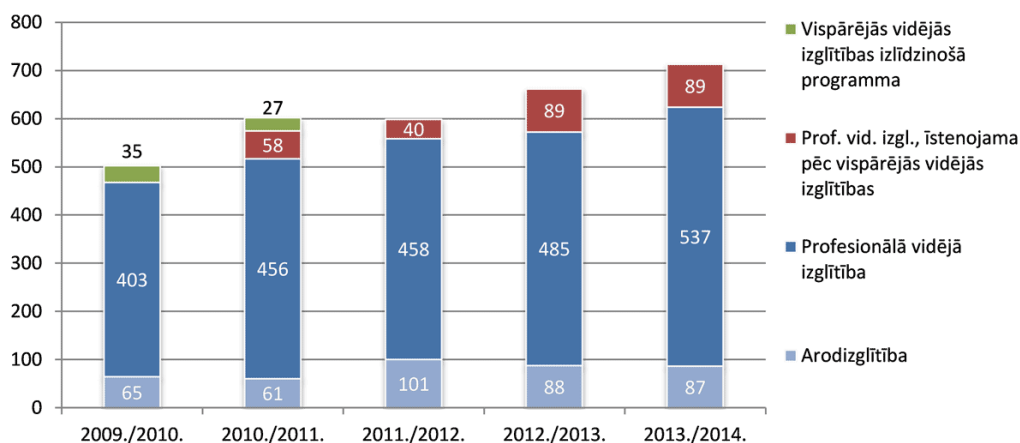
Kvalifikācija	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
Metālapstrāde	-	-	1,0	1,0	1,0
Ēdināšanas pakalpojumi	-	1,0	1,0	1,0	1,0
Ēdināšanas pakalpojumi	-	-	-	-	-
Restorāna pakalpojumi	-	-	1,0	-	-
Autotransports	1,5	1,1	1,0	1,0	1,0
Ēdināšanas pakalpojumi	1,4	1,2	1,1	1,0	1,0
Elektronika	-	1,1	-	-	-
Enerģētika un elektrotehnika	1,3	-	1,0	-	-
Komerczinības	1,6	1,2	1,0	-	-
Viesmīlības pakalpojumi	-	-	-	1,0	1,0
Inženierzinātnes un tehnoloģijas	-	-	-	1,0	1,0
Grāmatvedība	-	1,0	1,0	1,0	1,0
Restorānu pakalpojumi	-	-	-	1,0	-
Metālapstrāde	-	1,0	-	-	-
Mehatronika	-	-	-	1,0	-
Vispārējās vidējās izglītības izlīdzinošā programma	1,0	1,0	-	-	-
Vidēji:	1,4	1,10	1,0	1,0	1,0

Ventspils Tehnikumam ir tiesības novērtēt ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetenci kvalifikācijas iegūšanai, pagājušajā gadā kvalifikācijas piešķirtas 3

personām. Pieaugušo izglītībai Ventspils Tehnikums piedāvā 24 modulārās un 9 tālākizglītības programmas, kurās 2013.gadā iesaistījās ap 100 personu (ar NVA kuponiem).

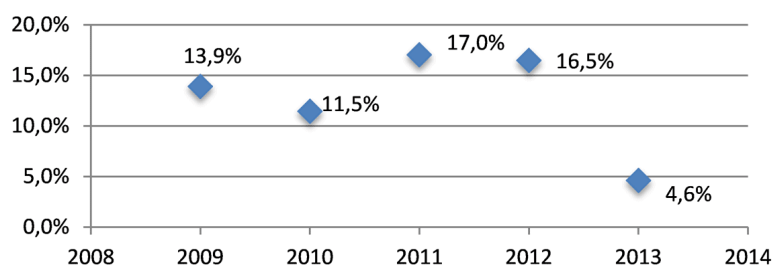
Izglītojamie

Laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. **izglītojamo skaits** Ventspils tehnikumā ir palielinājies par 41,7% (sk. 2.75.attēlu).

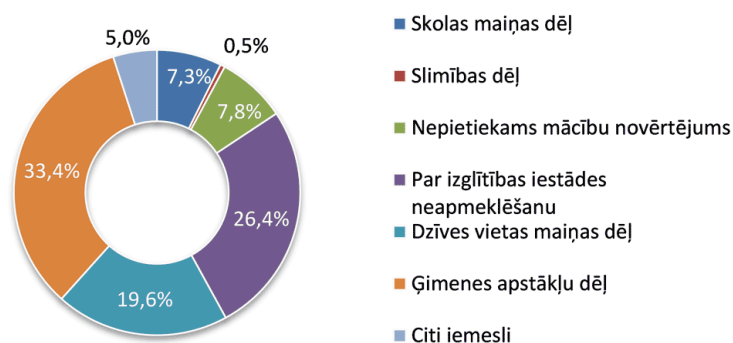
2.75.attēls. Izglītojamo skaits Ventspils Tehnikumā

Laikā no 2009. līdz 2013.g. no izglītības iestādes **atskaitīto izglītojamo** īpatsvars attiecībā pret izglītojamo skaitu ir samazinājies vairāk nekā divas reizes (sk. 2.76.attēlu).

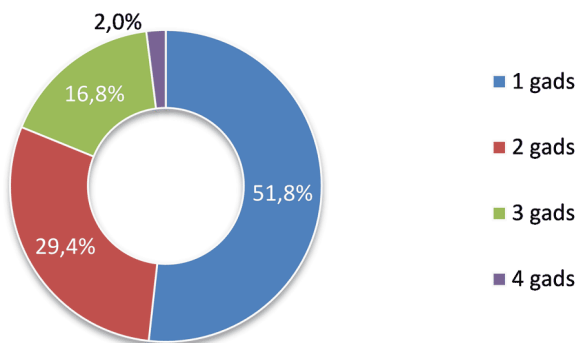
2.76.attēls. Atskaitīto izglītojamo īpatsvars

Galvenie izglītojamo atskaitīšanas iemesli ir ģimenes apstākļi un izglītības iestādes neapmeklēšana (attiecīgi 33,4% un 26,4% no visiem gadījumiem) sk. 2.77.attēlu.

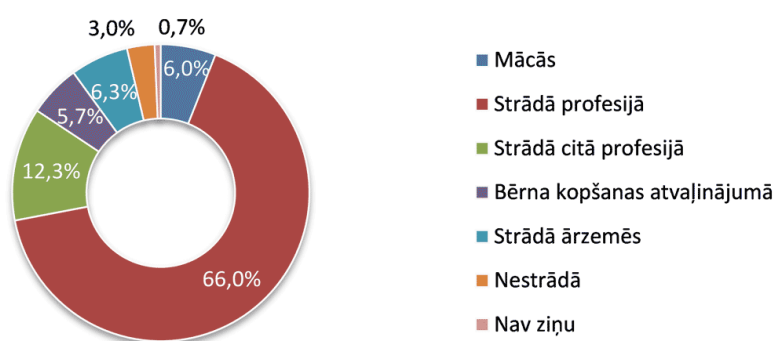
2.77.attēls. Atskaitīšanas iemesli (vidēji) 2009.-2013.g.

Vairāk nekā puse (51,8%) no visiem atskaitītajiem audzēkņiem tiek atskaitīti pirmajā mācību gadā (sk. 2.78.attēlu).

2.78.attēls. Atskaitītie audzēkņi sadalījumā pēc mācību gada (vidēji) 2009.-2013.g.

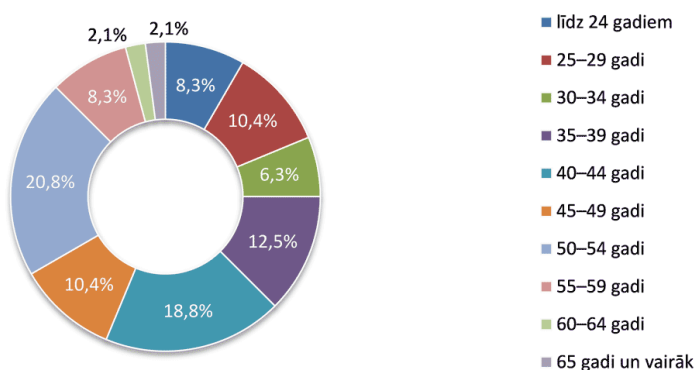
Gandrīz divas trešdaļas (66%) no visiem Ventspils Tehnikuma absolventiem strādā profesijā, savukārt 12,3% strādā citā profesijā (sk. 2.79.attēlu).

2.79.attēls. Absolventu tālākās gaitas 2009.-2013.g. (īpatsvars)

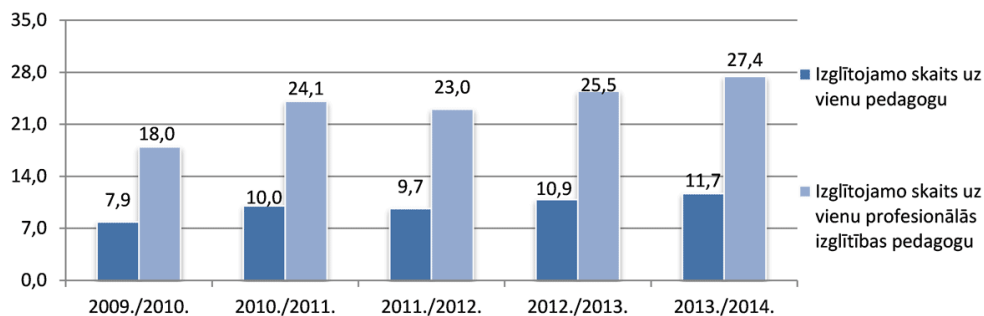
Personāls

2013./2014.m.g. Ventspils tehnikumā strādā 61 pedagogs, t.sk. 26 profesionālās izglītības pedagogi, 25 vispārējās vidējās izglītības pedagogi un 10 pārējie pedagogi. 26 pedagogi ir ar augstāko pedagoģisko izglītību. Katrs piektais pedagogs ir vecumā no 50 līdz 54 gadiem (sk. 2.80.attēlu).

2.80.attēls. Pedagogu sadalījums pēc vecuma 2013./2014.m.g.

Palielinoties izglītojamo skaitam, laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. ir palielinājies arī izglītojamo skaits uz vienu pedagogu (sk. 2.81.attēlu).

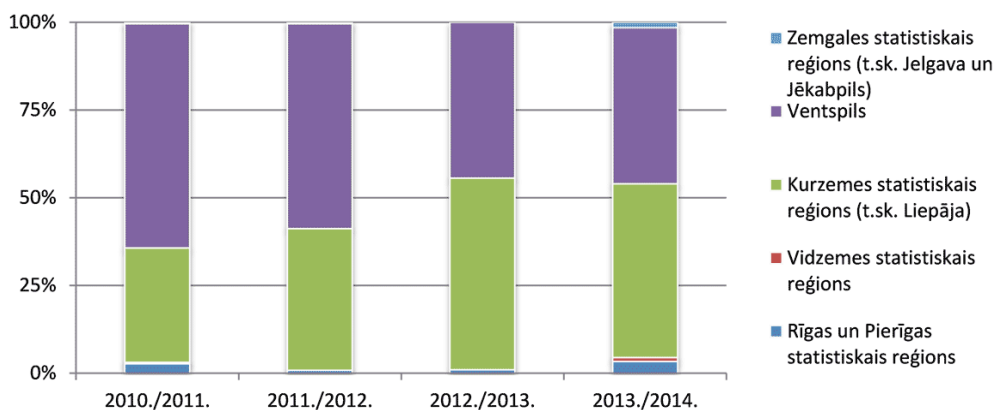

2.81.attēls. Izglītojamo skaits uz vienu pedagoģu

Skolas darbību nodrošina 51 tehniskais darbinieks.

Funkcionālā apkalpes zona

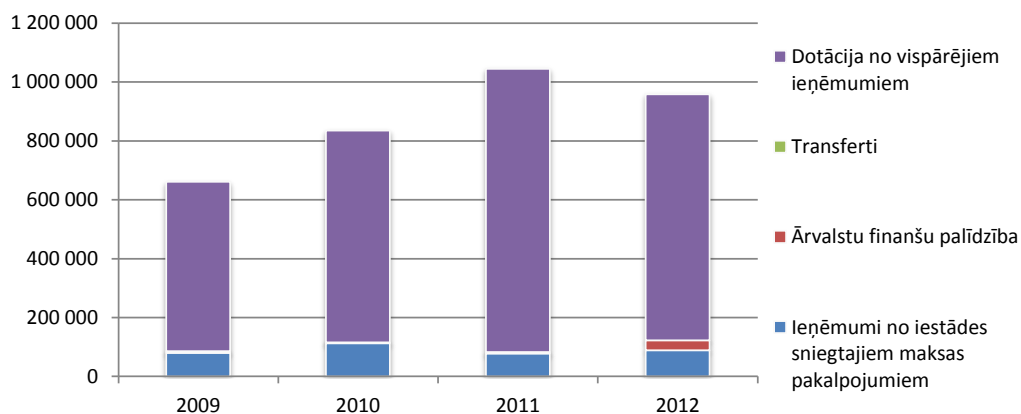
Sadalījumā pēc iepriekšējās mācību iestādes atrašanās vietas, lielākā daļa no audzēkņu ir no Ventspils un Kurzemes statistiskā reģiona (sk. 2.82.attēlu).

2.82.attēls. Uzņemto audzēkņu sadalījums pēc iepriekšējās mācību iestādes atrašanās vietas

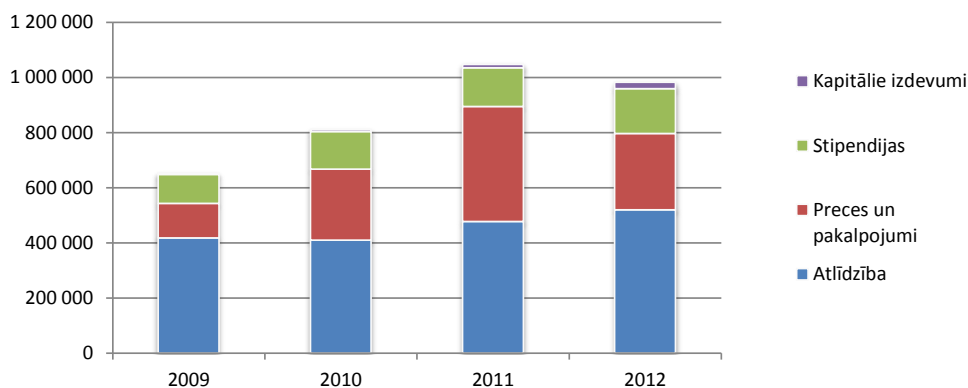
Iestādes finansējums

Ventspils Tehnikuma budžeta ieņēmumi laikā no 2009. līdz 2012.gadam palielinājās par 44,9% (sk. 2.83.attēlu). Lielāko daļu (vidēji ~88,3%) no ieņēmumiem veido dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem.

2.83.attēls. Ventspils Tehnikuma budžeta ieņēmumi (latos)

Lielākā (vidēji ~52,2%) skolas izdevumu pozīcija ir atalgojums (sk. 2.84.attēlu).

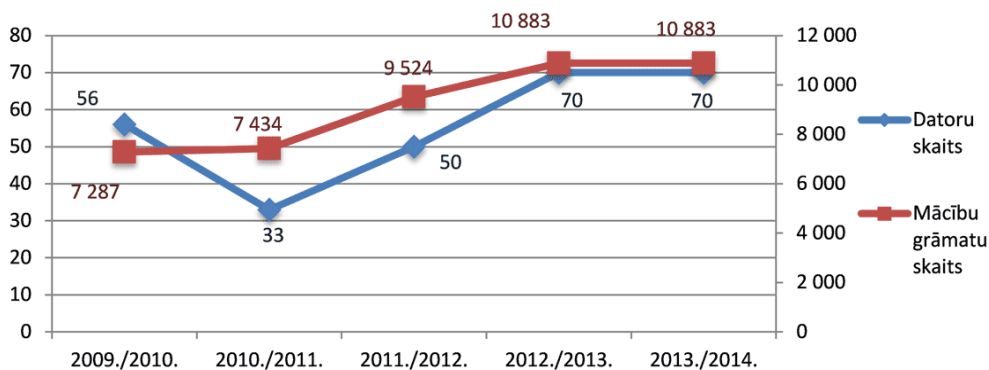
2.84.attēls. Ventspils Tehnikuma budžeta izdevumi (latos)

Materiāltehniskais nodrošinājums

Ventspils Tehnikuma kopējā telpu platība 2013.gadā bija 4 423,2 m², t.sk.: mācību telpas un laboratorijas – 3 018,5 m², dienesta viesnīcas – 1 100 m² un citas telpas – 304,7 m².

Regulāri tiek veikti ēku uzlabošanas darbi, ar dažādu ES līdzfinansētu projektu palīdzību skola ir papildinājusi savu materiāltehnisko bāzi ar jaunām iekārtām un tehnoloģijām, mācību aprīkojumu, piemērotām mēbelēm un iekārtām, telpas atbilst sanitārajām normām.

Skolā pieejamo mācību grāmatu skaits laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. ir palielinājies par 49,3%, bet mācību procesam izmantojamo datoru skaits ir palielinājies par 25% (sk. 2.85.attēlu).

2.85.attēls. Nodrošinājums ar mācību grāmatām un datoriem

Dienesta viesnīcas īrnieki ir nodrošināti ar istabiņām, virtuvi, atpūtas telpām un sporta zāli skolas telpās. Skolai ir sava dienesta viesnīca, kurā pašlaik²¹ notiek remontdarbi un tādēļ ir pieejamas 30 vietas²². Lai nodrošinātu ar telpām visus izglītojamos, kuriem tas ir nepieciešams, papildus tiek nomātas ~180 istabiņas Ventspils Augstskolā un Ventspils Olimpiskā centra viesnīcā. 2013./2014.m.g. dienesta viesnīcās dzīvoja 170 izglītojamie.

Nozīmīgākie projekti

Iestādes materiāltehniskās bāzes pilnveidošanai, pedagogu profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanai un izglītojamo pieredzes apmaiņas nodrošināšanai Ventspils Tehnikums īsteno/piedalās šādu projektu īstenošanā:

- ERAF projekts „Ventspils Tehnikuma – Ziemeļkurzemes profesionālās izglītības kompetences centra infrastruktūras attīstības projekts”, kura kopējās izmaksas ir EUR

²¹ 2014.g. janvāris

²² Uz 2015.gada 1.septembri ir plānots, ka dienesta viesnīca būs izremontēta un tajā būs 250 gultas vietas

- 15 498 082. Projekta ietvaros līdz 2015.gada februārim paredzēts uzlabot ēku infrastruktūru, teorētisko un praktisko apmācību kabinetu materiāli tehnisko bāzi, kā arī nodrošināt kompetences centram atbilstošu dienesta viesnīcas kapacitāti, uzbūvējot jaunu viesnīcas ēku,
- kopā ar sešām citām Kurzemes reģiona PII Ventspils Tehnikums īsteno pārrobežu Latvijas – Lietuvas sadarbības programmas projektu „Profesionālās izglītības pilnveidošana atbilstoši darba tirgus prasībām pārrobežu teritorijā Kurzēmē un Lietuvā”. Projekta ietvaros notiek jauna mācību aprīkojuma iegāde metinātāju un elektriķu praktiskajām apmācībām, apaļā galda diskusijas kopā ar nozaru pārstāvjiem metālapstrādē un enerģētikā, pieredzes apmaiņas braucieni un radošās darbnīcas-sacensības, apmācību moduļu izstrāde u.c. Finansējums: Ventspils Tehnikums Ls 65 652, t.sk. ERAF finansējums Ls 55 804 un valsts budžeta dotācija Ls 9 848 apmērā,
  - *Leonardo da Vinci* programmas mobilitātes projekts „Eiropas prakse”, finansējums: EUR 58 920, īstenošanas laiks: 29.10.2012.-31.12.2013. Projekta mērķis: nodrošināt dažādu specialitāšu jauniešu prakses iespējas Vācijā savu spēju pārbaudei.

Izglītības iestādes attīstības plāni

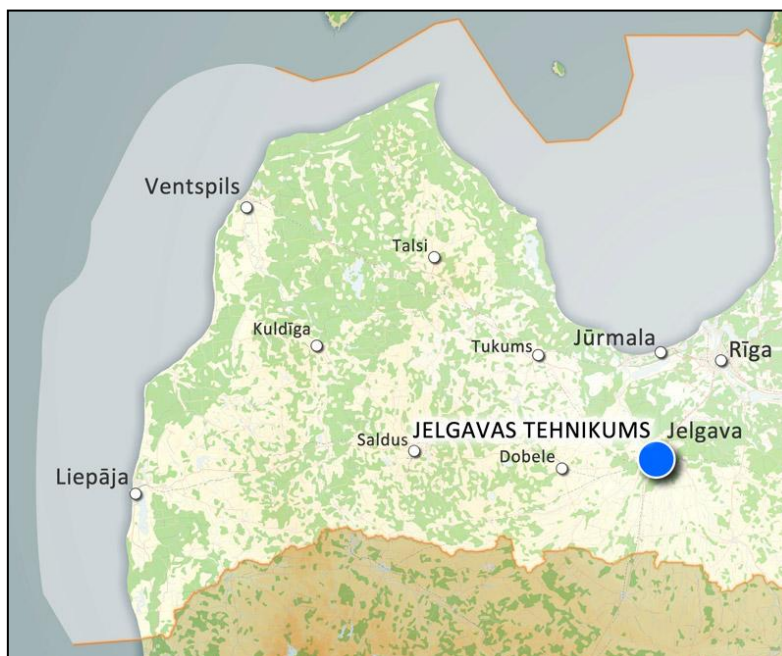
Aktualizētā Ventspils Tehnikuma attīstības un investīciju stratēģija 2010.-2015.gadam nosaka, ka Ventspils Tehnikuma vidēja termiņa vīzija ir kļūt par Ziemeļkurzemes kompetences centru – mūsdienīgu, prestižu, uz zināšanām un kvalitāti balstītu sākotnējās profesionālās izglītības, mūžizglītības un tālākizglītības pakalpojuma sniedzēju un profesionālās izglītības metodisko centru.

Ventspils Tehnikuma misija ir nodrošināt Kurzemes reģiona tautsaimniecības (it īpaši apstrādes rūpniecības un būvniecības sektoros) vajadzībām atbilstoši kvalificēta un Eiropas kopējā darba tirgus prasībām atbilstoša darbaspēka sagatavošanu dažādos kvalifikācijas līmeņos.

2.8. Jelgavas Tehnikums²³

Jelgavas Tehnikums atrodas Jelgavā 46 km attālumā no Rīgas, 182 km no Liepājas un 177 km no Ventspils (sk. 2.86.attēlu).

2.86.attēls. Jelgavas Tehnikuma atrašanās vieta

Jelgavas Tehnikums ir dibināts 1969.gadā kā Jelgavas 45.PPTCV. Jelgavas Tehnikums ir lielākā Zemgales reģiona PII, tam piešķirts profesionālās izglītības kompetences centra statuss.

Izglītības programmu piedāvājums un pieprasījums

2013./2014.m.g. Jelgavas Tehnikumā tika īstenotas deviņas **izglītības programmas**, kurās kopā mācījās 648 izglītojamie (sk. 2.16.tabulu).

2.16.tabula

Jelgavas Tehnikumā īstenotās izglītības programmas 2013./2014.m.g.

Nr. p.k.	Izglītības programmas nosaukums	Iegūstamās kvalifikācijas nosaukums	Mācību ilgums (gadi)	Pavisam mācās
Arodizglītība				
1.	Autotransports	Autoatslēdznieks	1	16
Profesionālā vidējā izglītība, īstenojama pēc pamatzglītības ieguves				
2.	Autotransports	Automehāniķis	4	123
3.	Kokizstrādājumu izgatavošana	Mēbeļu galdnieks	4	68
4.	Būvdarbi	Apdares darbu tehniķis	4	49
5.	Administratīvie un sekretāra pakalpojumi	Klientu apkalpošanas speciālists	4	72
6.	Viesnīcu pakalpojumi	Viesmīlības pakalpojumu speciālists	4	121
7.	Datorsistēmas	Datorsistēmu tehniķis	4	109
8.	Siltuma, gāzes un ūdens tehnoloģija	Inženierkomunikāciju tehniķis	4	56
Profesionālā vidējā izglītība, īstenojama pēc vispārējās vidējās izglītības ieguves				
9.	Restorānu pakalpojumi	Bārmenis	1,5	34

²³ Nodaļas sagatavošanā izmantoti Jelgavas Tehnikuma darbības pārskati 2009./2010.-2013./2014.m.g. un skolas sniegtā informācija

Pēc izglītojamo skaita populārākā specialitāte ir automehāniķis.

Jelgavas Tehnikumā tiek piedāvāts iegūt šādas specialitātes, kuras nav iegūstamas citās pētījumā analizētajās profesionālajās izglītības iestādēs:

- autoatslēdznieks (IP „Autotransports”),
- inženierkomunikāciju tehniķis (IP „Siltuma, gāzes un ūdens tehnoloģijas”).

Skola īsteno arī tālākizglītības programmas astoņās Latvijas Republikas ieslodzījuma vietās, kuru ietvarā 2012./2013.m.g. ieslodzījuma vietās izglītību ieguva 342 izglītojamie.

Jelgavas tehnikums nodrošina arī ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetenču novērtēšanu tiem interesentiem, kuri savas zināšanas un prasmes ieguvuši ārpus formālās izglītības sistēmas vai darba laikā.

Uzņemto izglītojamo skaita attiecība pret iesniegumu skaitu laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. ir attēlota 2.17.tabulā. Kā redzams attēlā, tad izglītības iestādē pēdējos gados populārākās izglītības programmas ir „Būvdarbi” un „Administratīvie un sekretāra pakalpojumi”.

2.17.tabula

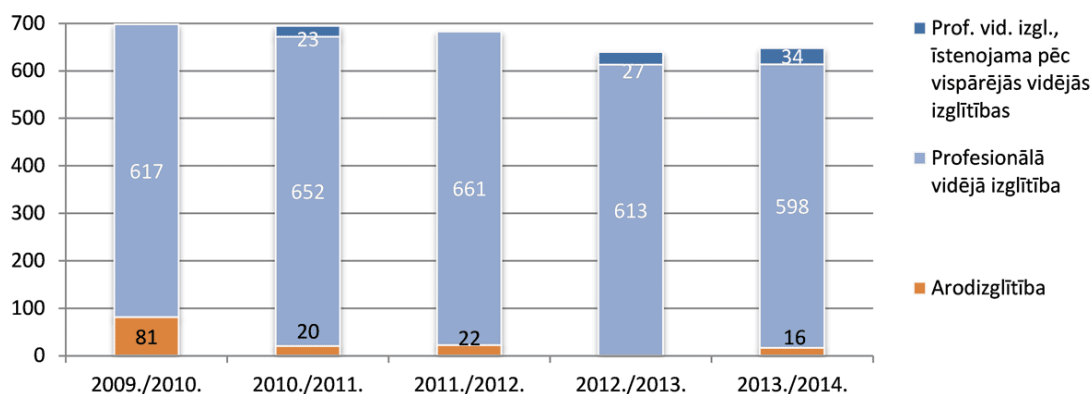
Pieprasījums pēc Jelgavas Tehnikuma īstenotajām izglītības programmām, iesniegumu skaits pret uzņemto skaitu

Kvalifikācija	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
Autotransports (arodizglītība)	2,7	-	-	-	1,0
Restorānu pakalpojumi (arodizglītība)	-	-	1,0	2,3	-
Autotransports	1,3	1,1	1,0	1,4	1,0
Kokizstrādājumu izgatavošana	1,8	1,0	1,0	1,0	1,0
Būvdarbi	2,5	1,0	3,7	1,1	1,1
Administratīvie un sekretāra pakalpojumi	2,4	1,1	3,3	1,1	1,0
Viesnīcu pakalpojumi	-	1,7	1,1	1,3	1,0
Ēdināšanas pakalpojumi	1,4	1,0	-	-	-
Datorsistēmas	0,0	1,5	1,2	1,3	1,0
Siltuma, gāzes un ūdens tehnoloģija	-	-	1,0	1,1	1,0
Restorānu pakalpojumi	-	1,2	1,0	1,1	1,0
Vidēji:	2,0	1,2	1,2	1,2	1,0

Jelgavas Tehnikums organizē arī seminārus pedagogiem, darba devējiem un izglītojamajiem, nodrošinot vismaz vienu aktivitāti katrā izglītības programmā. Darba devēju interese līdz šim ir maza.

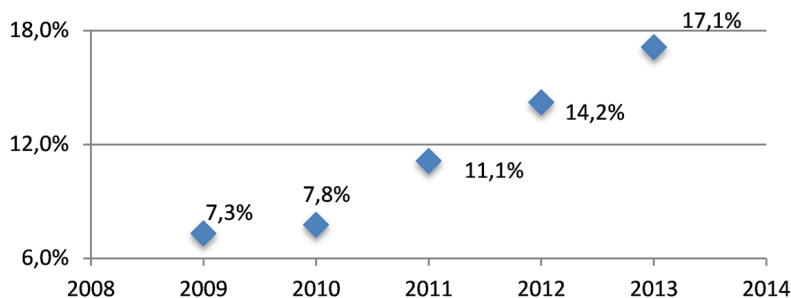
Izglītojamie

Laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. **izglītojamo skaits** Jelgavas Tehnikumā kopumā ir samazinājies par 7,2% (sk. 2.87.attēlu).

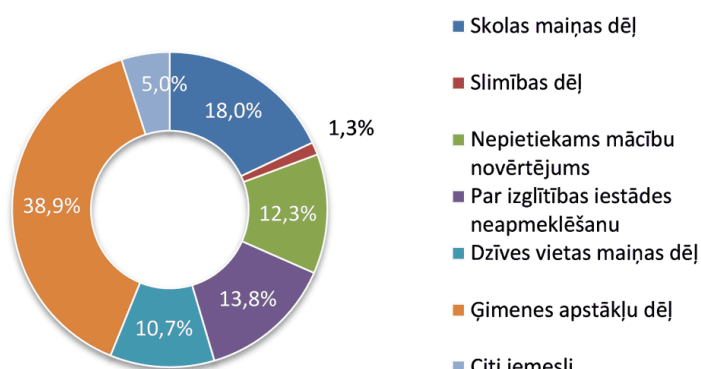
2.87.attēls. Izglītojamo skaits Jelgavas Tehnikumā

Laikā no 2009. līdz 2013.g. no izglītības iestādes **atskaitīto izglītojamo** īpatsvars attiecībā pret izglītojamo skaitu ik gadus ir palielinājies (2.88.attēls).

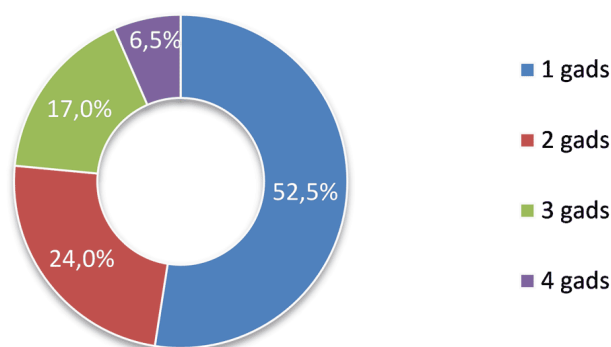
2.88.attēls. Atskaitīto izglītojamo īpatsvars

Galvenais izglītojamo atskaitīšanas iemesls ir ģimenes apstākļi (38,9% no visiem gadījumiem) sk. 2.89.attēlu.

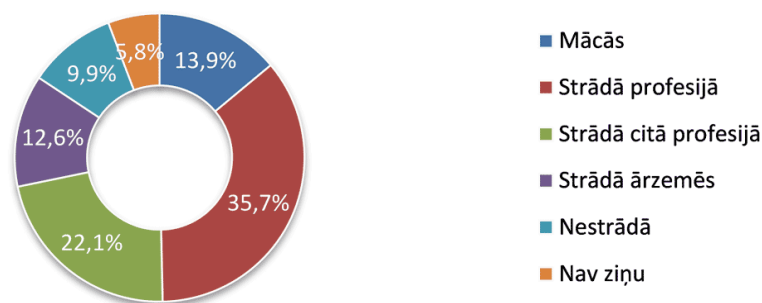
2.89.attēls. Atskaitīšanas iemesli (vidēji) 2009.-2013.g.

Vairāk nekā puse (52,5%) no visiem atskaitītajiem audzēkņiem tiek atskaitīti pirmajā mācību gadā (sk. 2.90.attēlu).

2.90.attēls. Atskaitītie audzēkņi sadalījumā pēc mācību gada (vidēji) 2009.-2013.g.

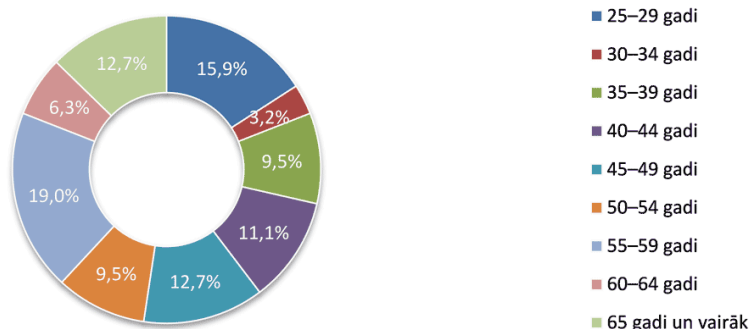
Vairāk nekā trešdaļa (35,7%) no visiem skolas absolventiem strādā profesijā (sk. 2.91.attēlu).

2.91.attēls. Absolventu tālākās gaitas 2009.-2013.g. (īpatsvars)

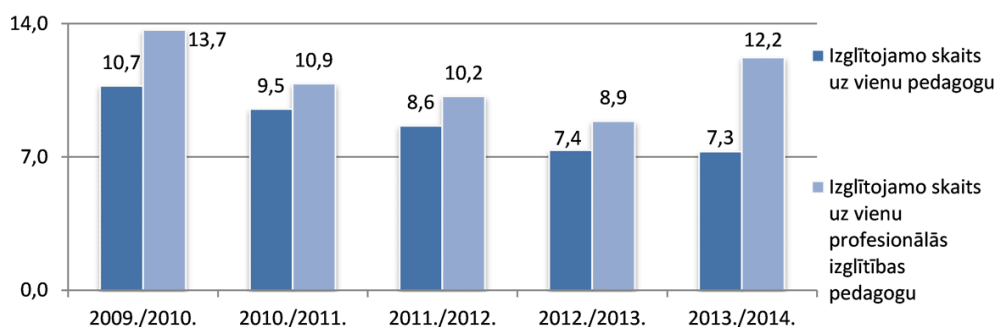
Personāls

2013./2014.m.g. Jelgavas Tehnikumā strādā 89 pedagogi, t.sk. 53 profesionālās izglītības pedagogi, 20 vispārējās vidējās izglītības pedagogi un 16 pārējie pedagogi. 56 pedagogi ir ar augstāko izglītību, t.sk. 34 ar augstāko pedagoģisko izglītību. Pedagogu sadalījums pa vecuma grupām ir redzams 2.92.attēlā.

2.92.attēls. Pedagogu sadalījums pēc vecuma 2013./2014.m.g.

Samazinoties izglītojamo skaitam, laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. ir samazinājies arī izglītojamo skaits uz vienu pedagogu (sk. 2.93.attēlu).

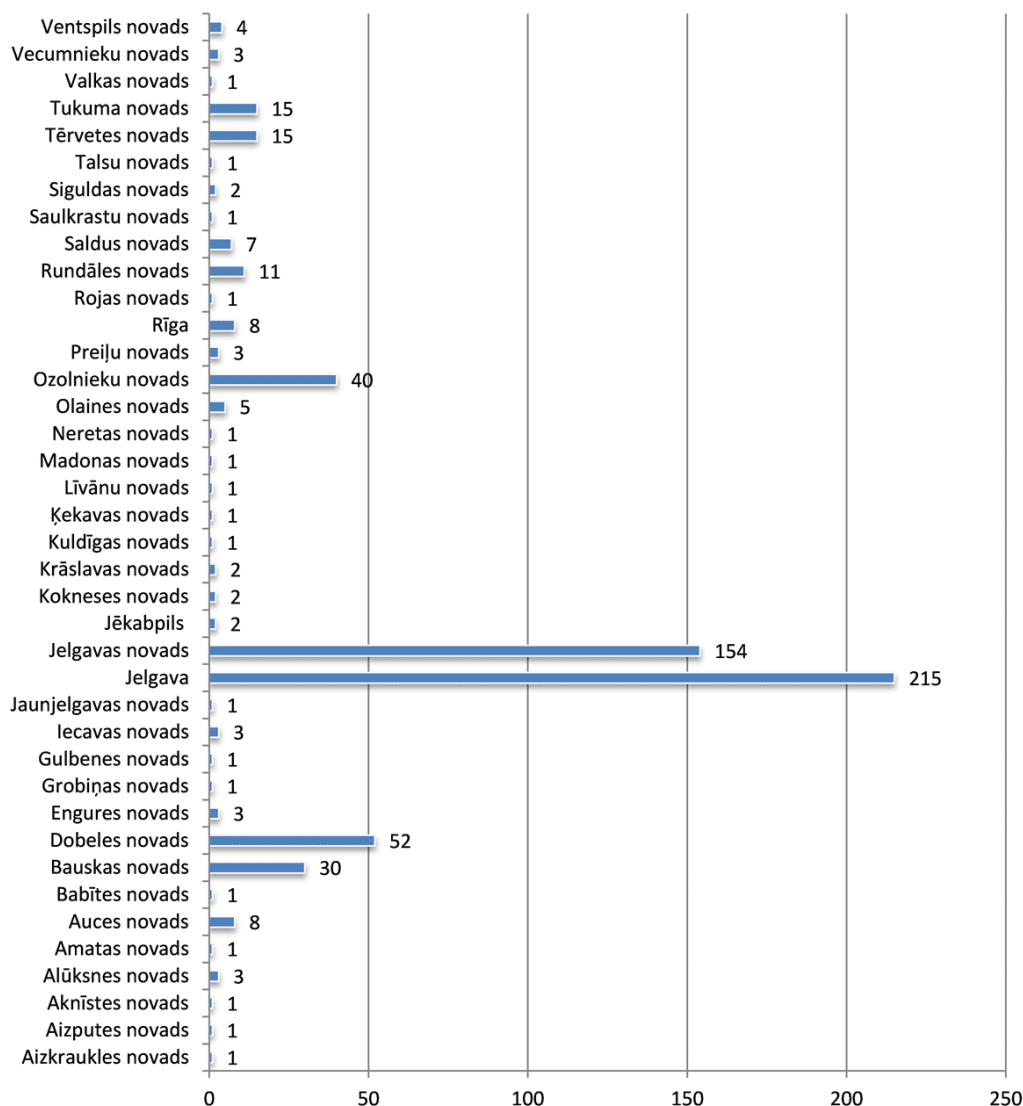

2.93.attēls. Izglītojamo skaits uz vienu pedagogu

Skolas darbību nodrošina 22 tehniskie darbinieki un viens medicīniskais darbinieks.

Funkcionālā apkalpes zona

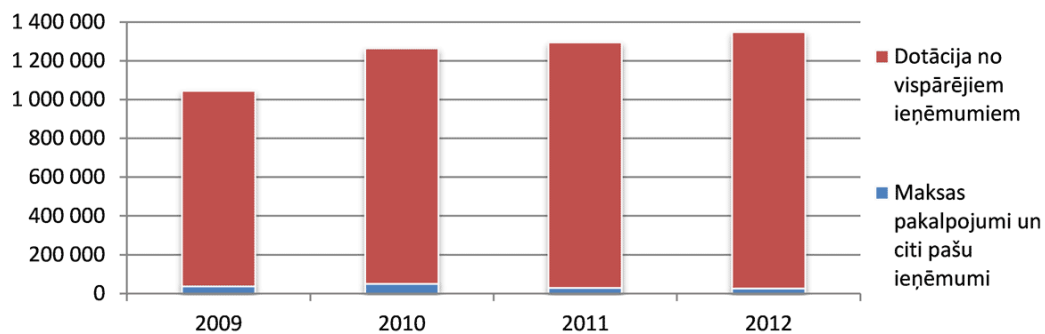
Sadalījumā pēc iepriekšējās mācību iestādes atrašanās vietas lielākā daļa (~85%) no visiem audzēkņiem ir no Zemgales reģiona izglītības iestādēm. Vairāk nekā puse (61,1%) no visiem izglītojamajiem ir no Jelgavas pilsētas (35,6%) un Jelgavas novada (25,5%) izglītības iestādēm (sk. 2.94.attēlu).

2.94.attēls. Uzņemto audzēkņu sadalījums pēc iepriekšējās mācību iestādes atrašanās vietas 2013./2014.m.g.

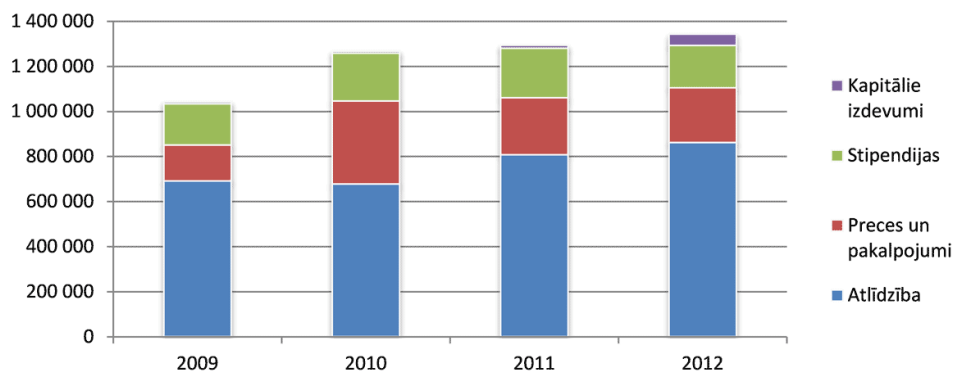
Iestādes finansējums

Jelgavas Tehnikuma budžeta ieņēmumi laikā no 2009. līdz 2012.gadam ir palielinājušies par 28,9% (sk. 2.95.attēlu). Lielāko ieņēmumu daļu veido dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem.

2.95.attēls. Jelgavas Tehnikuma budžeta ieņēmumi (latos)

Lielākā (vidēji ~61,5%) skolas izdevumu pozīcija ir atalgojums (sk. 2.96.attēlu).

2.96.attēls. Jelgavas Tehnikuma budžeta izdevumi (latos)

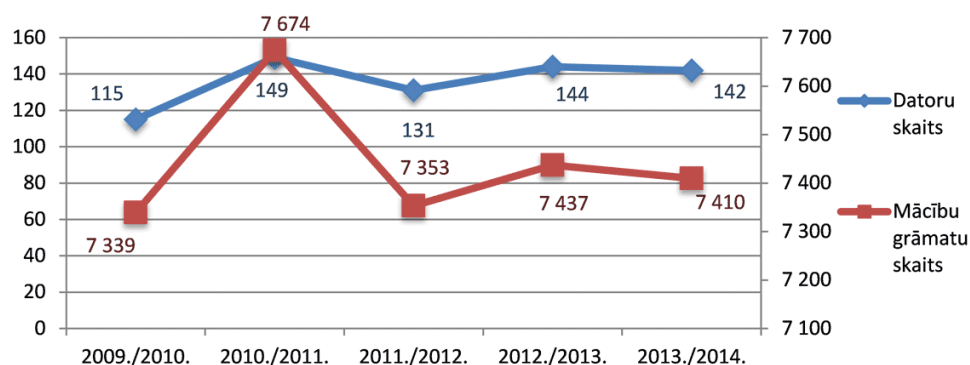
Materiāltehniskais nodrošinājums

Jelgavas Tehnikuma kopējā telpu platība 2013.gadā bija 15 555,3 m², t.sk.: mācību telpas un laboratorijas – 2 805,4 m², mācību un ražošanas darbnīcas – 4 423,4 m², dienesta viesnīcas – 2 852,1 m², bibliotēkas telpas – 134,8 m² un citas telpas – 5 339,6 m².

Skolas ēka nodota ekspluatācijā 1969.gadā (skola tika būvēta 522 izglītojamajiem). Mācību process tagad notiek divās ēkās. Kopš nodošanas ekspluatācijā skolas ēkām nav veikti kapitālie remontdarbi, energoefektivitātes rādītāji neatbilst normatīvajām prasībām²⁴. Fiziskais nolietojums skolai sasniedz 70%, un dienesta viesnīcai – 80%. Skolas kapacitāte neatbilst izglītojamo skaitam.

Skola ir nodrošināta ar visām izglītības programmām nepieciešamo aprīkojumu un iekārtām, nodrošinot prasmju apguvi atbilstoši profesiju standarta izvirzītajām prasībām. Bibliotēka ir nodrošināta ar izglītības programmu īstenošanai atbilstošo mācību literatūru un mācību līdzekļiem. Materiālo bāzi praktisko mācību īstenošanai nodrošina skola un sadarbības partneri.

Mācību grāmatu skaits laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. ir nedaudz palielinājies, bet mācību procesam izmantojamo datoru skaits ir palielinājies par 23,5% (sk. 2.97.attēlu).

2.97.attēls. Nodrošinājums ar mācību grāmatām un datoriem

Dienesta viesnīcu maksimālā kapacitāte ir 300 cilvēku, 2013./2014.m.g. tajās dzīvoja 155 izglītojamie.

Ieslodzījuma vietās nepieciešamo inventāru, telpu iekārtojumu nodrošina ieslodzījumu vietas administrācija sadarbībā ar Jelgavas Tehnikumu.

²⁴ Jelgavas Tehnikuma prezentācija 12.04.2013.

Nozīmīgākie projekti

Latvijas-Lietuvas pārrobežu sadarbības programmas projekta „Profesionālās izglītības pilnveidošana atbilstoši darba tirgus prasībām” ietvaros tika veikta siltuma, gāzes un ūdens tehnoloģijas programmas metodiskā materiāla izstrāde un materiālās bāzes pilnveidošana IP „Siltuma, gāzes un ūdens tehnoloģija”. Projekta ietvaros kopumā tika iegādāti un uzstādīti 38 mācību līdzekļi – cauruļu metināšanas, liekšanas, savienošanas, aizsaldēšanas līdzekļi, un citi praktiskajām nodarbībām nepieciešamie instrumenti.

2013./2014.m.g. Jelgavas Tehnikums sadarbībā ar VIAA projektā „Profesionālās izglītības programmu, pamatprasmju un kompetenču apguve izglītības un profesionālās karjeras turpināšanai” īsteno divas izglītības programmas: „Autotransports” un „Restorānu pakalpojumi”.

Izglītības iestādes attīstības plāni

Turpmākās attīstības plāni paredz modernizēt materiāltechnisko bāzi un uzlabot mācību korpusa un dienesta viesnīcas infrastruktūru (sk. projekta vizualizāciju 2.98.attēlā).

2.98.attēls. Jelgavas Tehnikuma rekonstrukcijas projekta vizualizācija

Rekonstrukcijas darbi tiks veikti ERAF darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” aktivitātes „Mācību aprīkojuma modernizācija un infrastruktūras uzlabošana profesionālās izglītības programmu īstenošanai” īstenošanas ietvaros. Projekta kopējā vērtība pārsniedz EUR 9,4 miljonus (bez PVN) un tā ietvaros tiks veikta skolas telpu, darbnīcu korpusa, dienesta viesnīcas, bibliotēkas un lasītavas, savienojošā korpusa un sporta zāles rekonstrukcija, kā arī energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumi, divu jaunu ēku celtniecība un teritorijas labiekārtošanas darbi.

2.9. Kurzemes plānošanas reģiona profesionālās izglītības iestāžu darbības analīze

Kurzemes plānošanas reģiona PII analīze ietver tikai Kurzemes plānošanas reģionā esošās PII, t.i., Zemgales plānošanas reģionā esošais Jelgavas Tehnikums tiek analizēts atsevišķi.

Vispārīgs raksturojums

Visas analizētās izglītības iestādes ir Izglītības un zinātnes ministrijas padotības PII²⁵. Divām PII ir piešķirts **profesionālās izglītības kompetences centra (PIKC)** statuss²⁶:

²⁵ http://izm.izm.gov.lv/upload_file/izm-prof-izgl-iestades.pdf

- 2011.gada 1.septembrī Ventspils Profesionālai vidusskolai (tagad Ventspils Tehnikums) piešķirts Ziemeļkurzemes Profesionālās izglītības kompetences centra „Ventspils Tehnikums” statuss,
- 2011.gada 1.aprīlī Liepājas Tūrisma un tekstila skola, Liepājas Būvamatniecības vidusskola un Rīgas Tehniskās universitātes (RTU) Liepājas filiāles profesionālā vidusskola apvienotas, kā rezultātā tika izveidots Profesionālās izglītības kompetences centrs „Liepājas Valsts tehnikums”²⁷.

Kuldīgas TTPV ir iesniegusi pieteikumu par kompetences centra statusa piešķiršanu²⁸ un lēmums gaidāms 2014.gada pirmajā pusē.

Izglītības programmu piedāvājums un pieprasījums

Izglītības iestādes būtiski atšķiras gan pēc to lieluma, gan piedāvāto izglītības programmu un pakalpojumu klāsta. Izglītības iestāžu piedāvātās PIP ir apkopotas 1.pielikumā. Lielākais programmu skaits ir Liepājas Valsts tehnikumā un Ventspils Tehnikumā.

Analizējot izglītības iestāžu specializāciju, tika identificēts, ka **visbiežāk piedāvātās izglītības programmas** ir ēdināšanas pakalpojumi, kokizstrādājumu izgatavošana un autotransports (sk. 2.99.attēlu).

Ēdināšanas pakalpojumi	<ul style="list-style-type: none"> •Tiek piedāvāta 7 izglītības iestādēs •Iegūstamās kvalifikācijas: ēdināšanas pakalpojumu speciālists, pavārs, pavāra palīgs, konditors
Kokizstrādājumu izgatavošana	<ul style="list-style-type: none"> •Tiek piedāvāta 6 izglītības iestādēs •Iegūstamās kvalifikācijas: būvizstrādājumu galdnieks, mēbeļu galdnieks, galdnieka palīgs, programmvadības kokapstrādes darbmašīnu operators
Autotransports	<ul style="list-style-type: none"> •Tiek piedāvāta 4 izglītības iestādēs •Iegūstamās kvalifikācijas: automehāniķis un autoatslēdznieks

2.99.attēls. Populārākās izglītības programmas 2013./2014.m.g.

Populārākās (pēc izglītojamo skaita) izglītības programmas 2013./2014.m.g. ir „Ēdināšanas pakalpojumi” (778 izglītojamie) un „Komerzinības” (560 izglītojamie), savukārt populārākās specialitātes ir „Ēdināšanas pakalpojumu speciālists” (537 izglītojamie) un „Automehāniķis” (418 izglītojamie).

Saskaņā ar PII izglītojamo aptaujas rezultātiem, izvēloties kādu konkrētu PIP un specialitāti, galvenie izvēles faktori bija patika pret izvēlēto profesiju un tas, vai mācību laikā maksās stipendiju.

Kā liecina pētījuma 5.2.sadaļā veiktā analīze, arī vidējā un ilgtermiņā saglabāsies pieprasījums pēc šo nozaru speciālistiem.

Kurzemes plānošanas reģionā tika identificētas 30 specialitātes (iegūstamās kvalifikācijas), kuras ir iegūstamas **tikai vienā PII** (sk. apkopojumu 2.18.tabulā).

²⁶ Lai iegūtu PIK statusu, profesionālās izglītības iestādei jāatbilst 19.03.2013. MK noteikumos Nr.144 „Profesionālās izglītības kompetences centra statusa piešķiršanas un anulēšanas kārtība” noteiktajiem kritērijiem

²⁷ Rīgas Tehniskā universitāte. Pieejams: <http://www.rtu.lv/content/view/4436/1659/lang,lv/> (skatīts 05.06.2013)

²⁸ Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālās vidusskolas Pašnovērtējuma ziņojums 09.09.2013. Nr.1-16/321, iesniegts Izglītības kvalitātes valsts dienestam

Vienā izglītības iestādē iegūstamās kvalifikācijas 2013./2014.m.g.

Nr.p.k.	Iegūstamā kvalifikācija	Izglītības programma	Izglītības iestāde
1.	Saimniecības vadītājs	Saimniecības vadīšana	Liepājas Valsts tehnikums
2.	Šūto izstrādājumu izgatavotājs	Šūto izstrādājumu ražošanas tehnoloģija	Liepājas Valsts tehnikums
3.	Tērpu stila speciālists	Šūto izstrādājumu ražošanas tehnoloģija	Liepājas Valsts tehnikums
4.	Drēbnieks	Šūto izstrādājumu ražošanas tehnoloģija	Liepājas Valsts tehnikums
5.	Komercpakalpojumu darbinieks	Komerczinības	Liepājas Valsts tehnikums
6.	Reklāmas pakalpojumu komercdarbinieks	Komerczinības	Liepājas Valsts tehnikums
7.	Transporta pārvadājumu komercdarbinieks	Komerczinības	Liepājas Valsts tehnikums
8.	Loģistikas darbinieks	Komerczinības	Liepājas Valsts tehnikums
9.	Finanšu darbinieks	Finanses, banku lietas un apdrošināšana	Liepājas Valsts tehnikums
10.	Sanitārtehnisko iekārtu montētājs	Siltuma, gāzes un ūdens tehnoloģijas	Liepājas Valsts tehnikums
11.	Atslēdznieks	Metālapstrāde	Liepājas Valsts tehnikums
12.	Mašīnbūves tehniķis	Inženierzinātnes un tehnoloģijas	Ventspils Tehnikums
13.	Viesnīcu pakalpojumu speciālists	Viesnīcu pakalpojumi	Ventspils Tehnikums
14.	Elektronikas tehniķis	Enerģētika un elektronika	Ventspils Tehnikums
15.	Viesnīcu pakalpojumu komercdarbinieks	Komerczinības	Ventspils Tehnikums
16.	Metinātājs	Metālapstrāde	Ventspils Tehnikums
17.	Sekretārs	Administratīvie un sekretāra pakalpojumi	Cīravas profesionālā vidusskola
18.	Lauksaimniecības tehnikas mehāniķis	Lauksaimniecības tehnika	Cīravas Profesionālā vidusskola
19.	Galdnieks	Kokizstrādājumu izgatavošana	Cīravas Profesionālā vidusskola
20.	Galdnieka palīgs	Kokizstrādājumu izgatavošana	Cīravas Profesionālā vidusskola
21.	Programmavīdības kokapstrādes darbmašīnu operators	Kokizstrādājumu izgatavošana	Kuldīgas TTPV
22.	Ekotūrisma speciālists	Tūrisma pakalpojumi	Kuldīgas TTPV
23.	SPA meistars	Skaistumkopšanas pakalpojumi	Kuldīgas TTPV
24.	Būvtehniķis	Būvniecība	Saldus Profesionālā vidusskola
25.	Ceļu būvtehniķis	Būvniecība	Saldus Profesionālā vidusskola
26.	Ugunsdzēsējs – glābējs	Ugunsdrošība un ugunsdzēsība	Saldus Profesionālā vidusskola
27.	Apmetējs	Būvdarbi	Laidzes Profesionālā vidusskola
28.	Mazumtirdzniecības komercdarbinieks	Komerczinības	Laidzes Profesionālā vidusskola
29.	Elektromontieris	Enerģētika un elektronika	Skrundas Profesionālā vidusskola
30.	Pavāra palīgs	Ēdināšanas pakalpojumi	Skrundas Profesionālā vidusskola

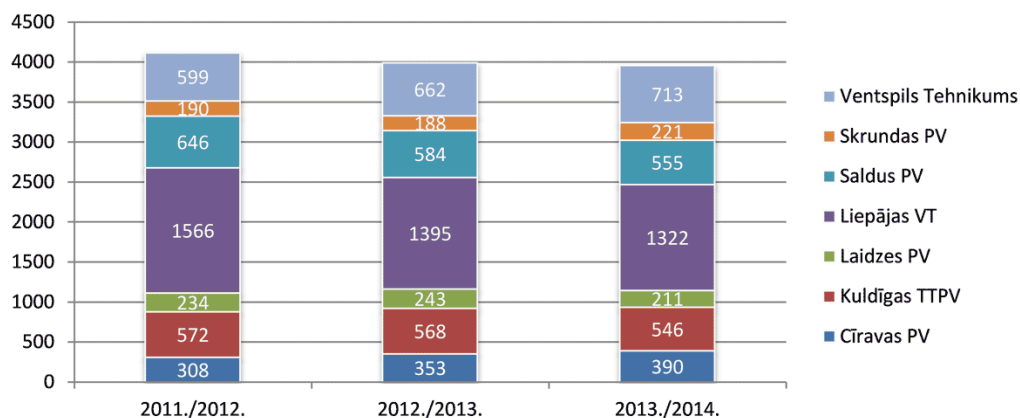
Avots: Profesionālās izglītības iestādes pārskati 2013./2014.mācību gada sākumā

Pieprasījuma analīze ir veikta šī pētījuma 5.sadaļas ietvaros.

Izglītojamie

Laikā no 2011./2012. līdz 2013./2014.m.g. izglītojamo skaits Kurzemes reģiona profesionālajās izglītības iestādēs ir samazinājies par 3,8% (sk. 2.100.attēlu). Izglītojamo skaita palielinājās tikai Cīravas PV un Ventspils Tehnikumā.

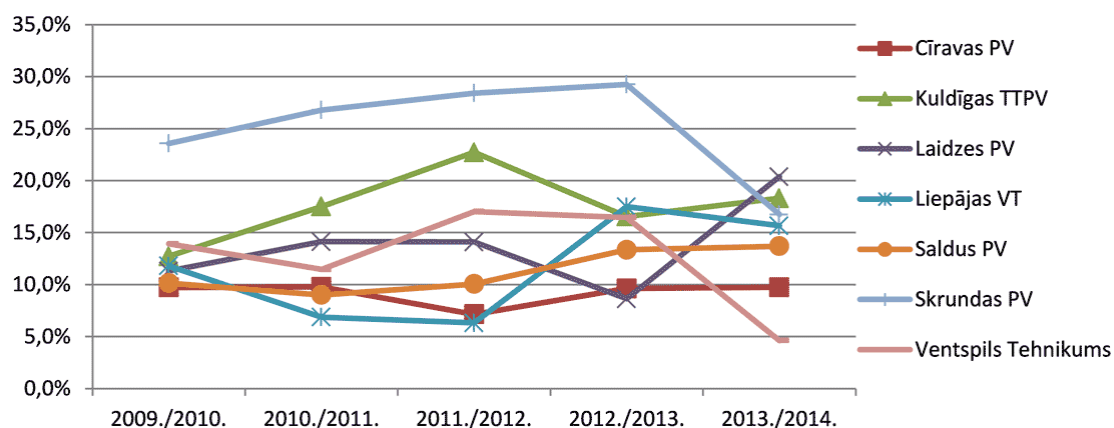
Saskaņā ar PII izglītojamo aptaujas rezultātiem, programmas izvēli lielā mērā ir ietekmējusi, ģimene, draugi un paziņas, kā arī internetā pieejamā un izglītības iestāžu sniegtā informācija.

2.100.attēls. Izglītojamo skaita dinamika

Visu profesionālās izglītības iestāžu audzēkņi piedalās profesionālās meistarības konkursos.

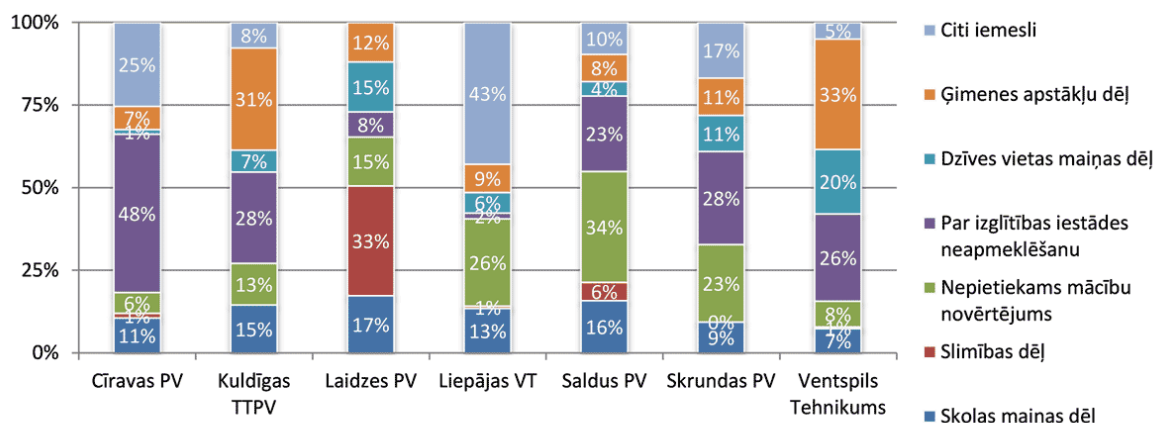
Laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. no izglītības iestādēm **atskaitīto izglītojamo** īpatsvars attiecībā pret izglītojamo skaitu svārstās (vidēji) robežās no 9% līdz 25% (sk. 2.101.attēlu).

2.101.attēls. Atskaitīto izglītojamo īpatsvars

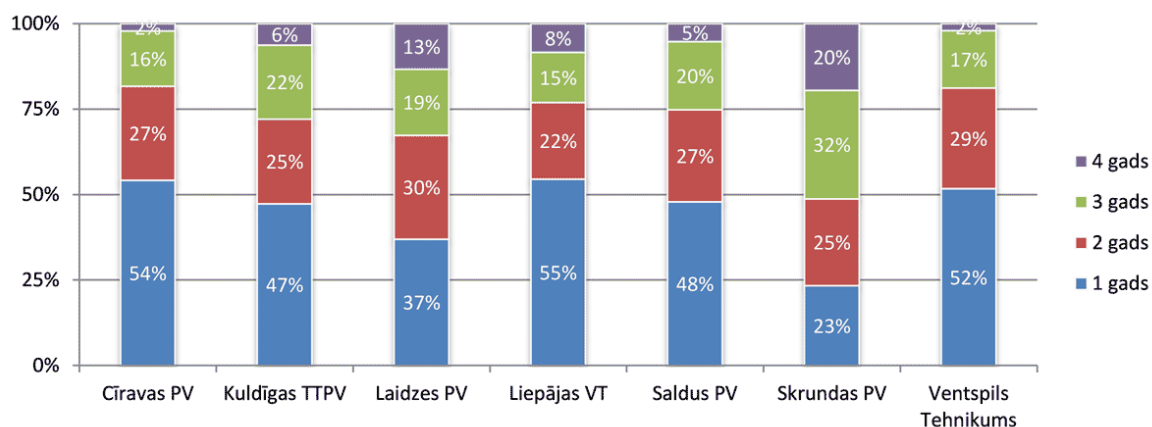
Izglītojamo atskaitīšanas iemesli ir dažādi, tomēr (vidēji) visvairāk izglītojamo tiek atskaitīti par izglītības iestādes neapmeklēšanu (23,2%), nepietiekama mācību novērtējuma dēļ (17,8%) un ģimenes apstākļu dēļ (15,9%) sk. 2.102.attēlu.

Saskaņā ar PII izglītojamo aptaujas rezultātiem, PII izglītojamo nākotnes plāni, galvenokārt, saistās ar iespēju strādāt un/vai mācīties tālāk savā profesijā Latvijā.

2.102.attēls. Atskaitīšanas iemesli (vidēji) 2009./2010.-2013./2014.m.g.

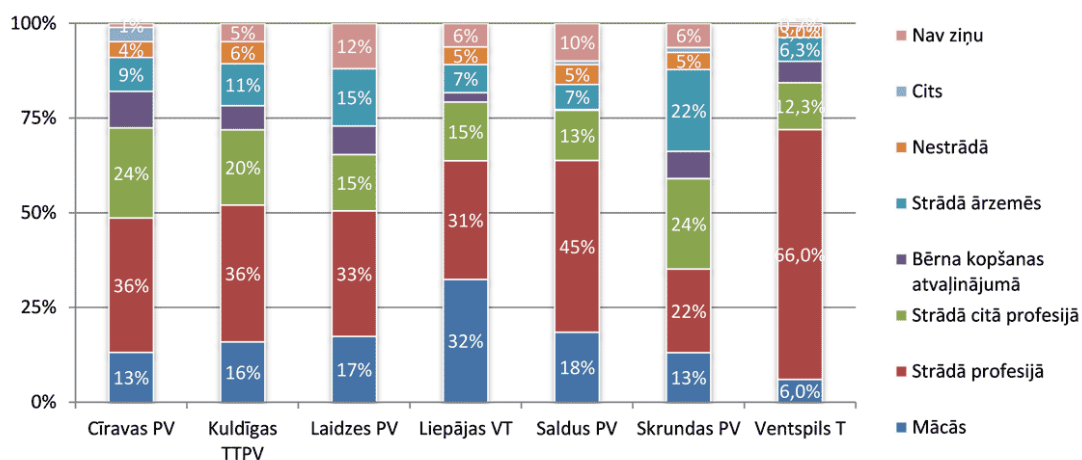
No visiem atskaitītajiem audzēkņiem gandrīz puse (45,2%) tiek atskaitīti pirmajā mācību gadā (sk. 2.103.attēlu).

2.103.attēls. Atskaitītie audzēkņi sadalījumā pēc mācību gada (vidēji) 2009./2010.-2013./2014.m.g.

Vidēji katrs trešais (38,5%) analizēto PII absolvents strādā profesijā (sk. 2.104.attēlu). Visaugstākais īpatsvars ir Ventspils Tehnikumā, kur pēc skolas beigšanas profesijā strādā 66% absolventu.

Saskaņā ar PII absolventu aptaujas rezultātiem, PII absolventi iegūto profesionālo izglītību kopumā vērtē kā labu.

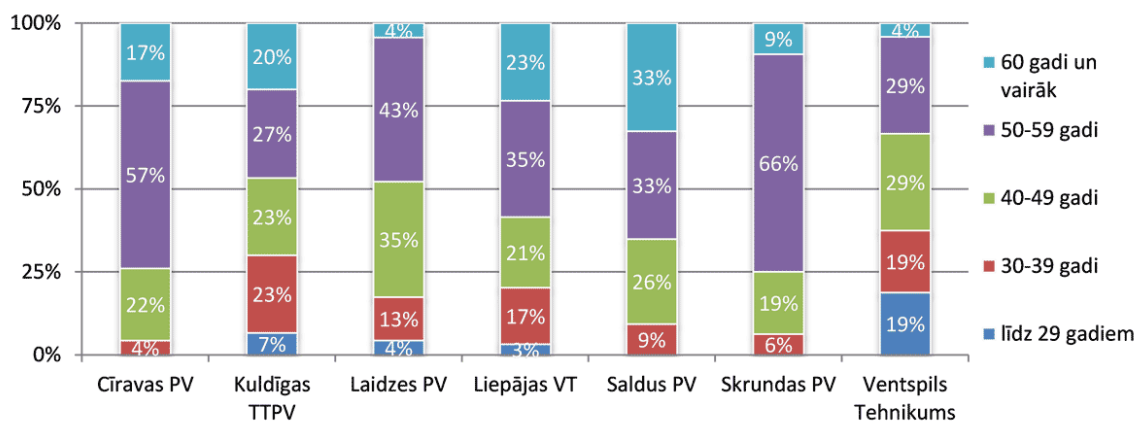

2.104.attēls. Absolventu tālākās gaitas 2009./2010.-2013./2014.m.g. (īpatsvars)

Personāls

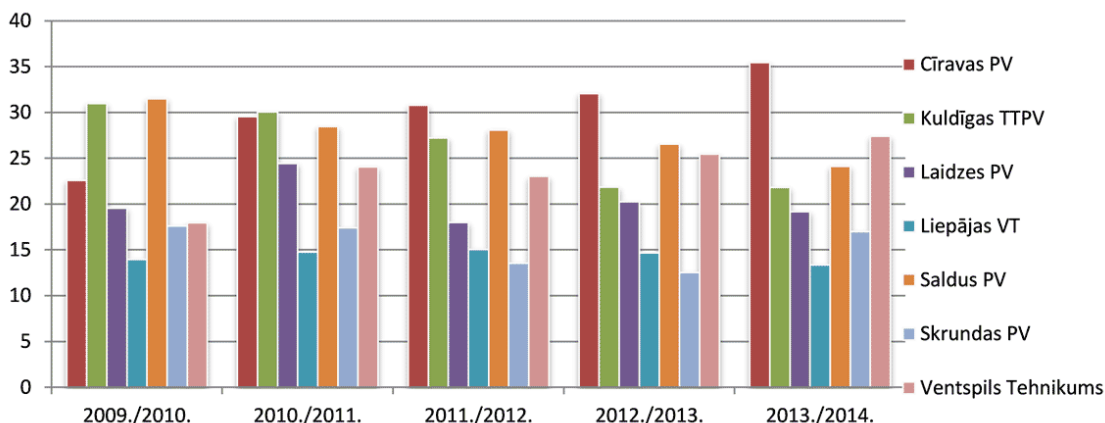
2013./2014.m.g. izglītības iestādēs visvairāk (41,3%) bija pedagogu vecumā no 50 līdz 59 gadiem (sk. 2.105.attēlu). Pedagogi vecumā līdz 24 gadiem 2013./2014.m.g. bija tikai Ventspils tehnikumā.

Saskaņā ar PII izglītojamo aptaujas rezultātiem, galvenie pieci faktori, izvēloties konkrēto PII, ir tas ka (visās maksā stipendiju) ka PII strādā labi pedagogi, ir interesanti mācīties, tuvu dzīves vietai, kā arī vecāku ieteikums.

2.105.attēls. Pedagogu sadalījums pēc vecuma 2013./2014.m.g.

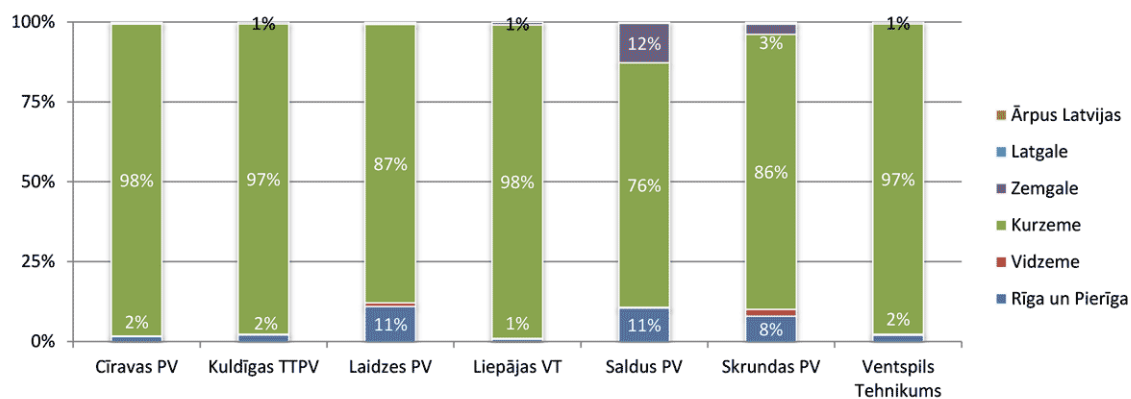
Izglītojamo skaits uz vienu profesionālās izglītības pedagogu ir lielāks mazajās (pēc izglītojamo skaita) skolās, piemēram, Cīravas Profesionālajā vidusskolās (sk. 2.106.attēlu).

2.106.attēls. Izglītojamo skaits uz vienu pedagogu

Funkcionālā apkalpes zona

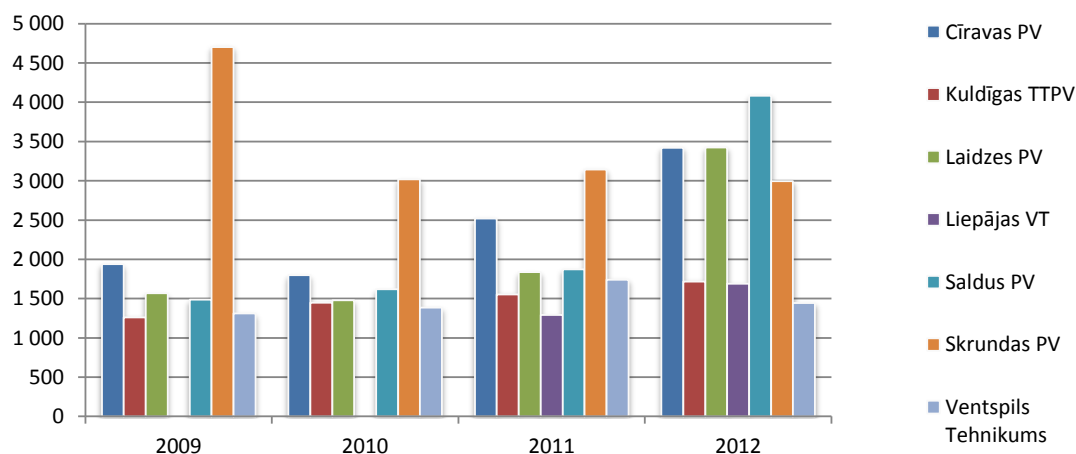
Sadalījumā pēc iepriekšējās mācību iestādes atrašanās vietas, absolūti lielākā daļa no audzēkņiem ir no Kurzemes reģiona (sk. 2.107.attēlu).

2.107. attēls. Uzņemto audzēkņu sadalījums pēc iepriekšējās mācību iestādes atrašanās vietas (vidēji) 2010./2011.-2013./2014.m.g.

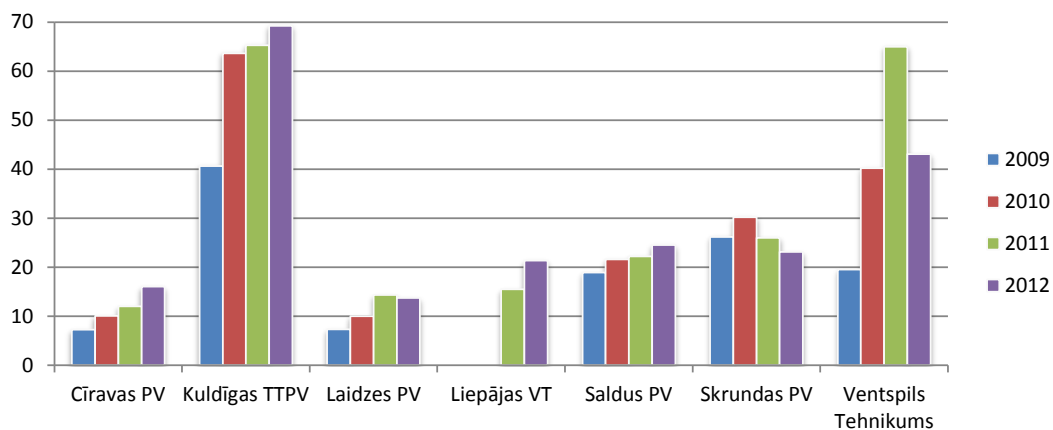
Iestāžu finansējums

Vidējais finansējuma apjoms laikā no 2009. līdz 2012.gadam uz vienu izglītojamo bija LVL 2 101 (EUR 2 967) gadā (sk. 2.108.attēlu). Lielās finansējuma atšķirības dažādos gados ir skaidrojamas ar investīciju projektu īstenošanu.

2.108.attēls. Ieņēmumi uz vienu izglītojamo (latos)

Ņemot vērā izglītības iestāžu dažādās telpu platības un to atšķirīgo tehnisko stāvokli, krasi atšķiras izdevumi²⁹ iestādes uzturēšanas pakalpojumu apmaksai (sk. 2.109.attēlu).

2.109.attēls. Ēku uzturēšanas izdevumi (Ls/m²) gadā

²⁹ Budžeta klasifikācijas kods 2000 „Preces un pakalpojumi”

2.10. Secinājumi un rekomendācijas

Būtiskākie **secinājumi** par profesionālās izglītības iestāžu vispārējo darbību ir šādi:

- visas analizētās izglītības iestādes ir Izglītības un zinātnes ministrijas padotībā,
- izglītības iestādes ievērojami atšķiras gan pēc to lieluma, gan piedāvāto programmu un pakalpojumu klāsta. Pēc izglītojamo skaita lielākā PII ir Liepājas Valsts tehnikums ar 1 322 izglītojamajiem 2013./2014.m.g., bet mazākā ir Laidzes PV ar 211 izglītojamajiem. Pēc ēku kopplatības lielākā PII ir Liepājas Valsts tehnikums (30 263 m²), bet mazākās – Kuldīgas TTPV (3 851 m²) un Ventspils Tehnikums (4 423 m²),
- trim izglītības iestādēm ir profesionālās izglītības kompetences centru statuss – Liepājas Valsts tehnikumam, Ventspils Tehnikumam un Jelgavas Tehnikumam. Kuldīgas TTPV ir iesniegusi pieteikumu par kompetences centra statusa piešķiršanu,
- visbiežāk piedāvātās izglītības programmas ir ēdināšanas pakalpojumi (septiņās skolās no astoņām), kokizstrādājumu izgatavošana (6) un autotransports (5),
- populārākās (pēc izglītojamo skaita) izglītības programmas ir „Ēdināšanas pakalpojumi” un „Komerccinības”, savukārt populārākās specialitātes ir „Automehāniķis” un „Ēdināšanas pakalpojumu speciālists”,
- tālākizglītības pakalpojumus piedāvā Saldus PV, Jelgavas Tehnikums, Liepājas Valsts Tehnikums, Ventspils Tehnikums, Skrundas PV, Kuldīgas PV,
- analizētajās profesionālās izglītības iestādēs audzēkņu grupas tiek komplektētas bez konkursa: tiek uzņemti visi izglītojamie, kuri iesniedz dokumentus,
- laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. izglītojamo skaits palielinājās tikai Cīravas Profesionālajā vidusskolā un Ventspils Tehnikumā, pārējās izglītības iestādēs izglītojamo skaits ik gadus ir samazinājies,
- sadalījumā pēc iepriekšējās mācību iestādes atrašanās vietas, lielākā daļa Kurzemes plānošanas reģiona skolu audzēkņu ir no Kurzemes reģiona (91,4%) – galvenokārt no tuvākās apkārtnes novadiem un pilsētām,
- piesaistot izglītojamos, profesionālās izglītības iestādes konkurē gan savā starpā, gan ar vispārējās izglītības iestādēm, jo, no vienas puses, skolēnu skaits samazinās, no otras – darbojas sistēma „nauda seko skolēnam”, kas izraisa „cīņu” par katru potenciālo skolēnu,
- Cīravas Profesionālā vidusskola audzēkņu piesaistei izmanto izglītojamo atvešanu (t.sk. no citiem novadiem) uz izglītības iestādi un atpakaļ uz mājām,
- Audzēkņu piesaisti izglītības iestādei un konkrētiem uzņēmumiem (praksei un tālākam darbam) veicina nozares uzņēmumu materiālais atbalsts papildus stipendiju veidā spējīgākajiem un motivētākajiem audzēkņiem. Raksturīgi piemēri ir autotransporta nozarē Kuldīgas TTPV un enerģētikas nozarē Liepājas VT,
- laikā no 2009./2010. līdz 2013./2014.m.g. no izglītības iestādēm atskaitīto izglītojamo īpatsvars attiecībā pret izglītojamo skaitu svārstās robežās no 12,6% līdz 14,7%,
- galvenie izglītojamo atskaitīšanas iemesli ir izglītības iestādes neapmeklēšana (23,2%), nepietiekams mācību novērtējums (17,8%) un ģimenes apstākļi (15,9%),
- gandrīz puse (45,2%) no visiem atskaitītajiem audzēkņiem tiek atskaitīti jau pirmajā mācību gadā,
- pirmajosursos vērojamo zemo mācīšanās kvalitāti izglītības iestāžu pedagogi skaidro ar: 1) vājām iepriekšējām pamatzināšanām, 2) nepareizi izvēlētu profesiju, 3) maldīgu uzskatu, ka profesionālās izglītības iestādēs mācīties ir vieglāk nekā vidusskolās,
- turpmākajosursos, pieaugot sapratnei par profesiju un apgūstot praktiskās mācības, motivācija un interese būtiski pieaug. Augsta mācību motivācija ir pieaugušo jeb ESF grupās,

- visu profesionālās izglītības iestāžu audzēkņi piedalās profesionālās meistarības konkursos,
- vidēji katrs trešais analizēto profesionālās izglītības iestāžu absolventi strādā profesijā, 17% jauniešu turpina mācības un tikai 4% absolventu ir bez nodarbošanās,
- absolventi iegūto izglītību ir atzinuši par konkurētspējīgu un tādu, kas ir pietiekami sagatavojusi darbam profesijā, kā arī izglītošanās turpināšanai,
- 2013./2014.m.g. no visām analizētajām profesionālās izglītības iestādēm tikai Liepājas Valsts tehnikumā mācās izglītojamie no ārvalstīm,
- 2013./2014.m.g. izglītības iestāžu pedagogu vidū lielākais īpatsvars ir pedagogi vecumā no 50 līdz 59 gadiem, bet Saldus PV un Liepājas VT vairāk kā 20% pedagogu ir vecumā virs 60 gadiem. Tas liecina, ka pedagoģiskais sastāvs noveco un trūkst gados jauni speciālisti,
- labi speciālisti (pedagogi) izglītības iestādēs neuzsāk darbu zemā atalgojuma dēļ,
- izglītojamo skaits uz vienu profesionālās izglītības pedagogu ir ļoti atšķirīgs –, piemēram, Cīravas Profesionālajā vidusskolā 35,5 audzēkņi uz vienu izglītojamo, savukārt Liepājas VT tikai 13,4 (vidējais rādītājs – 22,6),
- 29% pedagogu ir norādījuši, ka tuvākajā laikā turpinās mācības vai attīstīs profesionālās prasmes savā specialitātē, savukārt 16% - ka papildus apgūs saistītu vai pat citu specialitāti, bet 45% plāno turpināt mācības pēc kāda laika,
- visu izglītības iestāžu pedagogi ceļ savu kvalifikāciju arī iesaistoties starpvalstu pieredzes apmaiņas programmās, bet nepietiekoša ir stažēšanās uzņēmumā ilgākā laika periodā,
- pedagogi darba vidi, iespējas piedalīties dažādas profesionālās pilnveides aktivitātēs un iespējas īstenot savas idejas vērtē kā labas vai ļoti labas, toties viņi ir neapmierināti ar zemo darba samaksu,
- visu izglītības iestāžu vadītāji savu skolu materiāli tehnisko bāzi vērtē kā atbilstošu izglītības programmu īstenošanai,
- ņemot vērā izglītības iestāžu dažādās telpu platības un to atšķirīgo tehnisko stāvokli, skolu izdevumi iestādes uzturēšanas pakalpojumam samaksai ir krasi atšķirīgi,
- visas profesionālās izglītības iestādes piedalās ES fondu projektos, ar kuru palīdzību nodrošina gan materiāli tehniskās bāzes uzlabošanu, gan ēku renovāciju, gan pedagogu tālākizglītību, gan audzēkņu izglītības izaugsmi,
- analizēto astoņu profesionālās izglītības iestāžu darbības kvalitāte lielā mērā ir atkarīga no valsts finansiālā atbalsta, kas palīdzētu veiksmīgi risināt resursu kvalitātes, infrastruktūras un materiāli tehniskās bāzes renovācijas un modernizācijas jautājumus atbilstoši apstiprinātajām izglītības iestāžu attīstības un investīciju stratēģijām.

Rekomendācijas (sk. 2.19. tabulu) izglītības iestāžu vispārējās darbības uzlabošanai ir sagatavotas novērtējot gan iepriekš izklāstīto, gan veicot audzēkņu, pedagogu, absolventu un darba devēju aptaujas, gan arī iegūstot informāciju pētnieku un izglītības iestāžu pārstāvju tikšanās laikā.

2.19.tabula

Rekomendācijas izglītības iestāžu vispārējās darbības uzlabošanai

Rekomendācijas saņēmējs	Rekomendācija
Cīravas Profesionālā vidusskola	Īstenot jaunu izglītības programmu ieviešanu un esošo aktualizēšanu.
	Samazināt pedagogu noslogojumu, censties mācību procesā iesaistīt bijušos audzēkņus.
	Paplašināt darbības sfēru – sagatavot, piedāvāt un īstenot profesionālās pilnveides un/vai tālākizglītības programmas.

Rekomendācijas saņēmējs	Rekomendācija
	<p>Izglītības iestādes konsultatīvajā padomē iekļaut darba devēju pārstāvjus.</p> <p>Modernizēt izglītības iestādes infrastruktūru.</p> <p>Veikt izglītības iestādes teritorijas labiekārtošanu.</p>
Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālā vidusskola	<p>Paplašināt mācību telpas, t.sk. laboratorijas, un turpināt remontēt esošās.</p> <p>Palielināt dienesta viesnīcas kapacitāti.</p> <p>Izglītības iestādes padomē iekļaut darba devēju un pašvaldības pārstāvjus.</p> <p>Tiekties samazināt atskaitāmo skaitu, risinot pirmo kursu audzēkņu sociālos jautājumus un iekļaušanos kolektīvā, kā arī papildinot un izlīdzinot nepietiekamās zināšanas.</p> <p>Ieviest jaunas izglītības programmas, piemēram, „Mēbeļu dizaina speciālists”.</p> <p>Uzlabot IT pieejamību un kvalitāti, organizēt mācības skolotājiem IT lietošanā.</p>
Laidzes Profesionālā vidusskola	<p>Konsultēties ar karjeras konsultantu par ieteicamām aktivitātēm, lai samazinātu pirmajā kursā atskaitīto jauniešu skaitu.</p> <p>Izglītības iestādes padomē iekļaut audzēkņu un pašvaldības pārstāvjus.</p> <p>Skolas pašpārvaldi vairāk iesaistīt izglītības iestādes jautājumu apspriešanā, piemēram, dodot iespēju pārstāvēt audzēkņu intereses skolas padomē.</p> <p>Iespēju robežās nodrošināt viesnīcas brīvo telpu izmantošanu, piemēram, izīrējot vai atļaujot pašvaldībai organizēt interešu pulciņu nodarbības. Tā būtu arī sava veida vietējo iedzīvotāju iepazīstināšana ar skolas vidi.</p> <p>Veikt analīzi par pedagoģiskā personāla izglītības un profesionālās pieredzes atbilstību mācāmajiem priekšmetiem, lai varētu mērķtiecīgi plānot profesionālo pilnveidi.</p>
Liepājas Valsts tehnikums	<p>Ieviest jaunas izglītības programmas un aktualizēt esošās.</p> <p>Sadarboties ar citām izglītības iestādēm (piemēram ar Liepājas Dizaina un mākslas vidusskolu), kas īsteno līdzīgas izglītības programmas, lai nodrošinātu kvalitatīvu speciālistu sagatavošanu.</p> <p>Atbalstīt un iedrošināt pedagoģisko personālu iesaistīties projektu ideju radīšanā un projektu pieteikumu rakstīšanā.</p> <p>Izglītības iestādes padomē iekļaut darba devēju pārstāvjus, vai vismaz absolventu pārstāvjus izvēlēties no darba devēju – sadarbības partneru - vidus.</p>
Saldus Profesionālā vidusskola	<p>Veikt detalizētu iestādes novērtējumu atbilstībai PIKC statusam, pilnveidojot metodisko darbu.</p> <p>Piesaistīt jaunus pedagogus un samazināt esošo pedagogu slodzi, lai atjaunotu pedagogu sastāvu, kā arī varētu vairāk laika veltīt metodiskajam darbam.</p> <p>Palīdzēt pirmā kursa audzēkņiem iekļauties jaunajos mācību apstākļos, kā arī pēc iespējas agrāk iepazīstināt ar profesiju, lai paaugstinātu motivāciju apgūt nepieciešamās zināšanas.</p> <p>Turpināt pilnveidot „Ugunsdrošības un ugunsdzēsības” izglītības programmu un attīstīt programmas apguvei nepieciešamo materiāli tehnisko bāzi.</p>
Skrundas Profesionālā vidusskola	<p>Turpināt jaunu, darba tirgum aktuālu izglītības programmu ieviešanu.</p> <p>Iesaistīt izglītības iestādes padomē pašvaldības pārstāvjus.</p> <p>Izpētīt un censties novērst cēloņus audzēkņu atskaitīšanai 3.kursā.</p> <p>Vairāk uzmanības pievērst pedagogu izglītības un praktiskā darba pieredzes atbilstībai mācāmajam priekšmetam. Veicināt pedagogu stažēšanos uzņēmumos ilgākā laika periodā.</p> <p>Turpināt meklēt un izmantot netradicionālus veidus (Jauno zeļļu skola) kā sniegt informāciju par apgūstamajām profesijām un iepazīstināt ar izglītības iestādi.</p>
Ventspils Tehnikums	<p>Modernizēt profesionālās izglītības iestādes infrastruktūru.</p> <p>Rast iespēju samazināt pedagogu slodzi attiecībā uz rādītāju „Izglītojamo skaits uz vienu pedagogu”.</p> <p>Iesaistīt izglītības iestādes padomē audzēkņu pašpārvaldes un pašvaldības pārstāvjus.</p> <p>Pārskatīt dažu mācību priekšmetu mācīšanas ilgumu, piemēram, metināšanu pasniegt ilgāk par vienu gadu.</p>

Rekomendācijas saņēmējs	Rekomendācija
	Dalīties pieredzē ar citām izglītības iestādēm par to, kā panākts tik ievērojams atskaitīto audzēkņu samazinājums.
Jelgavas Tehnikums	Modernizēt profesionālās izglītības iestādes infrastruktūru.
	Modernizēt profesionālās izglītības iestādes mācību aprīkojumu, nodrošināt jaunākus uzskates līdzekļus, materiālus darbam praktisko mācību laikā.
	Veicināt pedagogu profesionālo pilnveidi, t.sk. stažēšanos uzņēmumā ilgākā laika periodā.
	Pastāvīgi papildināt mācību grāmatu un specializētās literatūras, t.sk. ārvalstu, krājumus.
Visas izglītības iestādes	Modernizēt profesionālās izglītības iestādes mācību aprīkojumu, nodrošināt jaunākus uzskates līdzekļus un materiālus, ko izmantot praktiskajās mācībās.
	Pastāvīgi papildināt mācību grāmatu un specializētās literatūras, t.sk. ārvalstu, krājumus.
	Uzlabot izglītības iestādes drošības kontroles tehniskās iespējas, izvietojot novērošanas kameras skolas telpās un ārpusē.
	Tālāk attīstīt sadarbību ar pašvaldībām un darba devējiem.
	Dažādot un attīstīt izglītojamo brīvā laika pavadīšanas iespējas.
	Ieviest pedagogu apmaiņu reģiona PII, kuras ietvaros izglītības iestāde „aizņemas” pedagogus no citas PII, šādi nodrošinot pedagogu noslodzi, IP īstenošanu un pieredzes apmaiņu.
	Meklēt iespējas iesaistīties dažādos investīciju projektos.
	Turpināt aktīvi iesaistīties ārvalstu sadarbības (pieredzes apmaiņas u.c.) projektos izmantojot arī jaunās programmas <i>Erasmus+</i> sniegtās iespējas aktivitātē „Personu mobilitāte izglītības, apmācības un jaunatnes jomā”.
Izglītības un zinātnes ministrija (IZM)	Atrisināt jautājumu par finansiālo atbalstu (piemēram – nodokļu atlaides) uzņēmumiem, kas nodrošina prakses vietas.
	Izstrādāt darba vidē balstītas profesionālās izglītības īstenošanas procesa normatīvo regulējumu, nosakot izglītības iestāžu un prakses vietu nodrošinātāju tiesības un pienākumus, tajā skaitā izglītības procesa finansēšanas kritērijus un kārtību.
	Sadarbībā ar Nozaru ekspertu padomēm nodrošināt fleksiblu mācību satura izstrādes metodiku nacionālā kvalifikāciju struktūras ietvaros, tajā skaitā ieviešot modulāru kvalifikācijas apguves satura un procesa organizēšanas kārtību.
	Izstrādāt nozaru pamat kvalifikācijas apguves paraugprogrammas
	Izstrādāt jaunu regulējumu mācību programmās sasniegto rezultātu vērtēšanai un tās organizēšanas kārtībai
	Optimizēt profesionālās izglītības mācību iestāžu tīklu, nosakot principus finanšu līdzekļu un atbildības sadalei starp valsts pārvaldes, pašvaldību institūcijām un citām profesionālajām organizācijām
IKVD	Izstrādāt un piemērot labas pārvaldības praksei atbilstošas izglītības apguves procesa kvalitātes kontroles kārtību, skaidras, konsekventi īstenojamas instrukcijas.
	Vairāk izmantot elektroniskos sakaru līdzekļus un virtuālo vidi (piemēram, videokonferences) dažādu administratīvu un metodisku jautājumu skaidrošanai un apspriešanai.
Kurzemes plānošanas reģions	Koordinēt audzēkņu grupu saskaņotu komplektāciju reģiona PII.
	Koordinēt kompetences centru asociācijas izveidi.
Nodarbinātības valsts aģentūra	Apkopot informāciju par bezdarbnieka iegūto izglītību, noskaidrojot arī iestādi, kurā iegūta izglītība, kas ļautu precīzāk plānot IP izstrādi.

PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS IESTĀŽU SADARBĪBA

Pētījuma ietvaros tika analizēta PII esošā sadarbība: sadarbības formas ar prakšu vietām, uzņēmumiem, darba devēju un nozaru asociācijām un citiem sadarbības partneriem ar mērķi nodrošināt kvalitatīvas izglītības iegūšanu un izglītojamā konkurētspēju darba tirgū.

2.11. Vispārīgs situācijas raksturojums

Latvijas profesionālās izglītības iestāžu uzdevums ir nodrošināt izglītojamajiem tādu mācību procesu, kurā tiek apgūtas teorētiskās zināšanas un profesionālās prasmes. Lai to nodrošinātu, PII meklē sadarbību ar darba devējiem mācību prakšu nodrošināšanai. Tas bieži rada problēmas, jo ne vienmēr var atrast prakšu vietas atbilstoši mācību programmas mērķiem un izglītojamo skaitam. Šī iemesla dēļ profesionālās izglītības kvalitāte ne vienmēr atbilst profesijas standartos uzstādītajām prasībām un darba devēja vajadzībām.

Esošā normatīvā regulējuma ietvaros PII pamatuzdevumi saistīti ar PIP izstrādi, PIP īstenošanu, tajā skaitā mācību un kvalifikācijas prakses organizēšanu, kā arī iegūto zināšanu un prasmju novērtēšanas organizēšanu un izglītības dokumentu izsniegšanu, kas apstiprina iegūto izglītības un profesionālo kvalifikāciju.

Normatīvais regulējums PII uzliek dubultu atbildību – nacionālā līmeņa normatīvo aktu ievērošanu un izpildi, tajā pašā laikā vietējā darba devēja prasību ievērošanu.

Lai nodrošinātu profesionālās izglītības atbilstību darba tirgus vajadzībām, darba tirgus pārstāvji – darba devēji un tos pārstāvošās nozaru asociācijas sadarbojas, lai definētu savas prasības. Šī sadarbība nav sistēmiska vai strukturēta, jo līdz šim Latvijā nav izveidots institucionāls ietvars, kas koordinētu šo sadarbību nozaru un kvalifikāciju prasību definēšanai.

Pašreiz Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējā sadarbības apakšpadome (PINTSA) darbojas kā konsultatīva padome, un viens no galvenajiem tās darbības uzdevumiem ir veicināt profesionālās izglītības piedāvājuma un izglītības kvalitātes atbilstību darba tirgus prasībām. Tomēr tas ir nepietiekami, jo **bez šobrīd nozarēs aktuālo profesionālo kvalifikāciju un specializāciju precīzas struktūras, nacionālā līmenī definētiem profesiju standartiem un tiem atbilstoša izglītības programmu piedāvājuma** profesionālā izglītība nevar kļūt par atbalstu nozaru un uzņēmumu konkurētspējas veicināšanai un attīstībai.

Nozaru ekspertu padomes

Šī iemesla dēļ Valsts izglītības attīstības aģentūra (VIAA) līdz 2014.gada beigām īsteno Eiropas Sociālā fonda projektu „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana”. Projekta ietvaros tiek veidotas nozaru ekspertu padomes (NEP), veikta detalizēta nozaru izpēte un noteiktas 12 tautsaimniecības nozarēs nepieciešamās profesionālās kvalifikācijas. Nozaru izpētes rezultātā ir izstrādātas 12 nozaru pamatprofesiju, specializāciju un saistīto profesiju kartes, kuras ir pamats no 2001. līdz 2007.gadam reģistrēto 140 profesijas standartu satura pārskatīšanai un nepieciešamo profesijas standartu un profesionālo kvalifikācijas pamatprasību izstrādei vai aktualizēšanai³⁰.

Saskaņā ar darba devēju aptaujas rezultātiem, kā vieni no svarīgākajiem iemesliem, kāpēc uzņēmumi nepiedāvā prakses vietas, minēti: uzņēmuma darbinieki nav apmācīti strādāt ar praktikantiem, nav paredzēts finansējums, uzņēmumā darbinieki nav ieinteresēti strādāt ar praktikantiem un uzņēmumā nav pieņemts organizēt prakses vietas.

³⁰ VISC projekta apkopotā informācija

Lai gan projektu VIAA ir izstrādājusi un īstenojusi kopā ar četriem sadarbības partneriem – Latvijas Darba devēju konfederāciju, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību, Valsts izglītības satura centru un Izglītības kvalitātes valsts dienestu, **NEP joprojām darbojas pilotprojekta statusā**, jo nav izdevies iedibināt patstāvīgi strādājošu, Eiropas valstu praksei atbilstošu profesionālās izglītības sistēmas ietvarstruktūru un kvalitātes kontroles mehānismu. NEP nākotnē ir jāklūst par pastāvīgu PII sadarbības partneri darba tirgum atbilstošas izglītības programmas sagatavošanā un aktualizācijā.

Darba vidē balstīts mācību process

Profesionālās izglītības atbilstību darba tirgus vajadzībām var uzlabot pielietojot citādas mācību organizācijas formas, pārejot no „skolās bāzēta mācību procesa” uz darba vidē balstītu procesu. Tas nozīmētu, ka mācību programmas apguves uzsākšanai būtu jānoslēdz līgums starp darba devēju un katru izglītojamo par mācību prakses nodrošināšanu un, tikai balstoties uz to, indivīds tiktu ieskaitīts PII. Tas nodrošinātu programmu īstenošanu, kas ir darba devēja pamatotas un atbalstītas, lai mācību process būtu maksimāli saistīts ar mācībām darba vidē un pēc kvalifikācijas iegūšanas – ar darba iespējām. Pārejai uz darba vidē balstītas profesionālās izglītības sistēmu ir jāizstrādā jauns normatīvais regulējums.

Sadarbības partneri

PII izglītības kvalitātes un atbilstības nodrošināšanai darba tirgus vajadzībām ir jāveido sadarbība ar daudzām institūcijām un sadarbības partneriem. Nozīmīgākie sadarbības partneri un sadarbības mērķi, kas ietekmē PII darbību, piedāvāto izglītības programmu atbilstību profesionālās izglītības mērķiem, izglītojamo, sabiedrības un darba devēju vajadzībām ir šādi (sk. 3.1.tabulu):

3.1.tabula

Sadarbības partneri un sadarbības mērķi

Sadarbības partneri	Sadarbības jautājumi
Sadarbība ar plānošanas reģionu	Reģiona vajadzību apzināšana mācību programmu virziena izvēlei un uzņemamo audzēkņu skaita noteikšanai, projektu vadīšana/koordinēšana.
Sadarbība ar pašvaldībām un pašvaldību institūcijām	Izglītības programmu virzienu saskaņošana ar novada attīstības plāniem, profesionālās izglītības popularizēšanas pasākumi, PII telpu izmantošanas iespējas, piem. Vakarskolu/neklātieses skolu vajadzībām, tehniskās jaunrades pulciņiem pašvaldības teritorijā dzīvojošajiem bērniem un jauniešiem, cilvēku ar īpašām vajadzībām integrēšanai profesionālajā izglītībā, neformālās pieaugušo izglītības pasākumu nodrošināšanas vajadzībām. PII izglītojamo iesaiste pašvaldību organizētajos sporta, kultūras, brīvprātīgā darba un citos pasākumos.
Sadarbība ar profesionālajām apvienībām, asociācijām, federācijām	Izglītības satura jautājumu pilnveide (programmas saturs – teorijas prakses apjoma proporcijas, prakšu un kvalifikācijas eksāmenu saturs, vērtēšanas kritēriji un formas), vieslekcijas, informācijas nodrošināšana par nozares attīstības tendencēm, dalība nozaru organizētajos prasmju un meistarības konkursos u.c.
Sadarbība ar uzņēmumiem	Izglītības satura un mācību procesa pilnveide (programmas saturs, tā atbilstības izvērtējums darba devēja specifiskajām vajadzībām, uzņēmēju atbalsts materiāli tehniskās bāzes pilnveidi, prakšu un kvalifikācijas eksāmenu satura pilnveide, uzņēmēju dalība kvalifikācijas eksāmenos). Prakšu vietu un vadības nodrošināšana izglītojamajiem. Pedagogu stažēšanās uzņēmumos. Uzņēmuma darbinieku - prakšu vadītāju kompetenču pilnveide izglītības jautājumos, kopīgi mācību semināri. Sadarbība jaunu mācību procesa īstenošanas formu attīstībai un īstenošanai (darba vidē

Sadarbības partneri	Sadarbības jautājumi
	balstītas mācības).
Sadarbība ar valsts pārvaldes un nacionālā līmeņa izglītības atbalsta institūcijām	PII darbinieku kompetenču pilnveide izglītības politikas, normatīvā regulējuma, metodikas jautājumos. Dalība centralizēti organizētos pasākumos, semināros, konkursos, normatīvo aktu un rekomendāciju izstrādāšanā.
PII starpskolu sadarbība	Atsevišķu mācību moduļu apguve partnerskolā. Pedagogi – vieslektori. Starpskolu profesionālās meistarības konkursu organizēšana. Pedagogu pieredzes apmaiņa izglītības satura, mācību procesa organizēšanas un metodikas jautājumos.
Starpvalstu sadarbība	Pedagogu pieredzes apmaiņa. Prakse izglītojamajiem. Dalība starpvalstu profesionālās meistarības konkursos. Dalība pasākumos izglītojamo vispārējo prasmju attīstībai, jo īpaši sadarbības prasmju, starpkultūru jautājumu un svešvalodu pilnveidei.
Sadarbība ar vispārējās izglītības iestādēm	PII piedāvāto izglītības iespēju popularizēšana vispārējās izglītības iestādēs. Profesionālās ievirzes (orientācijas) pasākumi vispārīzglītojošo skolu skolēniem.
Sadarbība ar augstākās izglītības iestādēm	Absolventu tālākās izglītības programmu un nosacījumu izveide. Mācību materiālu izstrāde.
Sadarbība ar NVO, biedrībām, nodibinājumiem	Izglītojamo uzņēmējspēju attīstība, patriotiskā audzināšana, dalība konkursos.

2.12. Sadarbība mācību prakses organizācijā

Mācību prakse

Atbilstoši normatīvajam regulējumam mācību prakses pēc satura iedalās: praktiskie un laboratorijas darbi mācību priekšmetos, praktiskās mācības izglītības iestādes darbnīcās un kvalifikācijas prakse reālā prakses darba vietā.

Praktiskie un laboratorijas darbi galvenokārt tiek veikti izglītības iestādēs, kuru laikā izglītojamie apgūst pirmās iemaņas un prasmes profesijā. Veiktais pētījums uzrāda, ka praktisko mācību realizācija 77% no kopējo praktisko mācību apjoma notiek izglītības iestādē, 23% gadījumos pie darba devēja prakses vietā. Kvalifikācijas prakses realizācija pamatā (98% gadījumu) notiek ārpus izglītības iestādes. Esošā mācību prakses organizācijas sistēma vērtējama pozitīvi. Prakses apjoma sadalījumu pa kursiem nosaka katras konkrētās PIP specifika. Praktiskie un laboratorijas darbi mācību priekšmetos tiek organizēti visas izglītības programmas apguves laikā. Kvalifikācijas prakse atbilstoši izglītības programmai parasti tiek organizēta 3. un 4.kursā.

Saskaņā ar PII izglītojamo aptaujas rezultātiem, PII izglītojamie visvairāk noderīgas vērtēja profesionālā izglītības programmā apgūtās praktiskā darba veikšanas iemaņas.

Profesionālās izglītības iestāde nodrošina praktikantu ar prakses vietu vai akceptē praktikanta izvēlētu prakses vietu, iepazīstina praktikantu ar mācību prakses mērķiem, uzdevumiem un vērtēšanas kritērijiem, kā arī ar viņa tiesībām un pienākumiem mācību prakses laikā, tā var arī iecelt prakses vadītāju – profesionālās izglītības iestādes darbinieku, kurš kontrolē mācību prakses norisi un sniedz atbalstu praktikantam mācību prakses laikā.

Praktikants iepazīstas ar mācību prakses dokumentiem, ar darba kārtības un darba aizsardzības prasībām prakses vietā un ievēro tās, izpilda prakses programmā noteiktos uzdevumus un ievēro prakses vadītāju norādījumus, noformē prakses dienasgrāmatu un/vai pārskatu.

Praktikantam prakses programmas laikā tiek nodrošināta **prakses vieta**, kas atbilst darba aizsardzības prasībām, ugunsdrošības un sanitāri higiēniskajām normām, tiek norīkots **prakses vadītājs** – atbilstošajā profesijā strādājošs prakses vietas pārstāvis, kurš uzrauga kvalifikācijas prakses norisi, apstiprina praktikanta ierakstus prakses dienasgrāmatā vai prakses pārskatā un sagatavo prakses vērtējumu un praktikanta raksturojumu.

Pirms mācību prakses tiek slēgts trīspusējs līgums starp profesionālās izglītības iestādes pārstāvi, prakses vietas pārstāvi un praktikantu, nosakot pušu tiesības un pienākumus, prakses ilgumu un līguma izbeigšanas nosacījumus.

Saskaņā ar aptaujas rezultātiem PII izglītojamie ir norādījuši, ka profesiju labi apgūt galvenokārt palīdz mācību prakse uzņēmumā un pedagoģu konsultācijas par neskaidriem jautājumiem.

Laika periodā no 2011. līdz 2013.gadam kopējās izmaksas profesionālajā izglītībā vidēji uz vienu izglītojamo gadā ir pieaugušas no 79,5% līdz 90,1%³¹, kas viennozīmīgi ir būtisks un nozīmīgs pieaugums. Šāds pieaugums līdz ar PII uzturēšanas un darbinieku atalgojuma u.c. izdevumiem ļauj nodrošināt arī normatīvos noteikto mācību līdzekļu, materiālu, inventāra un iekārtu iegādes un iekārtu modernizēšanas izdevumu segšanu.

Lai gan normatīvie akti nosaka, ka kvalifikācijas prakses organizēšanas izdevumu segšanai ārpus izglītības iestādes ir pieejami valsts budžeta līdzekļi, PII šādu valsts budžeta dotāciju nesaņem.

3.2.tabula

Mācību prakses analīze profesionālās izglītības iestādēs 2012./2013.mācību gadā

Izglītības iestādes nosaukums	Praktiskie un laboratorijas darbi (audzēkņi vidēji m.g. %)		Praktiskās mācības (audzēkņi vidēji m.g. %)		Kvalifikācijas prakse (audzēkņi vidēji m.g. %)	
	Izglītības iestādē	Uzņēmumā	Izglītības iestādē	Uzņēmumā	Izglītības iestādē	Uzņēmumā
Cīravas Profesionālā vidusskola	100	0	100	0	8	92
Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālā vidusskola	100	0	50	50	0	100
Laidzes Profesionālā vidusskola	100	0	78	22	0	100
Liepājas Valsts tehnikums	100	0	77	23	0	100
Saldus Profesionālā vidusskola	96	4	87	13	0	100
Skrundas Profesionālā vidusskola	100	0	80	20	10	90
Ventspils Tehnikums	100	0	96	4	0	100
Jelgavas Tehnikums	100	0	45	55	0	100
% vidēji katrā prakšu veidā	100	1	77	23	2	98

Avots: IZM apkopotā informācija

³¹ IZM informācija

Cīravas Profesionālā vidusskola

Teorētiskas nodarbības notiek mācību priekšmetu kabinetos, bet praktiskās – mācību laboratorijās.

Kvalifikācijas praksē izglītojamie strādā dažādos Kurzemes reģiona uzņēmumos, kvalifikācijas prakses vērtēšanā un kvalifikācijas eksāmena vērtēšanā tiek iesaistīti darba devēji³².

Notiek sadarbība ar darba devējiem par izglītības satura jautājumu pilnveidi, praktisko mācību un kvalifikācijas prakses īstenošanu, par mācību procesa uzlabošanu.

3.3.tabula

Mācību prakses Cīravas PV 2012./2013.mācību gadā

Izglītības programma	Kvalifikācija	Audzēkņu skaits	Prakses ilgums	Uzņēmumu skaits
Ēdināšanas pakalpojumi	Pavārs	29	840 stundas	22
Autotransports	Automehāniķis	26	960 stundas	21
Vācijā (salīdzinājumam)	-	12	40 stundas	-

Labākajiem izglītojamajiem ir iespēja piedalīties profesiju konkursos un praktizēties Vācijā.

Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālā vidusskola

Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālajā vidusskolā ir izstrādātas un tiek pielietotas audzēkņu profesionālo prasmju un iemaņu apguves kartes, kas paaugstina audzēkņu sekmību un pozitīvo vērtējumu, arvien vairāk tiek pielietots formatīvais vērtējums un audzēkņa pašvērtējums³³.

Darba devēji iesaistās prakses novērtēšanā, vada prakses pārskatu vērtēšanu, vada un vērtē centralizētos profesionālās kvalifikācijas eksāmenus (turpmāk tekstā – CPKE), analizē rezultātus. Pašā skolā darbojas mācību uzņēmums – ēdnīca „Eža kažociņš”, kur audzēkņiem ir iespējams apgūt profesionālās pamatprasmes. Skolā darbojas arī citi mācību uzņēmumi – skolas jauniešu biedrība „BUMS”, *Junior Achievement Latvia* (JAL) programmā izveidota galdnieku mācību firma un tūrisma aģentūras mācību firma.

3.4.tabula

Mācību prakses Kuldīgas TTPV

Izglītības programma	Kvalifikācija	Audzēkņu skaits	Prakses ilgums	Uzņēmumu skaits
Komerczinības	Tūrisma pakalpojumu komercdarbinieks	18 (visas prakses vietas meklēja paši izglītojamie)	960 stundas	10
Kokizstrādājumi	Mēbeļu galdnieks	32 (visas prakses vietas meklēja paši izglītojamie)	960 stundas	21
Autotransports	Automehāniķis	43 (3 prakses vietas nodrošināja PII, 40 vietas meklēja paši izglītojamie)	960 stundas	33
Ēdināšanas pakalpojumi	Konditors	14 (visas prakses vietas meklēja paši izglītojamie)	560 stundas	10
Ēdināšanas pakalpojumi	Ēdināšanas pakalpojumu speciālists	22 (visas prakses vietas meklēja paši izglītojamie)	808 stundas	19
Ēdināšanas pakalpojumi	Ēdināšanas pakalpojumu speciālists	22 (visa prakse noritēja PII)	152 stundas	-

³² Cīravas Profesionālās vidusskolas pašvērtējuma ziņojums, 2013.g.

³³ Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālās vidusskolas pašnovērtējuma ziņojums 09.09.2013. Nr.1-16/321, iesniegts Izglītības kvalitātes valsts dienestam

Laidzes Profesionālā vidusskola

Laidzes profesionālās vidusskolā ir apstiprināta īpaša praktiskās apmācības norises kārtība³⁴.

Jau vairāku gadu garumā mācību prakšu nodrošināšanā **būvniecības** programmu audzēkņiem veiksmīga sadarbība izveidojusies ar daudziem Kurzemes reģiona uzņēmumiem, piemēram, SIA „CVS”, SIA „ADAX2”, SIA „RUDE-K” un citiem, ar šiem uzņēmumiem skolai ir noslēgti divpusējie sadarbības līgumi. 2011./2012.m.g. prakses vietu nodrošinājums bija pietiekams. Lielākā daļa izglītojamo kvalifikācijas praksi izgāja Talsu novadā – tuvāk dzīves vietai. Visvairāk izglītojamo (14%) praksi izgāja SIA „BauArt”. Pārējos uzņēmumos praksē bija 1-2 izglītojamie.

Izglītības programmas „**Ēdināšanas pakalpojumi**” prakses vietu nodrošināšanai 2011./2012.mācību gadā noslēgts 21 sadarbības līgums, piemēram, ar ZS „Ēmužas”, kuru par prakses vietu izvēlējušies septiņi izglītojamie, un SIA „Nārone”, kuru par prakses vietu izvēlējušies pieci izglītojamie.

Izglītības programmas „**Komerczinības**” jomā laba sadarbība izveidojusies ar SIA „MAXIMA Latvija”. Sadarbībā ar uzņēmumu skolā ir izveidots mūsdienīgs un labi aprīkots praktiskās apmācības centrs (kabinets), uzņēmums 2009./2010.m.g. pirmajā semestrī nodrošināja 48% mācību prakšu un 36% kvalifikācijas prakšu vietas IP „Komerczinības” audzēkņiem dažādās Kurzemes reģiona tirdzniecības vietās. Prakses vietu nodrošinājums 2011./2012.m.g. bija pietiekams.

Veiksmīga sadarbība kvalifikācijas prakšu vietu nodrošināšanā ir izveidojusies arī ar citām institūcijām, piemēram, Ziemeļkurzemes Lauksaimniecības pārvaldi, Kurzemes Lauku konsultāciju biroju un citiem.

3.5.tabula

Mācību prakses Laidzes PV

Izglītības programma	Kvalifikācijā	Audzēkņu skaits	Prakses ilgums	Uzņēmumu skaits
Ēdināšanas pakalpojumi	Ēdināšanas pakalpojumu speciālists	24 (visas prakses vietas meklēja izglītojamie)	960 stundas	15
Būvdarbi	Apdares darbu tehniķis	23 (visas prakses vietas meklēja izglītojamie)	960 stundas	12
Komerczinības	Mazumtirdzniecības komercdarbinieks	18 (visas prakses vietas meklēja izglītojamie)	960 stundas	15

PIKC Liepājas Valsts tehnikums

Tehnikumā atbilstoši darba plānam pastāvīgi darbojas Metodiskā apvienība un 15 metodiskās komisijas – septiņas ir nozaru specialitāšu komisijas, astoņas ir vispārīzglītojošo priekšmetu komisijas³⁵.

Prakses organizēšanā tiek ievēroti pēctecības principi – vispirms pamatprasmes un iemaņas tiek apgūtas tehnikuma darbnīcās, pēc tam prakse tiek turpināta izglītības programmas profila uzņēmumos, slēdzot prakses līgumus.

Mācību procesā regulāri tiek organizētas mācību ekskursijas uz uzņēmumiem, talantīgie jaunieši dodas stažēties praksēs uz citām Eiropas valstīm (2011./2012.māc.g. starptautiskajā praksē 41 audzēknis no dažādām specialitātēm), tiek veidoti mācību uzņēmumi.

³⁴ Laidzes Profesionālās vidusskolas praktiskās apmācības norises kārtība Nr. 1-6/ 21, apstiprināta 2013.gada 28.janvārī

³⁵ PIKC Liepājas Valsts tehnikuma pašvērtējums 2012./2013.m.g.

Lai veicinātu izglītojamo pašmotivāciju un profesionalitātes paaugstināšanu, izglītojamajiem ir iespēja piedalīties dažādu pasūtījumu (atbilstoši mācāmai specifikai) izgatavošanā. Izglītojamie izsaka ierosinājumus mācību procesa pilnveidei un piedalās mācību ekskursiju plānošanā.

3.6.tabula

Mācību prakses Liepājas Valsts tehnikumā

Izglītības programma	Kvalifikācija	Audzēkņu skaits	Prakses ilgums	Uzņēmumu skaits
Būvdarbi	Apdares darbu tehniķis	24 (16 no tiem prakses vietas meklēja paši)	960 stundas	18
Būvdarbi	Remontstrādnieks	13 (3 no tiem prakses vietas nodrošināja PII, 10 meklēja paši)	420 stundas	8
Kokizstrādājumu izgatavošana	Galdnieks	19 (8 no tiem prakses vietas nodrošināja PII, 11 meklēja paši)	840 stundas	10
Metālapstrāde	Atslēdznieks	27 (12 no tiem prakses vietas nodrošināja PII, 15 meklēja paši)	840 stundas	20
Autotransports	Automehāniķis	27 (6 no tiem prakses vietas nodrošināja PII, 21 meklēja paši)	840 stundas	19
Mehatronika	Mehatronisko sistēmu tehniķis	25 (8 no tiem prakses vietas nodrošināja PII, 17 meklēja paši)	960 stundas	18
Datorsistēmas	Datorsistēmu tehniķis	26 (2 prakses vieta bija PII, 24 meklēja paši)	960 stundas	17
Komerczinības	Loģistikas darbinieks	27 (prakses vietas visi meklēja paši)	960 stundas	23
Finanses, banku lietas un apdrošināšana	Finanšu darbinieks	26 (prakses vietas visi meklēja paši)	960 stundas	20
Administratīvie un sekretāra pakalpojumi	Klientu apkalpošanas speciālists	17 (prakses vietas visi meklēja paši)	560 stundas	13
Komerczinības	Komercpakalpojumu darbinieks	29 (prakses vietas visi meklēja paši)	960 stundas	
Ēdināšanas pakalpojumi	Pavārs	21 (prakses vietas visi meklēja paši)	840 stundas	12
Ēdināšanas pakalpojumi	Ēdināšanas pakalpojumu speciālists”	23 (prakses vietas visi meklēja paši)	960 stundas	17
Ēdināšanas pakalpojumi	Konditors	10 (no tiem 1 prakses vietu nodrošināja PII, 10 meklēja paši)	420 stundas	7
Viesmīlības pakalpojumi	Viesmīlības pakalpojumu speciālists	26 (prakses vietas visi meklēja paši)	960 stundas	15

2012./13.m.g. darba devējs prakses vietu uzņēmumos izvērtēja praktikanta prasmes un iemaņas, un apmēram 50% no praktikiem pēc tam tiek piedāvāts darbs prakses uzņēmumā.

Saldus Profesionālā vidusskola

Skolā ir izstrādāta un pieņemta Mācību prakses norises īstenošanas kārtība³⁶.

3.7.tabula

Mācību prakses Saldus PV

Izglītības programma	Kvalifikācija	Audzēkņu skaits	Prakses ilgums	Uzņēmumu skaits
Būvniecība	Būvtehniķis	28(5 audzēkņiem prakse izglītības iestādē, pārējie prakses vietas meklēja paši)	970 stundas	16
Būvniecība	Ceļu būvtehniķis	26 (prakses vietas meklēja paši izglītojamie)	970 stundas	8
Viesnīcu pakalpojumi	Viesmīlības pakalpojumu speciālists	25 (2 audzēkņiem prakse izglītības iestādē, pārējie prakses vietas meklēja paši)	695 stundas	14
Kokizstrādājumu izgatavošana	Būvizstrādājumu galdnieks	22 (prakses vietas meklēja izglītojamie)	960 stundas	16
Ugunsdrošība un ugunsdzēsība	Ugunsdzēsējs glābējs	17 (prakses vietas meklēja izglītojamie)	960 stundas	5

Skrundas Profesionālā vidusskola

Skrundas Profesionālajā vidusskolā mācību prakses sagatavošanai tiek organizēti semināri kopā ar ražotājiem un darba devējiem, praktiskas nodarbības, kuras vada pedagogi kopā ar darba devējiem, patstāvīgs un grupu darbs, atklātas diskusijas un veikta situācijas analīze³⁷.

Notikušas septiņas metodiskās komisijas sēdes, kurās galvenais akcents tika likts uz jaunu mācību metodiskā materiāla izstrādi pedagoģiskās korekcijas grupai „Pavāra palīgs” – sadarbībai ar darba devējiem materiāla izstrādē un prakšu darba vietu analīzei.

Izstrādāts Valsts izglītības iestāžu pavāra konkursa nolikums un konkursa uzdevumi, vērtēšanas kritēriji.

3.8.tabula

Mācību prakses Skrundas PV

Izglītības programma	Kvalifikācija	Audzēkņu skaits	Prakses ilgums	Uzņēmumu skaits
Būvdarbi	Būvstrādnieks	10 (3 prakses vietas nodrošināja izglītības iestāde, pārējie prakses vietas meklēja paši)	420 stundas	10
Ēdināšanas pakalpojumi	Pavāra palīgs	9 (3 prakses vietas nodrošināja izglītības iestāde, pārējie prakses vietas meklēja paši)	420 stundas	9

PIKC Ventspils Tehnikums

PIKC Ventspils Tehnikumā ir apstiprināta Mācību prakses īstenošanas kārtība³⁸, kas, cita starpā paredz, ka prakses vieta praktikantam tiek noteikta pie komersanta, biedrībā, pie amata meistara vai viņam pielīdzinātas personas, kurai ir Latvijas Amatniecības kameras izsniegta atļauja (turpmāk - prakses vietas uzņēmums).

³⁶ Saldus Profesionālās vidusskolas Mācību prakses norises īstenošanas kārtība

³⁷ Skrundas Profesionālās vidusskolas gada publiskais pārskats par 2012.gadu, 2013.

³⁸ PIKC Ventspils Tehnikuma Mācību prakses īstenošanas kārtība, apstiprināta Pedagoģiskās Padomes sēdē 2012.gada 12.augustā

Sadarbībā ar uzņēmumu vadītājiem izglītības iestādē ir izveidotas sešas neatkarīgo ekspertu kvalifikācijas eksāmenu komisijas: ēdināšanas pakalpojumu, restorānu pakalpojumu, autotransporta, enerģētikas un elektronikas, metālapstrādes un komerczinību jomā³⁹.

3.9.tabula

Mācību prakses Ventspils Tehnikumā

Izglītības programma	Kvalifikācija	Audzēkņu skaits	Prakses ilgums	Uzņēmumu skaits
Enerģētika un elektrotehnika	Elektriķis	26 (2 prakti neizgāja)	960 stundas	13
Autotransports	Automehāniķis	26 (3 prakti neizgāja)	960 stundas	17
Ēdināšanas pakalpojumi	Ēdināšanas pakalpojumu speciālists	18	960 stundas	14
Metālapstrāde	Rokas lokmetinātājs (MMA)	21	560 stundas	
Ēdināšanas pakalpojumi	Pavārs	11	960 stundas	9
Komerczinības	Viesnīcu pakalpojumu komercdarbinieks	19	960 stundas	13

Izglītības programmā „Enerģētika un elektrotehnika” Izglītības iestāde nodrošināja 24 kvalifikācijas prakses vietas⁴⁰, izglītības programmā „Autotransports” – 23 kvalifikācijas prakses vietas, izglītības programmā „Ēdināšanas pakalpojumi” – 18, izglītības programmā „Metālapstrāde” metināšanā ar mehanizēto iekārtu aktīvās gāzes vidē (MAG)” kvalifikācijas prakses audzēkņu skaits bija 21. Izglītības programmā „Ēdināšanas pakalpojumi” tiek nodrošinātas 11 kvalifikācijas prakses vietas uzņēmumos, izglītības programmā „Komerczinības” – 19 kvalifikācijas prakses vietas.

2013.gada oktobrī tika parakstīts trīspusējs nodomu protokols par duālās profesionālās izglītības ieviešanu Ventspils Tehnikumā, programmā iesaistot 27 audzēkņus un virkni Kurzemes reģiona uzņēmumu.

Ventspils Tehnikums uzsācis apobēt jaunu profesionālās kvalifikācijas ieguves organizācijas metodi, piedāvājot **darba vidē balstītu** procesu vairākās profesijās, piemēram metālapstrādē ar kvalifikāciju „Rokas Lokmetinātājs (MMA), Lokmetinātājs metināšanā ar mehanizēto iekārtu aktīvās gāzes vidē (MAG)”, elektronikas specialitātē ar kvalifikāciju „Elektronikas tehniķis” un citās.

Jelgavas Tehnikums

Jelgavas Tehnikumā ir izstrādāta⁴¹ vienota vērtēšanas kārtība „Kārtība par izglītojamo mācību sasniegumu vērtēšanu Jelgavas Tehnikumā”, „Stipendiju piešķiršanas kārtība Jelgavas Tehnikuma izglītojamajiem”.

Izglītības iestādei ir liels skaits sadarbības partneru praktisko mācību īstenošanai⁴², piemēram izglītības programmai „Viesmīlības pakalpojumi / bārmenis” sadarbība ir ar 19 uzņēmumiem, IP „Klientu apkalpošanas speciālists” ir 17 sadarbības partneri, IP „Inženierkomunikāciju tehniķis” – 6 sadarbības partneri, IP „Datorsistēmu tehniķis” – 20 sadarbības partneri, IP „Mēbeļu

³⁹ Ziemeļkurzemes PIKC Ventspils Profesionālā vidusskola, publiskais pārskats, 2012.g.

⁴⁰ PIKC Ventspils Tehnikums informācija

⁴¹ http://www.jelgavastehnikums.lv/files/jt_pashnovertejums_2013.pdf

⁴² <http://www.jelgavastehnikums.lv/sadarbibas-partneri-mc>

galdnieks” – 8 sadarbības partneri, IP „Autotransports” – 21 sadarbības partneris, IP „Būvdarbi” – 10 sadarbības partneri.

PII mājas lapā izvietotā sadarbības partneru kontaktinformācija praktisko mācību īstenošanai uzskatāma par labās prakses piemēru, kas atvieglo prakses norises vietas izvēli un informē izglītojamos par prakses vietu pieejamību.

3.10.tabula

Mācību prakses Jelgavas Tehnikumā

Izglītības programma	Kvalifikācija	Audzēkņu skaits	Prakses ilgums	Uzņēmumu skaits
Autotransports	Automehāniķis	18	960 stundas	15
Ēdināšanas pakalpojumi	Ēdināšanas pakalpojumu speciālists	18	960 stundas	18
Kokizstrādājumu izgatavošana	Mēbeļu galdnieks	12 (2 audzēkņi praksi izgāja izglītības iestādē)	960 stundas	7
Būvdarbi	Apdares darbu tehniķis	22 (3 audzēkņi praksi izgāja izglītības iestādē)	960 stundas	19
Administratīvie un sekretāra pakalpojumi	Sekretārs	16 (1 audzēknis praksi izgāja izglītības iestādē)	960 stundas	12
Datorsistēmas	Datorsistēmu tehniķis	23 (1 audzēknis praksi izgāja izglītības iestādē)	960 stundas	15

Tehnikuma pedagogi un darba devēji sadarbojas, vērtējot centrālo profesionālās kvalifikācijas eksāmenu (CPKE) teorētiskās un praktiskās daļas saturu, iesakot profesionālo kvalifikācijas eksāmenu (PKE) saturu un citos aspektos.

2.13. Sadarbība ar sociālajiem partneriem un valsts/ pašvaldību institūcijām

Cīravas Profesionālā vidusskola

Sadarbība ar pašvaldībām un tās pārziņā esošām institūcijām

Skola norāda, ka tai ir laba sadarbība ar Cīravas pagasta padomi un Aizputes novada domi. Skolas telpās darbojas Aizputes novada Neklātienes vidusskolas Cīravas konsultāciju punkts, šeit mācās arī 20 jaunieši ar speciālām vajadzībām ar dažādām veselības problēmām, kuru vajadzībām izglītības iestādē ir īpaši pielāgojumi.

Sadarbība ar darba devējiem un to apvienībām

Bez mācību prakses sadarbība notiek arī citos virzienos:

- izglītojamo tikšanās ar skolas absolventiem – dažādu profesiju pārstāvjiem,
- jaunu darba formu un paņēmieni meklējumi darbam ar spējīgajiem jauniešiem,
- darbs pie izglītības programmu aktualizācijas un jaunu izglītības programmu izveides,
- mācību telpu un aprīkojuma papildināšana, t.sk. darba devēju atbalsts, aprīkojot darba telpas ar modernām iekārtām un instrumentiem (piem. IP „Autotransports” mācību bāze), darba apgērbiem u.c.

Sadarbība ar vispārējās izglītības iestādēm

Sadarbība notiek šādos virzienos:

- citu izglītības iestāžu audzēkņi izmanto Cīravas Profesionālās vidusskolas sporta zāli,
- izglītības iestādē tiek organizēti dažādi profesionālās orientācijas⁴³, t.i. karjeras attīstības atbalsta pasākumi: informācijas dienas, profesiju svētki un dienas, mācību ekskursijas un praktiskās nodarbības pamatskolu audzēkņiem, mācību ekskursijas uzņēmumos, reklāmas braucieni uz pamatskolām.

Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālā vidusskola

Sadarbība ar pašvaldībām un valsts institūcijām

Inovāciju attīstībā skola sadarbojas ar Kurzemes inkubatoru, notiek sadarbība ar Kurzemes un Vidzemes plānošanas reģioniem, Kurzemes reģiona novadu domēm un pagastu pārvaldēm. Kuldīgas novada pašvaldība atbalsta audzēkņus, kompensējot izdevumus par gultas vietu sporta kopmītnē, ceļa izdevumus.

Izglītības iestādē organizēti interešu pulciņi, notiek novada diskusijas, konferences.

Sadarbība ar darba devējiem un to apvienībām

Bez mācību prakses sadarbība ar darba devējiem un to apvienībām notiek arī citos virzienos⁴⁴:

- izglītības programmu veidošana, izstrāde, aktualizēšana, licencēšana un akreditēšana, piesaistot nozaru ekspertus (piem. Kokapstrādes federācijas ekspertus, SPA nozares ekspertus) un iegūstot informāciju par nozarēs veiktajiem pētījumiem,
- sadarbībā ar nozaru ekspertiem tiek veidota PII infrastruktūra, piemēram, telpu vizuālais noformējums SPA programmā, izgatavoti jauni dizaina elementi, kas uzlabo telpu estētisko vidi,
- mērķstipendijas noteiktās jomās, piemēram SIA „VOLVO Truck LATVIA” mērķstipendijas automehāniķu audzēkņu motivācijai karjeras izaugsmē

Sadarbību plānots attīstīt šādos virzienos⁴⁵:

- attīstīt autotransporta un kokapstrādes tehnoloģiju programmas un viesmīlības, tūrisma un ēdināšanas pakalpojumu jomas,
- paplašināt profesionālās izglītības pieejamību akcentējot uzmanību uz personu profesionālo kompetenču apmācību,
- attīstīt jaunas izglītības programmas,
- modernizēt esošās izglītības programmas, saskaņā ar Kurzemes reģionālo attīstības plānu, ņemot vērā Baltijas jūras reģiona attīstības stratēģiju,
- saglabāt un attīstīt profesionālās izglītības kompetences centra līmeni,
- iegūt ISO 9001 kvalitātes vadības sertifikātu.

⁴³ Termins „Profesionālā orientācija” izslēgts no Izglītības likuma ar 09.07.2013. likuma grozījumiem. Profesionālās izglītības likumā termins tiek lietots.

⁴⁴ Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālās vidusskolas pašnovērtējuma ziņojums 09.09.2013. Nr.1-16/321, iesniegts Izglītības kvalitātes valsts dienestam

⁴⁵ Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālās vidusskolas pašnovērtējuma ziņojums 09.09.2013. Nr.1-16/321, iesniegts Izglītības kvalitātes valsts dienestam

PII starpskolu sadarbība

Sadarbība notiek šādos virzienos:

- pedagogu izglītības paaugstināšana, piemēram, SPA programmas pedagogi turpina speciālās profesionālās izglītības paaugstināšanu medicīnas koledžā,
- dalība starpskolu meistarības konkursos.

Sadarbība ar augstākās izglītības iestādēm

Uzsākts darbs pie inženierzinātņu profesiju izglītības programmu izlīdzināšanas un kredītpunktu saskaņošanas, iestājoties atbilstošās jomas programmā augstskolā sadarbībā ar RTU un LLU.

Starpskolu sadarbība

Skola ceturto mācību gadu ir Eiropas viesmīlības un tūrisma profesionālo skolu asociācijas dalībniece, izmaksas sedzot no skolas pašu ieņēmumiem. Līdzdalība šajā asociācijā uzskatāma par profesionāli ļoti vērtīgu, audzēkņi un pedagogi ar ļoti labiem rezultātiem startē šīs asociācijas rīkotajos konkursos.

Skola aktīvi iesaistās arī citos starptautiskajos projektos un programmās, t.sk. *Nordplus*, *Leonardo da Vinci*, *Baltic Training Programme* u.c. programmās ESF. Lat/Lit u.c.

Laidzes Profesionālā vidusskola

Sadarbība ar pašvaldībām

Laidzes Profesionālā vidusskola saskata iespējas veidoties par Talsu novada pašvaldības integrēto izglītības iestādi, nodrošinot profesionālās vidējās, arodizglītības, profesionālās pamatizglītības programmu (audzēkņiem ar garīgās attīstības traucējumiem), tālākizglītības un profesionālās pilnveides izglītības programmu pieejamību Ziemeļkurzemes reģionā⁴⁶.

Skola veiksmīgi sadarbojas ar Laidzes pagasta pārvaldi, t.sk. izmantojot pagasta pārvaldes Brīvā laika pavadīšanas centra (BLPC) piedāvātās sporta un interešu izglītības aktivitātes.

Sadarbība ar darba devēju nozaru asociācijām, apvienībām

Laidzes PV ir Talsu komersantu kluba biedrs, sadarbojas ar Talsu biznesa inkubatoru. Skola veido ciešu sadarbību ar Kurzemes reģiona, īpaši, Talsu novada būvniecības uzņēmumiem, nozaru - darba devēju un darba ņēmēju organizācijām, nozaru asociācijām.

Sadarbība rezultātā ar sociālajiem partneriem tiek pilnveidotas izglītības programmas, regulāri organizēti gan teorētiskās, gan praktiskās apmācības semināri, iepazīstinot audzēkņus un pedagogus ar jaunākajiem materiāliem, instrumentiem un tehnoloģiskajiem procesiem konkrētajās nozarēs.

Sadarbība ar darba devējiem

Līdztekus sadarbībai mācību prakses ietvaros sadarbība ar darba devējiem notiek arī citos virzienos, piemēram, būvķīmijas ražotājs SIA „Vincents Poliline” aktīvi iesaistās prioritārās izglītības programmas „Būvdarbi” attīstībā Laidzes PV, atbalstos mācību aprīkojuma modernizāciju un infrastruktūras uzlabošanu. Materiālu un konsultatīvu atbalstu skolai sniedz arī citi uzņēmumi, organizējot seminārus un sagatavojot materiālus praktiskai apmācībai.

Skola organizē karjeras atbalsta pasākumus, kuru ietvaros notiek tikšanās ar potenciālajiem darba devējiem, notiek mācību ekskursijas uz uzņēmumiem un izstādēm.

⁴⁶ Laidzes Profesionālās vidusskolas attīstības un investīciju stratēģija 2010.-2015.gadam

PII starpskolu sadarbība

Sākot ar 2014./2015.mācību gadu Laidzes PV plānots pievienot Rīgas valsts tehnikumam.

Sadarbībā ar sešām citām Kurzemes reģiona profesionālās izglītības iestādēm 2012./2013.mācību gadā izglītības iestāde Latvijas-Lietuvas sadarbības programmas projekta "Profesionālās izglītības pilnveidošana atbilstoši darba tirgus prasībām pārrobežu teritorijā Kurzemē un Lietuvā" ietvaros uzlabo IP „Būvdarbi” saturu un apmācības bāzi atbilstoši modernā darba tirgus prasībām, aktualizē mācību programmu un veic citas aktivitātes.

Skola piedalās profesionālās meistarības konkursu pasākumos, gūstot arī labus rezultātus.

Sadarbība ar vispārējās izglītības iestādēm

Skola organizē profesionālās orientācijas pasākumus vispārīzglītojošo skolu audzēkņiem, tā, piemēram, 2012./2013.mācību gada laikā tika veikts profesionālās orientācijas darbs Talsu, Mērsraga, Rojas un Dundagas skolās. Sadarbībā ar Upesgrīvas internātpamatskolu uzsākta profesionālo pamatizglītības programmu realizēšana.

Starpvalstu sadarbība

Skola iesaistās starptautiskajos projektos, piemēram, ES mūžizglītības programmas *Leonardo da Vinci* apakšprogrammas mobilitātes projektā „Laidzes Profesionālās vidusskolas audzēkņu prakse Turcijā”.

Skolas pedagogi piedalās pieredzes apmaiņas braucienos uz ārvalstīm, piedalās konkursos.

Sadarbība ar augstākās izglītības iestādēm

Izglītības iestādē darbojas Latvijas Lauksaimniecības universitātes Ekonomikas fakultātes Laidzes filiāle, kurā var apgūt: 1.līmeņa augstāko profesionālo izglītību 2,5 gadu laikā specializācijā „Komerzinības” (iegūstamā kvalifikācija – uzņēmējdarbības (komercdarbības) speciālists). Profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmu divu gadu laikā „Komercdarbība un uzņēmuma vadība” (iegūstamais grāds – profesionālais bakalaurs komercdarbībā un uzņēmuma vadībā, iegūstamā kvalifikācija – vadītājs).

Liepājas Valsts tehnikums

Sadarbība ar valsts pārvaldes un izglītības atbalsta institūcijām

PIKC Liepājas Valsts tehnikums pastāvīgi sadarbojas ar IZM, Valsts izglītības satura centru un Izglītības kvalitātes valsts dienestu, atbalstot jaunu izglītības programmu izstrādi, profesionālās kvalifikācijas eksāmenu satura izstrādi, konkursu organizēšanu un citas aktivitātes. Tehnikuma pedagogi darbojas kā ārštata metodiķi Valsts izglītības satura centru organizētajās darba grupās.

Sadarbība ar pašvaldībām un to institūcijām

Tehnikums aktīvi piedalās Liepājas pašvaldības izstādes „Ražots Liepājā” rīkošanā, gan palīdzot organizēt šo izstādi, gan arī piedaloties tajā ar savu audzēkņu mācību uzņēmumiem, organizējot diskusijas.

Sadarbība ar nozaru asociācijām un darba devēju apvienībām

Tehnikums ir noslēdzis desmit sadarbības līgumus ar darba devējiem vai to asociācijām:

- Latvijas Veļas ražotāju asociācija,
- Mašīnbūves un Metālapstrādes asociācija,
- Latvijas Kokapstrādes uzņēmēju un eksportētāju asociācija,
- Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera,
- Latvijas Būvnieku asociācija,
- Latvijas Biznesa konsultantu asociācija,
- Viegglās rūpniecības uzņēmumu asociācija,
- Latvijas Transporta savienība,
- Latvijas Reklāmas asociācija,
- SIA „Loģistikas partneri”.

Līdztekus mācību prakses nodrošināšanai sadarbība notiek šādos virzienos⁴⁷:

- mācību procesa pilnveide un izglītības kvalitātes celšana, konsultējoties un pārņemot pieredzi par aktuālajām tendencēm, pilnveidojot izglītības programmas⁴⁸,

⁴⁷ PIKC Liepājas Valsts tehnikums pašvērtējums 2012./2013.mācību gads

⁴⁸ PIKC Liepājas valsts tehnikums, pašnovērtējuma ziņojums, 2012.gada 8.augusts

- sadarbība, veidojot kvalifikācijas eksāmenu komisijas,
- materiālais atbalsts, piemēram, izglītības programmu „Tērpu stila speciālists,” „Būvizstrādājumu galdnieks,” „Tūrisma pakalpojumu komercdarbinieks,” „Bistro pakalpojumu darbinieks” darbnīcu un mācību auditoriju aprīkošanā,
- sadarbībā ar darba devējiem un Kurzemes reģiona profesionālās izglītības iestāžu pārstāvjiem ir veikta izglītības programmu „Elektrotehniķis” un „Inženiertīklu komunikāciju montētājs” izstrāde, nomainot līdz šim esošās izglītības programmas „Elektriķis” un „Sanitārtehnisko iekārtu montētājs”,
- mārketinga un informēšanas aktivitātes, piemēram preses konference kopā ar Latvijas Veļas ražotāju asociāciju un Liepājas pilsētas domes un preses pārstāvjiem par nozares attīstību.

Turpmāk plānots turpināt un īstenot sadarbību ar darba devēju organizācijām un to apvienībām nacionālajā, nozaru vai reģionālajā līmenī šādos virzienos:

- sistemātiski veikt izmaiņas tehnikuma attīstības stratēģijā, ievērojot mainīgos ārējās un iekšējās vides aspektus,
- sadarbībā ar darba devēju organizācijām, nozaru asociācijām un Kurzemes plānošanas reģiona pārstāvjiem sistemātiski strādāt pie reģionam nepieciešamu speciālistu identificēšanas un atbilstoši iegūtajiem rezultātiem veikt izmaiņas un aktualizāciju esošajās izglītības programmās, nepieciešamības gadījumā izstrādāt jaunas izglītības programmas, jaunus profesiju standartus. Jaunu PIP izstrāde pamatota ar PIKC „Liepājas Valsts tehnikums” izvēlēto stratēģiju ne tikai piedāvāt 1.-3.profesionālās kvalifikācijas līmeņa iegūšanu un profesionālās tālākizglītības un profesionālās pilnveides programmas, bet līdz 2015.gadam izstrādāt un uzsākt īstenot arī koledžas līmeņa izglītības programmas,
- uzsākt darbu pie Pārtikas produktu ražošanas tehniķa izglītības programmas izstrādes,
- turpināt uzsākto sadarbības līgumu slēgšanu ar darba devēju asociācijām, iekļaut visu tehnikumā īstenoto izglītības programmu nozaru darba devējus,
- pilnveidot darba devēju pārstāvju un izglītotāju konferenču saturu,
- pilnveidot sadarbību ar citiem PIKC valstī.

PII starpskolu sadarbība

Tehnikums savās telpās organizē profesionālās meistarības konkursus un festivālus, kuros piedalās arī citu skolu, tai skaitā ārvalstu skolu pārstāvji. 2012./2013.mācību gadā notikuši 30 dažāda līmeņa profesionālās meistarības konkursi.

Tehnikums piedalās Profesionālās izglītības un jauniešu nodarbinātības metodiskajā apvienībā darba aizsardzībā nolūkā uzlabot jauniešiem darba drošību skolā un prakses vietās.

Sadarbība ar vispārējās izglītības skolām

Tehnikumā tiek organizētas informatīvās dienas, ko apmeklē Liepājas pilsētas un apkārtējā reģiona vispārīzglītojošo skolu audzēkņi, viņu vecāki un pilsētas skolu karjeras konsultanti.

Sagatavota jauniešu auditorijai paredzēta prezentācija par karjeras attīstības iespējām un tehnikuma absolventu veiksmes stāstiem. Sadarbībā ar pilsētas Izglītības pārvaldi, prezentācija demonstrēta visās Liepājas vispārīzglītojošās skolās un Grobiņas vidusskolā.

Sadarbība ar augstākās izglītības iestādēm

2011./2012.m.g. sadarbībā ar Liepājas Universitātes maģistrantūras studentiem realizētas tematiskās audzināšanas nodarbības par karjeras plānošanu trešo un ceturto kursu audzēkņiem. Teknikums 2011.gada jūnijā noslēdza sadarbības līgumu ar Rīgas Tehnisko universitāti.

Sadarbības rezultātā veiktais darbs ir devis iespēju gūt pārliecību par tehnikumā sagatavoto speciālistu pieprasījumu Liepājas un reģiona darba tirgū. Regulāras tikšanās un diskusijas ļauj tehnikuma pedagogiem sekot nozares attīstībai un atbilstoši pilnveidot mācību programmu saturu.

Saldus Profesionālā vidusskola⁴⁹

Sadarbība ar nozaru asociācijām un darba devēju apvienībām

Skola sadarbojas ar nozaru asociācijām, uzņēmumiem, citām organizācijām, skolas izglītojamajiem organizējot mācību ekskursijas uz dažādiem nozaru uzņēmumiem, izveidojot un uzturot sadarbību ar karjeras portālu www.prakse.lv.

Sadarbība ar darba devējiem

Līdztekus mācību prakses nodrošināšanas aktivitātēm sadarbība ar darba devējiem notiek vēl šādos veidos:

- centralizēto eksāmenu komisiju darbs, iesaistot tajās darba devēju pārstāvjus,
- izglītības programmu pilnveide, piemēram, projekta "Tu vari mainīt šo pasauli" ietvaros tiek attīstītas uzņēmējdarbības prasmes IP „Viesnīcu pakalpojumi” izglītojamajiem sadarbībā ar Saldus pilsētas uzņēmējiem un citām isntitūcijām.

Starpvalstu sadarbība

Skolas audzēkņu kvalifikācijas prakses vietas ir ne tikai Latvijā, bet arī ārvalstīs – Vācijā, Itālijā, Somijā un Francijā.

Notiek pieredzes apmaiņa ar Lietuvas Mažeiku politehnisko skolu un Skodas arodskolu (Lietuva).

Skrundas Profesionālā vidusskola

Sadarbība ar nozaru asociācijām

Līdztekus mācību prakses organizēšanai skola sadarbojas ar nozaru asociācijām, uzņēmumiem, citām organizācijām šādi⁵⁰:

- semināri kopā ar ražotājiem un darba devējiem,
- praktiskas nodarbības, kuras vada pedagogi kopā ar darba devējiem,
- materiāls atbalsts praktisko apmācību bāzes uzlabošanai atbilstoši darba tirgus prasībām,

Tiek plānots organizēt izglītojamo tikšanās ar skolas absolventiem – dažādu profesiju pārstāvjiem.

⁴⁹ Saldus profesionālās vidusskolas gada publiskais pārskats par 2012.gadu, 2013.

⁵⁰ Skrundas profesionālās vidusskolas gada pārskats par 2012.gadu, 2013.

Starptautu sadarbība

Skola sadarbojas pieredzes apmaiņā ar Kauņas profesionālo izglītības centru (Lietuva), tai skaitā pedagogi ir bijuši pieredzes apmaiņas braucienā uz Kauņas pārtikas pārstrādes un ēdināšanas servisa centru. Sadarbības ietvaros ir izstrādāti trīs metodiskie darbi.

Ventspils Tehnikums

Sadarbība ar plānošanas reģionu un pašvaldību

Tehnikums kopīgi ar Kurzemes plānošanas reģionu 2011.gadā organizēja pētījuma izstrādi ar mērķi noskaidrot Kurzemes plānošanas reģiona uzņēmēju viedokli par uzņēmumu pieprasījumu pēc profesionālās izglītības iestāžu sagatavotiem speciālistiem un to kvalifikācijas novērtējumu. Pētījuma rezultātus prezentēja Kurzemes profesionālās izglītības iestādēm diskusijā „Profesionālās izglītības loma un attīstības perspektīvas Kurzemes plānošanas reģionā”.

Ar Ventspils pilsētas domi ir noslēgts sadarbības līgums, kas nodrošina koordināciju starp uzņēmējiem, izglītības iestādēm izglītības programmu izveidē, attīstībā un pilnveidē, kura ietvaros izglītības iestādei tiek sniegts atbalsts stratēģiskā darba plānošanā, sadarbībai ar uzņēmējiem kvalitatīvas profesionālās izglītības nodrošinājumam Ventspilī.

Sadarbība ar nozaru asociācijām un darba devēju apvienībām

2011./2012.mācību gadā PIKC Ventspils Tehnikums kļuva par Latvijas Darba devēju konfederācijas biedru un līdz ar to aktīvi iesaistījās sociālajā dialogā ar darba devējiem, valsts pārvaldes institūcijām un sabiedrību. Šī darba ietvaros tehnikums ir aktīvi iesaistījies enerģētikas nozares un ar to saistītās izglītības attīstības plānošanā.

Noslēgts sadarbības līgums ar Mašīnbūves un metālapstrādes rūpniecības asociāciju un sadarbībā ar asociāciju tiek izstrādātas un pilnveidotas nozares PIP.

PIKC Ventspils Tehnikums ir Latvijas Viesnīcu un restorānu asociācijas biedrs, izglītības iestādei ir sadarbība ar Latvijas Elektrotehnikas un elektronikas rūpniecības asociāciju, Kokrūpniecības asociāciju, Būvniecības asociāciju, Latvijas Grāmatvežu asociāciju, Elektriķu brālību.

PIKC Ventspils Tehnikums esošā sadarbība ar nozaru asociācijām un uzņēmumiem:

- profesiju standartu izstrāde – izglītības programmu galarezultāta noteikšana,
- darbība kvalifikācijas eksāmenu komisijās – mācību rezultātu novērtēšana,
- pedagogu tālākizglītošana – mācību procesa kvalitātes uzlabošana,
- sadarbība izglītojamo mācību prakšu organizēšanā – līdzdalība izglītības procesā,
- karjeras attīstības atbalsta pasākumu organizēšana - profesiju dienas, dažādas izstādes.

Sadarbība ar darba devējiem PIKC Ventspils Tehnikums plāno turpināt sadarbību ar sociālajiem partneriem – darba devējiem šādos virzienos:

- mācību satura izstrādē, novērtēšanā – kādus mācību priekšmetus mācīt,
- mācību priekšmetu programmu izvērtēšanā,
- izglītības moduļu izveidē,
- nozares speciālistu vieslekciju organizēšanā.

PII starpskolu sadarbība

PIKC Ventspils Tehnikums veiksmīgu sadarbību profesionālā izglītībā un pilnveidē ir uzsācis un sadarbības līgumu noslēdzis ar Profesionālās izglītības kompetences centru "Rīgas Tehniskā koledža".

Sadarbība ar augstākās izglītības iestādēm

Labā sadarbība mācību un metodiskajā darbā Ventspils Tehnikumam ir ar Ventspils Augstskolu. Sadarbības rezultātā Ventspils Augstskolā 2011./2012.mācību gadā tika organizēta CPKE teorētiskā daļa. Izglītības programmas „Elektronika un enerģētika” audzēkņiem 2012.gada 14.maijā notika profesionālās pilnveides nodarbības „Analogā elektronika”.

Jelgavas Tehnikums

Sadarbība ar valsts un pašvaldību institūcijām

Jelgavas Tehnikums īsteno mērķtiecīgu sadarbību ar pašvaldības, valsts institūcijām un nevalstiskajām organizācijām: dažādām valsts izglītības pārvaldes institūcijām, Jelgavas Domi, Jelgavas Izglītības pārvaldi, Jelgavas sabiedrības integrācijas pārvaldi, Nodarbinātības valsts aģentūru.

Tehnikums cieši sadarbojas ar Jelgavas pilsētas pašvaldību izglītības programmu attīstībā un tehnikuma piedāvāto iespēju marketingā. Tehnikumā ir izveidota Brīvprātīgo komanda, kas ar savu dalību atbalsta Jelgavas pilsētā rīkotos pasākumus (Studentu dienas, 11. Rasas piena paku laivu regate).

Sadarbība ar nozaru apvienībām (asociācijām/federācijām)

Noslēgti sadarbības līgumi ar Meža un koksnes produktu pētniecības un attīstības institūtu (MEKA), Latvijas Kokrūpniecības federāciju, Latvijas Būvnieku asociāciju, Latvijas Kokapstrādes uzņēmēju un eksportētāju asociāciju, Latvijas Viesnīcu un restorānu asociāciju, Latvijas Ražotāju un tirgotāju asociāciju, Latvijas Namu pārvaldītāju un apsaimniekotāju asociāciju, Mašīnbūves un Metālapstrādes Rūpniecības asociāciju, Latvijas Republikas Ieslodzījuma vietu pārvaldi, Jelgavas Sabiedrības integrācijas centru.

Plānots ⁵¹ turpināt un īstenot sadarbību ar darba devēju organizācijām un to apvienībām nacionālajā, nozaru vai reģionālajā līmenī šādos virzienos:

- izvērtēt speciālistu pieprasījumu darba tirgū un iespēju uzsākt mācību procesu jaunās kvalifikācijās, kas ir radniecīgas esošajām izglītības programmām,
- aktualizēt PIP saturu,
- izstrādāt modulāro PIP kokapstrādes, autotransporta, būvniecības nozarēs,
- nodrošināt teorētiskas un praktiskas darbības seminārus pedagogiem un izglītojamiem,
- pilnveidot sadarbību ar darba devējiem, īstenojot darba vidē atbalstītu mācību procesa organizēšanu,
- izglītot citu PII izglītojamās darbam ar jaunākajām tehnoloģijām, kā arī paaugstināt nozarē strādājošo kvalifikāciju un īstenot bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību, pārkvalifikāciju un kvalifikācijas paaugstināšanu.

⁵¹ http://www.jelgavastehnikums.lv/files/jt_pashnovertejums_2013.pdf

Sadarbība ar darba devējiem

Papildus sadarbībai mācību prakses nodrošināšanā tehnikums ar darba devējiem sadarbojas arī citos virzienos, piemēram, organizējot seminārus pedagogiem sadarbībā ar nozaru uzņēmumiem, kuros piedalās izglītojamie un pedagogi, piemēram SIA „Robert Bosh” atbalsta izglītošanu par kokapstrādē pielietojamiem rokas instrumentiem, CERT.LV informē par informācijas drošības aktualitātēm un virtuālo vidi utt.,

Jelgavas Tehnikums plāno turpināt un īstenot sadarbību ar darba devēju organizācijām un to apvienībām nacionālajā, nozaru vai reģionālajā līmenī šādos virzienos:

- sadarbībā ar darba devējiem un nozaru asociācijām izvērtēt speciālistu pieprasījumu darba tirgū, izvērtēt iespēju uzsākt mācību procesu jaunās kvalifikācijās, kas radnieciskas esošajām izglītības programmām,
- aktualizēt PIP saturu,
- izstrādāt modulāro PIP nozarēs Kokapstrāde, Autotransports, Būvniecība,
- nodrošināt metodiskus pasākumus (teorētiskas un praktiskas darbības seminārus) pedagogiem un izglītojamiem,
- pilnveidot sadarbību ar darba devējiem, īstenojot darba vidē atbalstītu mācību procesa organizēšanu,
- izglītēt citu PII izglītojamos darbam ar jaunākajām tehnoloģijām, kā arī paaugstināt nozarē strādājošo kvalifikāciju un īstenot bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību, pārkvalifikāciju un kvalifikācijas paaugstināšanu.

Sadarbība darba vidē balstītas profesionālās izglītības apguves procesa organizēšanai

Jelgavas Tehnikums sadarbībā ar uzņēmumu AS „AMO Plant” ir uzsācis darba vidē balstītas (DVB) profesionālās izglītības realizēšanu. Šīs sadarbības ietvaros tiek realizēta izglītības programma „Autotransports”, iegūstamā profesionālā kvalifikācija – autoatslēdznieks, mācību ilgums viens gads. Sadarbībā ar uzņēmuma speciālistiem tika aktualizēta izglītības programma un izstrādāts iestājpārbaudījums – tests uzņēmumā. Izglītības programma tika saskaņota ar Mašīnbūves un Metālapstrādes Rūpniecības asociāciju.

Mācības DVB profesionālās izglītības programmā 2013.gada 2.septembrī uzsāka 16 topošie autoatslēdznieki.

Sadarbība ar augstākās izglītības iestādēm

2012.gada 4.decembrī tika parakstīts sadarbības līgums 2012.-2015.gadam ar LLU, kura mērķis ir profesionālās un augstākās izglītības popularizēšana Zemgales reģiona jauniešu vidū. Sadarbības līgums ir noslēgts uz trim gadiem, kas piedāvā tehnikuma absolventiem turpināt izglītoties⁵².

Starptautu sadarbība

Noslēgts sadraudzības līgums ar Ivano-Frankivskas (Ukraina) augstāko viesnīcu servisa un tūrisma profesionālo skolu.

Sadarbībā ar Nodarbinātības valsts aģentūras Ārzemju sakaru daļu tiek nodrošināta iespēja īstenot praksi Vācijā IP „Ēdināšanas pakalpojumi” un „Viesnīcu pakalpojumi” izglītojamiem, izmantojot viesnīcu un restorāna personāla darbā iekārtošanas aģentūru ZIHOGA.

Noslēgts sadarbības līgums par prakses iespējām IP „Ēdināšanas pakalpojumi” un „Viesnīcu pakalpojumi” izglītojamiem Itālijā ar servisa aģentūru „EUROPE 3000 SRL”. Tie ir labas

⁵² <http://www.jelgavastehnikums.lv/sadarbbas-lgums>

sadarbības prakses piemēri izglītības procesa kvalitātes un efektivitātes pilnveidošanai, izmantojot starptautisku sadarbības pieredzi.

Izglītojamie ar īpašām vajadzībām

Sadarbība ar valsts aģentūru „Sociālās integrācijas centrs” tehnikumā (mācību telpās Dobeles ielā 43, Jelgavā) ir nodrošināta izglītības pieejamība izglītojamiem ar īpašām vajadzībām, ir iekārtotas mācību telpas, tualetes, uzbūvēta uzbrauktuve. Uzņemtie izglītojamie ar īpašām vajadzībām tiek integrēti profesionālās vidējās izglītības programmās.

Sadarbība ar vispārējās izglītības iestādēm

Tehnikums informē Jelgavas pilsētas un novada skolu 6.-9. klašu skolēnus par iespējām turpināt mācības PII.

Ir izstrādāta profesionālās orientācijas darba sistēma. Tehnikums piedalās Jelgavas pilsētas un novada organizētajos pasākumos, kas veltīti profesionālajai orientācijai (piemēram, Karjeras nedēļa). Metodisko komisiju vadītāji sadarbībā ar grupu audzinātājiem organizē tikšanos izglītojamiem ar absolventiem un informē par tālākās izglītības iespējām.

2.14. Secinājumi un rekomendācijas

Darba ietvaros iegūtā informācija ļauj secināt, ka:

- visām PII ir noslēgti trīspusēji līgumi (starp uzņēmumiem, audzēkņiem un skolu) par mācību un kvalifikācijas prakses vietām audzēkņiem, kā arī sadarbības līgumi starp uzņēmumiem un izglītības iestādēm, kas dod iespēju izglītības iestādēm ilgstoši nodrošināt prakses vietas uzņēmumos,
- visām PII ir izstrādāti prakses dokumenti, kuros noteiktas kvalifikācijas prasības un tās rezultātu aizstāvēšanas kārtība (tai skaitā praktisko mācību un kvalifikācijas prakšu grafiki, prakses vērtēšanas noteikumi, prakses vērtēšanas kritēriji, metodiskie norādījumi kvalifikācijas prakses pārskata izstrādāšanai, mācību prakses norises kārtība un audzēkņu prakses uzsākšanas nosacījumi),
- visas PII var nodrošināt praktisko mācību un kvalifikācijas prakses vietas audzēkņiem, sadarbojas ar uzņēmumiem un nozaru asociācijām, bet šajā jomā ir vērojama stipra dažādība profesionālās izglītības iestāžu aktivitātēs.

Raksturojot pētījuma ietvaros vērtēto PII sadarbību ar uzņēmumiem var secināt, ka ne visās izglītības iestādēs operatīvi par to tiek aktualizēta informācija un tā nonāk gan pie audzēkņiem, gan uzņēmumiem.

Secinājumi par profesionālās izglītības iestāžu sadarbības mērķiem, veidiem un sadarbības formu daudzveidību

Pētāmajās izglītības iestādēs tiek izmantotas daudzveidīgas sadarbības formas. Atbilstoši valsts izglītības attīstības pamatnostādņem 2007.-2013.gadam sadarbība ir virzīta uz šādu mērķu sasniegšanu:

- paaugstināt izglītojamo vispārējo zināšanu, vērtībuzglītības un dzīvesprasmju apguves kvalitāti,
- nodrošināt tautsaimniecības attīstības vajadzībām atbilstošu izglītības piedāvājumu,
- paplašināt izglītības iespējas dažādām iedzīvotāju grupām visos reģionos,
- stiprināt izglītības kvalitātes nodrošināšanas un vadības kapacitāti.

PII sadarbību ar uzņēmējiem, valsts, pašvaldības un nevalstiskajām organizācijām nosacīti var iedalīt šādi:

1. Sadarbība, kas ir virzīta uz profesijas izvēli un mācību uzsākšanu konkrētās izglītības iestādes izglītības programmā:
  - a) karjeras izglītības pasākumi, jauniešu motivētas un apzinātas tālākās izglītības iegūšanai un savas karjeras veidošanai,
  - b) izglītības iestādes pievilcības veicināšanas aktivitātes, profesionālās izglītības prestiža paaugstināšana,
  - c) darba tirgus prasībām atbilstošas profesijas apgūšanas un konkrētās izglītības programmas pieejamības veicinošie pasākumi,
  - d) izglītības iestādes izglītības programmu piedāvājuma daudzveidības attīstība,
  - e) izglītojamo skaita nodrošinājuma aktivitātes,
  - f) izpētes aktivitātes (dažādi pētījumi, analīze), meklējot cēloniskas kopsakarības profesijas izvēlei, kvalitatīvas izglītības nodrošinājumam un sekmīgam darbam pēc profesijas apgūšanas.

2. Sadarbība, kas ir virzīta uz izglītības programmas kvalitatīvu apgūšanu uz vietas izglītības iestādē un ārpus izglītības iestādes:
  - a) izglītības iestādes modernizācijai, mācību procesa nodrošināšanai nepieciešamās mācību materiālās bāzes pilnveidei,
  - b) izglītības programmu izstrādē, profesionālās izglītības īstenošanā, prasību pilnveidošana apgūstamajai profesijai un attiecīgi izstrādātajai izglītības programmai,
  - c) prakses vietu piešķiršanā, prakses vadītāju sagatavošanā un izglītojamo prakses norisē,
  - d) izglītības iestādes pedagogu kvalifikācijas celšanas pasākumi, tajā skaitā pedagogu darba kvalitātes uzlabošanai,
  - e) uzturot un attīstot profesionālās kvalifikācijas piešķiršanā iesaistīto personu kompetenci,
  - f) stažēšanās prakses uzņēmumos Latvijā un ārvalstīs,
  - g) laboratorijas darbu, mācību prakses un kvalifikācijas prakses organizēšanā, apgūstot profesijas prasmes un iemaņas, nodrošinot izglītojamajiem nepieciešamos darba apstākļus mācību prakses vietās,
  - h) profesionālās meistarības konkursi izglītības iestādes, valsts un starptautiskajā līmenī,
  - i) nodrošinot un vērtējot profesionālās izglītības kvalitāti, zināšanu atbilstības pārbaudes, noskaidrojot izglītojamo zināšanas kvalifikācijas eksāmenos,
  - j) metodiskais darbs izglītības iestādes nozaru specialitāšu un vispārīglītojošo priekšmetu komisijās.
3. Sadarbība, kuras pamatā ir atbalsts izglītojamiem, uzsākot darbu iegūtajā profesijā pēc izglītības iestādes absolvēšanas:
  - a) modulāro PIP izstrāde,
  - b) darba vidē balstītas izglītības kā izglītības iegūšanas formas attīstība,
  - c) Latvijas profesionālās izglītības un profesionālās kvalifikācijas salīdzināmības nodrošināšana ar ārvalstīs iegūstamo profesionālo izglītību un profesionālo kvalifikāciju, radot iespējas izglītojamajiem turpināt izglītību uz vietas Latvijā un ārvalstīs un konkurēt starptautiskajā darba tirgū,
  - d) informācijas nodrošinājums par darba vietas piedāvājumu izglītojamajiem nākotnē.
4. Sadarbība, kuras pamatā tālāka profesijas apgūšana un izglītības turpināšana pēc izglītības iestādes absolvēšanas:
  - a) izglītojamo informēšana par turpmākās izglītības un karjeras izaugsmes iespējām apgūstamajās profesijās,
  - b) sadarbība darba tirgus izpētē un profesionālās izglītības attīstības virzienu plānošanas jautājumos.
5. Cita veida sadarbība, tajā skaitā arī sociāla rakstura, kas raksturīga tikai konkrētajai izglītības iestādei un ir unikāla pēc tās satura un realizācijas formas:
  - a) sadarbība ar mērķi padarīt pieejamu profesionālo izglītību jauniešiem ar speciālām vajadzībām, ar dažādām veselības problēmām,
  - b) brīvprātīgo darba veicināšana konkrētajā reģionā, atbalstot reģionam nozīmīgas sociālās aktivitātes,
  - c) audzēkņu pilsonisko, sociālo un vispārējo prasmju attīstība.

Profesionālās izglītības iestāžu sadarbības izvērtējums

- dažas izglītības iestādes neiedala praksi šādos veidos, kā arī pastāv terminoloģiskā daudzveidība (piemēram, izmanto jēdzienus *praktiskās mācības*, *mācību prakse* kā sinonīmus),
- informācija par izglītības programmām un praksēm visās izglītības iestādēs nav salīdzināma, jo izglītības iestādes, raksturojot prakses veidus, profesionālo kvalifikāciju un profesijas, izmanto dažādu terminoloģiju, kas apgrūtina salīdzināmību starp vienādām un radniecīgām specialitātēm,
- nav vienotas mācību prakses, sasniegumu novērtēšanas sistēmas,
- nav izveidota centralizēta, visiem interesentiem pieejama informācijas un komunikācijas sistēma kurā darba devēji, izglītojamie un pasniedzēji varētu laikus ieplānot izglītojamo mācību un kvalifikācijas prakses uzņēmumos.
- izglītības iestādēs izstrādātajiem prakses dokumentiem nav vienota formāta. Valstī nepieciešamas vienotas prakses vadlīnijas, kas nosaka vienotu formātu prakses dokumentu paketei, tai skaitā prakses standarta līgumu,
- trūkst aktīvas sadarbības ar nozaru asociācijām pedagogu profesionālās kvalifikācijas celšanas līmenī. Ar pozitīvo pieredzi 2013.gada 18.aprīlī diskusijā, kura tika organizēta Ventspils Tehnikumā par PIP „Energētika un elektronika” atbilstību/audzēkņu sagatavotību darba tirgus prasībām, dalījās Latvijas Elektrotehnikas un elektronikas rūpniecības asociācijas pārstāvis, kurš stāstīja, ka asociācija, pieaicinot pasniedzējus no Vācijas, apmāca Latvijas pedagogus-praktiķus, kuri vēlāk asociācijas organizētajosursos apmāca uzņēmumu darbiniekus un praktikantus,
- PII administrācijas un prakšu vadītāju sadarbībai ar darba devējiem – potenciālo prakšu vietu nodrošinātājiem nav sistemātisks raksturs, tā pārvarā netiek plānota ilgstošam laika periodam un atbilstoši nozaru attīstības nepieciešamībām reģionālā griezumā,
- pašlaik katrs izglītojamais izvēlas to profesiju, kas viņu interesē, bet kas ne vienmēr ir pamatota no darba tirgus pieprasījuma viedokļa. Turpmāk, sadarbībā ar darba devējiem un reģiona plānotājiem ir nepieciešams orientēties uz to, ka jaunieši tiek motivēti izvēlēties tās profesijas, kurās ir un turpmāk būs nepieciešami darbinieki,
- gan nacionālā līmenī, gan katrā PII nepieciešams izveidot vienotu kārtību rīcībai gadījumos, ja ar audzēkņiem notiek nelaimes gadījumi, tai skaitā risku apzināšana, novēršana, apdrošināšana u.c. pasākumi.

Rekomendācijas

Par profesionālās izglītības pamatmērķi ir jānosaka absolventa darbs profesijā pēc absolvēšanas un/vai tālāka izglītības turpināšana profesijā.

Lai to panāktu, no profesionālās izglītības organizatoru sociālajiem partneriem LDDK projekta izstrādes stadijā ir sagatavoti turpmākie profesionālās izglītības attīstības priekšlikumi, paredzot pašu partneru tiešu iesaisti risinājumu realizācijā, paredzot vairākus uzdevumus⁵³ mērķa sasniegšanai:

1. Pilnveidot vienoto profesionālās izglītības informācijas sistēmu (VIIS) par mācību iestādi, audzēkni, mācību procesu un rezultātiem no mācību uzsākšanas līdz izglītības iestādes absolvēšanai un darba uzsākšanai iegūtajā profesijā, tādējādi radot iespēju fiksēt visu izglītojamā izaugsmi, mācību ceļu, ērti apkopot nozares statistiku:
  - a) papildinot IZM VIIS ar informāciju par: izglītojamo (kontaktainformācija: tālrunis, e-pasts), izglītojamo sasniegumiem, mācību rezultātiem un prakses informāciju,
  - b) pārejot no izglītības informācijas uzkrāšanas konkrētajās PII uz informācijas uzkrāšanu vienotā VIIS.
2. Izveidot valstī vienotu un visiem prakses dalībniekiem pieejamu informācijas apmaiņas iespēju e-vidē, nodrošinot maksimālu informācijas aprites ātrumu, ieviešot profesionālās izglītības un darba informācijas datu uzkrāšanu e-formātā, kas nodrošinātu:
  - a) e-komunikācijas vidi darba devēja, izglītojamā (praktikanta), mācību iestādes savstarpējai saziņai aktuālās prakses un darba informācijas jomā,
  - b) vienotu vietni mērķu un uzdevumi definēšanai, piem., prakses kalendārs/darbu plāns, izpildes progress/dienasgrāmata, izvērtēšanas iespējas,
  - c) pieejamu prakses informāciju no prakses vietām, kas izvietota e-prakse vidē maksimāli 100% apmērā no paredzamo prakses vietu skaita,
  - d) videi draudzīgu jeb „bezpapīra” pieeju profesionālās izglītības jomā, piemēram, ieviešot prakses dienasgrāmatu aizpildīšanas e-formu.
3. Izveidot mācību un darba vietu piedāvājuma vietni, piedāvājot darba vietas PII absolventiem pēc mācību un prakses rezultātiem, ik gadus veicot darba vietu piedāvājumu gadatirgu PII labākajiem absolventiem nozares uzņēmumos, paredzot:
  - a) prakses vietās organizēt darba devēja izglītošanas pasākumus, paredzot normatīvā regulējuma, organizatorisko un dokumentāro prasību apguvi,
  - b) izveidot vadlīnijas prakses organizācijai nozares uzņēmumos,
  - c) izveidot prakses vietas standartu un veikt darba vides atbilstības pārbaudi standarta prasībām,
  - d) organizēt izglītojamo praktiskās mācības un kvalifikācijas praksi darba vietās līdz 100% no plānoto prakšu skaita.
4. Izvērtēt nepieciešamību pēc vienotas darba devēju organizācijas veidotas prakses atbalsta institūcijas – Prakses atbalsta biroja, kurā tiek:
  - a) uzturēts vienots visu prakses līgumu reģistrs,
  - b) nodrošināti prakses koordinācijas jautājumi,
  - c) ir pieejami karjeras konsultanti, kas sniedz atbalstu izglītības prakses organizatoriem, praktikantiem, prakses norises vietām.

⁵³ Profesionālās izglītības organizācijas turpmākie risinājumi ir autora izstrādāti un prezentēti MASOC seminārā 2013.gada 29.novembrī, turpinājumā 2013.gada 6.decembrī NEP sanāsmē un paredzēti tālākai konkretizēšanai LDDK kopīgi ar sociālajiem partneriem 2014.gadā

Rekomendācijas profesionālās izglītības iestādes dibinātājam – IZM:

1. Profesionālās izglītības sistēma pašreiz galvenokārt orientēta uz izglītības jautājumiem un mazākā mērā uz nodarbinātību, tomēr turpmāk situācija ir jāmaina, fokusējoties tieši uz nodarbinātību.
2. Nepieciešams nodrošināt finansējumu profesionālās izglītības kvalifikācijas prakses organizēšanas izmaksu segšanai.
3. Turpmākos finanšu plānošanas periodos jāparedz finansējums profesionālās izglītības iestāžu izglītojamo un praktisko mācību pedagogu darba apgērba un individuālo aizsardzības līdzekļu iegādei, kā arī visu izglītojamo un darbinieku 100% apdrošināšanai pret nelaimes gadījumiem.
4. Kopīgi ar nozaru asociācijām, kompetentajām institūcijām ir jāizveido vienots, standartizēts darba apgērba un individuālo aizsardzības līdzekļu katalogs, iekļaujot rekomendācijas darba apgērbiem un individuālajiem aizsardzības līdzekļiem konkrētajās izglītības programmās. Jānodrošina vienots iepirkums.
5. Jāsagatavo un apstiprināšanai jāiesniedz grozījumi 2009.gada 24.novembra Ministru kabineta noteikumos Nr.1338 „Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos”, tajos paredzot papildu izglītības iestādes dibinātāja atbildību par finanšu līdzekļu nodrošinājumu un papildinot izglītības iestādes vadītāja kompetenci ar šādiem punktiem:
  - a) lai organizētu Darba aizsardzības likuma 5.punktā noteikto darba aizsardzības sistēmu, izglītības iestādes vadītājs, ņemot vērā izglītības iestādē apgūstamos mācību priekšmetus, nodarbināto un izglītojamo skaitu, norīko vai pieņem darbā vienu vai vairākus darba aizsardzības speciālistus vai izveido darba aizsardzības organizatorisko struktūrvienību,
  - b) izglītības iestādes vadītājs piešķir darba aizsardzības speciālistam nepieciešamos līdzekļus un laiku (darba laika ietvaros), lai viņš varētu veikt savus pienākumus. Nodarbinātā norīkošana par darba aizsardzības speciālistu nedrīkst radīt viņam nelabvēlīgas sekas vai kā citādi ierobežot viņa tiesības,
  - c) ja darba aizsardzības sistēmu nav iespējams organizēt saskaņā ar Darba aizsardzības likumā noteikto, izglītības iestādes vadītājs šīs sistēmas izveidē un uzturēšanā iesaista kompetentu institūciju vai kompetentu speciālistu, bet izglītības iestādē norīko par darba aizsardzību atbildīgo personu. Izglītības iestādes vadītājs informē kompetento institūciju vai kompetento speciālistu par darba aizsardzības pasākumiem izglītības iestādē darba un mācību vietās, kā arī par darba vides faktoriem, kuri rada vai var radīt risku nodarbināto un izglītojamo drošībai un veselībai,
  - d) izglītības iestādes vadītājam pirms prakses uzsākšanas ir pienākums nodrošināt izglītojamā informēšanu par darba vides riska novērtējumu un darba aizsardzības pasākumiem attiecīgajā prakses vietā.
6. Jānodrošina 2010.gada 23.novembra Ministru kabineta noteikumu Nr.277 "Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo profilaktiskā veselības aprūpe un pirmās palīdzības pieejamība izglītības iestādēs" izpilde, paredzot:
  - a) finansējumu izdevumiem, kas saistīti ar profilaktiskās veselības aprūpes un pirmās palīdzības pieejamības nodrošināšanu izglītības iestādē, paredzot profesionālās izglītības iestādes ārstniecības personu/as ar darbam nepieciešamo finansējumu,
  - b) iespēju izglītojamajiem līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai vai noteiktos gadījumos līdz profesionālās izglītības iestādes absolvēšanai ik gadu veikt obligāto medicīnisko apskati.

7. Kopīgi ar sociālajiem partneriem jāsagatavo un jāiesniedz apstiprināšanai MK noteikumi par vienotas kārtības noteikšanu un ieviešanu rīcībai gadījumos, kad ar izglītojamiem notikuši nelaimes gadījumi.

Rekomendācijas profesionālās izglītības iestādes vadītājiem, izglītības programmu veidotājiem

1. 2011. gadā tika izveidotas 12 nozaru padomes (NEP), kuru pamatuzdevums ir noteikt nozares prasības profesionālajai izglītībai un nodrošināt sadarbību starp nozares asociācijām un izglītības iestādēm. PII svarīgākais pamatuzdevums kvalitatīvas izglītības nodrošināšanā, aktualizējot izglītības programmas, būtu sadarbība ar nozares ekspertu padomēm, tām organizējot nozares pamatprofesiju kvalifikāciju standartu izstrādi un aktualizāciju, izstrādājot un aktualizējot speciālistu kvalifikācijas pamatprasības.
2. Nozares uzņēmumiem bez izglītības kvalitātes ir svarīgi, lai izglītojamais iegūst zināšanas, prasmes un kompetences drošam darba izpildījumam. Zināšanas darba drošībā un aizsardzībā ir uzskatāmas par nozīmīgu profesijas apguves elementu. Drošas mācību vides veidošana un uzturēšana ir uzskatāma par PII vadītāja prioritārās darbības jomu un atbildību.
3. Katram mācību priekšmetam profesionālajā izglītībā jāietver sevī darba drošības prasību apguve. Veidojot izglītības programmas, svarīga nozīme to saturā ierādāma darba aizsardzības zināšanām, nodrošinot mācību programmu caurviju: no vispārējām zināšanām un prasībām darba aizsardzībā uz speciālajām katrā konkrētajā priekšmetā.
4. Vairākas PII sadarbojas ar augstākās izglītības iestādēm, taču esošai sadarbībai kopumā nav vērojams sistēmisks raksturs, kas būtu būtiski no izglītības turpinājuma viedokļa apgūtajā profesijā. PII sadarbība ar augstākās izglītības mācību iestādēm ir laba sadarbības forma lai veicinātu izglītojamo turpmākās mācības, apgūstot profesionālo augstāko izglītību.
5. Profesionālās izglītības likuma 28.pantā „Profesionālās izglītības īstenošana” un citos normatīvajos aktos ir noteikta pieļaujamā mācību slodze. Gadījumi, kad profesionālās izglītības (kā vienas no mācību formām - duālās izglītības) realizācijas laikā profesionālās programmas īstenošana pārsniedz noteikto mācību slodzi ir uzskatāmi par tiešu likuma pārkāpumu, kas ir bīstams izglītojamo veselībai un palielina traumatisma un nelaimes gadījuma iespējamos riskus. Veidojot konkrētās profesionālās izglītības programmas, kopīgi ar prakses vietu organizatoriem ir jāparedz izglītojamo mācību laika sadalījums un izglītojamo mācību slodze, lai tā nepārsniegtu likumā noteikto. Visā izglītības programmas realizācijas laikā ir svarīgi, lai tiktu nodrošināta noteikto mācību stundu apjoma atbilstība pēc izglītības programmas specifikas un veida.

Rekomendācijas PII prakšu organizētājiem

1. Ventspils Tehnikumā kopā ar uzņēmumu vadītājiem tiek apzinātas prakses vietas, pārrunātas praktikantiem nepieciešamās prasmes un iemaņas, vēlamais praktikantu piesaistīšanas laiks un sastādīts prakses grafiks. Tas ir labas prakses piemērs, lai nodrošinātu praksi/darbu nozares uzņēmumos, veidojot elastīgu mācību plānu atbilstoši profesijas specifikai. Katrai PII pirms prakses uzsākšanas ir svarīgi apzināt izglītojamo kvalifikācijas prakses norises vietas un pārliecināties par tās iespēju nodrošināt prakses programmas īstenošanu.
2. Jelgavas Tehnikuma mājas lapā izvietotā sadarbības partneru kontaktinformācija praktisko mācību īstenošanai uzskatāma par labās prakses piemēru, kas norāda uz profesionālās izglītības iestādes sistēmisku pieeju profesionālās izglītības prakses organizācijā, sākot ar prakses norises vietu izvēli un izglītojamo informēšanu par prakses vietu pieejamību.

3. Nozaru izpētes rezultātā ir izstrādātas 12 nozaru pamatprofesiju, specializāciju un saistīto profesiju kartes. Izglītības programmās, kur piešķiramā kvalifikācija ir paredzēta specializācijā – no pamatprofesijas atvasināma profesija, kur pamatdarbības ir līdzīgas, bet nepieciešamas papildus prasmes un zināšanas, lai īstenotu profesijas, t.i. specializācijas uzdevumu kvalitatīvu izpildi – ir nepieciešama papildus kvalifikācijas prakses organizācijas vietas analīze, lai pārliecinātos, ka uzņēmuma – prakses organizācijas vietas pamatdarbība nodrošina kvalifikācijas prakses programmas īstenošanu – apgūstamajai specializācijai nepieciešamo prasmju un zināšanu pielietojumu, un otrādi, gadījumos, kad izglītības programma tiek apgūta nozares pamatprofesijā, lai prakses vietas norises uzņēmums un tā darbība paredzētu iespējamo kvalifikācijas prakses programmas nodrošinājumu pilnā tās apmērā.
4. Darba likuma 132.p. 4. daļā noteikta darba devēja atbildība un pienākums, „ja personas, kuras ir jaunākas par 18 gadiem, papildus darbam turpina iegūt pamatizglītību vai profesionālo izglītību, mācībās un darbā pavadītais laiks saskaitāms kopā un nedrīkst pārsniegt septiņas stundas dienā un 35 stundas nedēļā”. Prakšu organizētājiem, uzskaitot izglītojamo mācību laiku, jākontrolē, lai kopējais mācībās un darba/prakses vietā pavadītais laiks nepārsniegtu likumā noteikto, tādējādi, lai neradītu iespējamus pārkāpumus profesionālās izglītības programmas apgūšanā un novērstu tos, ja tādi rodas.

Citi vispārēji ieteikumi, kas attiecināmi uz visiem profesionālās izglītības sistēmas veidotājiem:

1. Reģionālajām valsts, pašvaldību un darba devēju institūcijām ir nozīmīga loma reģiona darba devēju vajadzību apzināšanā, saiknes ar vietējo izglītības iestādi izveidošanā un prakses vietas nodrošināšanā. Sadarbības koordinēšana ar sociālajiem partneriem ir būtisks priekšnoteikums informācijas apmaiņai nepieciešamo izmaiņu veikšanai.
2. Profesionālās izglītības organizācijas procesā ir aktuāli izglītības kvalitātes un tiesiskuma līdzsvara jautājumi. Piemēram, ieviešot duālās/praksei pietuvinātas profesionālās izglītības procesos, ir jānodrošina, ka tiek ievērots mācību procesa organizācijas kopējais laiks mācību klasēs un prakses organizācijas vietās, nodrošinot mācību/prakses/darba un atpūtas laika līdzsvaru, ievērojot noteiktās likumdošanas prasības attiecībā uz darbu un atpūtas laika ilgumu.
3. Ņemot vērā valsts jaunās izglītības prioritātes attiecībā uz darba vidē balstītu profesionālo izglītību, reģiona līmenī nepieciešams izvērtēt darba vidē balstītas izglītības ieviešanas iespējas nozaru uzņēmumos, tādējādi sniedzot atbalstu visām novada PII.

3.5. Sadarbības pilotmodelis

Darba devēju un izglītības iestāžu sadarbības uzsākšanas priekšnoteikumi ir:

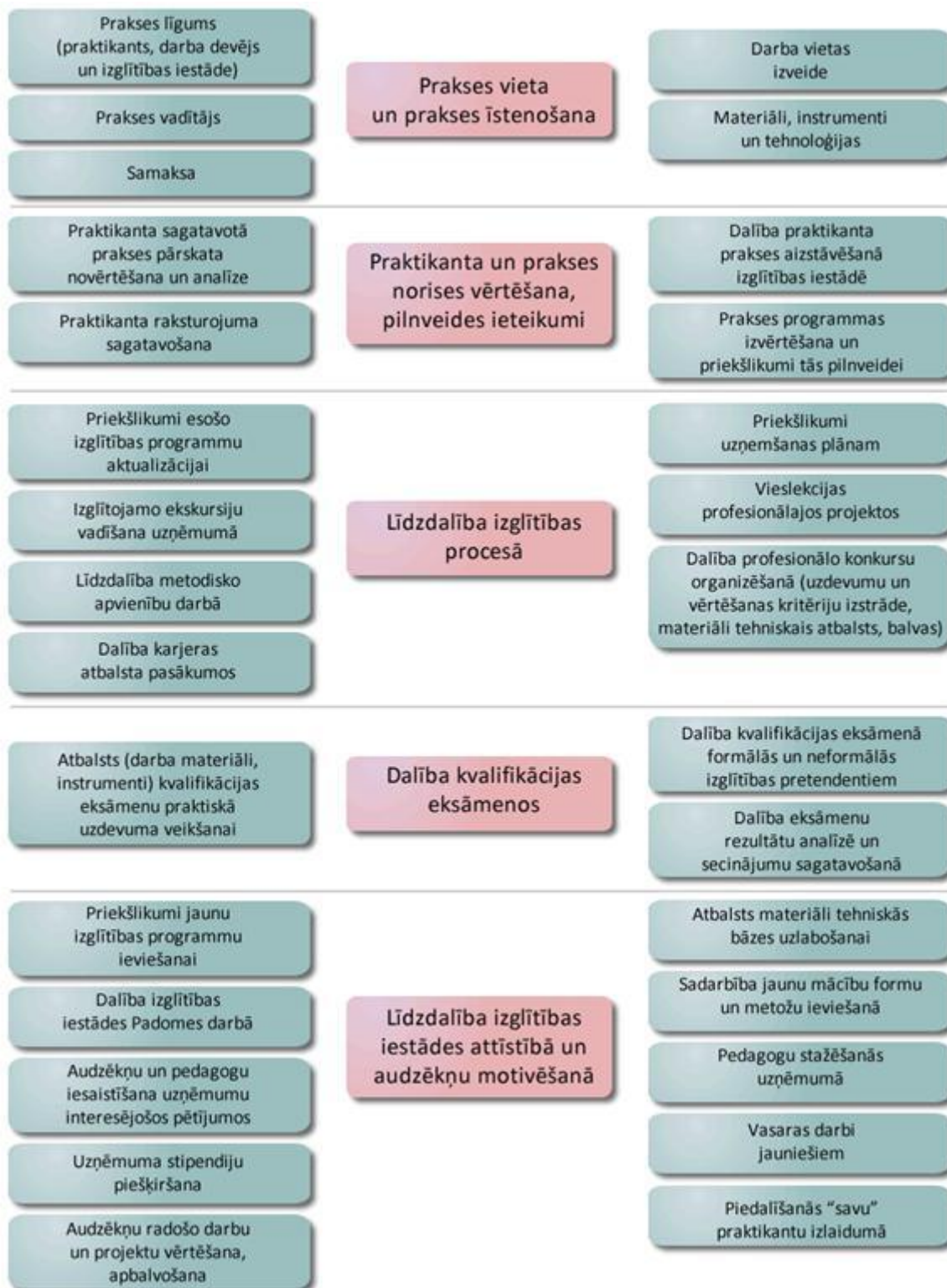
- organizācijas un izglītības iestādes savstarpēja iepazīšanās un izpēte,
- vienošanās sarunas,
- sadarbības līguma noslēgšana.

Zemāk piedāvātajā pilotmodelī sadarbības nodrošināšanai starp darba devēju un izglītības iestādi ir izdalītas piecas sadarbības jomas, kuru ietvaros tiek īstenotas konkrētas darbības:

- prakses vietas nodrošināšana un prakses īstenošana,
- praktikanta un prakses norises vērtēšana, pilnveides ieteikumi,
- līdzdalība izglītības procesā,

- dalība kvalifikācijas eksāmenos,
- līdzdalība izglītības iestādes attīstībā un audzēkņu motivēšanā.

Darba devēju un izglītības iestāžu sadarbības pilotmodelis shematiski ir atainots 3.1.attēlā.

3.1. attēls. Darba devēju un izglītības iestāžu sadarbības pilotmodelis

Izstrādātais pilotmodelis ir piemērojams jebkurai profesionālās izglītības iestādei sadarbības īstenošanai ar darba devējiem.

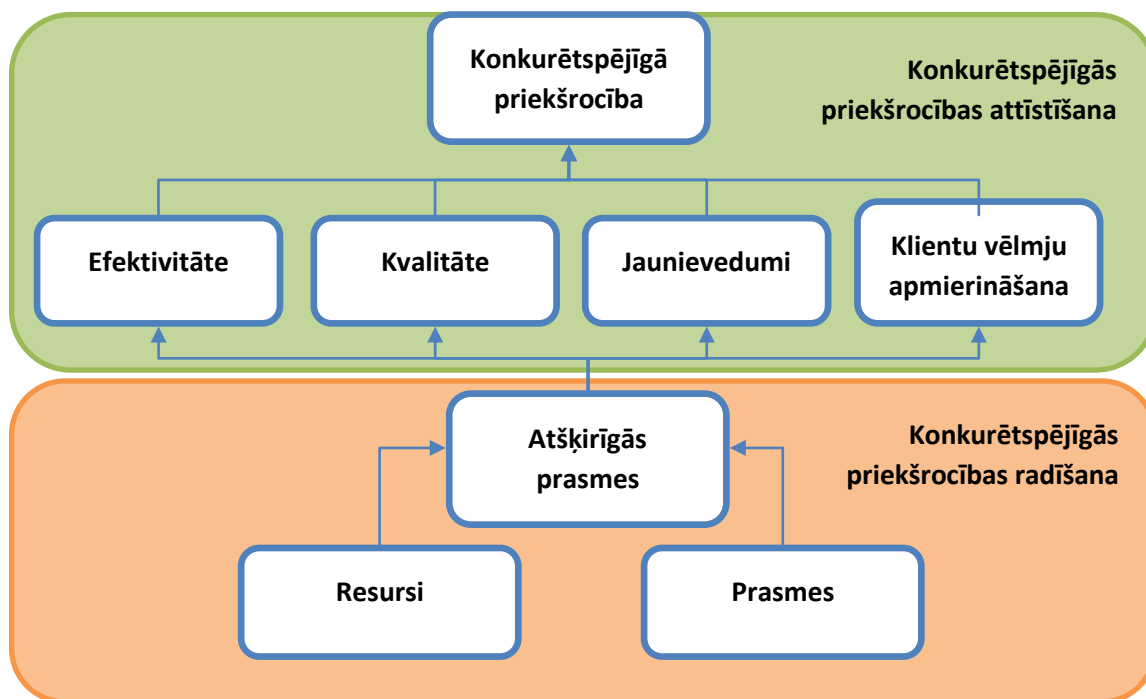
4. MĀRKETINGA AKTIVITĀTES UN KARJERAS ATTĪSTĪBAS ATBALSTS

4.1. Mārketinga aktivitātes

Profesionālās izglītības iestādes mārketinga ir pasākumu kopums, kas tiek realizēts ar mērķi nodrošināt panākumus iestādes darbībā. Pieredze liecina, ka mārketinga trūkums izglītībā rada šķēršļus sekmīgai izglītības iestādes darbībai un konkurētspējai. Ņemot vērā esošo demogrāfisko spriedzi, izglītības iestādes konkurētspēja gan reģionālā, gan Latvijas mērogā kļūst par ļoti būtisku faktoru. Izglītības iestādēm ir jāpārvērtē tās resursi, lai atrastu savas konkurētspējīgās priekšrocības un attiecīgi tās virzītu tirgū izmantojot mārketinga instrumentus.

Konkurētspējīgās priekšrocības nodrošināšanas modelim ir vairāki elementi (modeli skatīt 4.1.attēlā):

- konkurētspējīgo priekšrocību avoti ir izglītības iestādes rīcībā esošie resursi un prasmes,
- tikai atšķirīgie resursi un atšķirīgās prasmes ir konkurētspējīgās priekšrocības pamatā,
- konkurētspējīgās priekšrocības var attīstīt efektivitāte, kvalitāte, jaunievedumi un klientu vēlmju apmierināšana (sasniedzot kādu no šiem elementiem augstākā līmenī kā pārējie, organizācija ir nodrošinājusi savu konkurētspējīgo priekšrocību.

4.1.attēls. Konkurētspējīgās priekšrocības nodrošināšanas modelis⁵⁴

Konkurētspējīgās priekšrocības radīšana sastāv no diviem secīgiem procesiem:

- 1) konkurētspējīgās priekšrocības radīšana – process saistīts ar konkurētspējīgās priekšrocības avotu noskaidrošanu un analīzi, atšķirīgo prasmju noskaidrošanu, kā arī ar konkurētspējīgās priekšrocības definēšanu,
- 2) konkurētspējīgās priekšrocības attīstīšana – tā ir jāattīsta atbilstoši tās saturam, izmantojot efektivitātes paaugstināšanu, kvalitātes paaugstināšanu, pārākus jaunievedumus un labāka klientu vēlmju apmierināšanu.

⁵⁴ Caune J., Dzedons A. *Stratēģiskā vadīšana. Rīga: Lidojošā Zivs, 2009., 111.lpp.*

Izglītības iestādēm, nosakot savas konkurētspējīgās priekšrocības ir jāveic vīzijas un mērķa pārskatīšana, un skolas pozicionēšana (skola noliek sevi noteiktā pozīcijā, kādu tā vēlas ieņemt attiecībā pret pārējām skolām, pret sabiedrības viedokli). Šobrīd, izvērtējot Kurzemes plānošanas reģiona profesionālās izglītības iestādes un Jelgavas Tehnikumu, jāsecina, ka skolas savas konkurences priekšrocības vīzijās un ilgtermiņa mērķos nav izvirzījušas (sk. 4.1.tabulu). Lielākoties mārketinga aktivitātes tiek veiktas vispārīgas skolas un atsevišķu programmu atpazīstamībai (atsevišķās skolās, protams, ir izņēmuma gadījumi).

4.1.tabula

Kurzemes plānošanas reģiona profesionālās izglītības iestāžu un Jelgavas Tehnikuma esošā pozicionēšanas stāvokļa novērtējums

Izglītības iestādes nosaukums	Esošais pozicionēšanas stāvoklis
Cīravas Profesionālā vidusskola	Nav izvirzīta skaidra vīzija un skolas attīstības mērķi, kas izceltu konkurētspējīgās priekšrocības. Skolas attīstības un investīciju stratēģijā ir minēti virzieni, kuros skola plāno strādāt, taču šobrīd nav konstatējamas attiecīgo attīstības virzienu plānotās mārketinga aktivitātes.
Ventspils Tehnikums	Izglītības iestādei ir izveidota saistoša mājas lapa, taču netiek pienācīga uzmanība pievērsta tieši izglītības iestādei kā profesionālajam kompetences centram un tālākizglītības nodrošinātājam. Ir izvirzīta vispārīga vīzija, trūkst uzsvars uz skolas pozicionēšanu kā konkurētspējīgāko kādā/kādos konkrētos segmentos.
Jelgavas Tehnikums	Izglītības iestāde ir izstrādājusi kvalitatīvus drukātos informatīvos materiālus, taču mājas lapas vizuālais noformējums un informācijas izkārtojums ir jāpilnveido. Nav izvirzīta skaidra, konkrēta vīzija un skolas attīstības mērķi (pārāk vispārīgi), kas izceltu konkurētspējīgās priekšrocības. Konkrētas ilgtermiņa attīstības vīzijas pēc būtības nav. Plānotās mārketinga aktivitātes ir vērtējamas kā vispārīgas un nerada pārliecību, ka skolai ir noteikta pozīcija tirgū, kā arī, ka izglītības iestāde ir kompetences centrs reģionā.
Skrundas Profesionālā vidusskola	Nav izvirzīta skaidra vīzija un skolas attīstības mērķi, kas izceltu konkurētspējīgās priekšrocības.
Saldus Profesionālā vidusskola	Tiek veikti „brandinga” pasākumi, taču skola varētu akcentēt vairāk unikālo un savas stiprās puses. Mājas lapā veiksmīgi attēlotas profesijas. Nav izvirzīta skaidra vīzija un skolas attīstības mērķi (ir vispārīgi mērķi), kas izceltu konkurētspējīgās priekšrocības.
Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālā vidusskola	Skolas pozicionēšanai ir izmantojamas nosaukumā izvirzītās nozares, taču kopumā pilnvērtīgi netiek veikta skolas atbilstoša pozicionēšana. Saistošā veidā nepieciešams parādīt profesijas un veiksmes stāstus.
Laidzes Profesionālā vidusskola	Vīzija attīstības stratēģijā formulēta pārāk vispārīgi. Mērķa formulējumā ir minētas jomas, kurās varētu notikt izglītības iestādes pozicionēšana, taču tā ir formulēta bez uzsvara uz konkurētspēju.
Liepājas Valsts tehnikums	Tiek veikti „brandinga” pasākumi, taču skola varētu akcentēt vairāk unikālo un savas stiprās puses. Atzīstami izveidota mājas lapa un izveidots pievilcīgs profesiju atainojums. Vīzija un mērķi formulēti vispārīgi, neizceļot konkurētspējīgās priekšrocības.

Nemot vērā minētā vērtējuma rezultātus ir jāveic pētāmo izglītības iestāžu konkurētspējas priekšrocību izstrāde/noteikšana (sk. rekomendāciju sadaļā), balstoties uz esošās situācijas analīzes rezultātiem (sk. 2.sadaļu).

Analizējot Kurzemes plānošanas reģiona, Jelgavas un tās apkārtnes izglītības iestāžu mārketinga aktivitātes, jāatzīmē, ka visas profesionālās izglītības iestādes:

- piedalījās izstādē „Skola 2012”, „Skola 2013” un sagatavoja informatīvus bukletus,

Mājas lapas funkcijas	Cīravas PV	Jelgavas Tehnikums	Kuldīgas TTPV	Laidzes PV	Liepājas VT	Saldus PV	Skrundas PV	Ventspils Tehnikums
Ir izveidoti un prezentēti spec. pasākumi reflektantiem	+	+	+	+	+	+	„Jauno zēļu skoliņa”	+
Tiek ievietota informācija par sadarbības partneriem	+	+	+	+	+	+	+	+
Atspoguļota izglītības iestādes attīstība atbilstoši nozares tendencēm un reģionālajām prasībām	PZ	PZ	PZ	PZ	+	+	PZ	+
Valodas	LV; GER; RUS;	LV	ENG; GER; IT; RUS;	LV	LV	LV	LV	LV
Tiek ievietota informācija par izmitināšanas iespējām, t.sk. cenām	+		minimāla				minimāla	+
Ir vizuāli materiāli par dienesta viesnīcu	-	Fotofilm a un foto	-	-	foto	daļēji	-	-
Ir atspoguļota izglītības iestādes dalība starptautiskos pasākumos	+	+	+	+	+	+	+	+
Piezīmes	Nekvalitatīvi sagatavota mājas lapas svešvalodās		Saspiestas funkcijas sākumlapā Nekvalitatīvi sagatavota mājas lapas ārvalstu valodās	Ir gram. kļūdas				

Avots: autoru izstrādāta tabula, pamatojoties uz izglītības iestādes mājas lapām : <http://www.ciravasav.gold.lv/>; <http://www.jav.lv/>; <http://www.kuldigasarodvidusskola.lv/>; <http://www.laidzesp.lv/>; <http://www.lvt.lv/>; <http://www.spv.edu.lv/>; <http://www.pikc.lv/lv/>; <http://www.skrundasavs.lv/d4Wyt2Jm2v.9.idium>; (skatīts 06.06.2013)

Saīsinājumi – pašnovērtējuma ziņojums (PZ); latviešu valoda (LV); vācu valoda (GER); krievu valoda (RUS); itāļu valoda (IT)

Informatīvo materiālu izvērtējums

Lai izvērtētu informatīvus materiālus, ko profesionālās izglītības iestādes izmanto savā darbībā, tiek izmantota informācija, kas publicēta profesionālo izglītības iestāžu mājas lapās un pašnovērtējuma ziņojumos.

Tādējādi, šobrīd var dod rekomendācijas, piemēram, Jelgavas Tehnikumam – izveidot sadaļu par profesijām, ievietojot izveidotu īsu imidža videofilmu.

Ventspils Tehnikums varētu kalpot kā paraugs kvalitatīviem un vienā stilā veidotiem informatīviem materiāliem: <http://www.pikc.lv/lv/par-mums/informativie-materiali/>.

Citas aktivitātes

Cīravas Profesionālā vidusskolā tika organizēts projekts, kad visa novada pamatskolas skolēni brauca uz Cīravas profesionālo vidusskolu, apmeklēja darbnīcas, iepazīnās ar specialitātēm, ko piedāvā izglītības iestāde. Tādā veidā tiek organizēts profesionālās orientācijas darbs. Atvērto durvju diena organizēta visiem interesentiem. Komunikācija notiek ar avīžu, e-pastu palīdzību, tiek dalīti skolas bukleti.

Jelgavas Tehnikuma priekšrocības saistītas ar profesionālās skolas atrašanos pilsētā un aktīvu sadarbību ar Izglītības pārvaldi un Domi. Jelgavas pilsētas svētkos tiek organizēta Zemgales koku darbnīca sadarbībā ar Kokrūpniecības federāciju (aktīvi demonstrēta mēbeļu galdnieka profesija, interesentiem ir iespēja pazāgēt, pavirpot). No pilsētas pasākumiem skola izmanto Metālapstrādes dienas „Zinību bums”, piedalās Pilsētas svētku gājienā. Pasākumi aptver skolēnus no 4.-5.klases līdz 10-12.klasei. Karjeras nedēļas ietvaros Jelgavas pilsētā tiek organizēti 8.-12.klases profesionālās orientācijas pasākumi. Jelgavas vispārizglītojošās skolas tiek aicinātas uz Jelgavas Tehnikuma Karjeras dienām, tiek organizēta Atvērto durvju diena, šajā dienā viesi apskata Jelgavas tehnikuma laboratorijas, vairāk uzzina par tehnikumā apgūstamajām profesijām.

Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālā vidusskola aktīvi izmanto Atklāto durvju dienas, 7.-8.klases pavasara un rudens brīvdienu braucienus, skolēniem individuāli stāsta par apgūstamajām profesijām. Informācija par šiem pasākumiem ievietota Novada laikrakstos kopā ar aprakstiem par skolas panākumiem. Kuldīgas novada skolēniem jau piecus gadus ir iespēja piedalīties Zellīšu skolā, pamatskolas un apkārtējo novadu skolniekiem vada praktiskās nodarbības divas reizes nedēļā konditora, pavāra, automehāniķa un galdnieka arodā. Tā ir lieliska iespēja 6.,7.,8. un 9.klašu skolēniem apgūt pamatiemaņas un prasmes, darbojoties minētajos arodos bez maksas ar īstām iekārtām, darba rīkiem, materiāliem.

Pedagogi motivē talantīgus audzēkņus piedalīties konkursos, tos izmanto arī sabiedrisko attiecību veidošanā.

Laidzes Profesionālā vidusskola cauru gadu ievieto masu medijos informāciju par izglītības iestādi, piemēram, Kurzemes Radio, Talsu televīzijā, Talsu Vēstnesī, Talsu Novada Ziņās. Skola aktīvi iesaistās Jauniešu dienu pasākumos, profesionālajos konkursos, sagatavojot informatīvus materiālus, bukletus un stendus par izglītības iestādes piedāvātajām programmām. Komunikācijai ar skolēniem tiek izmantotas Atvērto durvju dienas un Profesiju dienas. Braucot pa pamatskolām ir radīta videofilma par Laidzes Profesionālās vidusskolas programmām, tikšanās piedalās arī absolventi ar labas prakses piemēriem no savas pieredzes: absolventi stāsta par reālo iespēju iekļauties darba tirgū un par to, kādas ir iespējas attīstīt savu karjeru, apgūstot konkrēto specialitāti Laidzes Profesionālajā vidusskolā.

Profesionālās izglītības kompetences centrs „Liepājas Valsts tehnikums” sniedz detalizētu informāciju par Atvērto durvju dienas pasākumiem savā mājas lapā un portālos: <http://www.liepajniekiem.lv/>, Draugiem.lv, informē par audzēkņu panākumiem masu medijos: avīzēs, radio, televīzijā. PIKC “Liepājas Valsts tehnikums” regulāri piedalās izstādē “Ražots Liepājā”. Piemēram, 2013.gadā divās dienās izstādi apmeklēja aptuveni 30 tūkstoši liepājnieku un pilsētas viesu. Izstādē vairāk nekā 140 uzņēmumu no Liepājas un tuvējiem novadiem demonstrēja savus ražojumus un piedāvātos pakalpojumus. Izstādē ar savu stendu tika pārstāvēts arī PIKC „Liepājas Valsts tehnikums”. Stendā bija iespējams uzzināt par tehnikumā piedāvātajām mācību programmām, kā arī apmeklētāji tika aicināti uz Informācijas dienu 4.aprīlī.

Seši tehnikuma mācību uzņēmumi bija pilntiesīgi izstādes dalībnieki ar savu stendu. Jauniešiem tā bija iespēja prezentēt sevi un sava uzņēmuma piedāvātās preces un pakalpojumus, veidot sadarbību ar citiem uzņēmumiem, kā arī gūt priekšstatu par to, kas interesē potenciālos pircējus. Tehnikuma jaunieši nodrošināja radošās darbnīcas un aktivitātes bērniem.

Skrundas Profesionālā vidusskola 2012.gada 14.novembrī uzsāka jauno projektu „Jauno Zeltu Skoliņa”. Šī projekta ietvaros 2012./2013. mācību gadā no novembra līdz aprīlim tiek organizētas nodarbības visās profesijās, kuras var apgūt Skrundas Profesionālajā vidusskolā – ēdināšanas pakalpojumu specialitātē, kokizstrādājumu izgatavošanā, apdarē, elektromontāžā. Šo nodarbību mērķis ir iepazīstināt jauniešus ar šīm profesijām, palīdzēt tikt skaidrībā par nākotnes profesijas izvēli, kā arī dot iespēju praktiski darboties katrā profesijā.

Pavisam 56 skolēni no Pampāju pamatskolas, Nīkrāces pamatskolas, Oskara Kalpaka Rudbāržu pamatskolas, Skrundas vidusskolas un Rudbāržu internātpamatskolas - rehabilitācijas centra ieradās uz pirmajām nodarbībām.

Profesionālās izglītības kompetences centrs „Ventspils Tehnikums” organizē Profesiju dienu. Šī ir iespēja iepazīties ar piedāvātajām programmām un brīvā laika pavadīšanas iespējām. Ikvienam pasākuma apmeklētājam ir iespēja izmēģināt savas prasmes un iemaņas dažādās profesijās: mašīnbūves tehniķis, metinātājs, automehāniķis, elektriķis, elektronikas tehniķis, mehatronisku sistēmu tehniķis, ēdināšanas pakalpojumu speciālists, pavārs, kuģa pavārs, bārmenis, viesnīcu pakalpojumu speciālists un grāmatvedis. Pasākuma laikā notiek aizraujoši konkursi un viktorīnas, kā arī paraugdemonstrējumi un sacensības metināšanā ar metināšanas simulatoru. Ir iespēja piedalīties paraugdemonstrējumos robotikā, pagatavot savu iecienītāko ēdienu (vai dzērienu) un izveidot savu galda klājumu. Kā arī organizētajās Atvērtajās durvju dienās ikvienam interesentam ir iespēja tikt ar skolas pedagogiem, apskatīt mācību darbnīcas un izmēģināt dažādas profesijas radošajās darbnīcās, kā arī iepazīties ar skolas piedāvātajām ārpusstundu aktivitātēm. Profesionālā vidusskola aktīvi sadarbojas ar masu medijiem: Kurzemes un Talsu TV, LTV7, laikrakstu „Izglītība un Kultūra”.

Tādējādi, visas izglītības iestādes organizē atvērto durvju dienas, profesiju dienas, iesaistot pamatskolu skolēnus.

Ir aktivitātes, kurās ir iesaistītas vairākas profesionālās izglītības iestādes. Piemēram, Cīravas Profesionālā vidusskola, Liepājas Valsts tehnikums, Saldus Profesionālā vidusskola, Skrundas Profesionālā vidusskola, Jelgavas Tehnikums, Ventspils Tehnikums piedalās Liepājas pilsētas organizētajos pasākumos: profesiju diena „Labāk amats rokā...”, kā arī Kurzemes konkursā darba tiesību un aizsardzības jomā. Audzēkņi no Liepājas Valsts tehnikuma, Ventspils Tehnikuma un Skrundas Profesionālās vidusskolas piedalās Kurzemes profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu elektroinstalācijas konkursā. Profesionālās izglītības iestādes aktīvi sadarbojas ar pašvaldībām, lai saskaņotu savus attīstības plānus ar reģionālajām interesēm.

Rekomendācijas profesionālās izglītības iestāžu mārketingam

Rekomendācijas konkurētspējīgo priekšrocību radīšanai:

Izglītības iestāde	Atšķirīgās prasmes	Priekšrocības	Rekomendācijas konkurētspējīgās priekšrocības radīšanai
Cīravas Profesionālā vidusskola	Vienīgā PII KPR, kurā ir IP „Lauksaimniecības tehnika”.	Skolas transports. Laba materiālā bāze IP „Autransports”. Dienesta viesnīca. PII darbojas Aizputes novada	Viena no priekšrocībām ir izglītības programma, kas netiek nodrošināta citās KPR PII. Taču konkurētspējīgu priekšrocību radīšanai

Izglītības iestāde	Atšķirīgās prasmes	Priekšrocības	Rekomendācijas konkurētspējīgās priekšrocības radīšanai
		Neklātienas vidusskolas Cīravas konsultāciju punkts.	nepieciešams papildināt esošās IP ar tādām, kuru īstenošanā būtu izmantojama vismaz daļēji jau esošā materiāltehniskā bāze un personāla prasmes. Būtiski, lai IP būtu savstarpēji papildinošas. Cīravas Profesionālā vidusskola varētu pozicionēt sevi kā izglītības iestāde, kas nodrošina izglītošanu lauksaimnieciskajās profesijās. Iesakām izvērtēt iespēju papildināt IP, kurās var apgūt šādas profesijas: lauku tīpašuma apsaimniekotājs; zivsaimniecības zivkopis (var apgūt vienīgi Austrumlatgales profesionālā vidusskolā); agrārā sektora komercdarbinieks.
Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālā vidusskola	Šādas atšķirīgas kvalifikācijas var iegūt Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālajā vidusskolā: <ul style="list-style-type: none"> - SPA meistars (IP „Skaistumkopšanas pakalpojumi”). - Ekotūrisma speciālists (IP „Tūrisma pakalpojumi”). - Viesnīcu pakalpojumu komercdarbinieks (IP „Komerzcinības”). - Programm vadības kokapstrādes darbmašīnu operators (IP „Kokizstrādājumu izgatavošana”). 	Mācību ēdnīca. Izglītības iestāde aktīva dažādos pasākumos.	Ņemot vērā Ekonomikas ministrijas prognozes par darba tirgus nākotnes pieprasījumu PII vajadzētu koncentrēties uz konkurētspējīgo priekšrocību attīstīšanu tehnoloģiju un ražošanas jomā. Līdz ar to, PII varētu attīstīt programmas, kurās varētu iegūt pārtikas ražošanas tehniķa kvalifikāciju; autoelektriķa kvalifikāciju. Perspektīvi ir turpināt arī kokapstrādes jomu un papildināt IP „Mēbeļu dizaina speciālists”. Neskatoties uz esošajām IP, PII jāvērtē iespējas attīstīt tālākizglītības pakalpojumus, kas saistīti arī ar tūrisma un ēdināšanas jomu. Ņemot vērā, ka PII nav plašas telpas un būtu nepieciešama lielāka dienesta viesnīca, vēlams būtu veikt esošo IP pārskatīšanu, kā arī koncentrēt mārketinga aktivitātes tieši uz vietējo jauniešu piesaistīšanu, kuriem dienesta viesnīca nav

Izglītības iestāde	Atšķirīgās prasmes	Priekšrocības	Rekomendācijas konkurētspējīgās priekšrocības radīšanai
			<p>vajadzīga. Ņemot vērā minēto, nav iespējams izveidot ļoti plašu IP klāstu, un ir jākoncentrējas uz kvalitātes paaugstināšanu.</p>
<p>Laidzes Profesionālā vidusskola</p>	<p>Šādas atšķirīgas kvalifikācijas var iegūt Laidzes Profesionālajā vidusskolā:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Apmetējs (IP „Būvdarbi”). - Mazumtirdzniecības komercdarbinieks (IP „Komerccinības”). 	<p>Apvienošanās ar Rīgas Valsts tehnikumu. Latvijas Lauksaimniecības universitātes Ekonomikas fakultātes Laidzes filiāle. Renovēta dienesta viesnīca.</p>	<p>Apvienošanās gadījumā Laidzes Profesionālajai vidusskolai būtu jāizmanto Rīgas Valsts tehnikuma sniegtās konkurētspējīgas priekšrocības attiecībā uz autotransporta un mašīnbūves IP. Taču kopumā, ņemot vērā Talsu apkārtnē strādājošo uzņēmumu nozares, PII būtu jāvirza kā konkurētspējīga kokapstrādes IP un tās jāattīsta.</p> <p>PII ir jārisina jautājums par regulāras satiksmes nodrošināšanu starp PII un Talsu pilsētu vai izglītības iestādes pārcelšanu uz Talsiem, tādējādi uzlabojot pieejamību.</p>
<p>Liepājas Valsts tehnikums</p>	<p>Tikai Liepājas VT var iegūt šādas kvalifikācijas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tērpu stila speciālists (IP „Šūto izstrādājumu ražošanas tehnoloģija”). - Šūto izstrādājumu izgatavotājs (IP „Šūto izstrādājumu ražošanas tehnoloģija”). - Drēbnieks (IP „Šūto izstrādājumu ražošanas tehnoloģija”). - Saimniecības vadītājs (IP „Saimniecības vadīšana”). - Atslēdznieks (IP „Metālapstrāde”). - Sanitārtehnisko iekārtu montētājs (IP „Siltuma, gāzes un ūdens tehnoloģijas”). - Finanšu darbinieks (IP „Finanses, banku 	<p>Uzlabots un papildināts aprīkojums IP. Jauniešiem Liepājas pilsētā ir pieejama aktīva sabiedriskā dzīve. Būs rekonstruētas PII telpas.</p>	<p>Kā konkurētspējīgās priekšrocības jāvirza IP, kas saistītas ar šūto izstrādājumu ražošanu. Ieteicams sadarboties ar Liepājas Dizaina un mākslas vidusskolu mācību kvalitātes uzlabošanā. Tāpat tehniskās IP. Kā jaunu attīstības virzienu varētu izskatīt transporta nozari, kurai nepieciešami kvalificēti darbinieki (piemēram, ekspeditori).</p> <p>Tuvākajā nākotnē kā vienu no priekšrocībām varēs izvirzīt arī rekonstruētās PII telpas.</p>

Izglītības iestāde	Atšķirīgās prasmes	Priekšrocības	Rekomendācijas konkurētspējīgās priekšrocības radīšanai
	<p>lietas un apdrošināšana”) – ar šo vienīgie Latvijā!</p> <ul style="list-style-type: none"> - Komerpc pakalpojumu darbinieks (IP „Komerccinības”). - Reklāmas pakalpojumu komercdarbinieks (IP „Komerccinības”). - Transporta pārvadājumu komercdarbinieks (IP „Komerccinības”). - Loģistikas darbinieks (IP „Komerccinības”). 		
Saldus Profesionālā vidusskola	<p>Tikai Saldus PV var iegūt šādas kvalifikācijas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ugunsdzēsējs – glābējs (IP „Ugunsdrošība un ugunsdzēsība”). - Ceļu būvtehniķis (IP „Būvniecība”). - Būvtehniķis (IP „Būvniecība”). 	<p>PII ēkas ir renovētas. Jauna dzudzfunkcionālā mācību darbnīca. Dienesta viesnīca.</p>	<p>PII kā konkurētspējīgo priekšrocību var attīstīt būvniecības jomas IP, it īpaši attiecībā uz ceļu infrastruktūru, piemēram, veidot IP ar atsevišķu bruģēšanas speciālistu apmācību. Tāpat KPR nav PII, kas nodrošinātu ēku celtnieku, mūrnieku, jumīķu apmācību. Jauna joma, bet saistīta ar būvniecības nozari varētu būt arī IP, kas nodrošinātu celtniecības un ceļu būves mašīnu mehāniķa kvalifikāciju.</p> <p>Konkurētspējīgas varētu būt arī IP, kas saistītas ar pārtikas ražošanai nepieciešamajām profesijām, jo gan Saldū, gan reģionā ir pieteikams skaits šāda veida uzņēmumu.</p> <p>Ņemot vērā to, ka tuvumā ir koncentrējušies liels skaits tirdzniecības uzņēmumu, PII varētu apsvērt mazumtirdzniecības veikala pārdevēju, mazumtirdzniecības komercdarbinieku apmācību.</p>
Skrundas Profesionālā vidusskola	<p>Tikai Skrundas PV var iegūt šādas kvalifikācijas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elektromontieris (IP „Enerģētika un elektronika”). - Pavāra palīgs (IP „Ēdināšanas 	<p>Ir labiekārtota dienesta viesnīca.</p>	<p>PII plāno atvērt jaunu IP „Sociālās aprūpes darbinieks”, taču profesionālās izglītības līmenī var nodrošināt vienīgi aprūpētāja kvalifikāciju, citām profesijām ir</p>

Izglītības iestāde	Atšķirīgās prasmes	Priekšrocības	Rekomendācijas konkurētspējīgās priekšrocības radīšanai
	pakalpojumi”).		<p>nepieciešama vismaz 4.līmeņa profesionālā kvalifikācija. Līdz ar to, lai nodrošinātu konkurētspējīgās priekšrocības šajā jomā, būtu jāapsver iespēja vienoties ar augstskolām/koledžām, kas nodrošina šāda veida programmas, par attiecīgās iestādes filiāles izveidi PII telpās.</p> <p>Nākotnē konkurētspējīgās priekšrocības bez apvienošanās ar kādu no reģiona PIKC vai citu izglītības iestādi prasīs lielus finanšu un cilvēkresursus.</p>
Ventspils Tehnikums	<p>Tikai Ventspils Tehnikumā var iegūt šādas kvalifikācijas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mašīnbūves tehniķis (IP „Inženierzinātnes un tehnoloģijas”). - Viesnīcu pakalpojumu speciālists (IP „Viesnīcu pakalpojumi”) - Elektronikas tehniķis (IP „Energētika un elektronika”). - Metinātājs (IP „Metālapstrāde”). 	<p>Būs uzlabots ēku un telpu stāvoklis. Salīdzinoši gados jauns personāls. Inkubatora un Ventspils augstskolas radītās iespējas.</p>	<p>Konkurētspējīgo priekšrocību izcelšanai būtu jāizmanto inženierzinātņu un tehnoloģiju jomas, jo Ventspils pilsētā ir pieteikama šāda veida uzņēmumu koncentrācija, kā arī ir iespējas uzsākt uzņēmējdarbību inkubatorā.</p> <p>Programmu klāstu varētu papildināt ar autoelektriķu apmācību.</p> <p>Tāpat reģionā nav IP, kas saistītas ar telekomunikācijām un datoriku.</p> <p>Ventspils pilsētā ir pieteikams skaits pārtikas ražošanas uzņēmumu, līdz ar to pārtikas ražošanai nepieciešamās IP arī ir iespējamās Ventspils Tehnikumā.</p> <p>Ņemot vērā, ka ir iegūts PIKC statuss, būtu vairāk uzmanības jāpievērš kompetences centra priekšrocību radīšanai.</p>
Jelgavas Tehnikums	<p>Tikai Jelgavas Tehnikumā var iegūt šādas kvalifikācijas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Autoatslēdznieks (IP „Autotransports”). - Inženierkomunikāciju 	<p>Būs atjaunotas telpas. Dienesta viesnīca. LLU radītās iespējas. Tuvums Rīgai, pilsētā aktīva sabiedriskā dzīve.</p>	<p>Ņemot vērā Jelgavas pilsētā esošo uzņēmumu darbības nozares, jāturpina attīstīt mašīnbūves un autotransporta IP.</p> <p>Ņemot vērā, ka Jelgas</p>

Izglītības iestāde	Atšķirīgās prasmes	Priekšrocības	Rekomendācijas konkurētspējīgās priekšrocības radīšanai
	tehnīķis (IP „Siltuma, gāzes un ūdens tehnoloģijas”).		<p>apkārtņē ir liels skaits mazumtirdzniecības uzņēmumu, PII var papildināt IP klāstu ar mazumtirdzniecības darbinieku apmācību nodrošināšanu. Liels skaits pārtikas ražošanas uzņēmumu rada pieprasījumu pēc pārtikas ražošanas tehnoloģiem. Tāpat, izvērtējot piedāvājumu, var apsvērt arī grāmatvežu apmācības.</p> <p>Jelgavas Tehnikums varētu sadarboties ar LLU un veidot papildu konkurētspējīgās jomas, piemēram, mežsaimniecībā, veterinārijā (apmācīt veterinārsārstu asistentus).</p> <p>PIKC konkurētspējīgās priekšrocības potenciāli būtu jārada kopā ar MASOC un Jelgavas mašīnbūves uzņēmumiem.</p>

PII mārketinga aktivitātes un materiāli būtu jāveido atbilstoši mērķgrupām:

1. Mārketinga aktivitātes un ziņas mērķa grupai: 9.klases skolēni:
  - iedrošina un interesi raisoša informācija par profesionālo vidējo izglītību (daudzas no PII jau iesaista jauniešus un bērnus, piemēram, Zeļļu skoliņās);
  - ziņa, ka profesija ir iespēja un var tikt papildināta vai mainīta nepieciešamības gadījumā;
  - veidot profesionālās vidējās izglītības iestādes audzēkņa, kā mūsdienīga, tālredzīga un „pieauguša” jaunieša, tēlu;
  - reģiona vietējo profesionāļu dzīves un veiksmes stāsti;
  - iespēja klātienē iepazīt profesiju un tās apguvi profesionālajā izglītības iestādē (ne tikai atvērto durvju dienu meistarklasēs, bet arī piedalīties kā novērotājiem mācību nodarbībās, ievietojot nodarbību video mājas lapā);
  - iespēja ne tikai iegūt vidējo izglītību, bet arī profesiju (tālāk ir iespēja vai nu strādāt profesijā, vai mācīties, vai apvienot mācības neklātienē ar darbu profesijā);
  - organizēt vasaras prakses 8.klašu beidzējiem.
2. Mērķa grupa: 12.klases skolēni:
  - reģiona vietējo profesionāļu dzīves un veiksmes stāsti;
  - iespēja salīdzinoši ātri strādāt profesijā;
  - sadarbības līgumi ar konkrētiem uzņēmumiem, kuros ir nepieciešami attiecīgās jomas speciālisti.

3. Mērķa grupa: vecāki:
  - izglītības iestādes ēku un telpu stāvoklis, sadzīves apstākļi dienesta viesnīcā, pedagogu stingrība, audzēkņu iesaistīšana un „pieskatīšana”, saturīgas brīvā laika pavadīšanas iespējas;
  - iespēja atrast darbu pēc izglītības iestādes pabeigšanas (veiksmes stāsti, cik audzēni strādā profesijā un cik vispār ir atraduši darbu pēc izglītības iestādes pabeigšanas);
  - komunicēt profesionālo vidējo izglītību kā kvalitātes ziņā līdzvērtīgu, vai pat labāku par vispārējo vidējo izglītību, uzsverot dažādas profesionālās vidējās izglītības un mācību procesa priekšrocības.
4. Mērķa grupa: vispārizglītojošo izglītības iestāžu pedagogi:
  - informatīvie materiāli, katalogi skolotājiem par profesionālās izglītības iespējām Latvijā, kā arī analītiska rakstura informācija par profesionālās izglītības iespējām un rādītājiem specializētajos informācijas avotos pedagogiem;
  - strādāt pie pozitīva vidējās profesionālās izglītības tēla veidošanas, komunicējot to kā kvalitātes ziņā līdzvērtīgu vispārējai vidējai izglītībai.
5. Mērķa grupa: izglītības iestādes:
  - sniegt vienkāršu, bet izsmelšu un interesantu informāciju par piedāvātajām profesijām un tālākām karjeras iespējām tajās;
  - informēt par piedāvātajiem servisiem audzēkņu ērtībām un interesēm;
  - veidot profesionālās vidējās izglītības iestādes audzēkņa, kā mūsdienīga, tālredzīga un „pieauguša” jaunieša, tēlu;
  - veicināt profesionālo vidējās izglītības iestāžu atpazīstamību un skolas zīmolu veidošanu.

Vispārīgi ieteikumi:

1. Profesionālās izglītības iestādes mārketinga attiecībā uz nozari (uzņēmumiem, uzņēmumu apvienībām). Uzņēmumu profesionāļu iesaiste izglītības programmas veidošanā, meistarklasēs, prakšu nodrošināšanā utt. Informācija par izglītības iestādi uzņēmēju asociācijas mājas lapā.
2. Karjeras konsultanti (regulāri informēt par jaunumiem un panākumiem, veidot atvērto durvju dienas).
3. Sadarbības partneru mājas lapās (piemēram, augstāko izglītības iestāžu) iekļaut informāciju par PII.
4. Īpaši pasākumi absolventiem: tikšanās, meistarklases un tālākizglītības iespējas.
5. Video lekcijas, apmācības.
6. Skolā ir jāveido kopiena un vieta, kur atrasties ir interesanti.
7. Ņemot vērā sociālo tīklu mārketinga nozīmi mūsdienās, ir nepieciešams paplašināt profesionālās izglītības iestāžu mārketinga aktivitātes sociālajos tīklos komunicējot tieši par attiecīgās izglītības iestādes konkurētspējīgajām jomām, piemēram, izsludinot konkursu starp profesionālās izglītības iestādes audzēkņiem un absolventiem par interesantāko bloga konceptu un uzturēšanu tieši saistībā ar kādu no profesijām. Piemēram, automehāniķa profesiju apgūstošs audzēknis veido blogu, kurā raksta ne tikai par mācību procesu, pieredzi prakses laikā, bet sniedz ieteikumus automašīnu apkopei, remontam vai arī izveido un vada forumu par automehānikas lietām, kur papildu kompetenci palīdz nodrošināt pasniedzēji. Kā rezultātā, tiek nodrošināta profesionālās izglītības iestādes un profesijas atpazīstamība.

8. Profesionālā izglītības iestāde nedrīkst aizrauties tikai ar mērķa vai „sapņa” pārdošanu. Paralēli ir jāinformē par to, cik attiecīgā profesionālās izglītības programma ir nopietna un cik izvēlēta profesija ir grūta. Tādā veidā izglītības iestādei tiks piesaistīti motivētāki audzēkņi.
9. Atsevišķas Kurzemes profesionālās izglītības iestādes šobrīd remontē vai plāno remontēt telpas, labiekārtot klases un/vai laboratorijas, vai dienesta viesnīcas, līdz ar to, pēc darbu pabeigšanas būtu vēlams izveidot 3D tūri pa profesionālās izglītības iestādes un dienesta viesnīcas telpām. Tā potenciālajiem audzēkņiem un vecākiem rastos priekšstats jau pirms izglītības iestādes apmeklēšanas.
10. Nepieciešama mārketinga materiālu revīzija, lai izvērtētu, kāda katrai brošūrai, flajerim, blogam, mājas lapai, suvenīram ir nozīme mārketinga ciklā, vai tās ir savstarpēji papildinošas, kur (laika līnijā) atrodas komunikācijā ar attiecīgo mērķa grupu (piemēram, interesi radošais materiāls, sākotnējais iepazīšanās materiāls utt.). Mārketinga materiāliem jābūt vienotā grafiskā dizainā, atšķirīgiem no citu profesionālo izglītības iestāžu mārketinga materiāliem, līdz ar to stila „kopēšana” nebūtu vēlamākais risinājums.
11. Nepieciešams izvērtēt katras mārketinga aktivitātes efektivitāti. Tas ir panākams, aptaujājot katru interesentu, kas apmeklē vai piezvana uz PII, no kurienes viņam ir informācija par PII un tās programmām. Tādā veidā varēs noteikt mārketinga aktivitāšu iedarbību un veikt nepieciešamības gadījumā korekcijas.
12. Iesaistīt izglītības iestādes mārketingā sadarbības partnerus, izglītības iestādes, kuru filiāles atrodas skolas telpās, veidot sadarbību ar šiem partneriem, komunicējot mācību attiecīgā izglītības iestādē kā nākamo veiksmīgo soli pēc profesionālās izglītības iestādes pabeigšanas.

4.2. Karjeras attīstības atbalsts

Kāpēc no profesionālās orientācijas sistēmas jāpāriet uz karjeras attīstības atbalsta sistēmu?

Saskaņā ar CSP datiem Latvijā 2013.gadā ir apmēram 255 tūkstoši jauniešu vecumā no 15-24 gadiem. 2013.gada otrajā pusē aptuveni 70 tūkstoši bija nodarbināti, 18 tūkstoši meklēja darbu un 148 tūkstoši tiek uzskatīti par ekonomiski neaktīvajiem (pārsvarā mācās vai studē). No Nodarbinātības valsts aģentūrā reģistrēto bezdarbnieku skaita 9,5 % bija jaunieši, t.sk. 71% nav kvalifikācijas vai ir darba tirgus vajadzībām nepietiekams izglītības līmenis. Salīdzinājumā ar citām ES valstīm, Latvijas darba tirgus tiek vērtēts kā viens no segregētākajiem pēc dzimuma. Svarīga nozīme profesijas izvēlē ir skolai un tam, vai un kādā veidā skolēnam ir radīta interese par noteiktām jomām un vai tā ir apzināta un mērķtiecīga. Viens no jaunatnes politikas uzdevumiem ir veidot „draudzīgu”, uz jauniešiem vērstu atbalsta sistēmu, kas piedāvā plašas iespējas attīstībai, sociālai iekļaušanai un sociālajai kohēzijai, sekmējot jauniešu konkurētspēju darba tirgū, t.sk. radot iespēju īsā laikā iegūt darba tirgus prasībām atbilstošu kvalifikāciju.

Karjeras attīstības atbalsta pakalpojumi, kuros ietilpst arī profesionālās ievirzes jeb profesionālās orientācijas pasākumi, kopumā ir sabiedrisko pakalpojumu veids, kurš cilvēkam nepieciešams, izvēloties izglītības un nodarbinātības veidu. Taču šo pakalpojuma būtība ne visiem ir skaidra. Sabiedrībā joprojām nav izpratnes par atšķirībām starp profesionālās orientācijas pasākumiem un karjeras atbalsta pakalpojumiem, lai gan jau 2006.gadā MK ir apstiprinājis karjeras attīstības atbalsta sistēmas paplašināšanas koncepciju par kuras

īstenošanu politiskā atbildība ir uzdots Izglītības un zinātnes ministrijai un Labklājības ministrijai. Kāpēc bija vajadzīga pāreja no profesionālās orientācijas uz karjeras atbalsta sistēmu? Pieejas nomainas reālais pamatojums ir valsts ekonomiskās sistēmas nomaina no plānveida ekonomikas uz brīvā tirgus attiecībām. Plānveida ekonomikā cilvēka vietu sabiedrībā lielā mērā noteica centralizēti plānotais darbaspēka pieprasījums, mazāk paša cilvēka personības iezīmes. Valsts pārvaldes institūciju pamatinterese bija novirzīt jauniešus uz tādām mācību vai studiju programmām, kurās bija visvairāk vajadzīgs darbaspēks. Tādējādi profesionālās orientācijas pasākumu pamatuzdevums bija nodrošināt informāciju jauniešiem par izglītības iespējām, kuras valstī galvenokārt plānoja, vadoties no ekonomikas interesēm.

Brīvā tirgus ekonomikā šo pieeju vairs nevar pielietot, jo ir neiespējami strikti plānot darbaspēka pieprasījumu ilgtermiņā, jo darba tirgus prasības un vajadzības mainās nesalīdzināmi ātrāk nekā iepriekšējā ekonomiskajā sistēmā. Tas rada daudz dažādu problēmu pašam cilvēkam (ko izvēlēties?), izglītības sektoram (ko piedāvāt?) un darba tirgum (kā nodrošināt kvalificētu darbinieku skaitu?).

Jāņem vērā arī tas, ka, Latvijai kļūstot par Eiropas Savienības dalībvalsti, cilvēkiem ir radusies iespēja savu dzīvi un karjeru vairs nesaistīt tikai ar vietu, kurā viņi ir piedzimuši un izglītojušies. Mobilitāte izglītības ieguves vai darba nolūkā ir dzīves realitāte, kas paver pilnīgi jaunas iespējas. Vai tas ir labi vai slikti? Kā indivīdam palīdzēt neapjukt šais jaunajos apstākļos? Kā dzīvot un veidot karjeru? Bieži vien atbildes uz šādiem jautājumiem ir svarīgas vairs ne tikai jauniešiem, bet cilvēkam jebkurā vecumā. Tāpēc ikvienam ir ļoti svarīgi spēt apzināties savas intereses un savas spējas, prast iegūt informāciju par izglītības vai darba iespējām, samērot savas spējas ar iespējām, pieņemt lēmumu, apzināti plānot savu dzīvi un karjeru. Šīs spējas nerodas pašas no sevis, tās ir jāapgūst. Izglītības sistēmā karjeras atbalsta sniegtajiem pakalpojumiem ir jābūt tādiem, kas palīdzētu jauniešiem saprast savas intereses un spējas, saprast darba tirgu, apgūt un attīstīt savas karjeras vadīšanas prasmes. Šādi pasākumi visbiežāk var tikt organizēti kā karjeras izglītības pasākumi, papildināti ar grupu vai individuālajām karjeras konsultācijām profesionāli sagatavota karjeras konsultanta vadībā. Savukārt nodarbinātības sektorā sniegtie pakalpojumi visbiežāk ir nepieciešami kā individuālas konsultācijas karjeras plānošanai un piemērota darba atrašanai.

Grūtības tālākās izglītības izvēlē un vēlme turpināt mācīties rodas ne tikai pamatskolas beidzējiem. Mācību uzsākšana PII ir pilnīgi jauns posms jauniešu izglītības procesā. Atšķirības ir ne tikai mācību saturā, bet arī tā apguves intensitātē, mācīšanas metodēs. Dažreiz pēc iestāšanās šajās izglītības iestādēs jauniešiem rodas problēmas, konstatējot savu vēlmju un iespēju neatbilstību tam, ko tā piedāvā. Ne vienmēr iepriekšējā izglītības posmā jaunieši ir apguvuši sev piemērotākās mācīšanās metodes (vai pat nav par tādām dzirdējuši). Lielu spriedzi un pat bailes tiem sagādā eksāmeni, kursa darbi un projekti, prakse, sadarbības veidošana ar jaunajiem kursa biedriem, mācībspēkiem, prakses vadītājiem. Nereti no jaunieša tiek prasīta daudz lielāka patstāvība finansiāla un sociāla rakstura problēmu risināšanā, jo tās ir saistītas ar patstāvīgas dzīves uzsākšanu ārpus ģimenes. Tādējādi jaunie cilvēki var nonākt stresa situācijā, kas var kļūt par nopietnu traucēkli sekmīgai izglītības apguvei un var izraisīt vēlmi to pat pārtraukt.

Šī pētījuma 1.sadaļā ietvertie dati par PII - projekta dalībniecēm liecina, ka vislielākais uzņemto audzēkņu atbirums ir pirmajā kursā. Kā iemesls tam ir nodarbību neapmeklēšana vai vājas sekmes mācībās. Tiek atskaitīti pat pēdējo kursu audzēkņi. Pētījuma rezultāti runā par labu karjeras izglītības un konsultāciju pakalpojumu attīstīšanai PII, lai audzēkņiem palīdzētu novērst mācību/studiju problēmas, kuru iemesli ir ļoti dažādi, proti:

- problēmas, kas radušās pirms iestāšanās PII un pirmajā mācību gadā (nepareiza mācību virziena izvēle, neprasme patstāvīgi apgūt mācību vielu, robi iepriekšējā izglītībā, audzēkņu tiesību un pienākumu nezināšana, nepietiekama informācija par mācību programmām pirms iestāšanās un iespējamo specializāciju vēlākosursos u.tml.),
- problēmas mācību laikā (var būt problēmas ar nākošo darba/prakses vietu; nereti tieši prakses laikā audzēknis saprot, ka ir izdarījis nepareizu izvēli),
- problēmas studiju perioda noslēgumā (neprasme piemērota darba atrašanās un neprasme sagatavoties darba intervijām, informācijas meklēšana u.tml.).

Ņemot vērā to, ka daudzas no augstāk minētajām problēmām ir savstarpēji saistītas, ir svarīgi visus PII audzēkņu karjeras atbalsta pasākumus ietvert vienā sistēmā, tas ir izstrādāt un īstenot PII mācību procesā integrētu karjeras izglītības programmu. Var teikt, ka sistēmā jābūt profilakses, novērošanas un "dziedinošiem" elementiem, proti, tādiem kā konsultēšana/padomi, orientācijas programmas, palīdzība mācību/studiju procesā, konsultēšana specifiskās mācību/studiju jomās, karjeras plānošana un prakses vieta.

Kvalitatīva karjeras izglītība ir integrēta izglītības apguves procesā, un PII pedagoģiskie darbinieki spēj palīdzēt jauniešiem un viņu vecākiem:

- izprast izmaiņas izglītībā, apmācībā un nodarbinātībā un to, kā šīs izmaiņas ietekmē karjeras attīstību,
- izpētīt dažādas profesionālās karjeras un iespējas to veidošanai, ko dod mācības, darbs un nodarbes brīvā laikā,
- salīdzināt un samērot personiskos sasniegumus un īpašības (sevišķi prasmes un kompetences) ar tiem sasniegumiem un īpašībām, kas nepieciešamas konkrētai tālākai karjerai, mācībām, studijām, tādējādi stiprinot jauniešu motivāciju mācīties un samazinot atbirumu.

Minēto iemeslu dēļ PII ir mērķtiecīgi jāorganizē un jāvada tādi karjeras izglītības pasākumi, kas mazinātu šo nelabvēlīgo stresu un izglītības procesu padarītu pievilcīgāku.

Karjeras izglītības pasākumiem profesionālās izglītības iestādēs ir:

- jāsekmē jauniešu pašattīstība, pašapziņa, elastīgs skatījums uz dzīvi un reālistiskas cerības/gaidas attiecībā uz savu karjeru,
- jāveicina iespējamo profesionālo karjeru izpēte/izmēģināšana, palīdzot jauniešiem izprast izmaiņas izglītībā, apmācībā un nodarbinātībā, un to, kā šīs izmaiņas ietekmē karjeru attīstību,
- jānodrošina zināšanas un prasmes karjeras mērķu izvirzīšanai un plānošanai, palīdzot izglītojamajiem veidot un īstenot karjeras plānus.

Minētie mērķi ir savā starpā saistīti, tie piemērojami visa mūža garumā un ir būtiski visiem cilvēka izglītības posmiem. Pārdomāti, izglītojamo vecuma grupai atbilstoši, metodiski daudzveidīgi un informatīvi bagāti karjeras izglītības pasākumi:

- atsedz mācību un nākotnes plānu saistību un nozīmīgumu, palīdzot saprast un novērtēt izglītības nozīmi nākotnes karjerā un citās nākotnes iespējās,
- palīdz attīstīt prasmes un iemaņas, kas nepieciešamas, lai plānotu un vadītu savu karjeras attīstību visa mūža garumā, attīsta spēju izskatīt un novērtēt alternatīvas, pieņemt lēmumus un plānot darbību,
- veicina nodarbinātības prasmju attīstību,

- palīdz veidot reālistiskus nākotnes plānus,
- rosina savus nākotnes plānus balstīt uz precīzu, aktuālu informāciju par karjeras/tālākās izglītības iespējām,
- palīdz sagatavoties lēmuma pieņemšanai pārejas brīžos no vienas izglītības pakāpes uz otru, no izglītības uz darbu un otrādi, rosina izmantot karjeras atbalsta pakalpojumus (informācijas avotus un karjeras konsultantu padomus, biežāk izmantot bibliotēkas, IT nodrošinājumu, informācijas resursu centrus u.c.), efektīvāk izmantot atrasto vai saņemto informāciju, padomus un konsultācijas,
- veicina efektīvu sevis pasniegšanu, piesakoties tālākās izglītības iestādē vai darbā, (efektīva CV, darba pieteikuma vēstules sagatavošana, interviju prasmju attīstīšana u.c.).

Kvalitatīva karjeras izglītība izglītības iestādē:

- var palīdzēt uzlabot kopīgo studentu sekmju līmeni, motivējot izglītojamos noteikt un sasniegt savus mērķus, atbalstot mācīšanās prasmju un nodarbinātības prasmju apgūšanu, rosinot aktīvi piedalīties izglītības iestādes mācību un audzināšanas darba procesā,
- paaugstina sekmīgu mācību/studiju programmu beidzēju skaita rādītājus, palīdzot izglītojamajiem saskatīt, ka viņu mācības ir svarīgas viņu nākotnes plāniem, tādējādi veicinot nodarbību apmeklētību, mācību uzdevumu izpildi un sekmīgu studiju pabeigšanu,
- var palīdzēt izglītības iestādēm sekmīgi vadīt daudzveidīgās izglītojamo saimes diversifikācijas procesu un veicināt vienlīdzīgas iespējas, palīdzot izglītojamajiem noteikt savas karjeras attīstības un mācību vajadzības, un veidus, kā šīs vajadzības apmierināt, kā arī saprast un atrast veidus, kā pārvarēt dažādus emocionālus šķēršļus labāku sekmju sasniegšanai un iegūt jaunu skatījumu uz iepriekšējo pieredzi,
- apmierina vietējās ekonomikas vajadzības, jo, palīdzot izglītojamajiem saprast vietējo darba tirgu, vietējo darba devēju vajadzības, pieejamās darba iespējas un darbu pienākumu prasības, var cerēt, ka pieaugs to absolventu skaits, kas savu tālāko virzību mācībās vai karjeras attīstībā saistīs ar vietējā darba tirgus piedāvājumu,
- veic izglītības iestādes mārketinga funkciju: labu izglītību/kvalifikāciju ieguvušie, darbam un tālākizglītībai motivētie, gatavi izmaiņām un darbam jaunos apstākļos absolventi paaugstinās izglītības iestādes reputāciju sabiedrības, darba devēju/citu izglītības iestāžu vidū,
- palīdz pildīt izglītojamo uzņemšanas plānu (prasības): ir lielāka iespēja, ka izglītojamie, kas saņēmuši labu karjeras izglītību kopā ar piemērotām konsultācijām, atgriezīsies izglītībā kādā vēlākā laika posmā.

Karjeras izglītības īstenošanai PII ir jāveido karjeras atbalsta speciālistu grupa:

- Informācijas centru/punktu/bibliotēku darbinieki - sniedz izglītojamajiem karjeras informāciju un sākotnējo orientāciju, pieeju datu bāzu resursiem un citu speciālistu pakalpojumiem,
- Karjeras speciālisti - atbildīgi par karjeras izglītības ikdienas pasākumu organizēšanu un vadīšanu izglītības iestādē,
- Mācībspēki (skolotāji/audzinātāji/konsultanti) - sniedz studentam informāciju, padomus un konsultācijas par indivīda sekmēm un stratēģijām to uzlabošanai, pieejamām iespējām un nākamajiem karjeras plānošanas soļiem, rada iespējas izmēģināt un attīstīt

pašnovērtēšanas, mācīšanās un personiskās iemaņas, kas uzlabotu viņu pašattīstību un spēju iesaistīties karjeras izpētē un karjeras vadībā, rosinot studentiem mācīties citos kontekstos, piemēram, mācīties no darba pieredzes, lai tādējādi ietekmētu karjeras plānošanu un vadību,

- vadītāji un citi mācību/studiju darba koordinatori - atbildīgi par karjeras izglītības vispārējo politiku un attīstību.

Izglītības attīstības pamatnostādņu projektā 2014-2020 tiek iestrādāta atziņa, ka karjeras izglītība un karjeras atbalsta pasākumi ir nozīmīgs priekšnosacījums jauniešu apzinātai izglītības un turpmākas karjeras izvēlei. IZM sadarbībā ar iesaistītajiem partneriem turpina uzsākt darbu pie Karjeras attīstības atbalsta sistēmas (KAAS) paplašināšanas koncepcijas, īpaši uzsverot karjeras izglītības nozīmi gan vispārējā, gan profesionālajā, gan augstākajā izglītībā, kā arī nozaru un darba devēju iesaisti profesiju pasaules izzināšanā, novēršot atbildīgo un iesaistīto institūciju nepietiekamo un atšķirīgo izpratni par KAAS mērķa grupām un attiecīgo pakalpojumu veidiem, nepietiekamo starpnozaru sadarbības koordināciju un resursu sadrumstalotību.

Sniedzot atbalstu karjeras attīstības pasākumu īstenošanai, t.sk. augstākās izglītības iestādēs sadarbībā ar darba devējiem izglītības programmu nepabeigušo skaita samazināšanai, īpaši veicinot sadarbību ar nozares uzņēmumiem, tehniskas un intelektuālas jaunrades pasākumu īstenošanai saistībā ar vides, dabas zinātnēm, matemātiku un informācijas tehnoloģijām, inženierzinātnēm un tehnoloģijām, ražošanu un būvniecību, veselības aprūpi un vides aizsardzību, ka arī profesiju stereotipu mazināšanai un jauniešu motivācijas paaugstināšanai apgūt profesijas, kurās vērojams darbaspēka trūkums.

Sadarbība ar darba devējiem karjeras attīstības pasākumu īstenošanā palielina arī profesionālās izglītības pievilcību un motivē skolēnus iegūt arī augstāko izglītību.

Tāpat nepieciešams samazināt jauniešu ar zemām pamatprasmēm īpatsvaru, nodrošinot apmācību īstenošanu jauniešiem bezdarbniekiem, jauniešiem, kas priekšlaicīgi pametuši izglītības iegūšanu, un neaktīvajiem jauniešiem, tādējādi veicinot viņu sociālo iekļaušanu un konkurētspēju darba tirgū, attīstot to sociālās, pilsoniskās un komunikatīvās prasmes, t.sk. atbalsts neformālās izglītības mācību programmu jauniešiem izstrādei un aprobācijai jauniešu centros un izglītības iestādēs sadarbībā ar biedrībām un nodibinājumiem un pedagogu un darbā ar jaunatni iesaistīto personu kompetenču pilnveidei.

Kvalitatīvas karjeras izglītības īstenošanai izglītības sistēmā pedagogiem šobrīd nav pietiekama profesionālo kompetenču karjeras pasākumu īstenošanā, t.sk. komunikācijas, informācijas apstrāde un darbs ar IKT. Kopš 2012.gada 1.septembra tikai 54 (6,5%) Latvijas vispārīzglītojošajās skolās ir nodarbināti pedagogi karjeras konsultanti, galvenokārt ar daļēju slodzi, bet profesionālās izglītības iestādēs 2012.gadā tādu nav nemaz.

Karjeras atbalsta pakalpojumu piedāvājums

Valsts izglītības attīstības aģentūra Karjeras attīstības atbalsta Sadarbības padomes (KAAS SP) uzdevumā 2013.gada nogalē veica aptauju par **karjeras attīstības atbalsta pakalpojumu** pieejamību izglītojamajiem profesionālās izglītības iestādēs.

Aptaujas mērķis bija noskaidrot, cik lielā mērā profesionālās izglītības iestādes īsteno 2013.gada augustā izsludinātos grozījumus Izglītības likuma¹ 30.panta, (3¹) punktā noteikto izglītības iestādes vadītāja pienākumu nodrošināt karjeras atbalsta pakalpojumus izglītojamajiem un 55.panta 3.punktā noteikto, ka izglītojamajiem ir tiesības saņemt karjeras atbalsta pakalpojumus.

Bija arī svarīgi noskaidrot situāciju ar karjeras atbalstu izglītojamajiem profesionālās izglītības iestādēs, kurām ir piešķirts Profesionālās izglītības kompetenču centra (PIKC) statuss. Ministru kabineta 2013.gada 19.marta noteikumos Nr. 144 „Profesionālās izglītības kompetenču centra piešķiršanas un anulēšanas kārtība” noteikts izpildes kritērijs: „Nodrošina karjeras izglītības pasākumu īstenošanu karjeras vadības prasmju apguvei un individuālās karjeras konsultācijas tālākās izglītības un nodarbinātības izvēlei izglītojamajiem”.

Aptaujas rezultātus paredzēts izmantot, izstrādājot priekšlikumus 2014.-2020.gada centralizēto karjeras atbalsta pasākumu kopuma plānošanai, lai veicinātu un palīdzētu profesionālās izglītības iestādēm sekmīgi īstenot augstāk minēto funkciju īstenošanu.

VIAA aptaujā iekļautie jautājumi par PII reflektantiem pieejamajiem un audzēkņiem mācību procesā integrētiem karjeras atbalsta pakalpojumiem tika sagrupēti piecos blokos:

1. Pasākumi izglītības programmu popularizēšanai. Kā tipiskākie pasākumi ir atvērto durvju dienas, profesiju dienu pasākumi vispārizglītojošo skolu skolēniem, profesiju iemēģināšana (praktiskās nodarbības PII darbnīcās, absolventu, kā izglītības iestādes vēstnešu, tikšanās ar vispārizglītojošo skolu skolēniem, reklāma masu medijos, reklāmas materiāli, iespēju robežās arī individuālās karjeras konsultācijas, jeb reflektantu profesionālās piemērotības noteikšana.
2. Pasākumi pirmo kursu audzēkņu adaptācijai mācību iestādē ar mērķi samazināt atskaitīto skaitu nodarbību neapmeklēšanas un vājo sekmju dēļ. Kā tipiskākie pasākumi ir iepazīstināšana ar mācību procesa organizāciju skolā, atbalsta organizēšana mācīšanās prasmju apguvei tiem, kuri uzņemti ar iepriekšējā izglītības posmā iegūtām vājam sekmēm, uzņemto audzēkņu sociālo, psiholoģisko, ekonomisko problēmu apzināšana un atbalsta sniegšana, grupu saliedēšanas pasākumu organizēšana.
3. Pasākumi karjeras izaugsmes iespēju apzināšanai izvēlētajā nozarē. Tipiskākie pasākumi ir levdakursi izvēlētajās nozares iepazīšanai, iepazīšanās ar izvēlētajās profesijas vietu nozares ražošanas ciklā un saistītām profesijām, mērķtiecīgi plānotas ekskursijas uz uzņēmumiem, sarunas ar nozares profesiju pārstāvjiem, tikšanās ar izglītības iestādes absolventiem, kuri veiksmīgi veido savu karjeru nozarē, tālākas izglītības un profesionālās kvalifikācijas celšanas iespēju apzināšana.
4. Pasākumu kopums prakses nodrošināšanai uzņēmumos, kas izpaužas sadarbības līgumos ar uzņēmumiem, pasākums „Uzņēmēju dienas PII”, kur audzēkņi stāsta/ demonstrē izglītības iestādē apgūtās kompetences un savas prakses vajadzības uzņēmumu pārstāvjiem, lai uzņēmējus ieinteresētu piedāvāt PII audzēkņiem prakses vietas vai darbu pēc izglītības programmas beigšanas, sadarbība ar PI absolventiem prakšu vietu apzināšanai.
5. Pasākumu kopums audzēkņu sagatavošanai pārejai no izglītības uz darba tirgu. Tipiskākie pasākumi ir atbalsts audzēkņiem individuālo profesionālo kompetenču un stipro pušu apzināšanā, savu kompetenču „portfolio” izveidē, pasākumu kopums darba meklēšanas prasmju apguvei (darba meklēšanas veidi, CV, motivācijas vēstule, darba intervijas simulācija), pasākumu kopums darbā noturēšanās prasmju apguvei, pasākumu kopums uzņēmējspēju, karjeras vadības un vispārējo spēju (problēmu risināšanas, komunikāciju, laika plānošanas, lēmumu pieņemšanas un citas prasmes) attīstības veicināšanai

Aptaujas rezultāti

1. Atbildes iesniedza sešas Kurzemes plānošanas reģiona PII (Cīravas Profesionālā vidusskola, Kuldīgas Tehnoloģijas un tūrisma profesionālā vidusskola, Laidzes Profesionālā vidusskola, PIKC Liepājas Valsts tehnikums, Saldus Profesionālā vidusskola) un Jelgavas Tehnikums. Atbildes neiesniedza PIKC Ventspils Tehnikums.
2. Sešās KPR PII un Jelgavas Tehnikumā ir nozīmēts atbildīgais darbinieks par karjeras atbalsta organizēšanu un īstenošanu audzēkņiem (pamatā direktora vietnieks audzināšanas darbā, Liepājā metodīķis, Kuldīgā praktisko mācību vadītājs), taču šiem darbiniekiem karjeras atbalsta organizēšana ir tikai viens no viņu pamatpienākumiem.
3. Tikai vienā PII (Liepājā) ir pieejamas individuālās karjeras konsultācijas audzēkņiem, kuras nodrošina darbinieks ar pilna darba laika slodzi un atbilstošu karjeras konsultanta kvalifikāciju.
4. Jaunu audzēkņu piesaistei inovatīva pieredze ir Jelgavas Tehnikumam, kurš piedalās pilsētas rīkotajos pasākumos (karjeras nedēļa Jelgavā, karjeras dienas Jelgavas novadā (Zaļeniekos), Zini bums, Mehu dienas u.c.
5. Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālā vidusskola organizē Profesiju dienu pasākumus vispārīzglītojošo skolu skolēniem (praktiskas iepazīšanas pasākumi skolas darbnīcās). Kopš 2009.gada vienu reizi nedēļā notiek „Jauno Zellišu skola” bērniem un jauniešiem vecumā no 8 – 16 gadiem.
6. Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālā vidusskola norāda uz pasākumiem, kas vērsti audzēkņu karjeras izaugsmes iespēju apzināšanai izvēlētājā nozarē. Tie ir Nozaru izstāžu apmeklēšana, darba devēju vai ražotāju meistarklases, darba devēju atbalsts skolas un valsts konkursiem, uzņēmumu finansētas stipendijas labākajiem audzēkņiem nozarē, Profesiju nedēļa (reizi 4 gados vienas arodnodaļas nedēļa, kura virzīta tikai uz padziļinātu un inovatīvu kompetenču un prasmju apguvi un uzņēmējdarbību, ko vada darba devēji skolā vai uzņēmumā, mācību semināri, karjeras konkursi u.c.
7. Saldus Profesionālā vidusskola ir vienīgā no visām PII, kura norādījusi, ka veic pilnu pasākumu komplektu audzēkņu sagatavošanai pārejai no izglītības uz darba tirgu, tajā skaitā integrējot darba meklēšanas prasmju apguvi mācību stundās (CV, motivācijas vēstule, darba intervijas simulācija) un tiek veiktas pārrunas par darbā noturēšanās prasmēm.
8. Sešas KPR PII norādījušas, ka tiek apkopota informācija par absolventu turpmākajām darba gaitām. (Piecas PII kā mērķi absolventu aptaujai norāda: Izglītojamo uzņemšanas plānošanai, plāna pamatošanai, sešas PII - atgriezeniskās saites ieguvei par mācību programmu satura aktualizācijas nepieciešamību, septiņas PII - lai pilnveidotu mācību procesa organizāciju. Jelgavas Tehnikumā apkopoto informāciju par absolventu tālākajām gaitām izmanto gan audzēkņu uzņemšanas plāna izstrādei, gan mācību programmu satura aktualizācijai, gan lai pilnveidotu mācību procesu.
9. Uz jautājumu par to, cik lielā mērā Jūsu izglītības iestādē tiek nodrošināti karjeras attīstības atbalsta pakalpojumi izglītojamajiem, piecas KPR PII paškritiski atbildēja, ka tas tiek nodrošināts daļēji, kur Cīravas Profesionālā vidusskola atbildēja, ka tiek nodrošināts pilnīgi (lai gan atzīmējuši, ka profesionāls karjeras konsultants skolā nemaz nav un tas liek domāt, ka skolā nav pietiekošas izpratnes par to, kas ir karjeras atbalsts audzēkņiem). Jelgavas Tehnikums ir norādījis, ka karjeras atbalsts audzēkņiem tiek nodrošināts daļēji, ir nepieciešams štata karjeras konsultants.

Secinājums

Kopumā visās sešās KPR PII un Jelgavas Tehnikumā tiek veikti atsevišķi pasākumi, lai palīdzētu reflektantiem izvēlēties PII piedāvātās programmas, atsevišķas aktivitātes pirmkursnieku adaptācijai jaunajā mācību vidē un audzēkņu karjeras vadības prasmju apguvei vēlākosursos. Taču neviena no aptaujātajām PII nav norādījusi, ka ir izstrādāta un tiek īstenota mācību procesā integrēta karjeras izglītības programma. Tas liecina par to, ka veiktie pasākumi audzēkņu karjeras atbalstam visdrīzāk ir fragmentāri, nav sistemātiski. Statistikas dati par audzēkņu atbirumu šī pētījuma pirmajā sadaļā liecina, ka visas PII pašlaik ir orientētas uz reflektantu piesaistīšanu, lai nodrošinātu skaitlisko sastāvu jaunu mācību grupu atvēršanai, taču nepietiekoši nodrošina uzņemtā kontingenta karjeras vadības prasmju apguvi, motivāciju mācīties, apgūt izvēlēto kvalifikāciju un atrast darbu un turpināt strādāt tajā.

Rekomendācijas karjeras atbalsta pakalpojumu nodrošināšanai KPR PII un Jelgavas tehnikumam

1. Attīstīt un pilnveidot jaunas metodes PII publicitātes pasākumiem motivētāku reflektantu piesaistei, ļaujot tiem 'iemēģināt' profesionālās darbības virzienu/profesijas ilgākā laika periodā pirms izdarīt izvēli par labu vienai vai otrai mācību programmai. Izglītības iestādes darbnīcas (uz sadarbības līguma pamata) piedāvāt izmantot pašvaldību dibināto jauniešu tehniskās jaunrades centru vajadzībām, tādējādi sekmējot vietējo bērnu un jauniešu profesionālo ievirzi. Arī skolas mārketinga pasākumus organizēt ne tikai stāstot un izplatot informācijas materiālus, bet gan organizējot tos, kā „Profesijas iemēģināšanas”, „Profesijas paraugdemonstrēšanas” pasākumus.
2. Nodrošināt karjeras attīstības atbalstu PII audzēkņiem, izstrādājot un īstenojot mācību procesā integrētu karjeras izglītības programmu (skolas publicitātes pasākumi, 1.kursu audzēkņu integrācijas un karjeras izaugsmes iespēju apzināšanas pasākumi, kvalitatīvas prakses nodrošināšana, pasākumi audzēkņu sagatavošanai pārejai no izglītības uz darba tirgu).
3. Apgūt un ieviest jaunas mācīšanas metodes, kas nodrošinātu individuālu pieeju audzēkņiem, jo īpaši tiem, kuri ir uzņemti ar iepriekšējā izglītības pakāpē iegūtām vājām sekmēm, tādējādi samazināt izglītības programmas uzsākušo, bet nepabeigušo skaitu;
4. Izglītības procesu organizēt tā, lai sekmētu audzēkņu uzņēmējspēju, karjeras vadības prasmju un vispārējo prasmju (problēmu risināšanas, komunikāciju, laika plānošanas, lēmumu pieņemšanas u.c. prasmes) apguvi paralēli profesionālo kompetenču apguvei. Teorijas apguvei maksimāli izmantot praktiskos/patstāvīgos/individuālo un grupu projektu darbus, lai samazinātu nodarbības apmeklēt nemotivēto audzēkņu skaitu un šī iemesla dēļ atskaitīto skaitu.
5. Mācību procesu, iespēju robežās, organizēt pēc „Mācību uzņēmuma” principa (vai vismaz izstrādāt ievadkursu), lai ļautu audzēkņiem labāk izprast savas kvalifikācijas/profesijas vietu ražošanas procesā, saskatītu saistītās profesijas, kas motivētu viņus tālākizglītbai un savas karjeras pilnveidei nozarē. Šāds mācību procesa organizēšanas princips radītu reālu priekšstatu kā darbojas uzņēmums, tādējādi veicinātu motivāciju apgūt mācību programmā iekļautos priekšmetus un savstarpējo saikni starp tiem un praksi.

5. DARBA TIRGUS VAJADZĪBAS UN PIEPRASĪJUMS

5.1. Nodarbinātības un darbaspēka struktūra Kurzemes reģionā, Jelgavas pilsētā un tās apkārtnē

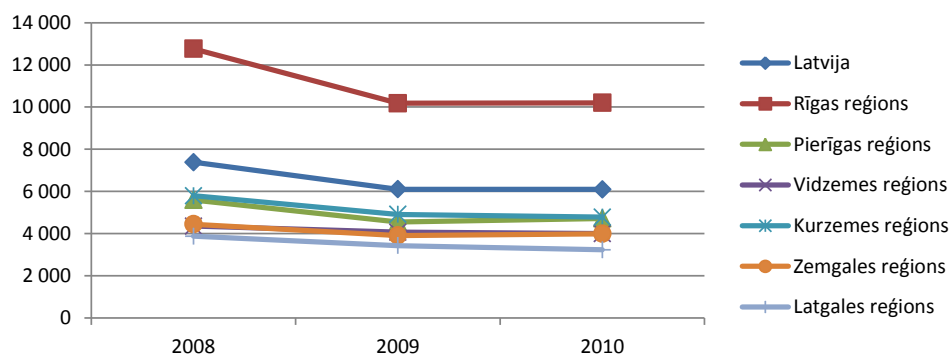
Kurzemes statistiskais reģions bija trešajā vietā starp Latvijas statistiskajiem reģioniem pēc IKP apjoma un IKP apjoma uz vienu iedzīvotāju (sk. 5.1.tabulu un 5.1.attēlu). Iekšzemes kopprodukta (IKP) apjoms laikā no 2008.gada līdz 2010.gadam Latvijā samazinājās par 3 300 541 tūkst. LVL (20,5%), Kurzemes statistiskajā reģionā par 202 198 tūkst. LVL (13,3%).

5.1.tabula

IKP Latvijas statistiskajos reģionos

	2008		2009		2010	
	IKP, tūkst. LVL	IKP, īpatsvars %	IKP, tūkst. LVL	IKP, īpatsvars %	IKP, tūkst. LVL	IKP, īpatsvars %
Latvija	16 084 678	100	13 070 448	100	12 784 137	100
Rīgas reģions	8 036 228	54,4	6 928 266	53	6 797 272	53,2
Pierīgas reģions	1 818 255	12,3	1 702 729	13	1 759 499	13,7
Vidzemes reģions	990 399	6,7	899 182	6,9	860 222	6,7
Kurzemes reģions	1 517 697	10,3	1 387 185	10,6	1 315 499	10,3
Zemgales reģions	1 180 164	8	1 035 389	7,9	1 031 975	8,1
Latgales reģions	1 219 612	8,2	1 092 337	8,4	999 135	7,8

Avots: Autoru aprēķini pēc Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes datiem. Sadaļa „Datubāzes, Ekonomika un finanses, Iekšzemes kopprodukts”. Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/dati/statistikas-datubazes-28270.html>, (skatīts 25.04.2013.)

5.1.attēls. IKP uz vienu iedzīvotāju Latvijas statistiskajos reģionos (latos)⁵⁵

Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) apkopotie sezonāli neizlīdzinātie dati liecina, ka 2012.gadā, salīdzinājumā ar 2011.gadu, IKP valstī palielinājās par 5,6%. 2012.gadā IKP izmaiņas galvenokārt noteica IKP apjomu kāpumi šādās nozarēs: tirdzniecībā par 7,0%, apstrādes rūpniecībā par 9,3%, transporta un uzglabāšanas nozarē par 4%, būvniecības nozarē par 14,6%.⁵⁶

Saskaņā ar CSP datiem, 2013.g. pirmajā ceturksnī IKP apjoms pēc sezonāli nelīdzinātiem datiem, salīdzinot ar 2012.g. pirmo ceturksni, ir palielinājies par 3,1%.

Kurzemes statistiskajā reģionā vislielākā kopējā pievienotā vērtība 2010.gadā bija apstrādes rūpniecības nozarē, kā arī transporta un uzglabāšanas, vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības; automobiļu un motociklu remonta, valsts pārvaldes un aizsardzības; obligātās sociālās apdrošināšanas, operāciju ar nekustamo īpašumu, lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozarēs u.c. (sk. 5.2.tabulu).

⁵⁵ Autoru aprēķini pēc Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes datiem. Sadaļa Datubāzes, Ekonomika un finanses, Iekšzemes kopprodukts. Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/dati/statistikas-datubazes-28270.html>, (skatīts 25.04.2013.)

⁵⁶ Centrālās statistikas pārvaldes novērtējums. Pieejams <http://www.csb.gov.lv/notikumi/iekaszemes-kopprodukts-2012gada-ceturtaja-ceturksni-palieldinajies-par-51-2012gada-par-56-363> (skatīts 03.06.2013.)

5.2.tabula

Kopējā pievienotā vērtība pa nozarēm Kurzemes statistiskajā reģionā

	2009		2010	
	faktiskajās cenās, tūkst. LVL	īpatsvars kopējā pievienotā vērtībā Latvijā, %	faktiskajās cenās, tūkst. latu	īpatsvars kopējā pievienotā vērtībā Latvijā, %
PAVISAM	1 251 795	10,6	1 179 564	10,3
(A) L/s, mežsaimniecība un zivsaimniecība	88 099	19,8	107343	18,6
(B) Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	14 492	22,6	12 582	19,7
(C) Apstrādes rūpniecība	185 060	14,5	250 059	16,4
(D) Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	18 530	4,6	22 070	5,1
(E) Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	16 540	14,3	13 854	13,4
(F) Būvniecība	112 058	11,9	57 387	9,5
(G) Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts	132 451	7,3	130 444	7,2
(H) Transports un uzglabāšana	181 127	13,9	157 488	12,1
(I) Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	16 278	8,8	13 227	7,8
(J) Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	17 549	3,4	15 160	3
(K) Finanšu un apdrošināšanas darbības	23 439	5	9 456	2,6
(L) Operācijas ar nekustamo īpašumu	125 719	11,5	107716	9,6
(M) Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	29 667	5,3	28 687	5,5
(N) Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	17 060	5,7	15 111	4,8
(O) Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	136 300	13,7	112 884	13
(P) Izglītība	73 890	11,7	67 451	12,9
(Q) Veselība un sociālā aprūpe	34 129	9,1	33 551	9,5
(R) Māksla, izklaide un atpūta	22 578	11,2	19 489	9,9
(S) Citi pakalpojumi	6 829	6,7	5 605	6,3

Avots: Autoru aprēķini pēc Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes datiem. Sadaļa Datubāzes, Ekonomika un finanses, Iekšzemes kopprodukts. Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/dati/statistikas-datubazes-28270.html>, (skatīts 25.04.2013.)

Zemgales statistiskajā reģionā vislielākā kopējā pievienotā vērtība 2010.gadā līdzīgi kā Kurzemes statistiskajā reģionā bija apstrādes rūpniecības nozarē, tad sekoja lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība, vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts, valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana un citas nozares (sk. 5.3.tabulu).

Saskaņā ar PII izglītojamo aptaujas rezultātiem, PII izglītojamie ir atzīmējuši, ka pēc izglītības iestādes absolvēšanas vēlas strādāt savā profesijā, jo ir interesanti nodarboties ar to, kas patīk, kā arī, ka ir pietiekoši labs laika grafiks.

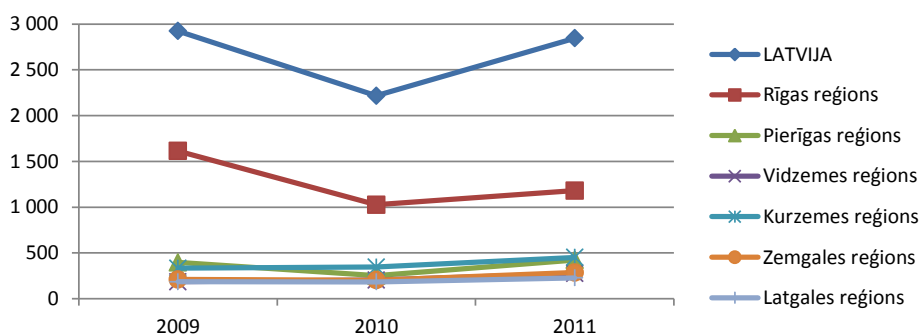

Kopējā pievienotā vērtība pa nozarēm Zemgales statistiskajā reģionā

	2009		2010	
	Faktiskajās cenās, tūkst. LVL	Īpatsvars kopējā pievienotā vērtībā Latvijā, %	Faktiskajās cenās, tūkst. LVL	Īpatsvars kopējā pievienotā vērtībā Latvijā, %
PAVISAM	934 334	100	925 338	100
(A) L/s, mežsaimniecība un zivsaimniecība	115 766	12,4	131 654	14,2
(B) Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	22 385	2,4	21 147	2,3
(C) Apstrādes rūpniecība	143 854	15,4	179 163	19,4
(D) Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	31 842	3,4	38 244	4,1
(E) Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	11 941	1,3	11 905	1,3
(F) Būvniecība	70 788	7,6	53 550	5,8
(G) Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts	121 457	13	109 309	11,8
(H) Transports un uzglabāšana	43 359	4,6	34 947	3,8
(I) Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	9 739	1	8 758	1
(J) Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	10 575	1,1	8 597	0,9
(K) Finanšu un apdrošināšanas darbības	16 516	1,8	9 014	1
(L) Operācijas ar nekustamo īpašumu	90 976	9,7	84 927	9,2
(M) Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	14 882	1,6	17 895	1,9
(N) Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	10 030	1,1	7 879	0,9
(O) Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	104 771	11,2	105 982	11,5
(P) Izglītība	64 045	6,9	57 703	6,2
(Q) Veselība un sociālā aprūpe	33 305	3,6	29 050	3,1
(R) Māksla, izklaide un atpūta	13 895	1,5	12 365	1,3
(S) Citi pakalpojumi	4 208	0,5	3 249	0,4

Avots: Autoru aprēķini pēc Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes datiem. Sadaļa Datubāzes, Ekonomika un finanses, Iekšzemes kopprodukts. Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/dati/statistikas-datubazes-28270.html>, (skatīts 25.04.2013.)

Kurzemes statistiskajā reģionā nefinanšu investīciju palielinājums 2011.gadā attiecībā pret 2010.gadu bija lielāks nekā citos Latvijas statistiskajos reģionos, izņemot Rīgas un Pierīgas statistiskos reģionus. Nefinanšu investīcijās ir ietverti ilgtermiņa nemateriālie ieguldījumi, dzīvojamās ēkas, citas būves un celtnes, ilggadīgie stādījumi, tehnoloģiskās mašīnas un iekārtas, pārējie pamatlīdzekļi un inventārs, kā arī pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto būvobjektu un kapitālā remonta izmaksas (sk. 5.2.attēlu).

5.2.attēls. Nefinanšu investīcijas Latvijas statistiskajos reģionos (milj. latu)⁵⁷

⁵⁷ Autoru aprēķini pēc Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes datiem. Sadaļa Datubāzes, Ekonomika un finanses, Investīcijas. Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/dati/statistikas-datubazes-28270.html>, (skatīts 25.04.2013.)

Kurzemes statistiskais reģions 2011.gadā bija piektajā vietā starp Latvijas statistiskajiem reģioniem pēc ekonomiski aktīvo statistisko vienību skaita mikro grupā (16092 vienības), trešajā vietā pēc ekonomiski aktīvo statistisko vienību skaita vidējā grupā un arī trešajā vietā pēc ekonomiski aktīvo statistisko vienību skaita lielā grupā (sk. 5.4. tabulu).

5.4.tabula

Ekonomiski aktīvās statistikas vienības sadalījumā pa lieluma grupām un Latvijas statistiskajiem reģioniem 2011.gadā

	Latvija	Rīgas reģions	Pierīgas reģions	Vidzemes reģions	Kurzemes reģions	Zemgales reģions	Latgales reģions
Pavisam	151687	59113	23919	15875	18733	15326	18721
Tirgus sektors	141554	55314	22175	14801	17286	14304	17674
..mikro	129022	48430	20476	13959	16092	13360	16705
..mazās	10116	5512	1394	693	952	763	802
..vidējās	2037	1121	266	137	212	157	144
..lielās	379	251	39	12	30	24	23
ārpustirgus sektors	10133	3799	1744	1074	1447	1022	1047

Avots: Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes datiem. Sadaļa Datubāzes, Statistikas uzņēmumu reģistrs, Uzņēmumu skaits.
Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/dati/statistikas-datubazes-28270.html>, (skatīts 29.04.2013.)

Kurzemes statistiskajā reģionā 2011.gadā līdzīgi kā citos Latvijas reģionos visvairāk bija mikrouzņēmumi, bet vidējo un lielo uzņēmumu skaits Kurzemes statistiskajā reģionā bija lielāks nekā Vidzemes, Zemgales, Latgales statistiskajos reģionos (sk. 5.5.tabulu).

5.5. tabula

Ekonomiski aktīvo statistisko vienību sadalījums pa lieluma grupām un Latvijas statistiskajiem reģioniem 2011.gadā (īpatsvars procentos)

	Latvija	Rīgas reģions	Pierīgas reģions	Vidzemes reģions	Kurzemes reģions	Zemgales reģions	Latgales reģions
Pavisam	100,0	39,0	15,8	10,5	12,3	10,1	12,3
Tirgus sektors	100,0	39,1	15,7	10,5	12,2	10,1	12,5
..mikro	100,0	37,5	15,9	10,8	12,5	10,4	12,9
..mazās	100,0	54,5	13,8	6,9	9,4	7,5	7,9
..vidējās	100,0	55,0	13,1	6,7	10,4	7,7	7,1
..lielās	100,0	66,2	10,3	3,2	7,9	6,3	6,1
ārpustirgus sektors	100,0	37,5	17,2	10,6	14,3	10,1	10,3

Avots: Autoru aprēķini pēc Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes datiem. Sadaļa Datubāzes, Statistikas uzņēmumu reģistrs, Uzņēmumu skaits. Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/dati/statistikas-datubazes-28270.html>, (skatīts 29.04.2013.)

Ekonomiski aktīvo statistisko vienību skaits Kurzemes statistiskajā reģionā trīs gados no 2009.gada līdz 2011.gadam bija palielinājies par 1050 vienībām, vislielākais pieaugums bija mikro lieluma grupā – 1074 vienības, vidējā lieluma grupā – septiņas vienības, lielā lieluma grupā – sešas vienības, bet mazā lielumu grupā vienību skaits bija samazinājies par 37. Tomēr 2011.gadā mazā lieluma vienību skaits, salīdzinot ar 2010.gadu, sāka palielināties. Zemgales statistiskajā reģionā ekonomiski aktīvo statistisko vienību skaits no 2009.gada līdz 2011.gadam kopumā bija palielinājies par 1866 vienībām, mikro lieluma grupā pieaugums bija 1732 vienības, lielo vienību grupā palielinājums bija septiņas vienības. Jāatzīmē, ka mazā un vidējā lieluma grupās vienību skaits no 2009.gada līdz 2011.gadam bija samazinājies par 11 un 3 vienībām, vislielākais samazinājums bija 2010.gadā, bet 2011.gadā vienību skaits arī mazā un vidējā lieluma grupās sāka palielināties. Jelgavā ekonomiski aktīvo statistisko vienību skaits no 2009.gada līdz 2011.gadam bija palielinājies par 173 vienībām, mikro lieluma grupā palielinājums bija 193 vienības, vidējā lieluma grupā vienību skaits bija palicis nemainīgs, bet mazo un lielo lielumu grupās vienību skaits bija samazinājies attiecīgi par 19 un vienu vienību. Tomēr visās lielumu grupās Jelgavā 2011.gadā salīdzinot ar 2010.gadu ekonomiski aktīvo statistisko vienību skaits bija palielinājies (sk. 5.6.tabulu).

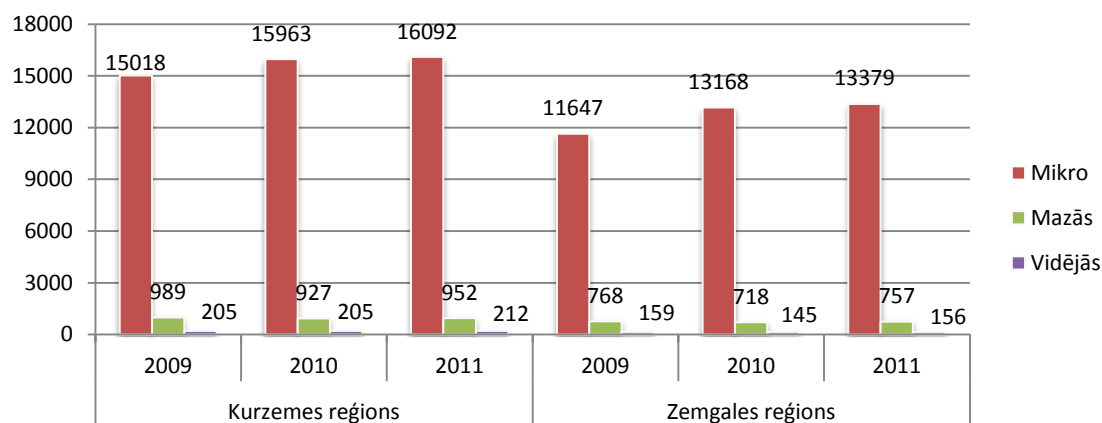
5.6.tabula

**Ekonomiski aktīvās statistikas vienības sadalījumā pa lieluma grupām Kurzemes statistiskajā reģionā,
Zemgales statistiskajā reģionā un Jelgavā**

	Kurzemes reģions			Zemgales reģions			Jelgava		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Pavisam	16236	17119	17286	13471	14983	15337	2775	2871	2948
Mikro	15018	15963	16092	11647	13168	13379	2506	2639	2699
Mazās	989	927	952	768	718	757	217	184	198
Vidējās	205	205	212	159	145	156	46	43	46
Lielās	24	24	30	16	18	23	6	5	5

Avots: Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes datiem. Sadaļa Datubāzes, Statistikas uzņēmumu reģistrs, Uzņēmumu skaits.
Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/dati/statistikas-datubazes-28270.html>, (skatīts 29.04.2013.)

Vislielākais ekonomiski aktīvo vienību skaits Kurzemes un Zemgales statistiskajos reģionos bija mikro lieluma grupā. Mikro lieluma grupā bija arī vislielākais vienību skaita palielinājums no 2009. līdz 2011.gadam (sk. 5.3.attēlu).

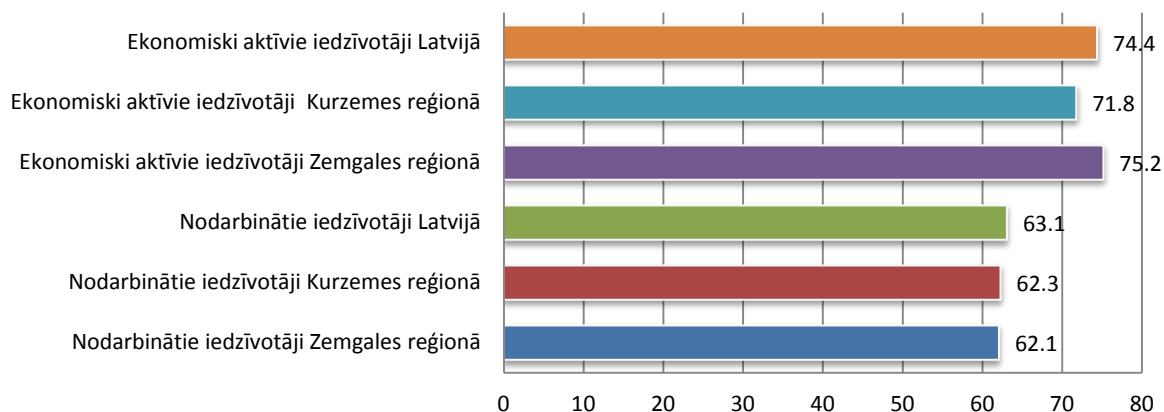
5.3. attēls. Ekonomiski aktīvās statistikas vienības sadalījumā pa lieluma grupām Kurzemes un Zemgales statistiskajā reģionā⁵⁸

Kurzemes statistiskajā reģionā 2011.gadā lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozarē darbojās 6242 ekonomiski aktīvās statistikas vienības, ar saimnieciskās darbības veidu augkopība un lopkopība, medniecība un saistītas palīgdarbības – 5501 vienība, mežsaimniecība un mežizstrāde – 629 vienības. Liela daļa ekonomiski aktīvo statistisko vienību darbojās pakalpojumu jomā: mazumtirdzniecībā, izņemot automobiļus un motociklus darbojās 1555 vienības, pārējo individuālo pakalpojumu sniegšana jomā 1402 vienības. Apstrādes rūpniecības nozarē darbojās 1106 ekonomiski aktīvās statistikas vienības, mikro lieluma grupā – 840 vienības, mazo lieluma grupā – 185, vidējo lieluma grupā – 72, lielo grupā - 9 vienības, visvairāk ekonomiski aktīvās statistikas vienības darbojās koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošanā, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošanā 257 vienības, apģērbu ražošanā 209 vienības, pārtikas produktu ražošanā 109 vienības. Plašāk sk. 2.pielikumu.

Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā vecuma grupā no 15 līdz 64 gadiem Kurzemes statistiskajā reģionā 2012.gadā bija zemāks kā vidēji Latvijā un arī zemāks kā kaimiņu Zemgales statistiskajā reģionā. Kurzemes statistiskajā reģionā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju īpatsvars 2012.gadā bija 71,8%. Nodarbināto iedzīvotāju īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā Kurzemes statistiskajā reģionā bija 62,3%, kas bija par 1,2 procentpunktiem zemāks

⁵⁸ Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes datiem. Sadaļa Datubāzes, Statistika uzņēmumu reģistrs, Uzņēmumu skaits.
Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/dati/statistikas-datubazes-28270.html>, (skatīts 29.04.2013.)

kā Latvijā kopumā, bet 0,2 procentpunktiem augstāks kā Zemgales statistiskajā reģionā (sk. 5.4.attēlu).

5.4.attēls. Ekonomiski aktīvie iedzīvotāji, nodarbinātie iedzīvotāji vecuma grupā no 15 – 64 gadiem Latvijā, Kurzemes un Zemgales statistiskajos reģionos 2012.gadā (īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā, procentos)⁵⁹

Darba meklētāju īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā Kurzemes statistiskajā reģionā bija 13,2%, kas bija par 2 procentpunktiem zemāks kā Latvijā kopumā, un par 4,2 procentpunktiem zemāks kā Zemgales statistiskajā reģionā (sk. 5.7.tabulu).

5.7.tabula

Ekonomiski aktīvie iedzīvotāji, nodarbinātie iedzīvotāji un darba meklētāji vecuma grupā no 15 – 64 gadiem Latvijā, Kurzemes un Zemgales statistiskajos reģionos (īpatsvars procentos)

	Teritorija	2010	2011	2012
Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā	Latvija	73,2	72,8	74,4
	Kurzemes reģions	71,2	70,0	71,8
	Zemgales reģions	72,2	73,3	75,2
Nodarbināto iedzīvotāju īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā	Latvija	59,3	60,8	63,1
	Kurzemes reģions	60,1	59,2	62,3
	Zemgales reģions	56,4	59,5	62,1
Darba meklētāju īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā	Latvija	19,0	16,5	15,2
	Kurzemes reģions	15,5	15,3	13,2
	Zemgales reģions	21,8	18,8	17,4

Avots: Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes datiem. Sadaļa Datubāzes, Iedzīvotāji un sociālie procesi, Nodarbinātība un bezdarbs. Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/dati/statistikas-datubazes-28270.html>, (skatīts 07.05.2013.)

Iedzīvotāju skaits Latvijā kopumā un arī Latvijas reģionos pakāpeniski samazinās. No 2010.gada līdz 2012.gadam iedzīvotāju skaits Latvijā bija samazinājies par 182,9 tūkst., Kurzemes statistiskajā reģionā par 27 tūkst., Zemgales statistiskajā reģionā par 27,6 tūkst., Jelgavas pilsētā par 9,4 tūkst. Kurzemes statistiskajā reģionā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits bija samazinājies par 18,2 tūkst., no tiem nodarbinātie iedzīvotāji par 12,5 tūkst., darba meklētāji par 5,7 tūkst., savukārt ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju skaits Kurzemes statistiskajā reģionā bija samazinājies par 8,8 tūkst. Kaimiņos esošajā Zemgales statistiskajā reģionā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita samazinājums bija mazāks kā Kurzemes statistiskajā reģionā – 14,9 tūkst., nodarbināto iedzīvotāju skaits Zemgales statistiskajā reģionā bija samazinājies par 6,1 tūkst., darba meklētāju skaits par 8,7 tūkst., savukārt ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju skaita samazinājums Zemgales statistiskajā reģionā bija lielāks kā Kurzemes statistiskajā reģionā -

⁵⁹ Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes datiem. Sadaļa Datubāzes, Iedzīvotāji un sociālie procesi, Nodarbinātība un bezdarbs. Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/dati/statistikas-datubazes-28270.html>, (skatīts 07.05.2013.)

12,7 tūkst. Jelgavas pilsētā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits bija samazinājies par 5,1 tūkst., no tiem nodarbinātie iedzīvotāji par 2,9 tūkst., darba meklētāji par 2,2 tūkst, savukārt ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju skaits bija samazinājies par 4,3 tūkst. (sk. 5.8.tabulu).

5.8.tabula

Iedzīvotāju skaits, ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits, nodarbināto skaits un darba meklētāju skaits vecuma grupā no 15 līdz 64 gadiem Latvijā, Kurzemes un Zemgales statistiskajos reģionos (skaits tūkst.)

		2010	2011	2012
Latvija	Iedzīvotāju skaits	1549	1 382,1	1 366,1
	Ekonomiski aktīvie iedzīvotāji	1 133,9	1 006,7	1 016,5
	..nodarbinātie iedzīvotāji	918,9	840,6	861,7
	..darba meklētāji	215,1	166,2	154,8
	Ekonomiski neaktīvi iedzīvotāji	415,1	375,4	349,6
Kurzemes reģions	Iedzīvotāju skaits	203,8	177,5	176,8
	Ekonomiski aktīvie iedzīvotāji	145,1	124,2	126,9
	..nodarbinātie iedzīvotāji	122,6	105,2	110,1
	..darba meklētāji	22,5	19	16,8
	Ekonomiski neaktīvi iedzīvotāji	58,7	53,3	49,9
Jelgava	Iedzīvotāju skaits	51,2	43,4	41,8
	Ekonomiski aktīvie iedzīvotāji	38,6	33,6	33,5
	..nodarbinātie iedzīvotāji	31,0	27,7	28,1
	..darba meklētāji	7,6	5,9	5,4
	Ekonomiski neaktīvi iedzīvotāji	12,6	9,9	8,4
Zemgales reģions	Iedzīvotāju skaits	193,6	168,3	166
	Ekonomiski aktīvie iedzīvotāji	139,8	123,3	124,9
	..nodarbinātie iedzīvotāji	109,2	100,1	103,1
	..darba meklētāji	30,5	23,2	21,8
	Ekonomiski neaktīvi iedzīvotāji	53,8	45	41,1

Avots: Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes datiem. Sadaļa Datubāzes, Iedzīvotāji un sociālie procesi, Nodarbinātība un bezdarbs. Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/dati/statistikas-datubazes-28270.html>, (skatīts 07.05.2013.)

Vislielākais nodarbināto iedzīvotāju skaita īpatsvars 2012.gadā Kurzemes statistiskajā reģionā strādāja rūpniecības un enerģētikas nozarē (21,6%) un tirdzniecības, izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozarē (14,8%). Savukārt Zemgales statistiskajā reģionā ar lielāko nodarbināto skaitu 2012.gadā bija tirdzniecības, izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozare – 18% un rūpniecības un enerģētikas nozare – 17,2% (skat. 5.9.tabulu).

5.9.tabula

Nodarbinātie iedzīvotāji sadalījumā pa nozarēm Kurzemes un Zemgales statistiskajos reģionos

Nozares		Skaits (tūkst.)			Īpatsvars (%)		
		2010	2011	2012	2010	2011	2012
Kurzemes reģions	(A) Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	17,7	17,1	14,6	14,1	13,7	12,9
	(B-E) Rūpniecība un enerģētika	26,5	22,2	24,6	21,1	17,8	21,6
	(F) Būvniecība	10	11,1	10	7,9	8,9	8,8
	(G, I) Tirdzniecība, izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	19,1	19,4	16,9	15,2	15,5	14,8
	(H, J) Transports, uzglabāšana, informācijas un komunikācijas pakalpojumi	11	12,4	9,2	8,7	9,9	8,1
	(K-N) Finanšu, apdrošināšanas, zinātniskie, administratīvie pakalpojumi; operācijas ar nekustamo īpašumu	9,4	10,3	8,4	7,5	8,3	7,4
	(O) Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	8,6	6,8	6,2	6,9	5,4	5,5
	(P) Izglītība	13,8	16,3	12,4	11	13	10,9

Nozares		Skaitis (tūkst.)			Īpatsvars (%)		
		2010	2011	2012	2010	2011	2012
	(Q) Veselība un sociālā aprūpe	4,9	4,5	6,5	3,9	3,6	5,7
	(R-U) Pārējie saimniecisko darbību veidi	4,8	4,8	4,7	3,8	3,9	4,2
Zemgales reģions	(A) Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	17	19,5	13,9	15,2	16,5	13,2
	(B-E) Rūpniecība un enerģētika	20,3	21,1	18,1	18,2	17,9	17,2
	(F) Būvniecība	7	8,2	8,3	6,3	6,9	7,8
	(G, I) Tirdzniecība, izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	17,8	19,5	19	16	16,5	18
	(H, J) Transports, uzglabāšana, informācijas un komunikācijas pakalpojumi	9,8	11,8	8,8	8,8	10	8,4
	(K-N) Finanšu, apdrošināšanas, zinātniskie, administratīvie pakalpojumi; operācijas ar nekustamo īpašumu	9	11,3	8,5	8,1	9,6	8
	(O) Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	7,6	7,1	8,3	6,8	6	7,9
	(P) Izglītība	12,7	10,7	9,8	11,4	9	9,3
	(Q) Veselība un sociālā aprūpe	5	4,7	6,6	4,5	4	6,3
	(R-U) Pārējie saimniecisko darbību veidi	5,5	4,2	4,1	4,9	3,6	3,9

Avots: Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes datiem. Sadaļa Datubāzes, ledzīvotāji un sociālie procesi, Nodarbinātība un bezdarbs. Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/dati/statistikas-datubazes-28270.html>, (skatīts 07.05.2013.)

Vislielākais vidējais aizņemto darba vietu skaits Kurzemes statistiskajā reģionā, Jelgavā un tās apkārtnē 2011.gadā bija apstrādes rūpniecības nozarē – 24048, vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības; automobiļu un motociklu remonta nozarē – 18940, izglītības nozarē – 16717, transporta un uzglabāšanas nozarē – 11040, valsts pārvaldes un aizsardzības, obligātās sociālās apdrošināšanas nozarē – 8771, būvniecības nozarē – 8556, veselības un sociālās aprūpes nozarē – 7710, lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozarē – 5545 (sk. 3.pielikumu).

2012.gadā Kurzemes statistiskajā reģionā arodizglītība vai profesionālā vidējā izglītība bija 61,9 tūkst. iedzīvotāju, kas sastādīja 30,3%. Vispārējā vidējā izglītība bija 53,8 tūkst. (26,3%) iedzīvotāju, pamatzglītība vai izglītība zemāka par pamatzglītību bija 53,7 tūkst. (26,3%), augstākā izglītība bija 35 tūkst. (17,1%). 2012.gadā, salīdzinot ar iepriekšējo 2011.gadu, Kurzemes reģionā bija palielinājies iedzīvotāju skaits ar vispārējo vidējo izglītību, bet samazinājies ar augstāko izglītību, arodizglītību vai profesionālo vidējo izglītību, pamatzglītību vai izglītību zemāku par pamatzglītību. Zemgales statistiskajā reģionā salīdzinoši vairāk iedzīvotājiem kā Kurzemes statistiskajā reģionā bija arodizglītība vai profesionālā vidējā izglītība – 62,4 tūkst., kas sastādīja 32,6%, bet mazāk bija pamatzglītība vai izglītība zemāka par pamatzglītību – 42,9 tūkst. (22,4%). Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju grupā Kurzemes statistiskajā reģionā 45,4 tūkst. bija arodizglītība vai profesionālā vidējā izglītība, no tiem aptuveni 40,6 tūkst. bija nodarbinātie un aptuveni 4,7 tūkst. darba meklētāji. 32,9 tūkst. ekonomiski aktīvo iedzīvotāju bija vispārējā vidējā izglītība, no tiem aptuveni 27,6 tūkst. bija nodarbinātie un aptuveni 5,3 tūkst. darba meklētāji, un 30,5 tūkst. ekonomiski aktīvo iedzīvotāju bija augstākā izglītība, no tiem aptuveni 28,3 tūkst. bija nodarbinātie un aptuveni 2,2 tūkst. darba meklētāji. Ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju grupā lielāko daļu sastādīja iedzīvotāji ar pamatzglītību vai zemāku par pamatzglītību – 32 tūkst., tad sekoja iedzīvotāji ar vispārējo vidējo izglītību – 20,9 tūkst., arodizglītību vai profesionālo vidējo izglītību – 16,5 tūkst. un augstāko izglītību – 4,5 tūkst. (skat. 5.10.tabulu un 5.11.tabulu).

5.10.tabula

**Iedzīvotāju sadalījums pēc ekonomiskās aktivitātes statusa un iegūtās izglītības līmeņa Latvijā,
Kurzemes un Zemgales statistiskajos reģionos**

		2011			2012		
		Latvija	Kurzemes reģions	Zemgales reģions	Latvija	Kurzemes reģions	Zemgales reģions
Iedzīvotāji	Augstākā izglītība	360,2	37	32	377,9	35	35,1
	Arodizglītība vai profesionālā vidējā izglītība	498	62,9	59,3	493,6	61,9	62,4
	Vispārējā vidējā izglītība	399,6	49,9	53,6	403	53,8	51,1
	Pamatizglītība vai zemāka par pamatizglītību	337,2	57	49,5	299,4	53,7	42,9
	Pavisam	1595,3	206,8	194,4	1574,1	204,4	191,5
Ekonomiski aktīvie iedzīvotāji	Augstākā izglītība	301,9	31,3	26,5	323,3	30,5	30
	Arodizglītība vai profesionālā vidējā izglītība	361,5	45,4	44,1	357,1	45,4	45,6
	Vispārējā vidējā izglītība	249,5	30,6	35,4	254	32,9	34,7
	Pamatizglītība vai zemāka par pamatizglītību	115	20,2	19,4	106,5	21,7	16,9
	Pavisam	1028,2	127,5	125,5	1041,1	130,5	127,3
..nodarbinātie iedzīvotāji	Augstākā izglītība	280,4	29,3	24,8	302,7	28,3	28
	Arodizglītība vai profesionālā vidējā izglītība	303,8	39,4	37	301,2	40,6	37,9
	Vispārējā vidējā izglītība	195,7	24,1	27,1	203,2	27,6	27,3
	Pamatizglītība vai zemāka par pamatizglītību	81,4	15,5	13,2	78,4	17,2	12,3
	Pavisam	861,6	108,3	102,2	885,6	113,6	105,4
..darba meklētāji	Augstākā izglītība	21,5	2	1,7	20,5	2,2	2
	Arodizglītība vai profesionālā vidējā izglītība	57,7	6	7,2	55,9	4,7	7,8
	Vispārējā vidējā izglītība	53,8	6,5	8,3	50,8	5,3	7,4
	Pamatizglītība vai zemāka par pamatizglītību	33,6	4,7	6,1	28,1	4,6	4,6
	Pavisam	166,6	19,2	23,3	155,5	16,9	21,9
Ekonomiski neaktīvie iedzīvotāji	Augstākā izglītība	58,3	5,7	5,5	54,6	4,5	5,1
	Arodizglītība vai profesionālā vidējā izglītība	136,5	17,5	15,2	136,5	16,5	16,8
	Vispārējā vidējā izglītība	150,1	19,3	18,2	149	20,9	16,4
	Pamatizglītība vai zemāka par pamatizglītību	222,2	36,7	30,1	192,9	32	26
	Pavisam	567,1	79,3	69	533	73,9	64,2

Avots: Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes datiem. Sadaļa Datubāzes, Iedzīvotāji un sociālie procesi, Nodarbinātība un bezdarbs. Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/dati/statistikas-datubazes-28270.html>, (skatīts 07.05.2013.)

Kurzemes statistiskajā reģionā 2012.gadā salīdzinot ar 2011.gadu bija palielinājies iedzīvotāju skaits ar vispārējo vidējo izglītību aptuveni par 2,2 procentpunktiem, bet nedaudz samazinājies

iedzīvotāju skaits ar augstāko izglītību – 0,8% un arodizglītību vai profesionālo vidējo izglītību – 0,1%. Darba meklētāju īpatsvars ar arodizglītību vai profesionālo vidējo izglītību bija samazinājies aptuveni par 3,4 procentpunktiem, kamēr kopumā Latvijā darba meklētāju īpatsvars ar arodizglītību vai profesionālo vidējo izglītību bija pieaudzis aptuveni par 1,3 procentpunktiem (skat. 5.11.tabulu).

5.11.tabula

**Iedzīvotāju sadalījums pēc ekonomiskās aktivitātes statusa un iegūtās izglītības līmeņa Latvijā,
Kurzemes un Zemgales statistiskajos reģionos (īpatsvars procentos)**

		2011			2012		
		Latvija	Kurzemes reģions	Zemgales reģions	Latvija	Kurzemes reģions	Zemgales reģions
Iedzīvotāji	Augstākā izglītība	22,6	17,9	16,5	24,0	17,1	18,3
	Arodizglītība vai profesionālā vidējā izglītība	31,2	30,4	30,5	31,4	30,3	32,6
	Vispārējā vidējā izglītība	25,0	24,1	27,6	25,6	26,3	26,7
	Pamatizglītība vai zemāka par pamatizglītību	21,1	27,6	25,5	19,0	26,3	22,4
	Pavisam	100	100	100	100	100,0	100
Ekonomiski aktīvie iedzīvotāji	Augstākā izglītība	29,4	24,5	21,1	31,1	23,4	23,6
	Arodizglītība vai profesionālā vidējā izglītība	35,2	35,6	35,1	34,3	34,8	35,8
	Vispārējā vidējā izglītība	24,3	24,0	28,2	24,4	25,2	27,3
	Pamatizglītība vai zemāka par pamatizglītību	11,2	15,8	15,5	10,2	16,6	13,3
	Pavisam	100	100	100	100	100	100
..nodarbinātie iedzīvotāji	Augstākā izglītība	32,5	27,1	24,3	34,2	24,9	26,6
	Arodizglītība vai profesionālā vidējā izglītība	35,3	36,4	36,2	34,0	35,7	36,0
	Vispārējā vidējā izglītība	22,7	22,3	26,5	22,9	24,3	25,9
	Pamatizglītība vai zemāka par pamatizglītību	9,4	14,3	12,9	8,9	15,1	11,7
	Pavisam	100	100	100	100	100	100
..darba meklētāji	Augstākā izglītība	12,9	10,4	7,3	13,2	13,0	9,1
	Arodizglītība vai profesionālā vidējā izglītība	34,6	31,3	30,9	35,9	27,8	35,6
	Vispārējā vidējā izglītība	32,3	33,9	35,6	32,7	31,4	33,8
	Pamatizglītība vai zemāka par pamatizglītību	20,2	24,5	26,2	18,1	27,2	21,0
	Pavisam	100	100	100	100	100	100
Ekonomiski neaktīvie iedzīvotāji	Augstākā izglītība	10,3	7,2	8,0	10,2	6,1	7,9
	Arodizglītība vai profesionālā vidējā	24,1	22,1	22,0	25,6	22,3	26,2

		2011			2012		
		Latvija	Kurzemes reģions	Zemgales reģions	Latvija	Kurzemes reģions	Zemgales reģions
	izglītība						
	Vispārējā vidējā izglītība	26,5	24,3	26,4	28,0	28,3	25,5
	Pamatizglītība vai zemāka par pamatizglītību	39,2	46,3	43,6	36,2	43,3	40,5
	Pavisam	100	100	100	100	100	100

Avots: Autoru aprēķini pēc Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes datiem. Sadaja Datubāzes, ledzīvotāji un sociālie procesi, Nodarbinātība un bezdarbs. Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/dati/statistikas-datubazes-28270.html>, (skatīts 07.05.2013.)

Sākot ar 2011.gadu brīvo darba vietu skaits Latvijā kopumā gan sabiedriskajā, gan privātajā sektorā sāka palielināties. Brīvo darba vietu skaits Latvijā 2012.gadā attiecībā pret 2011.gadu sabiedriskajā sektorā vidēji gadā palielinājās par 109 vienībām, bet privātajā sektorā par 234 vienībām. Taču Kurzemes statistiskajā reģionā brīvo darba vietu skaits 2012.gadā attiecībā pret 2011.gadu sabiedriskajā sektorā samazinājās vidēji gadā par 9 vienībām, bet privātajā sektorā samazinājās vidēji gadā par 37 vienībām. Savukārt Zemgales statistiskajā reģionā brīvo darba vietu skaits sabiedriskajā sektorā samazinājās vidēji gadā par 20 vienībām, bet privātajā sektorā samazinājās vidēji gadā par 3 vienībām (skat. 5.12.tabulu).

5.12.tabula

Brīvo darba vietu skaits vidēji gadā pa statistiskajiem reģioniem Latvijā

	2009		2010		2011		2012	
	Sabiedriskajā sektorā	Privātajā sektorā	Sabiedriskajā sektorā	Privātajā sektorā	Sabiedriskajā sektorā	Privātajā sektorā	Sabiedriskajā sektorā	Privātajā sektorā
Latvija	1716	661	1495	506	1885	1123	1994	1357
Rīgas reģions	1032	402	1090	307	1449	633	1563	795
Pierīgas reģions	214	86	44	95	69	289	73	360
Vidzemes reģions	46	24	74	19	70	37	63	89
Kurzemes reģions	93	69	74	33	81	94	72	57
Zemgales reģions	135	34	45	8	36	36	16	33
Latgales reģions	197	46	168	43	182	34	209	22

Avots: Autoru veidots pēc Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes datiem. Sadaja Datubāzes, ledzīvotāji un sociālie procesi, Aizņemtās un brīvās darbvietas, apmaksātais darba laiks. Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/dati/statistikas-datubazes-28270.html>, (skatīts 10.05.2013.)

Kurzemes statistiskajā reģionā 2012.gada pēdējā kalendārajā darba dienā bija 101 brīva darba vieta⁶⁰. Vislielākais brīvo darba vietu skaits bija valsts pārvaldes un aizsardzības; obligātās sociālās apdrošināšanas nozarē – 42 (salīdzinot ar 2011.gadu brīvo darba vietu skaits šajā nozarē bija samazinājies par 31 vietu), tad sekoja transporta un uzglabāšanas nozare – 40 brīvas darba vietas un apstrādes rūpniecības nozare – 12 brīvas darba vietas. Transporta un uzglabāšanas nozarē 2012.gadā, salīdzinot ar 2011.gadu, brīvo darba vietu skaits bija samazinājies par 26 vietām, apstrādes rūpniecības nozarē par 13 vietām. Brīvas darba vietas

⁶⁰Neskaitot uzņēmumusarnodarbinātoskaituvirs 49

Kurzemes statistiskajā reģionā vēl bija elektroenerģijas, gāzes apgādes, siltumapgādes un gaisa kondicionēšanas nozarē – 3 vietas, operāciju ar nekustamo īpašumu nozarē – 3 vietas, izglītības nozarē – 1 vieta. Jelgavā 2012.gada pēdējā kalendārajā darba dienā, neieskaitot uzņēmumus ar nodarbināto skaitu virs 49, bija 3 brīvas darba vietas – veselības un sociālās aprūpes nozarē, Jelgavas novadā nebija nevienas brīvas darba vietas, Ozolnieku novadā bija 3 brīvas darba vietas – operācijas ar nekustamo īpašumu nozarē, Dobeles novadā bija 7 brīvas darba vietas: apstrādes rūpniecības nozarē – 4 vietas (gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas), veselības aizsardzības nozarē – 3 brīvas darba vietas (sk. 4.pielikumu).

Vislielākais brīvo darbvieta skaits Latvijā 2012.gadā tika piedāvāts profesijās: speciālisti, vecākie speciālisti, pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki, kvalificēti strādnieki un amatnieki, likumdevēji, valsts amatpersonas, ierēdņi vadītāja amatā un vadītāji un vienkārši speciālisti. Salīdzinot ar 2011.gadu 2012.gadā brīvo darba vietu skaits bija palielinājies par 343 vienībām, vislielākais brīvo darba vietu skaita palielinājums bija profesijās kalpotāji (113), vienkāršās profesijās (68), speciālisti (60), likumdevēji, valsts amatpersonas, ierēdņi vadītāja amatā un vadītāji (48), pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki (38) (sk. 5.13.tabulu).

Saskaņā ar darba devēju aptaujas rezultātiem, darba devēji ir norādījuši, ka PII nepietiekami sagatavo traktora/kombaina vadītājus, pārdevējus, autovadītājus, bruģētājus, elektrikus un pārdevējus.

5.13.tabula

Brīvās darba vietas pa profesiju pamatgrupām vidēji gadā Latvijā

	2011		2012	
	Skaitis	Brīvo darbvieta īpatsvars, %	Skaitis	Brīvo darbvieta īpatsvars, %
Visas profesijas	3008	0,4	3351	0,4
1. Likumdevēji, valsts amatpersonas, ierēdņi vadītāja amatā un vadītāji	194	0,3	242	0,3
2. Vecākie speciālisti	809	0,6	819	0,6
3. Speciālisti	769	0,5	829	0,5
4. Kalpotāji	77	0,2	190	0,4
5. Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki	569	0,4	607	0,5
6. Kvalificēti lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	4	0,1	6	0,1
7. Kvalificēti strādnieki un amatnieki	244	0,3	247	0,2
8. Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri	164	0,2	166	0,2
9. Vienkāršās profesijas	176	0,2	244	0,2

Avots: Autoru veidots pēc Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes datiem. Sadala Datubāzes, Iedzīvotāji un sociālie procesi, Aizņemtās un brīvās darbvietas, apmaksātais darba laiks. Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/dati/statistikas-datubazes-28270.html>, (skatīts 10.05.2013.)

Kurzemes statistiskajā reģionā 2012.gada sākumā bija 266 313 iedzīvotāju, kas bija par 16 136 vairāk kā Zemgales statistiskajā reģionā. Kurzemes statistiskajā reģionā darbspējas vecumā bija 166 405 iedzīvotāji, līdz darbspējas vecumam 40 376, virs darbspējas vecuma 59 532. Jāatzīmē, ka iedzīvotāju sadalījums Kurzemes statistiskajā reģionā, Zemgales statistiskajā reģionā un Jelgavā 2012.gada sākumā līdz darbspējas vecuma, darbspējas vecumā un virs darbspējas vecuma bija ļoti līdzīgs, atšķirības bija tikai daži procentpunkti. Darbspējas vecumā 2012.gada sākumā Jelgavā bija 37 509 iedzīvotāji, Jelgavas novadā 15 579, Ozolnieku novadā 6 148, Dobeles novadā 13 993 iedzīvotāji. Līdz darbspējas vecumam Jelgavā bija 8 811 iedzīvotāji, Jelgavas novadā 3 706, Ozolnieku novadā 1727, Dobeles novadā 3 354 iedzīvotāji.

Virš darbaspējas vecuma Jelgavā bija 11 960 iedzīvotāji, Jelgavas novadā 5 046, Ozolnieku novadā 1 974, Dobeles novadā 4 501 iedzīvotāji (sk. 5.14.tabulu).

5.14.tabula

Iedzīvotāju skaits un īpatsvars līdz darbaspējas, darbaspējas un virš darbaspējas vecuma Kurzemes statistiskajā reģionā, Zemgales statistiskajā reģionā un Jelgavā un tās apkārtnē 2012.gada sākumā

	Iedzīvotāju skaits				Īpatsvars, %		
	Pavisam	Līdz darbaspējas vecumam	Darbaspējas vecumā	Virš darbaspējas vecuma	Līdz darbaspējas vecumam	Darbaspējas vecumā	Virš darbaspējas vecuma
Kurzemes reģions	266 313	40 376	166 405	59 532	15,2	62,5	22,3
Zemgales reģions	250 177	37 398	159 715	53 064	15,0	63,8	21,2
Jelgavas pilsēta	58 280	8 811	37 509	11 960	15,1	64,4	20,5
Jelgavas novads	24 331	3 706	15 579	5 046	15,2	64	20,8
Ozolnieku novads	9 849	1 727	6 148	1 974	17,5	62,4	20,1
Dobeles novads	21 848	3 354	13 993	4 501	15,4	64	20,6

Avots: Autoruveidots pēc Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes datiem. Sadaļa Datubāzes, Iedzīvotāji un sociālie procesi, Iedzīvotāji: skaits un tā izmaiņas. Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/dati/statistikas-datubazes-28270.html>, (skatīts 10.05.2013.)

Kurzemes statistiskajā reģionā 2012.gadā vislielākais iedzīvotāju skaits bija vecuma grupā no 50 līdz 54 gadiem – 19810, kas sastādīja 7,4% no Kurzemes reģiona iedzīvotājiem. Otra lielākā vecuma grupa Kurzemes statistiskajā reģionā bija no 20 līdz 24 gadiem – 19560, kas sastādīja 7,3%. Vecuma grupā no 15 līdz 19 gadiem bija 16741 iedzīvotāji vai 6,3%, no tiem 8613 vīrieši un 8128 sievietes (sk. 5.15.tabulu).

5.15.tabula

Kurzemes statistiskā reģiona iedzīvotāju vecuma struktūra pēc dzimuma un vecuma 2012.gadā (piecgadīgas vecuma grupas)

	Pavisam		Vīrieši		Sievietes	
	Skaits	Īpatsvars, %	Skaits	Īpatsvars, %	Skaits	Īpatsvars, %
Pavisam	266313	100	123287	100	143026	100,0
0–4	13438	5,0	6833	5,5	6605	4,6
5–9	13716	5,2	6946	5,6	6770	4,7
10–14	13222	5,0	6719	5,4	6503	4,5
15–19	16741	6,3	8613	7,0	8128	5,7
20–24	19560	7,3	10182	8,3	9378	6,6
25–29	17763	6,7	9354	7,6	8409	5,9
30–34	15247	5,7	7738	6,3	7509	5,3
35–39	17176	6,4	8571	7,0	8605	6,0
40–44	18060	6,8	8832	7,2	9228	6,5
45–49	18394	6,9	8919	7,2	9475	6,6
50–54	19810	7,4	9311	7,6	10499	7,3
55–59	17125	6,4	7719	6,3	9406	6,6
60–64	15998	6,0	6795	5,5	9203	6,4
65–69	13715	5,1	5361	4,3	8354	5,8
70–74	14665	5,5	5266	4,3	9399	6,6
75–79	10072	3,8	3249	2,6	6823	4,8
>80	11611	4,4	2879	2,3	8732	6,1

Avots: Autoru aprēķini pēc Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes datiem. Sadaļa Datubāzes, Iedzīvotāji un sociālie procesi, Iedzīvotāji: skaits un tā izmaiņas. Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/dati/statistikas-datubazes-28270.html>, (skatīts 10.05.2013.)

Līdzīgi kā Kurzemes statistiskajā reģionā arī Zemgales statistiskajā reģionā 2012.gadā vislielākais iedzīvotāju skaits bija vecuma grupās no 50 līdz 54 gadiem – 18 803 iedzīvotāji, kas sastādīja 7,5% un no 20 līdz 24 gadiem – 19 264 iedzīvotāji, kas sastādīja 7,7%. Vecuma grupā no 15 līdz 19 gadiem

Zemgales statistiskajā reģionā bija 15 188 iedzīvotāji (6,1%), no tiem 7 878 vīrieši un 7 310 sievietes (sk. 5.16.tabulu).

5.16.tabula

**Zemgales statistiskā reģiona iedzīvotāju vecuma struktūra pēc dzimuma un vecuma 2012.gadā
(piecgadīgas vecuma grupas)**

	Pavisam		Vīrieši		Sievietes	
	Skaitis	Īpatsvars, %	Skaitis	Īpatsvars, %	Skaitis	Īpatsvars, %
Pavisam	250177	100	117093	100	133084	100,0
0-4	12678	5,1	6433	5,5	6245	4,7
5-9	12696	5,1	6471	5,5	6225	4,7
10-14	12024	4,8	6105	5,2	5919	4,4
15-19	15188	6,1	7878	6,7	7310	5,5
20-24	19264	7,7	10104	8,6	9160	6,9
25-29	17430	7,0	9259	7,9	8171	6,1
30-34	15364	6,1	8018	6,8	7346	5,5
35-39	16435	6,6	8366	7,1	8069	6,1
40-44	17456	7,0	8676	7,4	8780	6,6
45-49	17689	7,1	8641	7,4	9048	6,8
50-54	18803	7,5	8955	7,6	9848	7,4
55-59	16071	6,4	7255	6,2	8816	6,6
60-64	14355	5,7	6235	5,3	8120	6,1
65-69	12254	4,9	4833	4,1	7421	5,6
70-74	12949	5,2	4651	4,0	8298	6,2
75-79	9272	3,7	2847	2,4	6425	4,8
>80	10249	4,1	2366	2,0	7883	5,9

Avots: Autoru aprēķini pēc Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes datiem. Sadaļa Datubāzes, Iedzīvotāji un sociālie procesi, Iedzīvotāji: skaits un tā izmaiņas., Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/dati/statistikas-datubazes-28270.html>, (skatīts 10.05.2013.)

Jelgavā vislielākais iedzīvotāju skaits 2012.gadā bija vecuma grupā no 25 līdz 29 gadiem – 4 536, kas sastādīja 7,8% no Jelgavas iedzīvotājiem. Vecuma grupā no 20 līdz 24 gadiem bija 4 300 iedzīvotāji (7,4%) un no 15 līdz 19 gadiem – 3 012 Jelgavas iedzīvotāji, kas sastādīja 5,2%, no tiem 1 552 vīrieši un 1 460 sievietes (sk. 5.17.tabulu).

5.17.tabula

Jelgavas iedzīvotāju vecuma struktūra pēc dzimuma un vecuma 2012.gadā (piecgadīgas vecuma grupas)

	Pavisam		Vīrieši		Sievietes	
	Skaitis	Īpatsvars, %	Skaitis	Īpatsvars, %	Skaitis	Īpatsvars, %
Pavisam	58280	100	26506	100	31774	100,0
0-4	3234	5,5	1628	6,1	1606	5,1
5-9	2994	5,1	1502	5,7	1492	4,7
10-14	2583	4,4	1291	4,9	1292	4,1
15-19	3012	5,2	1552	5,9	1460	4,6
20-24	4300	7,4	2153	8,1	2147	6,8
25-29	4536	7,8	2310	8,7	2226	7,0
30-34	4191	7,2	2148	8,1	2043	6,4
35-39	4223	7,2	2074	7,8	2149	6,8
40-44	4095	7,0	2001	7,5	2094	6,6
45-49	3972	6,8	1905	7,2	2067	6,5
50-54	4174	7,2	1883	7,1	2291	7,2
55-59	3687	6,3	1519	5,7	2168	6,8
60-64	3189	5,5	1306	4,9	1883	5,9
65-69	2675	4,6	968	3,7	1707	5,4
70-74	3002	5,2	1063	4,0	1939	6,1
>75	4413	7,6	1203	4,5	3210	10,1

Avots: Autoru aprēķini pēc Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes datiem. Sadaļa Datubāzes, Iedzīvotāji un sociālie procesi, Iedzīvotāji: skaits un tā izmaiņas., Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/dati/statistikas-datubazes-28270.html>, (skatīts 10.05.2013.)

Kopsavilkums un secinājumi

Iepriekš analizētie statistikas dati liecina, ka vislielākais brīvo darbvieta skaits Latvijā 2012.gadā tika piedāvāts profesijās: speciālisti, vecākie speciālisti, pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki, kvalificēti strādnieki un amatnieki, likumdevēji, valsts amatpersonas, ierēdņi vadītāja amatā un vadītāji un vienkārši speciālisti.

Brīvo darba vietu skaitam Latvijā ir tendence palielināties, taču Kurzemes statistiskajā reģionā brīvo darba vietu skaits 2012.gadā attiecībā pret 2011.gadu sabiedriskajā sektorā samazinājās vidēji gadā par 9 vienībām, bet privātajā sektorā samazinājās vidēji gadā par 37 vienībām. Savukārt Zemgales statistiskajā reģionā brīvo darba vietu skaits sabiedriskajā sektorā samazinājās vidēji gadā par 20 vienībām, bet privātajā sektorā samazinājās vidēji gadā par 3 vienībām.

Vislielākais brīvo darba vietu skaits Latvijā 2012.gadā bija šādās nozarēs (sk. 5.pielikumu):

1. Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana;
2. Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts – mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus;
3. Apstrādes rūpniecībā – apģērbu ražošana;
4. Transports un uzglabāšana;
5. Veselība un sociālā aprūpe – veselības aizsardzība;
6. Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība darbības veidā - apsardzes pakalpojumi un izmeklēšana;
7. Finanšu un apdrošināšanas darbības - finanšu pakalpojumu darbības, izņemot apdrošināšanu un pensiju uzkrāšanu;
8. Informācijas un komunikācijas pakalpojumi – datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības.

Kurzemes statistiskajā reģionā 2012.gadā bija 101 brīva darba vieta, neieskaitot uzņēmumus ar nodarbināto skaitu virs 49. Vislielākais brīvo darba vietu skaits bija valsts pārvaldes un aizsardzības; obligātās sociālās apdrošināšanas nozarē – 42 brīvas darba vietas, tad sekoja transporta un uzglabāšanas nozare – 40 brīvas darba vietas un apstrādes rūpniecības nozare – 12 brīvas darba vietas. Brīvas darba vietas Kurzemes statistiskajā reģionā vēl bija elektroenerģijas, gāzes apgādes, siltumapgādes un gaisa kondicionēšanas nozarē – 3 vietas, operāciju ar nekustamo īpašumu nozarē – 3 vietas, izglītības nozarē – 1 vieta.

Jelgavā 2012.gadā bija 3 brīvas darba vietas – veselības un sociālās aprūpes nozarē, Jelgavas novadā nebija nevienas brīvas darba vietas, Ozolnieku novadā bija 3 brīvas darba vietas – operāciju ar nekustamo īpašumu nozarē, Dobeles novadā bija 7 brīvas darba vietas: apstrādes rūpniecības nozarē – 4 vietas (gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas), veselības aizsardzības nozarē – 3 brīvas darba vietas.

Vislielākais vidējais aizņemto darba vietu skaits Kurzemes statistiskajā reģionā, Jelgavā un tās apkārtnē 2011.gadā bija šādās nozarēs:

- apstrādes rūpniecība,
- vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts,
- transports un uzglabāšana,
- izglītība,
- valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana,

- būvniecība,
- veselība un sociālā aprūpe,
- lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība.

2012.gadā IKP palielinājumu noteica IKP apjomu kāpumi šādās nozarēs: tirdzniecībā par 7,0%; apstrādes rūpniecībā par 9,3%; transporta un uzglabāšanas par 4,0%; būvniecības nozarē par 14,6%.

Kurzemes un Zemgales statistiskajos reģionos vislielākā kopējā pievienotā vērtība 2010.gadā bija apstrādes rūpniecības nozarē, tad sekoja nozares transports un uzglabāšana, vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts, valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana, operācijas ar nekustamo īpašumu, lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība u.c.

Darba meklētāju īpatsvars ar arodizglītību vai profesionālo vidējo izglītību Kurzemes statistiskajā rezultātā 2012.gadā salīdzinot ar 2011.gadu bija samazinājies aptuveni par 3,4 procentpunktiem, kamēr kopumā Latvijā darba meklētāju īpatsvars ar arodizglītību vai profesionālo vidējo izglītību bija pieaudzis aptuveni par 1,3 procentpunktiem.

Labklājības ministrijas informatīvajā ziņojumā „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”⁶¹ norādīts, ka Latvijā profesionālajā vidējā izglītībā jāpalielina piedāvājums:

- lauksaimniecības speciālistu sagatavošanā,
- metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu speciālistu sagatavošanā,
- rūpniecisko iekārtu un mašīnu operatoru sagatavošanā,
- atsevišķu pakalpojumu nozaru speciālistu sagatavošanā – informācijas apstrādē, viesnīcu, restorānu un tūrisma jomā u.c.

Rekomendācijas

Statistikas dati norāda, ka, lai sagatavotu darba tirgum nepieciešamos speciālistus, Kurzemes reģiona profesionālām izglītības iestādēm jāorientējas uz šādām nozarēm:

- vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu motociklu remonts, galvenokārt mazumtirdzniecība izņemot automobiļus un motociklus kā arī vairumtirdzniecība,
- apstrādes rūpniecība, galvenokārt pārtikas produktu ražošana, apģērbu ražošana, koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, metālu ražošana,
- transports un uzglabāšana, galvenokārt kravu pārvadājumi pa autoceļiem, pasažieru sauszemes transports, kā arī uzglabāšana un transporta palīgdarbības,
- elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana,
- valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana,
- operācijas ar nekustamo īpašumu,
- lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība,
- būvniecība,
- finanšu un apdrošināšanas darbības,
- informācijas un komunikācijas pakalpojumi.

⁶¹Labklājības ministrijas Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”. Pieejams <http://www.lm.gov.lv/text/347> (skatīts 05.06.2013.)

5.2. Profesionālās izglītības speciālistu pieprasījums darba tirgū

Darbspēka pieprasījumu nozaru griezumā nosaka tautsaimniecības attīstības scenāriji – tautsaimniecības nozaru izaugsme un sagaidāmās produktivitātes izmaiņas. Profesiju pieprasījums izriet no nozares darbaspēka pieprasījuma un sagaidāmām nozares profesiju struktūras izmaiņām. Savukārt izglītības pieprasījumu nosaka pieprasīto profesiju pienākumu veikšanai nepieciešamās prasmes/izglītība.

Augstus ieņēmumus valstij nodrošina produkcija un pakalpojumi ar augstu pievienoto vērtību. Latvijai ir ļoti augsts tautas attīstības indekss⁶² un tā ir valsts ar augstiem ieņēmumiem⁶³. Tā kā Latvijā ir viena no straujāk augošajām ekonomikām Eiropas Savienībā, var uzskatīt, ka nākotnē arī Latvijas uzņēmumiem, lai nodrošinātu augstus ieņēmumus, būs nepieciešams nodrošināt savai produkcijai aizvien augstāku pievienoto vērtību un līdz ar to aizvien vairāk būs nepieciešami augsti kvalificēti un radoši darbinieki.

Tautsaimniecībai nepieciešamo profesionālās izglītības speciālistu pieprasījums darba tirgus vajadzībām skatīts īstermiņa perspektīvā (2014.-2015.gads), vidēja termiņa perspektīvā (2016.-2020.gads) un ilgtermiņa perspektīvā (2030.gads).

Īstermiņa perspektīva

Pēc 2008.-2009.gada krīzes, kas izraisīja lielu bezdarba palielināšanos un ekonomiskās aktivitātes samazināšanos, Latvijas ekonomiskā situācija pakāpeniski uzlabojas. Tomēr, neskatoties uz ievērojamiem IKP pieauguma tempiem, bezdarba līmenis valstī saglabājas salīdzinoši augsts (2012.gada pēdējā ceturksnī 13,8% no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem, gada laikā samazinoties par 1,2 procentpunktiem⁶⁴).

Palielinās arī darba algas (2013.gada 1.ceturksnī – par 3,8%⁶⁵), kamēr līdzsvars starp darba algu un ražīgumu joprojām saglabājas.

Līdz ar to var secināt, ka Latvijā ir salīdzinoši daudz ekonomiski aktīvo iedzīvotāju, kas nespēj atrast darba vietas. Turklāt var uzskatīt, ka šādam bezdarbam ir *strukturāls* raksturs, t.i., tas nav atkarīgs no ekonomiskā cikla.

Latvijas Bankas speciālisti norāda, ka Latvijas „vidējās ainas” uzlabojumu (pēc kuras Latvijai vairākus gadus ir viens no straujākajiem nodarbinātības pieaugumiem ES) pamatā veicina darba vietu radīšana Rīgā un lielo pilsētu apkaimē.

Turpretī reģionos darbvietu skaits pēdējā gada laikā nav pieaudzis vai arī pieaudzis lēnāk⁶⁶.

Augsts bezdarbs noteiktiem reģioniem ir raksturīgs jau kopš deviņdesmitajiem gadiem. Bezdarba anklāviem varētu palīdzēt speciāla nodarbinātības veicināšanas programma, kas būtu mērķēta uz atsevišķiem novadiem un tiktu izstrādāta turpat uz vietas, apzinoties vietējo specifiku⁶⁷.

Saskaņā ar darba devēju aptaujas rezultātiem, pieņemot darbā jaunus darbiniekus, darba devēji visaugstāk vērtēja pretendenta godīgumu, vēlmi godprātīgi strādāt un atbildības sajūtu.

Profesionālai izglītībai ir jābūt šādas struktūrpolitikas (speciālas nodarbinātības veicināšanas programmas izmantošana) neatņemamai sastāvdaļai.

⁶² Human Development Report, 2013. United Nations Development Programme.

⁶³ World Development Indicators database, World Bank, 2012.

⁶⁴ Ekonomikas ministrijas Makroekonomikas apskats. Pieejams: <http://www.makroekonomika.lv/jauno-darba-vietu-radisana-atspoguulo-darba-tirgus-atlabsanu> (skatīts 06.06.2013)

⁶⁵ Ekonomikas ministrijas Makroekonomikas apskats. Pieejams: <http://www.makroekonomika.lv/videjas-algas-pirktspeja-turpina-pieaugt> (skatīts 06.06.2013)

⁶⁶ Centrālās statistikas pārvaldes darbaspēka apsekojuma un uzņēmumu apsekojuma dati

Labklājības ministrija norāda, ka apmācība ir nepieciešama, lai nodrošinātu pietiekamu darbaspēka profesionālās izglītības un pamata kompetenču līmeni, kā arī mazinātu augsta strukturālā bezdarba līmeņa risku⁶⁸.

Neformālās diskusijās profesionālo izglītības iestāžu pārstāvji norādīja, ka viņi analizē pieprasījumu darba tirgū un tā dinamiku un, ka viņu audzēkņiem ir labas izredzes atrast darbu.

Darba devēji atzīmēja, ka profesionālās izglītības iestādes nepietiekami sagatavo speciālistus – traktora, kombaina vadītājus, pārdevējus, autovadītājus, bruģētājus, elektriķus, pārdevējus un nākotnē nepieciešami būs autovadītāji, farmaceiti, mehāniķi, meža mašīnu operatori, pārdevēji, traktoristi un citi speciālisti.

Analizējot Kurzemes reģionā piedāvāto PIP klāstu (sk. arī 3.sadaļu) un Kurzemes reģiona attīstības prioritātes, var konstatēt, ka piedāvājamo programmu klāsts ir pietiekami plašs un kopumā atbilst vispārīgajām Kurzemes reģiona attīstības prioritātēm, kuras ir noteiktas Kurzemes plānošanas reģiona rīcības plānā 2010.-2013.gadam⁶⁹:

- reģiona apdzīvotības struktūras saglabāšana,
- daudzveidīgu un konkurētspējīgu pakalpojumu attīstība un to pieejamības uzlabošana reģionā,
- energoefektīvas un ilgtspējīgas saimniekošanas veicināšana reģionā,
- zinātnes, pētniecības un uzņēmējdarbības attīstība reģionā,
- efektīvas pārvaldības nodrošināšana reģionā.

Otrās prioritātes „Daudzveidīgu un konkurētspējīgu pakalpojumu attīstība un to pieejamības uzlabošana reģionā” prioritārais rīcības virziens „Nodrošināt reģiona ilgtermiņa vajadzībām atbilstošu augstākās izglītības un profesionālās izglītības kvalitatīvu un daudzveidīgu piedāvājumu” mērķis ir nodrošināt augstākās un profesionālās izglītības piedāvājumu atbilstoši darba tirgus prasībām un uzlabot to pieejamību. Rīcības virziens paredz šādas potenciālās darbības:

- veidot augstākās izglītības un profesionālās izglītības specializēšanos,
- augstāko un profesionālo izglītības iestāžu savstarpējo sadarbību un sadarbības attīstību ar potenciāliem darba devējiem konkurētspējīga izglītības programmu piedāvājuma nodrošināšanā atbilstoši darba tirgus prasībām,
- nodrošināt sabiedrības informēšanu par izglītības iespējām reģionā,
- piesaistīt studentus no citiem reģioniem un valstīm,
- attīstīt un pilnveidot cilvēkresursu, veidot pedagogu motivēšanas mehānismu,
- attīstīt un pilnveidot izglītības iestāžu infrastruktūru un materiāltehnisko bāzi,
- efektīvāk izmantot augstākās un profesionālās izglītības iestāžu materiāltehnisko un cilvēkresursu bāzi mūžizglītības attīstībai.

Savukārt rīcības virziens „Veicināt inovatīvu karjeras orientācijas pasākumu īstenošanu reģionā” mērķis ir veicināt tehnisko un inženiertehnisko profesiju izvēli, tādējādi nodrošinot radošas, tehnoloģiski attīstītas un inovatīvas uzņēmējdarbības (rūpniecības) attīstību.

⁶⁷ Ekonomikas ministrijas Makroekonomikas apskats <http://www.makroekonomika.lv/bezdarbs-samazinas-tomer-augsta-bezdarba-anklaviem-ir-nepieciešama-strukturpolitika> (skatīts 05.06.2013)

⁶⁸ Labklājības ministrija, Darba tirgus apskats http://www.lm.gov.lv/upload/darba_tirgus/darba_tirgus/lmzino_080312-1.pdf (skatīts 05.06.2013)

⁶⁹ http://www.kurzemesregions.lv/jomas/Teritorijas_attistibas_planosana/KPR_ricibas_plans_2010_-_2013gadam

Bez tam, tradicionāli Kurzemes reģiona pilsētas specializējās šādās nozarēs:

- Ventspils – naftas un ķīmisko produktu pārstrāde, informācijas tehnoloģijas,
- Liepāja – metālapstrāde, tekstilražošana,
- Saldus – būvmateriālu ražošana un ceļu būvniecība,
- Kuldīga – kokapstrāde, mežsaimniecība (mežizstrāde),
- Talsi – zivsaimniecība, mežsaimniecība (mežizstrāde).

LZA Ekonomikas institūta dokumentā „Latvijas reģionu ekonomikas attīstības perspektīvas un virzieni 2010-2011” papildus minētām nozarēm ir uzrādītas Kurzemes reģiona tautsaimniecības nozares ar attīstības perspektīvu – atjaunojamie energoresursi, vēja enerģija, ģeotermālā enerģija un kosmosa tehnoloģijas⁷⁰.

Kurzemes reģiona profesionālās izglītības iestādes, ņemot vērā Kurzemes reģiona ilgtermiņa attīstības prioritātes, kā arī Latvijas nozaru asociāciju izteiktos viedokļus, piedāvā apgūt profesijas darbam nozarēs, kuras kopumā atbilst Kurzemes reģiona specializācijai un attīstības stratēģijai:

- Cīravas Profesionālā vidusskola – kokapstrāde (kokizstrādājumu izgatavošana), lauksaimniecības tehnika (lauksaimniecības tehnikas mehāniķis),
- Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālā vidusskola – kokapstrāde (kokizstrādājumu izgatavošana, programm vadības kokapstrādes darbmašīnu operators),
- Profesionālās izglītības kompetences centrs „Liepājas Valsts tehnikums” – būvniecība, kokapstrāde, tekstils, mehatronika, enerģētika, metālapstrāde, informāciju tehnoloģijas, transports, loģistika,
- Saldus Profesionālā vidusskola – būvniecība, datorsistēmas, kokapstrāde (kokizstrādājumu izgatavošana),
- Skrundas Profesionālā vidusskola – enerģētika (elektromontieris), būvniecība un būvizstrādājumi (būvizstrādnieks, būvizstrādājumu galdnieks, apdares darbu strādnieks),
- Profesionālās izglītības kompetences centrs „Ventspils Tehnikums” – enerģētika un elektrotehnika, elektronika, metālapstrāde,
- Laidzes Profesionālā vidusskola – būvdarbi (apdares darbu tehniķis).

Līdzīga situācija (piedāvājamo PIP klāsts ir pietiekami plašs un kopumā atbilst reģiona prioritātēm un prioritārām nozarēm) ir vērojama Zemgales reģionā/Jelgavā, jo:

Zemgales attīstības virzieni (prioritārās nozares) pēc Zemgales plānošanas reģiona datiem ir:⁷¹

- lauksaimniecība un pārtikas pārstrāde,
- mežsaimniecība un kokapstrāde,
- metālapstrāde un mašīnbūve,
- ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde,
- ķīmiskā rūpniecība,

⁷⁰ Latvijas reģionu ekonomikas attīstības perspektīvas un virzieni 2010-2011, http://www.varam.gov.lv/lat/publ/publikacijas/reg_att/, skatīts 29.06.2013

⁷¹ Zemgales plānošanas reģiona ekonomikas profils un tā saistītie ar Rīgas reģionu http://www.rpr.gov.lv/uploads/filedir/RPR%20Att%20programmas%20update/Ekon%20profils/17%20nov%20RD/Zemgale%20prezentacija_17_11.pdf?PHPSESSID=ceccbafe2eac78da80f45ec78ee1d3f, skatīts 16.06.2013

- tekstilrūpniecība,
- loģistika un pārvadājumi,
- radošā industrija,
- produkti kam nav analoga,
- tūrisms.

Balstoties uz Jelgavas pilsētas esošajiem resursiem un attīstības tempiem, tās specializācija ir šāda⁷²:

- ekonomiski attīstīts zināšanu, tehnoloģiju un inovāciju centrs ar specializāciju pārtikas, kokapstrādes, mašīnbūves un metālapstrādes nozarēs,
- izglītības, kultūras, tūrisma un sporta centrs ar Eiropas nozīmes augstskolu, reģionālas nozīmes profesionālās un mūžizglītības centru, starptautiskas un nacionālas nozīmes kultūras un sporta objektiem un pasākumiem,
- starptautiskas un nacionālas nozīmes loģistikas centrs Eiropas transporta tīkla – TEN-T pamattīkla un visaptverošā tīkla autoceļu un dzelzceļu mezgla punktā un augstām mobilitātes iespējām.

Saskaņā ar pilsētas specializāciju un Zemgales reģiona prioritārajām nozarēm Jelgavas Tehnikumā var apgūt specialitātes šādās profesijās šādās nozarēs: mašīnbūve un metālapstrāde, pārtikas produktu ražošana, būvniecība un civilā celtniecība, kokapstrādes tehnoloģijas, mašīnzinības, informācijas tehnoloģijas un citas.

Vidējā termiņa un ilgtermiņa darbaspēka pieprasījuma prognozes

EM ir izstrādājusi informatīvo ziņojumu par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm⁷³, pieņemot, ka izglītības sistēma un izglītības piedāvājums prognožu pārskata periodā būtiski nemainīsies un darbaspēka piedāvājuma prognozes atspoguļo izglītības politikas izmaiņu neitrālu situāciju darba tirgū līdz 2030.gadam. Izglītības iestādes, plānojot savu ilgtermiņa attīstību, var tās ņemt vērā, bet neuztvert kā pasūtījumu darbaspēka sagatavošanā.

Tautsaimniecības politikas plānošanas dokumentos uzsvars likts uz eksportu vērstu nozaru attīstību un tautsaimniecības struktūras maiņu par labu šīm nozarēm, paredzot preču un pakalpojumu ar augstāku pievienoto vērtību ražošanu, veicot lielākus ieguldījumus jaunās tehnoloģijās, inovācijā un IKT, kā arī uzlabojot izglītības sistēmu.

Pieaugot ražošanas apjomiem, pieprasījums pēc darbaspēka pieaugs apstrādes rūpniecībā, kam pamatā ir zema produktivitāte un zemas darbaspēka izmaksas. Kopumā ES darbaspēks apstrādes rūpniecībā samazināsies. Lai nozare būtu konkurētspējīga, jānodrošina produktivitātes kāpums. Ilgtermiņā apstrādes rūpniecības izaugsmi jānodrošina vidējo un augsto tehnoloģiju nozarēm (ierīču, mehānismu, elektrisko un optisko iekārtu ražošana u.c.), savukārt tradicionālo nozaru kā kokapstrāde, pārtikas ražošana ieguldījums samazināsies.

Saskaņā ar Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centra prognozēm sagaidāms, ka nākotnē salīdzinoši liels nodarbināto skaita pieaugums būs komercpakalpojumu nozarēs. 2020.gadā pieprasījums pēc darbaspēka par gandrīz 10% pārsniegs 2012.gada līmeni un veidos 1/5 no visā tautsaimniecībā nodarbināto skaita. Komercpakalpojumu nozares izaugsmi galvenokārt

⁷² *Jelgavas pilsētas attīstības programma 2014.-2020.g., esošās situācijas raksturojums, 1.redakcija 10.12.2012.g., <http://www.jelgava.lv/aktuali/lv/pasvaldibas/apstiprinata-jelgavas-pilsetas-attistiba/skatits> 15.06.2013.*

⁷³ *Informatīvais ziņojums par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm”, pieejams: http://www.em.gov.lv/images/modules/items/tsdep/darba_tirgus/EMZino_260612_full.pdf*

veicinās pārējo tautsaimniecības nozaru attīstība un aizvien augošais pieprasījums pēc ārpakalpojumiem. Paredzams, ka gan Latvijā, gan ES vairāk kā 50% no visām darba iespējām būs komercpakalpojumu, transporta un sakaru nozarē un gandrīz 2/3 no visa darbaspēka pieprasījuma pieauguma līdz 2020.gadam veidos trīs nozares – apstrādes rūpniecība, tirdzniecība un komercpakalpojumi.

5.18.tabula

Prognozētās darbaspēka pieprasījuma izmaiņas Latvijā pa nozarēm (tūkst.)

	2012	2015	2020	2030	Starpība (2020- 2012)	Starpība (2030-2012)
Lauksaimniecība	74	72	70	69	-5	-5
Apstrādes rūpniecība	124	132	139	148	15	24
Pārējā rūpniecība	21	23	24	25	3	4
Būvniecība	64	68	71	73	8	9
Tirdzniecība	158	162	167	174	9	16
Komercpakalpojumi	165	177	181	189	16	23
Sabiedriskie pakalpojumi	204	204	203	205	-1	2

Avots: Informatīvais ziņojums par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm 2012
http://www.em.gov.lv/images/modules/items/tsdep/darba_tirgus/EMZino_260612_full.pdf

Lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē vidējā un ilgtermiņā, līdzīgi kā citās attīstītajās valstīs, nodarbināto skaits nozarē samazināsies. Statistikas dati liecina, ka 2012.gadā lauksaimniecības un mežsaimniecības nozare veidoja 5% no IKP, bet pēc strādājošo skaits 8,4% no kopējā nodarbināto skaita tautsaimniecībā. Tas nozīmē, ka salīdzinājumā ar citām nozarēm lauksaimniecībā un mežsaimniecībā ir zemāka produktivitāte, kuras pieaugumam turpmākajos gados būs izšķiroša loma nozares izaugsmē.

Nākotnē pakāpeniski augs pieprasījums pēc darbaspēka arī būvniecības nozarē. Lai gan krīzes laikā būvniecībā nodarbināto skaits ļoti būtiski samazinājās. Prognozēs tiek paredzēta stabila un harmoniska nozares izaugsme dažādos tās segmentos – infrastruktūras objektu, ražošanas un tirdzniecības būvju, kā arī sabiedrisko un dzīvojamo ēku būvniecībā.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pētījumā „Latvijas reģionu ekonomikas attīstības perspektīvas un virzieni”⁷⁴ Kurzemes reģiona nozaru izvērtējumā secināts, ka līdztekus tradicionālām un šobrīd reģionā vadošām nozarēm kā rūpniecība, transports, lauksaimniecība un mežsaimniecība, ir jādarbojas arī īpašo Kurzemes reģionā esošo resursu – kā vējš, ģeotermālā enerģija un pētniecības potenciāls, kas virzīts kosmosa tehnoloģiju virzienā, attīstībai.

Vidējā termiņa darbaspēka pieprasījuma perspektīva

Latvijas tautsaimniecības strukturpolitikas galvenie mērķi vidējā termiņā ir saistīti ar noteiktām strukturālām izmaiņām tautsaimniecības resursu izvietojumā par labu preču un pakalpojumu ar augstāku pievienoto vērtību ražošanai, uz eksportu vērstām nozarēm, lielākiem ieguldījumiem jaunās tehnoloģijās, inovācijā un IKT, kā arī uzlabojumiem izglītības sistēmā. Šo

⁷⁴ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pētījums „Latvijas reģionu ekonomikas attīstības perspektīvas un virzieni”. Pieejams:

[https://www.google.lv/search?q=Latvijas+re%C4%A3ionu+ekonomikas+att%C4%ABst%C4%ABbas+perspekt%C4%ABvas+un+virzieni&rlz=1C1EODB_enLV509LV510&aq=Latvijas+re%C4%A3ionu+ekonomikas+att%C4%ABst%C4%ABbas+perspekt%C4%ABvas+un+virzieni&aqs=chrome..69i57.2708j0j4&sourceid=chrome&espm=210&es_sm=93&ie=UTF-8,\(49.-50.lpp.\).](https://www.google.lv/search?q=Latvijas+re%C4%A3ionu+ekonomikas+att%C4%ABst%C4%ABbas+perspekt%C4%ABvas+un+virzieni&rlz=1C1EODB_enLV509LV510&aq=Latvijas+re%C4%A3ionu+ekonomikas+att%C4%ABst%C4%ABbas+perspekt%C4%ABvas+un+virzieni&aqs=chrome..69i57.2708j0j4&sourceid=chrome&espm=210&es_sm=93&ie=UTF-8,(49.-50.lpp.).) (skatīts 16.07.2013.).

politikas pasākumu īstenošana stiprinās ekonomiskās izaugsmes potenciālu, paātrinot rūpniecības izaugsmi, paaugstinot tautsaimniecības produktivitāti. Sagaidāms, ka kopumā tautsaimniecībā pieprasījums pēc darbaspēka 2020.gadā par 5,6% pārsniegs 2011.gada līmeni.

Aizvien straujāk pieaugs pieprasījums pēc augstas kvalifikācijas speciālistiem, ko pamatā noteiks pieprasījuma pieaugums apstrādes rūpniecībā un pakalpojumos (īpaši komercpakalpojumos).

5.19.tabula

Darbaspēka pieprasījuma prognoze pēc augstas kvalifikācijas speciālistiem 2020.gadā
Nodarbināto skaits pa profesiju grupām (tūkst.)

Profesiju pamatgrupas	2011. Prognoze		2012	
	Profesiju apakšgrupas ar PK kodu	2012	2020	Starpība (2020- 2012)
Vadītāji	11 Likumdevēji, valsts amatpersonas un vadītāji	28,9	29,3	+ 0,4
	12 Administratīvie vadītāji un komercdirektori	21,5	21,8	+0,3
	13 Ražošanas un specializēto pakalpojumu jomas vadītāji	23,0	28,5	+5,5
	14 Viesmīlības, ēdināšanas, tirdzniecības un citu pakalpojumu komas vadītāji	7,9	10,0	+2,1
Vecākie speciālisti	21 Zinātnes un inženierzinātņu jomas vecākie speciālisti	21,7	33,2	+11,5
	22 Veselības aprūpes jomas vecākie speciālisti	17,7	21,8	+4,1
	23 Izglītības jomas vecākie speciālisti	48,7	45,0	- 3,7
	24 Komerccarbības un pārvaldes (administrācijas) vecākie speciālisti	36,0	39,7	+3,7
	25 Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomas vecākie speciālisti	8,3	12,6	+4,3
	26 Tiesību, sociālo un kultūras lietu vecākie speciālisti	21,1	23,5	+ 2,4
Speciālisti	31 Zinātnes un inženiertehniskie speciālisti	22,3	34,6	+12,3
	32 Veselības aprūpes jomas speciālisti	12,9	13,7	+0,8
	33 Komerccarbības un pārvaldes (administrācijas) speciālisti	64,0	68,0	+4,0
	34 Juridisko, sociālo un kultūras lietu un tām radniecīgu lietu speciālisti	12,4	14,8	+2,4
	35 Informācijas tehnoloģijas speciālisti	5,9	9,9	+ 4,0

Avots: Informatīvais ziņojums par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm 2012
http://www.em.gov.lv/images/modules/items/tsdep/darba_tirgus/EMZino_260612_full.pdf

Paredzams, ka visstraujāk pieaugs pieprasījums pēc zinātnes un inženiertehniskajiem speciālistiem un vecākajiem speciālistiem.

Pieaugs arī pieprasījums pēc vidējās kvalifikācijas profesiju speciālistiem, galvenokārt apstrādes rūpniecībā. Ekonomikas ministrija prognozē, ka 2020.gadā pieprasījums pēc vidējās kvalifikācijas profesijām palielināsies par 6%⁷⁵ salīdzinoši ar 2011.gadu.

5.20.tabula

Darbaspēka pieprasījuma prognoze pēc vidējās kvalifikācijas speciālistiem 2020.gadā
Nodarbināto skaits pa profesiju grupām (tūkst.)

Profesiju pamatgrupas	2011. Prognoze		2012	
	Profesiju apakšgrupas ar PK kodu	2012	2020	Starpība (2020- 2012)
Kalpotāji	41 Iestāžu kalpotāji un kancelejas tehnikas operatori	5,6	5,3	-0,3

⁷⁵ Ekonomikas ministrijas Makroekonomikas apskats http://www.em.gov.lv/images/modules/items/EM%20DT_19062012.pdf (Sk. arī agrākus pētījumus, piemēram Ekonomikas Ministrijas sagatavoto „Informatīvo ziņojumu par prognozēm darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma atbilstībai vidējā termiņā: http://www.em.gov.lv/images/modules/items/EMZino_130611_ar_pielik.pdf), skatīts 06.06.2013.

Profesiju pamatgrupas	2011. Prognoze		2012	
	Profesiju apakšgrupas ar PK kodu	2012	2020	Starpība (2020-2012)
	42 Klientu apkalpotāji	18,7	16,6	-2,1
	43 Uzskaitē un materiālo vērtību reģistrēšanas darbinieki	26,5	26,7	-0,2
	44 Citi kalpotāji	4,0	4,2	+0,2
Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki	51 Individuālo pakalpojumu jomas darbinieki	40,6	43,2	+2,6
	52 Tirdzniecības darbinieki	56,1	54,6	-1,5
	53 Individuālās aprūpes darbinieki	18,4	19,3	+0,9
	54 Apsardzes pakalpojumu darbinieki	19,3	22,3	+3,0
Kvalificēti lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	61 Kvalificēti tirgus lauksaimniecības darbinieki	15,2	12,9	-2,3
	62 Kvalificēti tirgus mežsaimniecības, zivsaimniecības un medību saimniecības darbinieki	5,5	5,3	-0,2
	63 Personīgā patēriņa lauksaimnieki, zvejnieki, mednieki un vācēji	11,0	7,2	-3,8
Kvalificēti strādnieki un amatnieki	71 Būvnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki (izņemot elektrikus)	31,3	33,8	+2,5
	72 Metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu strādnieki	34,5	36,7	+2,2
	73 Amatnieki un iespaidarbu strādnieki	4,8	5,4	+0,6
	74 Elektrisko un elektronisko iekārtu strādnieki	10,4	11,9	+1,5
	75 Pārtikas produktu pārstrādes un kokapstrādes strādnieki, apģērbu izgatavošanas un citi amatnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki	33,1	34,1	+1,0
Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri	81 Rūpniecisko iekārtu operatori	19,3	20,4	+1,1
	82 Montieri	2,2	2,4	+0,2
	83 Pašgājēju mašīnu un iekārtu vadītāji un celšanas iekārtu un mašīnu operatori	59,2	59	-0,2

Avots: Informatīvais ziņojums par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm 2012
http://www.em.gov.lv/images/modules/items/tsdep/darba_tirgus/EMZino_260612_full.pdf

Darbaspēka pieprasījums līdz 2020.gadam palielināsies gandrīz visās profesiju pamatgrupās, izņemot kvalificētus lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības darbiniekus, kalpotāju profesijas (vidējās kvalifikācijas administratīvais atbalsta dienests un klientu apkalpošanas speciālisti).

Gan ES, gan Latvijā vispieprasītākās profesijas līdz 2020.gadam būs dažādi speciālisti (fizikas, matemātikas, IT jomas, inženierzinātņu un citu jomu speciālisti). EM prognozē, ka šajās grupās veidosies apmēram 75% no kopējām darba iespējām.

5.21.tabula

**Vidējās kvalifikācijas speciālistu darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma attiecība 2020.gadā
vidējās kvalifikācijas profesijās**

Profesiju pamatgrupas	2011. Prognoze		2012	
	Profesiju apakšgrupas ar PK kodu	Pieprasījums, tūkst.	Piedāvājums, tūkst.	Pieprasījums/Piedāvājums %
Kalpotāji	41 Iestāžu kalpotāji un kancelejas tehnikas operatori	5,3	6,6	81
	42 Klientu apkalpotāji	16,6	21,2	79
	43 Uzskaitē un materiālo vērtību reģistrēšanas darbinieki	26,7	25,8	103
	44 Citi kalpotāji	4,2	4,1	102
Pakalpojumu un tirdzniecības	51 Individuālo pakalpojumu jomas darbinieki	43,2	42,9	101
	52 Tirdzniecības darbinieki	54,6	64,8	84

Profesiju pamatgrupas	2011. Prognoze		2012	
	Profesiju apakšgrupas ar PK kodu	Pieprasījums, tūkst.	Piedāvājums, tūkst.	Pieprasījums/Piedāvājums %
darbinieki	53 Individuālās aprūpes darbinieki	19,3	18,1	107
	54 Apsardzes pakalpojumu darbinieki	22,3	22,9	97
Kvalificēti lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	61 Kvalificēti tirgus lauksaimniecības darbinieki	12,9	11,9	109
	62 Kvalificēti tirgus mežsaimniecības, zivsaimniecības un medību saimniecības darbinieki	5,3	5,1	105
	63 Personīgā patēriņa lauksaimnieki, zvejnieki, mednieki un vācēji	7,2	6,7	108
Kvalificēti strādnieki un amatnieki	71 Būvnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki (izņemot elektriķus)	33,8	33,4	101
	72 Metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu strādnieki	36,7	33,1	111
	73 Amatnieki un iespieddarbu strādnieki	5,4	4,7	115
	74 Elektrisko un elektronisko iekārtu strādnieki	11,9	10,1	118
	75 Pārtikas produktu pārstrādes un kokapstrādes strādnieki, apģērbu izgatavošanas un citi amatnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki	34,1	31,7	107
Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri	81 Rūpniecisko iekārtu operatori	20,4	18,1	113
	82 Montieri	2,5	2,3	105
	83 Pašgājēju mašīnu un iekārtu vadītāji un celšanas iekārtu un mašīnu operatori	59,0	53,7	110

Avots: Informatīvais ziņojums par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm 2012
http://www.em.gov.lv/images/modules/items/tsdep/darba_tirgus/EMZino_260612_full.pdf

Lai gan prognozes liecina, ka kopumā darbaspēka pieprasījums pēc kvalificētiem lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības darbiniekiem samazināsies, tomēr vairākās vidējās kvalifikācijas profesiju pamatgrupās paredzams iztrūkums, piemēram, pēc kvalificētiem lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības darbiniekiem. Iztrūkums vērojams arī mašīnu operatoru un izstrādājumu montieru, kā arī kvalificētu strādnieku un amatnieku profesiju pamatgrupās. Paredzams, ka piedāvājums pārsniegs pieprasījumu atsevišķās kalpotāju profesiju apakšgrupās (iestāžu kalpotāji un kancelejas tehnikas operatori un klientu apkalpotāji), pakalpojumu un tirdzniecības darbinieku grupā (tirdzniecības darbinieki, apsardzes pakalpojumu darbinieki).

Saskaņā ar EM prognozēm, darbaspēka piedāvājums pārsniegs pieprasījumu gan augstākās kvalifikācijas, gan zemākās kvalifikācijas profesiju grupās.

Pēc EM prognozēm vidējā termiņā kopējais darbaspēka piedāvājuma samazinājums būtiski izpaudīsies jomās, kur ir ievērojams gados vecāku ekonomiski aktīvo iedzīvotāju īpatsvars kā atsevišķās inženierzinātņu jomās, māsziņībās un farmācijas izglītības jomās. Būtiskākais samazinājums varētu būt starp ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem ar arodizglītību un vidējo profesionālo izglītību. Mazāks darbaspēka piedāvājuma samazinājums sagaidāms ar vidējo vispārējo izglītību. Šīs tendences liecina, ka nepieciešams palielināt profesionālās izglītības nozīmi vidējā līmeņa izglītībā. Lai mazinātu disharmoniju darba tirgū, jāveicina jauniešu izglītības izvēle par labu profesionālai ievirzei.

Paredzams, ka vidējā termiņā augstākās un vidējās kvalifikācijas darbaspēka pieprasījums un piedāvājums pakāpeniski sasniegs līdzsvara stāvokli, tomēr sabalansēta darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma attiecība nebūs vienāda visos izglītības apakšsegmentos –

izteiktāka būs darbaspēka ar profesionālās ievirzes izglītību nepietiekamība (gan vidējā, gan augstākajā izglītībā).

5.22. tabula

Pētījumā iesaistīto profesionālās izglītības iestāžu akreditēto programmu atbilstība darba tirgus pieprasījumam un piedāvājumam vidējā perspektīvā

Apkopojums veikts balstoties uz EM informatīvā ziņojuma par darba tirgus vidējā un ilgtermiņa prognozēm datiem un Izglītības kvalitātes valsts dienesta mājas lapā pieejamo akreditēto profesionālās izglītības reģistra datiem⁷⁶ un profesiju klasifikatoru, kurā deviņās grupās sistematizēts profesiju (arodu, amatu, specialitāšu) saraksts, lai nodrošinātu starptautiskai praksei atbilstošu darbaspēku uzskaiti un salīdzināšanu⁷⁷.

1. Vadītāji	Vadītāji nosaka, formulē valsts politiku, izstrādā normatīvos aktus, pārstāv valsti un rīkojas tās vārdā, uzrauga, kā tiek ievērota valsts politika un normatīvie akti, nosaka uzņēmuma politiku, darbības kārtību un regulējumu, plāno, vada un koordinē uzņēmuma vai tā struktūrvienību darbību un pasākumus.
2. Vecākie speciālisti	Vecākie speciālisti veic zinātniskus pētījumus, izglīto sabiedrību, sagatavo normatīvo aktu projektus un metodiskos dokumentus, piedalās tautas saimniecības nozares vai darbības jomas attīstības, nepieciešamo materiālo un finanšu resursu plānošanā, veic praktisku darbu materiālo un garīgo vērtību radīšanā visos tautas saimniecības uzņēmumos, kā arī patstāvīgi.
3. Speciālisti	Speciālisti veic pēc satura līdzīgas tehniskās funkcijas, kas saistītas ar zinātnisko, sociālo, valstisko, komerciālo vai māksliniecisko koncepciju, principu, likumu un metožu sagatavošanu un lietošanu, kā arī vada attiecīga līmeņa mācības.
4. Kalpotāji	Kalpotāji organizē, sistematizē, novērtē, glabā attiecīgas problēmas risināšanai nepieciešamo informāciju, ievada un meklē to datortehnikā, veic pienākumus, kas saistīti ar kancelejas darbu, naudas operācijām, ceļojumu organizēšanu, informē klientus, organizē lietišķas tikšanās.
5. Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki	Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki sniedz pakalpojumus ceļojumos un māsaimniecībā, aprūpē bērnus, slimniekus, invalīdus un vecos cilvēkus, strādā sabiedriskajā ēdināšanā, dzēš ugunsgrēkus, sargā sabiedrisko kārtību, mantu un cilvēkus, pārdod un demonstrē preces, strādā par modeļiem.
6. Kvalificēti pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki	Kvalificēti lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības darbinieki audzē lauksaimniecības kultūras, novāc ražu, ražo lopkopības produkciju, audzē, apsargā un izmanto mežu, audzē un zvejo zivis, medī dzīvniekus.
7. Kvalificēti strādnieki un amatnieki	Kvalificēti strādnieki un amatnieki savas speciālās zināšanas izmanto būvniecības, metālapstrādes un mašīnu apkalpošanas nozarēs, mašīnu un darbarīku ražošanā, veicot iespieddarbus, pārstrādājot produktus, kā arī ražojot izstrādājumus no auduma, ādas, māla, metāla, ziediem vai citiem materiāliem.
8. Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri	Šīs pamatgrupas strādnieki vada un uzrauga iekārtas un mašīnas vai automātiskās rūpnieciskās ražošanas līnijas personīgi vai ar distances vadības palīdzību, piemēram, vilcienus, motorizētos transportlīdzekļus un pārvietojamās rūpniecības iekārtas; veic produkcijas montāžu no sakomplektētām detaļām atbilstoši noteiktām instrukcijām un tehnoloģijai.
9. Vienkāršās profesijas	Šīs pamatgrupas strādnieki izpilda vienkāršus un monotonus darbus vai mehāniskas darba operācijas, lietojot rokas instrumentus un bieži arī fizisku spēku.

Profesiju klasifikatora lietošana ir obligāta, apkopojot statistikas datus un veicot pētījumus, piemēram, oficiālās statistikas jomā, ar darbaspēku saistītu pētījumu veikšanā.

Kurzemes plānošanas reģions

Skrundas Profesionālā vidusskola

Akreditētās programmas atbilst darba tirgus pieprasījuma prognozēm. Pieprasījums pieaugs pēc 51., 71., un 74. grupas speciālistiem. Skrudas profesionālā vidusskola piedāvā apgūt

⁷⁶ <http://www.ikvd.gov.lv/akrediteto-izglitibas-iestazu-un-izglitibas-programmu-registri.html>

⁷⁷ <http://www.lm.gov.lv/text/80>

sekojošas šo grupu profesijas – ēdināšanas pakalpojumu speciālista, pavāra, apdares darbu strādnieka, elektromontiera, Lai gan darbaspēka pieprasījums kopumā samazināsies, taču pieprasījums saglabāsies pēc 75. grupas speciālistiem. Šajā grupā PII piedāvā apgūt būvuzstrādājumu galdnieka un konditora profesijas.

PII piedāvā arī apgūt programmas, kuras izglīto zemas kvalifikācijas profesijas (pavāra palīgs, būvstrādnieks), tādēļ pastiprināti jāseko līdzi darba tirgus pieprasījumam, jo pieprasījumam ir tendence samazināties.

5.23.tabula

Skrundas Profesionālā vidusskola

Profesiju apakšgrupas	Darbaspēka pieprasījums pieaug	Darbaspēka pieprasījums samazinās	Pieprasījums pret piedāvājumu samazinās (PII piedāvāto programmu skaits)	Pieprasījums pret piedāvājumu palielinās (PII piedāvāto programmu skaits)
51 Individuālo pakalpojumu jomas darbinieki	X			2
71 Būvnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki (izņemot elektriķus)	X			1
74 Elektrisko un elektronisko iekārtu strādnieki	X			1
75 Pārtikas produktu pārstrādes un kokapstrādes strādnieki, apģērbu izgatavošanas un citi amatnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki		X		2

Saldus Profesionālā vidusskola

Saldus Profesionālā vidusskola pamatā piedāvā akreditētās programmas, kuras atbilst darba tirgus pieprasījuma prognozēm. Pieprasījums pieaugs pēc 31., 35., un 51. grupas speciālistiem – PII piedāvā apgūt būvtehnika, ceļu būvtehnika, datorsistēmu tehnika, viesmīlības pakalpojumu speciālista un pavāra profesijas. Tiek piedāvātas divas programmas profesiju apgūvē (būvuzstrādājumu galdnieks un galdnieks) 75. profesiju apakšgrupā, kurā pieprasījums saglabāsies, lai arī kopējā tendence rāda darbaspēka pieprasījuma samazināšanos.

Pie kopumā pieaugoša pieprasījuma piedāvājums pārsniegs pieprasījumu pēc 54 grupas speciālistiem – PII piedāvā apgūt ugunsdzēsēja-glābēja profesiju. Vairāk jāseko līdzi darba tirgus pieprasījumam pēc 54. grupas speciālistiem.

5.24.tabula

Saldus Profesionālā vidusskola

Piedāvātās programmas Profesiju apakšgrupās	Darbaspēka pieprasījums pieaug	Darbaspēka pieprasījums samazinās	Pieprasījums pret piedāvājumu samazinās (PII piedāvāto programmu skaits)	Pieprasījums pret piedāvājumu palielinās (PII piedāvāto programmu skaits)
31 Zinātnes un inženiertehniskie speciālisti	X			1
35 Informācijas tehnoloģijas speciālisti	X			1
51 Individuālo pakalpojumu jomas darbinieki	X			2
54 Apsardzes pakalpojumu	X		1	

Piedāvātās programmas Profesiju apakšgrupās	Darbaspēka pieprasījums pieaug	Darbaspēka pieprasījums samazinās	Pieprasījums pret piedāvājumu samazinās (PII piedāvāto programmu skaits)	Pieprasījums pret piedāvājumu palielinās (PII piedāvāto programmu skaits)
darbinieki				
75 Pārtikas produktu pārstrādes un kokapstrādes strādnieki, apģērbu izgatavošanas un citi amatnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki		X		2

Cīravas Profesionālās vidusskola

Cīravas Profesionālās vidusskolas piedāvātās akreditētās programmas atrodas gan grupā, kur sagaidāms pieprasījuma un piedāvājuma pieaugums, gan grupā, kur samazinās pieprasījums, bet pieaug piedāvājums.

Darbaspēka pieprasījums pieaugs pēc 31., 51., 71., 72., 74. grupas speciālistiem – PII piedāvā apgūt lauksaimniecības tehnikas mehāniķa, pavāra, elektromontiera, automehāniķa profesijas. Lai gan darbaspēka pieprasījums kopumā samazināsies, taču pieprasījums saglabāsies pēc 75. grupas speciālistiem – PII piedāvā apgūt galdnieka un galdnieka palīga, būvizstrādājuma galdnieka, koksnes materiālu apstrādātāja profesijas.

Pie kopumā pieaugoša pieprasījuma piedāvājums pārsniegs pieprasījumu pēc 33. grupas speciālistiem – PII piedāvā apgūt grāmatveža profesiju.

Pieprasījums samazināsies, bet piedāvājums būs liels 41. un 42. grupas speciālistiem – PII piedāvā apgūt sekretāra un klientu apkalpošanas speciālista profesijas.

Pastiprināti jāseko līdzi darba tirgus pieprasījumam pēc 33., 41. un 42. grupas speciālistiem.

5.25.tabula

Cīravas Profesionālā vidusskola

Piedāvātās programmas Profesiju apakšgrupās	Darbaspēka pieprasījums pieaug	Darbaspēka pieprasījums samazinās	Pieprasījums pret piedāvājumu samazinās (PII piedāvāto programmu skaits)	Pieprasījums pret piedāvājumu palielinās (PII piedāvāto programmu skaits)
31 Zinātnes un inženiertehniskie speciālisti	X			1
33Komerccdarbības un pārvaldes (administrācijas) speciālisti	X		1	
41 Iestāžu kalpotāji un kancelejas tehnikas operatori		x	1	
42. Klientu apkalpotāji		x	1	
51 Individuālo pakalpojumu jomas darbinieki	X			1
71 Būvnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki (izņemot elektrikus)	X			1
72Metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu	X			1

Piedāvātās programmas Profesiju apakšgrupās	Darbaspēka pieprasījums pieaug	Darbaspēka pieprasījums samazinās	Pieprasījums pret piedāvājumu samazinās (PII piedāvāto programmu skaits)	Pieprasījums pret piedāvājumu palielinās (PII piedāvāto programmu skaits)
jomu strādnieki				
74 Elektrisko un elektronisko iekārtu strādnieki	X			1
75 Pārtikas produktu pārstrādes un kokapstrādes strādnieki, apģērbu izgatavošanas un citi amatnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki		X		4

Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālā vidusskola

Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālā vidusskolas piedāvātās akreditētās programmas pamatā atbilst darba tirgus pieprasījuma prognozēm. Prognozēts pieprasījums pieaug pēc 51. un 72. grupas speciālistiem un šajās grupās PII piedāvā apgūt viesmīļa, ēdināšanas pakalpojumu speciālista, pavāra, SPA meistara, automehāniķa, atslēdznieka, autoatslēdznieka profesijas.

Pieprasījums augstāks par piedāvājumu saglabāsies pēc 75. grupas speciālistiem – PII piedāvā apgūt mēbeļu galdnieka, galdnieka, galdnieka palīga, konditora, programmvadības kokapstrādes darbmašīnu operatora profesijas.

Pie kopumā pieaugoša pieprasījuma piedāvājums pārsniegs pieprasījumu pēc 33. un 34. grupas speciālistiem – PII piedāvā apgūt tūrisma pakalpojumu komercdarbinieka un ekotūrisma speciālista profesijas.

Vairāk uzmanības jāpievērš darba tirgus pieprasījumam pēc 33. un 34. grupas speciālistiem.

5.26.tabula

Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālā vidusskola

Piedāvātās programmas Profesiju apakšgrupās	Darbaspēka pieprasījums pieaug	Darbaspēka pieprasījums samazinās	Pieprasījums pret piedāvājumu samazinās (PII piedāvāto programmu skaits)	Pieprasījums pret piedāvājumu palielinās (PII piedāvāto programmu skaits)
33Komerccarbības un pārvaldes (administrācijas) speciālisti	X		1	
34 Juridisko, sociālo un kultūras lietu un tām radniecīgu lietu speciālisti	X		1	
51 Individuālo pakalpojumu jomas darbinieki	X			4
72 Metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu strādnieki	X			3
75 Pārtikas produktu pārstrādes un kokapstrādes strādnieki,		X		5

Piedāvātās programmas Profesiju apakšgrupās	Darbaspēka pieprasījums pieaug	Darbaspēka pieprasījums samazinās	Pieprasījums pret piedāvājumu samazinās (PII piedāvāto programmu skaits)	Pieprasījums pret piedāvājumu palielinās (PII piedāvāto programmu skaits)
apģērbu izgatavošanas un citi amatnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki				

Ventspils Tehnikums

Profesionālās izglītības kompetences centra Ventspils Tehnikums piedāvātās akreditētās programmu atbilst darba tirgus pieprasījuma prognozēm.

Pieprasījums pieaugs pēc 31.,51.,72. un 74. grupas speciālistiem un Ventspils Tehnikums piedāvā apgūt elektronikas tehniķa, mašīnbūves tehniķa, mehatronisko sistēmu tehniķa, viesmīļa, bārmeņa, ēdināšanas pakalpojumu speciālista, viesnīcu pakalpojumu speciālista, elektronikas tehniķa, konditora automehāniķa, atslēdznieka, virpotāja, rokas lokmetinātāja (MMA), lokmetinātāja metināšanā ar mehanizēto iekārtu aktīvās gāzes vidē (MAG) profesijas

Lai gan darbaspēka pieprasījums kopumā samazināsies, taču pieprasījums saglabāsies pēc 75. grupas speciālistu grupā, kur pieprasījums joprojām saglabāsies, Ventspils Tehnikums piedāvā apgūt konditora profesiju.

Vairāk jāseko līdzi darba tirgus pieprasījumam pēc 33. grupas speciālistiem, kur prognozēts lielāks piedāvājums nekā pieprasījums. Šajā grupā ir piedāvājums apgūt viesnīcu pakalpojumu komercdarbinieka un grāmatveža profesijas.

5.27.tabula

Profesionālās izglītības kompetences centrs Ventspils Tehnikums

Piedāvātās programmas Profesiju apakšgrupās	Darbaspēka pieprasījums pieaug	Darbaspēka pieprasījums samazinās	Pieprasījums pret piedāvājumu samazinās (PII piedāvāto programmu skaits)	Pieprasījums pret piedāvājumu palielinās (PII piedāvāto programmu skaits)
31 Zinātnes un inženiertehniskie speciālisti	X			3
33Komerccdarbības un pārvaldes (administrācijas) speciālisti	X		2	
51 Individuālo pakalpojumu jomas darbinieki	X			4
72Metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu strādnieki	X			4
74 Elektrisko un elektronisko iekārtu strādnieki	X			2
75 Pārtikas produktu pārstrādes un kokapstrādes strādnieki, apģērbu izgatavošanas un citi amatnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki		X		1

Liepājas Valsts tehnikums

Profesionālās izglītības kompetences centrs Liepājas Valsts tehnikums (LVT) piedāvā apgūt lielu profesiju klāstu, kurš pamatā atbilst darba tirgus pieprasījuma prognozēm.

Pieprasījums pieaug pēc 31.,35.,51.,71., 72. un 74. grupas speciālistiem – LVT piedāvā apgūt apdares darbu tehnika, mehatronisko sistēmu tehnika, datorsistēmu tehnika, viesmīlības pakalpojumu speciālista, saimniecības vadītāja, ēdināšanas pakalpojumu speciālista, pavāra, krāsotāja, apmetēja, flīzētāja, mūrnieka, apdares darbu strādnieka, skārdnieka, sanitārtehnisko iekārtu montētāja, automehāniķa, galdnieka, galdnieka palīga, elektriķa, atslēdznieka profesijas.

No 75. grupas speciālistiem LVT sagatavo būvizstrādājumu galdniekus, šuvējas, drēbniekus, šūto izstrādājumu izgatavotājus, konditorus, konditora palīgus. Šajā grupā, neskatoties uz kopējo darbaspēka pieprasījuma samazināšanos, pieprasījums būs zemāks nekā piedāvājums.

Pie kopumā pieaugoša pieprasījuma piedāvājums pārsniegs pieprasījumu pēc 33. un 34. grupas speciālistiem un šajās grupās LVT piedāvā apgūt komercpakalpojumu komercdarbinieka, komercdarījumu darbinieka, finanšu darbinieka, tūrisma pakalpojumu komercdarbinieka, reklāmas pakalpojumu komercdarbinieka, transporta pārvadājumu komercdarbinieka, loģistikas darbinieka, grāmatveža un tērpu stila speciālista profesijas.

Pieprasījums samazināsies, bet piedāvājums būs liels 41. un 42. grupas speciālistiem – LVT piedāvā apgūt sekretāra un klientu apkalpošanas speciālista profesijas.

Uzmanība jāpievērš darba tirgus pieprasījumam pēc 33., 34., 41. un 42. grupas speciālistiem, kā arī pieprasījumam pēc zemas kvalifikācijas profesijām, kurās LVT arī sagatavo darbiniekus (remontstrādnieks, pavāra palīgs, šūšanas iekārtu operators).

5.28.tabula

Profesionālās izglītības kompetences centrs Liepājas Valsts tehnikums

Piedāvātās programmas Profesiju apakšgrupās	Darbaspēka pieprasījums pieaug	Darbaspēka pieprasījums samazinās	Pieprasījums pret piedāvājumu samazinās (PII piedāvāto programmu skaits)	Pieprasījums pret piedāvājumu palielinās (PII piedāvāto programmu skaits)
31 Zinātnes un inženiertehniskie speciālisti	X			2
33Komerccdarbības un pārvaldes (administrācijas) speciālisti	X		8	
34 Juridisko, sociālo un kultūras lietu un tām radniecīgu lietu speciālisti	X		1	
35 Informācijas tehnoloģijas speciālisti	X			1
41 Iestāžu kalpotāji un kancelejas tehnikas operatori		X	1	
42. Klientu apkalpotāji		X	1	
51 Individuālo pakalpojumu jomas darbinieki	X			4
71 Būvnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki (izņemot elektriķus)	X			6
72Metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu strādnieki	X			5
74 Elektrisko un elektronisko iekārtu strādnieki	X			1

Piedāvātās programmas Profesiju apakšgrupās	Darbaspēka pieprasījums pieaug	Darbaspēka pieprasījums samazinās	Pieprasījums pret piedāvājumu samazinās (PII piedāvāto programmu skaits)	Pieprasījums pret piedāvājumu palielinās (PII piedāvāto programmu skaits)
75 Pārtikas produktu pārstrādes un kokapstrādes strādnieki, apģērbu izgatavošanas un citi amatnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki		X		6

Zemgales plānošanas reģions

Jelgavas Tehnikums

Pamatā Jelgavas Tehnikuma piedāvātās akreditētās programmas atbilst darba tirgus pieprasījuma prognozēm.

Prognozēts pieprasījuma pieaugums pēc 31., 35., 51., 71., 72. un 74.grupas speciālistiem un Jelgavas tehnikums piedāvā apgūt inženierkomunikāciju tehniķa, apdares darbu tehniķa, apdares darbu strādnieka, datorsistēmu tehniķa, viesmīļa, viesmīlības pakalpojumu speciālista, bārmeņa, rokas lokmetinātāja (MMA), lokmetinātāja metināšanā ar mehanizēto iekārtu aktīvās gāzes vidē (MAG), autoatslēdznieka, automehāniķa, elektromontiera profesijās.

Arī 75.grupā, pēc kuras speciālistiem pieprasījums saglabāsies, tehnikums piedāvā apgūt mēbeļu galdnieka, drēbnieka, galdnieka, profesiju.

Vairāk uzmanības jāpievērš darba tirgus pieprasījumam un piedāvājumam pēc 41. un 42.grupas speciālistiem, kur tiek prognozēts mazāks pieprasījums nekā piedāvājums. tehnikums piedāvā apgūt divas šo grupu profesijas - sekretāra un klientu apkalpošanas speciālista profesijas.

5.29.tabula

Jelgavas Tehnikums

Piedāvātās programmas Profesiju apakšgrupās	Darbaspēka pieprasījums pieaug	Darbaspēka pieprasījums samazinās	Pieprasījums pret piedāvājumu samazinās (PII piedāvāto programmu skaits)	Pieprasījums pret piedāvājumu palielinās (PII piedāvāto programmu skaits)
31 Zinātnes un inženiertehniskie speciālisti	X			2
35 Informācijas tehnoloģijas speciālisti	X			2
41 Iestāžu kalpotāji un kancelejas tehnikas operatori		X	1	
42 Klientu apkalpotāji		x	1	
51 Individuālo pakalpojumu jomas darbinieki	X			3
71 Būvnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki (izņemot elektriķus)	X			1
72 Metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu strādnieki	X			3
74 Elektrisko un elektronisko iekārtu	X			1

Piedāvātās programmas Profesiju apakšgrupās	Darbaspēka pieprasījums pieaug	Darbaspēka pieprasījums samazinās	Pieprasījums pret piedāvājumu samazinās (PII piedāvāto programmu skaits)	Pieprasījums pret piedāvājumu palielinās (PII piedāvāto programmu skaits)
strādnieki				
75 Pārtikas produktu pārstrādes un kokapstrādes strādnieki, apģērbu izgatavošanas un citi amatnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki		X		3

Ilgtermiņa darbaspēka pieprasījuma perspektīva

Ilgtermiņa darbaspēka pieprasījuma perspektīvā turpināsies orientācija uz pakalpojumiem un zināšanām vērstu ekonomiku, augstāks pieprasījums pēc zināšanu ietilpīgām profesijām.

EM prognozē, ka līdz 2030.gadam darbaspēka pieprasījums kopumā turpinās pārkārtoties par labu pieprasījumam pēc speciālistiem ar augstāko izglītību. Sagaidāms, ka turpinās palielināties ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits ar augstāko izglītību un pakāpeniski samazināsies darbaspēka piedāvājums ar vidējo izglītību. Šīs izmaiņas nākotnē noteiks darbaspēka piedāvājuma pakāpenisku pārstrukturēšanos – būtiski palielināsies augstākās kvalifikācijas darbaspēka īpatsvars kopējā piedāvājumā, bet samazināsies vidējas un zemas kvalifikācijas darbaspēka piedāvājums. Tiek prognozēts, ka 2030.gadā darbaspēka piedāvājums ar augstāko izglītību varētu veidot jau gandrīz pusi no kopējā darbaspēka piedāvājuma. Līdzīgas tendences sagaidāmas arī ES kopumā.

5.30.tabula

Darbaspēka pieprasījuma prognoze, augstas kvalifikācijas speciālisti 2030.gadā Nodarbināto skaits pa profesiju grupām (tūkst.)

Profesiju pamatgrupas	2011 un prognoze		2012	
	Profesiju apakšgrupas ar PK kodu	2012	2030	Starpība (2030-2012)
Vadītāji	11 Likumdevēji, valsts amatpersonas un vadītāji	28,9	27,9	-1,0
	12 Administratīvie vadītāji un komercdirektori	21,5	21,0	-0,5
	13 Ražošanas un specializēto pakalpojumu jomas vadītāji	23,0	34,9	+11,9
	14 Viesmīlības, ēdināšanas, tirdzniecības un citu pakalpojumu komas vadītāji	7,9	12,3	+4,4
Vecākie speciālisti	21 Zinātnes un inženierzinātņu jomas vecākie speciālisti	21,7	46,8	+25,1
	22 Veselības aprūpes jomas vecākie speciālisti	17,7	27,9	+10,2
	23 izglītības jomas vecākie speciālisti	48,7	42,4	-6,3
	24 Komerccarbības un pārvaldes (administrācijas) vecākie speciālisti	36,0	43,2	+7,2
	25 Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomas vecākie speciālisti	8,3	17,8	+9,5
	26 Tiesību, sociālo un kultūras lietu vecākie speciālisti	21,1	25,3	+4,2
Speciālisti	31 Zinātnes un inženiertehniskie speciālisti	22,3	49,4	+27,1
	32 Veselības aprūpes jomas speciālisti	12,9	15,2	+2,3
	33 Komerccarbības un pārvaldes (administrācijas) speciālisti	64,0	70,5	+6,5
	34 Juridisko, sociālo un kultūras lietu un tām radniecīgu lietu speciālisti	12,4	17,2	+4,8
	35 Informācijas tehnoloģijas speciālisti	5,9	14,8	+8,9

Avots: Informatīvais ziņojums par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm 2012
http://www.em.gov.lv/images/modules/items/tsdep/darba_tirgus/EMZino_260612_full.pdf

Darbaspēka pieprasījuma prognoze, vidējas kvalifikācijas speciālisti 2030.gadā
Nodarbināto skaits pa profesiju grupām (tūkst.)

Profesiju pamatgrupas	2011 un prognoze		2012	
	Profesiju apakšgrupas ar PK kodu	2012	2030	Starpība (2030-2012)
Kalpotāji	41 Iestāžu kalpotāji un kancelejas tehnikas operatori	5,6	4,7	-0,9
	42. Klientu apkalpotāji	18,7	12,7	-6,0
	43 Uzskaitē un materiālo vērtību reģistrēšanas darbinieki	26,5	25,6	-0,9
	44 Citi kalpotāji	4,0	4,3	+0,3
Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki	51 Individuālo pakalpojumu jomas darbinieki	40,6	44,5	+3,9
	52 Tirdzniecības darbinieki	56,1	51,0	-5,1
	53 Individuālās aprūpes darbinieki	18,4	21,1	+2,7
	54 Apsardzes pakalpojumu darbinieki	19,3	25,2	+5,9
Kvalificēti lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	61 Kvalificēti tirgus lauksaimniecības darbinieki	15,2	10,9	-4,3
	62 Kvalificēti tirgus mežsaimniecības, zivsaimniecības un medību saimniecības darbinieki	5,5	5,3	-0,2
	63 Personīgā patēriņa lauksaimnieki, zvejnieki, mednieki un vācēji	11,0	3,3	-7,7
Kvalificēti strādnieki un amatnieki	71 Būvnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki (izņemot elektrikus)	31,3	33,2	+1,9
	72 Metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu strādnieki	34,5	37,1	+2,6
	73 Amatnieki un iespieddarbu strādnieki	4,8	5,8	+1,0
	74 Elektrisko un elektronisko iekārtu strādnieki	10,4	13,0	+2,6
	75 Pārtikas produktu pārstrādes un kokapstrādes strādnieki, apģērbu izgatavošanas un citi amatnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki	33,1	32,6	-0,5
Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri	81 Rūpniecisko iekārtu operatori	19,3	20,2	+0,9
	82 Montieri	2,2	2,4	+0,2
	83 Pašgājēju mašīnu un iekārtu vadītāji un ceļšas iekārtu un mašīnu operatori	59,2	56,9	-2,3

Avots: Informatīvais ziņojums par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm 2012
http://www.em.gov.lv/images/modules/items/tsdep/darba_tirgus/EMZino_260612_full.pdf

Salīdzinot darbaspēka pieprasījumu vidējā termiņā un ilgtermiņā, vērojams, ka augstas kvalifikācijas grupā ievērojami pieaugs pieprasījums pēc zinātnes un inženierzinātņu speciālistiem, informācijas tehnoloģijas speciālistiem un veselības aprūpes speciālistiem. Turpināsies palielināties arī pieprasījums pēc vadītājiem, izņemot likumdevējus, amatpersonas, administratīvos vadītājus un komercdirektorus, pēc vecākajiem speciālistiem, izņemot izglītības jomas vecākos speciālistus un speciālistiem Vidējās kvalifikācijas profesiju grupā pieprasījums palielināsies pēc kvalificētiem strādniekiem un amatniekiem, iekārtu un mašīnu operatoriem un izstrādājumu montieriem, izņemot pašgājēju mašīnu un iekārtu vadītājiem un ceļšas iekārtu un mašīnu operatoriem, pakalpojumu un tirdzniecības darbiniekiem, izņemot tirdzniecības darbiniekiem. Joprojām samazināsies pieprasījums pēc kvalificētiem lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības darbiniekiem. Zemas kvalifikācijas profesijās pieprasījums turpināsies samazināties visās vienkāršo profesiju apakšgrupās.

**Darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma attiecība 2030.gadā pa profesiju grupām
Nodarbināto skaits pa profesiju grupām (tūkst.) vidējās kvalifikācijas profesijās**

Profesiju pamatgrupas	2011 un prognoze		2012	
	Profesiju apakšgrupas ar PK kodu	Pieprasījums, tūkst.	Piedāvājums, tūkst.	Pieaugums/Samazinājumu %
Kalpotāji	41 Iestāžu kalpotāji un kancelejas tehnikas operatori	4,7	6,9	68
	42 Klientu apkalpotāji	12,7	17,3	73
	43 Uzskaites un materiālo vērtību reģistrēšanas darbinieki	25,6	25,3	101
	44 Citi kalpotāji	4,3	4,3	100
Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki	51 Individuālo pakalpojumu jomas darbinieki	44,5	44,3	101
	52 Tirdzniecības darbinieki	51,0	64,6	79
	53 Individuālās aprūpes darbinieki	21,1	17,9	118
	54 Apsardzes pakalpojumu darbinieki	25,2	25,7	98
Kvalificēti lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	61 Kvalificēti tirgus lauksaimniecības darbinieki	10,9	8,5	128
	62 Kvalificēti tirgus mežsaimniecības, zivsaimniecības un medību saimniecības darbinieki	5,3	4,1	128
	63 Personīgā patēriņa lauksaimnieki, zvejnieki, mednieki un vācēji	5,3	3,2	101
Kvalificēti strādnieki un amatnieki	71 Būvnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki (izņemot elektriķus)	33,2	26,4	125
	72 Metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu strādnieki	37,1	27,9	133
	73 Amatnieki un iespaiddarbu strādnieki	5,8	3,5	163
	74 Elektrisko un elektronisko iekārtu strādnieki	13,0	8,9	146
	75 Pārtikas produktu pārstrādes un kokapstrādes strādnieki, apģērbu izgatavošanas un citi amatnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki	32,6	26,7	122
Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri	81 Rūpniecisko iekārtu operatori	20,2	13,3	152
	82 Montieri	2,4	2,3	104
	83 Pašgājēju mašīnu un iekārtu vadītāji un celšanas iekārtu un mašīnu operatori	56,8	42,5	134

*Avots: Informatīvais ziņojums par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm 2012
http://www.em.gov.lv/images/modules/items/tsdep/darba_tirgus/EMZino_260612_full.pdf*

EM prognozē, ka ilgtermiņā, saglabājoties līdzšinējai darbaspēka sagatavošanas struktūrai, disproporcijas padziļināsies vidējās kvalifikācijas profesijās – iekārtu un mašīnu operatoru, kā arī kvalificētu strādnieku un amatnieku profesijās piedāvājums būs ievērojami mazāks nekā pieprasījums. Pieprasījums pārsniegs piedāvājumu arī kvalificētu lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības darbinieku profesiju grupā, jo šajā profesiju grupā ir samērā augsts gados veco cilvēku skaits, bet vienlaikus relatīvi mazs jaunpienācēju skaits no izglītības sistēmas.

Pieprasījums būs zemāks nekā piedāvājums pēc vadītājiem un vecākajiem speciālistiem (galvenokārt pēc juridisko, sociālo un kultūras lietu vecākajiem speciālistiem, izglītības jomas vecākajiem speciālistiem, kā arī komercdarbības un pārvaldes (administrācijas) vecākajiem speciālistiem). Vienlaikus darbaspēka iztrūkums sagaidāms pēc zinātnes un inženierzinātņu

jomas vecākajiem speciālistiem un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomas vecākajiem speciālistiem. Lielākais darbaspēka iztrūkums paredzams profesijās, kurās nepieciešamas specifiskas zināšanas

Kopumā 2030.gadā darbaspēka piedāvājums pārsniegs pieprasījumu par aptuveni 5%, aptuveni par 1 procentpunktu mazāk salīdzinot ar 2020.gadu.

EM vērs uzmanību uz to, ka tomēr atsevišķos darba tirgus segmentos (reģionos, atsevišķās profesijās) disproporcijas varētu būt pietiekami nozīmīgas, kas samazinātu noteiktu tautsaimniecības sektoru izaugsmi un kavētu tautsaimniecības izaugsmi kopumā.

Ilgtermiņa perspektīvā darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma attiecībā pa profesiju grupām lielas izmaiņas nav prognozētas, izņemot profesiju apakšgrupu 3.1., kur piedāvājums varētu pārsniegt pieprasījumu. Tas nozīmē, ka profesionālās izglītības iestādēm, kuras piedāvā apgūt zinātnes un inženierzinātņu specialitātes – Skrundas PV, Cīravas PV, PIKC Ventspils Tehnikumam, PIKC Liepājas Valsts tehnikumam, Jelgavas Tehnikumam, ilgtermiņa perspektīvā vairāk uzmanības darba tirgus pieprasījuma pētīšanā jāpievērš arī šīs grupas profesijām.

EM ir noteikusi darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma atbilstības risināšanas virzienus, kuros plānots palielināt eksakto un dabas zinātņu priekšmetu lomu pamata un vidējā izglītībā, nodrošināt pedagogiem profesionālās pilnveides iespējas; uzlabot izglītojamo informēšanu par darba tirgus un karjeras jautājumiem; izveidot vienotu pieaugušo izglītības sistēmu konkrētām mērķa grupām – pamatprofesijas ieguvei, profesionālās kvalifikācijas celšanai, pārkvalifikācijai; veicināt pieaugušo izglītības iespējas vidējās profesionālās un augstākās izglītības iestādēs; attīstīt starpdisciplināras apmācību programmas; uzlabot dažādu institūciju sadarbību darba tirgus apsteidzošu pārkārtojumu īstenošanā.

Savukārt, lai pielāgotu darbaspēka piedāvājumu pieprasījumam, EM piedāvā mainīt izglītojamo skaita proporciju vidējā izglītībā par labu vidējai profesionālajai izglītībai, palielinot piedāvājumu metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu speciālistu sagatavošanā, rūpniecisko iekārtu un mašīnu operatoru sagatavošanā, atsevišķu pakalpojumu nozaru speciālistu sagatavošanā (informācijas apstrādē, viesnīcu, restorānu un tūrisma jomā u.c.), lauksaimniecības speciālistu sagatavošanā.

Darba tirgus pētījumus īstermiņa perspektīvā var veikt PII, kā tas tiek jau darīts. Lai nodrošinātu sabalansētu profesionālās un arī tālākizglītības piedāvājumu, darba tirgus pētījumu veic plānošanas reģions, kura atbildībā ir reģiona attīstības plānošana, koordinācija, pašvaldību un citu valsts pārvaldes iestāžu sadarbība.

Būtiska loma profesionālās izglītības iestāžu spējai piedāvāt darba tirgum gan pēc kvalifikācijas, gan pieprasījuma un piedāvājuma atbilstošus speciālistus, būs dažāda līmeņa sadarbībai un sadarbības tīklu veidošanai. Ļoti nozīmīga būs PII sadarbība ar augstākās izglītības iestādēm, lai nodrošinātu radošu, daudzpusīgu speciālistu sagatavošanu, kuri varētu pielāgoties mainīgajām darba tirgus prasībām.

Identificētās problēmas

Raksturojot profesionālās izglītības iestāžu darbību un to absolventu tālāko darbu darba tirgū, konstatējam šādas problēmas:

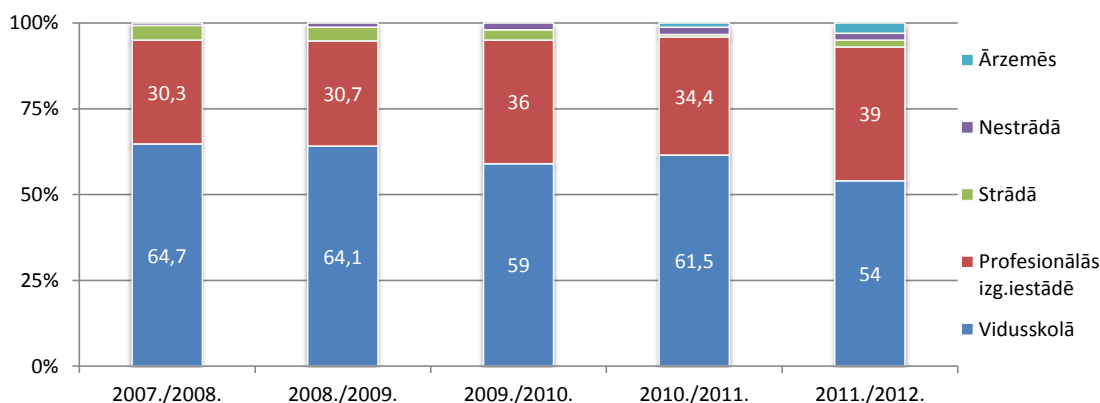
1. Profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu skaita samazinājums sakarā ar zemo profesionālās izglītības prestižu

Pēdējo gadu audzēkņu skaita samazinājums PII nav izskaidrojams tikai ar demogrāfisko situāciju. Audzēkņu skaita samazinājums ir skaidrojams arī ar to, ka joprojām profesionālās izglītības prestižs ir diezgan zems. Jaunieši neizvēlas perspektīvākās, vajadzīgākās profesijas.

Sakarā ar to, ka audzēkņu skaits ar katru gadu samazinās, ir grūti nokomplektēt grupas, kaut absolventiem nav grūtības atrast darbu, ņemot vērā demogrāfisko situāciju un situāciju darba tirgū.

Zināmā mērā audzēkņu skaitu profesionālajā izglītībā ietekmē fakts, ka vispārizglītojošo vidusskolu finansējums ir atkarīgs no skolēnu skaita. Līdz ar to, neskatoties uz jauniešu interesēm, vidusskolas ir ieinteresētas paturēt visus pamatskolu beidzējus, kas neapšaubāmi ietekmē profesionālās izglītības prestižu un audzēkņu skaitu. Šādos apstākļos profesionālām skolām ir aktīvāk jāiesaistās pieaugušo pārkvalifikācijā un bezdarbnieku apmācībā.

Kā pozitīvo piemēru par profesionālās izglītības prestiža pieaugumu var pieminēt Jelgavas pilsētu. Pēc Jelgavas pilsētas pašvaldības datiem kopš 2007./2008. mācību gada ir vērojams Jelgavas jauniešu profesionālās izglītības iestāžu izvēles īpatsvara pieaugums (sk. 5.5.attēlu) – ja 2007./2008.mācību gadā 30,3% jauniešu pēc pamatskolas beigšanas izvēlējās profesionālo izglītību, tad 2011./2012.mācību gadā tādu jauniešu jau bija 39%.

5.5.attēls. Jelgavas jauniešu izvēle pēc pamatskolas beigšanas (procentos)

Avots: Jelgavas pilsētas attīstības programma 2014.-2020.g., esošās situācijas raksturojums, 1.redakcija 10.12.2012., <http://www.jelgava.lv/aktuali/lv/pasvaldibas/apstiprinata-jelgavas-pilsetas-attistiba/>, skatīts 15.06.2013.

2. Profesionālās izglītības iestāžu absolventi strādā citā profesijā

Neformālās sarunās ar diskusiju dalībniekiem tika norādīts, ka profesionālās izglītības absolventi bieži izvēlas strādāt citā profesijā. Iepriekšējo analizēto izglītības iestāžu analīze rāda, ka šādu absolventu īpatsvars svārstās vidēji robežās no 13% līdz 24%. Galvenie iemesli, kāpēc absolventi strādā citā profesijā ir:

- iespēja atrast darbu (vai labāk atalgotu darbu) citās profesijās,
- absolventu sagatavotības līmenis ne vienmēr atbilst reģionālo darba devēju prasībām darbinieku prasmju un kompetenču ziņā,
- vājas latviešu valodas un svešvalodu zināšanas,
- vidējā un ilgtermiņa perspektīvā vidējās profesionālās izglītības iestāžu absolventiem izredzes strādāt savā profesijā var mazināt pieaugošais augstākās izglītības iestāžu absolventu īpatsvars, kuri nevarēs atrast darbu savā specialitātē un būs spiesti strādāt profesijās, kurās nepieciešams zemāks kvalifikācijas līmenis. Līdz ar to samazinās iespējas atrast darbu specialitātē profesionālās izglītības absolventiem.

5.3. Secinājumi un rekomendācijas

Secinājumi

Profesionālo izglītības iestāžu piedāvājums pamatā atbilst darba tirgus prasībām un kopumā spēj nodrošināt darba tirgū nepieciešamos speciālistus.

Statistikas dati rāda, ka darba meklētāju īpatsvaram ar arodizglītību vai profesionālo vidējo izglītību Kurzemes reģionā ir tendence samazināties. Var secināt, ka:

- darba tirgu Kurzemes reģionā kopumā apmierina sagatavotā darbaspēka kvalitāte, un PII seko līdzi darba tirgus vajadzībām. Šo rādītāju ietekmēja arī tas, ka Kurzemes reģionā 2012.gadā salīdzinot ar 2011.gadu bija samazinājies iedzīvotāju skaits ar arodizglītību vai profesionālo vidējo izglītību,
- Zemgales reģionā darba meklētāju īpatsvars ar arodizglītību vai profesionālo vidējo izglītību 2012.gadā salīdzinot ar 2011.gadu ir pieaudzis aptuveni par 4,7 procentpunktiem. Šādu pieaugumu noteikti ietekmēja arī tas, ka Zemgales statistiskajā reģionā salīdzinoši vairāk iedzīvotājiem kā Kurzemes statistiskajā reģionā bija arodizglītība vai profesionālā vidējā izglītība.

EM prognozē pieprasījuma pēc darbaspēka vidējā un ilgtermiņa perspektīvā pieaugumu par 6 procentpunktiem 2020.gadā un 5 procentpunktiem 2030.gadā salīdzinot ar 2012.gadu.

Pieaugs pieprasījums gan pēc augstākās, gan vidējās kvalifikācijas speciālistiem, taču ilgtermiņā:

- augstākās kvalifikācijas speciālistu piedāvājums būs lielāks nekā pieprasījums,
- darbaspēka pieprasījums pēc vidējās kvalifikācijas speciālistiem vidējā un ilgtermiņā palielināsies gandrīz visās profesiju pamatgrupās, izņemot kvalificētus lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības darbiniekus, kalpotāju profesijas (vidējās kvalifikācijas administratīvais atbalsta dienests un klientu apkalpošanas speciālisti),
- zemas kvalifikācijas profesiju grupā darbaspēka pieprasījums turpinās samazināties.

Veiksmīgu tautsaimniecības attīstību nākotnē nodrošinās:

- apstrādes rūpniecība,
- komercpakalpojumi,
- tirdzniecība,

kur būs nepieciešams aptuveni 2/3 no visa darbaspēka pieprasījuma. Apstrādes nozarei, lai tā būtu konkurētspējīga, jānodrošina produktīvātes kāpums, kas, savukārt, radīs augsti kvalificētu speciālistu pieprasījumu. Ilgtermiņā apstrādes rūpniecības izaugsmi jānodrošina vidējo un augsto tehnoloģiju nozarēm (ierīču, mehānismu, elektrisko un optisko iekārtu ražošana u.c.). Lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē nodarbināto skaits samazināsies, taču darbaspēka pieprasījums varētu pārsniegt piedāvājumu.

Kurzemes un Zemgales statistiskajos reģionos vislielākā kopējā pievienotā vērtība 2010.gadā bija apstrādes rūpniecības nozarē, tad sekoja tādas nozares kā transporta pakalpojumi, uzglabāšana, vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts, valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana, operācijas ar nekustamo īpašumu, lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība u.c.

Lai pielāgotu darbaspēka piedāvājumu pieprasījumam, plānots samazināt izglītojamo skaitu vidējā vispārējā izglītībā. Palielināt profesionālajā izglītībā un palielināt piedāvājumu:

- metālapstrādes,
- mašīnbūves un tām radniecīgu jomu speciālistu sagatavošanā,
- rūpniecisko iekārtu un mašīnu operatoru sagatavošanā,
- atsevišķu pakalpojumu nozaru speciālistu sagatavošanā (informācijas apstrādē, viesnīcu, restorānu un tūrisma jomā, u.c.),
- lauksaimniecības speciālistu sagatavošanā.

Analizējot profesionālo izglītības iestāžu mācību programmu atbilstību darbaspēka pieprasījuma prognozei vidējā un ilgtermiņa perspektīvā, var secināt, ka kopumā profesionālās izglītības iestādes piedāvā apgūt profesijas, kurās prognozēts darbaspēka pieprasījums lielāks nekā piedāvājums. Salīdzinoši neliels skaits programmu tiek piedāvāts profesiju pamatgrupās, kur piedāvājums sagaidāms lielāks kā pieprasījums:

- 33 komercdarbības un pārvaldes (administrācijas) speciālisti,
- 34 juridisko, sociālo un kultūras lietu un tām radniecīgu lietu speciālisti,
- 41 iestāžu kalpotāji un kancelejas tehnikas operatori,
- 42 klientu apkalpotāji,
- 54 apsardzes pakalpojumu darbinieki.

Var secināt, ka vidējā un arī ilgtermiņā PII piedāvātās programmas spēs sagatavot darba tirgum nepieciešamās profesijas. Kā nepieciešams priekšnosacījums tam ir darba tirgus prasību apzināšana, un cieša sadarbība ar darba devējiem un citām izglītības iestādēm, t.sk. augstākās izglītības iestādēm.

Rekomendācijas

Lai pilnveidotu saikni starp darba devējiem un profesionālās izglītības iestādēm, tādējādi palielinot profesionālo izglītības iestāžu elastīgumu un spēju reaģēt uz darba tirgus izmaiņām un audzēkņu pieprasījuma pieaugumu darba tirgū profesionālajām izglītības iestādēm, ir:

- 1) jānodarbojas ar darba tirgus izmaiņu analīzi, kā arī reģiona ekonomiskās attīstības perspektīvu analīzi, lai darbaspēka piedāvājumu pielāgotu pieprasījumam. Šādu analīzi pētījuma autori iesaka veikt centralizēti reģionālā līmenī – Kurzemes un Zemgales plānošanas reģionam. Savukārt PII jāanalizē absolventu nodarbinātība, lai sekotu līdzi darbaspēka pieprasījumam,
- 2) jāisteno sadarbība ar uzņēmumiem un nozaru profesionālajām asociācijām par regulāru pedagogu profesionālās kvalifikācijas celšanu, tādējādi radot iespēju celt pedagogu profesionālo kvalifikāciju kas ļautu sagatavot kvalificētākus speciālistus – profesionālo izglītības iestāžu absolventus,
- 3) ieteicams rīkot arī „meistarklases” abiturienti un viņu vecākiem profesijas popularizēšanas nolūkos,
- 4) aktīvāk jāsadarbojas ar darba devējiem, iesaistot darba devējus izglītības programmu satura pilnveidošanā un īstenošanas kvalitātes novērtēšanā, tādējādi nodrošinot kvalificētu speciālistu sagatavošanu atbilstoši darba devēja aktuālām prasībām un jaunākām tehnoloģijām,
- 5) veidojot jaunas izglītības programmas, izvērtēt ne tikai komercpakalpojumu sektora, bet sociālā sektora vajadzības, kā pozitīvo piemēru šeit var minēt Skrundas PV, kura plāno jaunas programmas „Sociālās aprūpes darbinieku sagatavošana” sagatavošanu,

- 6) attīstot jaunas izglītības programmas ir jāprecizē iegūstamais kvalifikācijas līmenis, PII atbilstība šim līmenim (vai PII spēs nodrošināt, piemēram koledža līmeņa izglītību) un darba tirgus pieprasījumu pēc šādas kvalifikācijas speciālistiem,
- 7) veicot izskaidrojošu darbu palielināt uzņēmēju ieinteresētību par darba vidē balstītu profesionālo izglītību, īpaši tādu profesiju apgūšanai, kurās nepieciešamas šauras specifiskas zināšanas un prasmes,
- 8) jāpaplašina sadarbība starp reģiona profesionālās izglītības iestādēm un Latvijas augstskolām, piemēram, iesaistot augstskolu pedagogus mācību materiālu izstrādē,
- 9) augstskolu un profesionālo izglītības iestāžu programmu savstarpēja saskaņošana un pēctecības veidošana motivētu audzēkņus turpināt izglītību augstskolās,
- 10) attīstīt sadarbību ar biznesa inkubatoriem mācību uzņēmumu veidošanai, uzņēmējspēju attīstīšanai, uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības veicināšanai.;
- 11) atbilstošajiem plānošanas reģioniem vēlams piesaistīt līdzekļus (ES fondi, privātie, citi atbalsta veidi), lai apgūtu ārvalstu gan inovatīvas idejas, gan citu pieredzi, piemēram sociālās uzņēmējdarbības attīstīšanai (skaidrojums zemāk), kura varētu nākotnē arī piedāvāt jaunas prakses vietas kā arī veicināt pašnodarbinātību,
- 12) turpinot uzsāktos speciālistu gatavošanas virzienus, meklēt iespējas tos papildināt ar jaunām tehnoloģijām, materiāliem, darba paņēmieniem un tamlīdzīgi,
- 13) īpaša uzmanība jāpievērš jaunu nišu meklēšanai, izmantojot dažādus sadarbības tīklus,
- 14) jāpaplašina piedāvājums pieaugušo tālākizglītībā.

5.4. Rīcības plāns profesionālās izglītības programmu uzlabošanai

Lai nodrošinātu, ka profesionālās izglītības programmas atbilst darba tirgus vajadzībām prioritārajās tautsaimniecības nozarēs, ir nepieciešams īstenot rīcības plānu. Šī darba ietvaros ir definēts šāda rīcības plāna mērķis, rīcības virzieni un nepieciešamās rīcības (sk. 5.33.tabulu).

Mērķis: Izglītības programmu uzlabošana un ieviešana atbilstoši augstas pievienotās vērtības ekonomikas prasībām,

Rīcības virzieni:

1. Izglītības programmu atbilstības darba tirgus prasībām nodrošināšana.
2. Darba tirgum atbilstošu izglītības programmu ieviešana.

5.33.tabula

Rīcības plāns

Nr.	Rīcības virziens	Rīcības nosaukums	Atbildīgā institūcija	Termiņš
1	1,2	Sadarbības tīkla veidošana reģiona līmenī (darba devēji, darba ņēmēji, valsts institūciju, pašvaldību, nevalstisko organizāciju, izglītības iestāžu pārstāvji, citi interesenti)	Kurzemes plānošanas reģions	2014.gada 1.pusgads
1	1,2	Detalizēta sadarbības tīkla rīcības plāna izstrāde	Kurzemes plānošanas reģions	2014.gada 2.pusgads
1	1	Īstermiņa darba tirgus pētījumi	PII	Katru gadu
2	1	Darba tirgus pētījumi reģiona ietvaros:	Kurzemes plānošanas reģions	
		Aptauju veikšana (darba devēji, darba ņēmēji, izglītotāji, izglītojamie)	Kurzemes plānošanas reģions	Reizi gadā
		Fokusgrupu diskusiju organizēšana (darba devēji, izglītotāji, nozaru organizācijas u.c.)	Kurzemes plānošanas reģions	Pēc nepieciešamības
3	2	Informācijas apkopošana par darba tirgus prasībām izglītības programmu izstrādei/pilnveidei	Kurzemes plānošanas reģions	Pēc nepieciešamības
4	1	Informēšana par darba tirgus prasībām (seminārs, konference, valsts institūcijas, pašvaldības u.c.).	Kurzemes plānošanas reģions sadarbībā ar darba devējiem	Saskaņā ar detalizētu rīcības plānu
5	1	Līdzdalība izglītības programmu izstrādē (darba tirgus ieteikumi, sadarbība ar izglītības iestādēm programmu izstrādes procesā)	Sadarbības tīkls (koordinē Kurzemes plānošanas reģions)	Pēc nepieciešamības
6	1	Izglītības programmu atbilstības darba tirgus prasībām izvērtēšana	Sadarbības tīkls (koordinē Kurzemes plānošanas reģions)	Pēc nepieciešamības
7	1	Jaunu izglītības programmu iniciēšana vai izstrādāšana	Sadarbības tīkls (koordinē Kurzemes plānošanas reģions)	Pēc nepieciešamības
8	1,2	Līdzekļu piesaiste jaunu inovatīvu, reģiona attīstības tendencēm atbilstošu izglītības programmu izstrādei un ieviešanai	Kurzemes plānošanas reģions sadarbībā ar PII	Pēc nepieciešamības
9	2	Darba vidē balstītas profesionālās izglītības veicināšana	Kurzemes plānošanas reģions sadarbībā ar darba devējiem un izglītotājiem	Visu laiku
10	2	Pedagogu kvalifikācijas celšana pie darba devējiem	PII sadarbojoties ar Kurzemes plānošanas reģionu	Katru gadu
11	2	Jaunu darba vietu radīšanas veicināšana (īpaši pašnodarbinātība, sociālā uzņēmējdarbība)	Sadarbības tīkls (koordinē Kurzemes plānošanas reģions)	Visu laiku

6. ĀRVALSTU LABĀKĀ PRAKSE

Šajā pētījuma sadaļā ir sniegta informācija par to, kā profesionālās izglītības sistēma veidota citās valstīs, īpašu uzmanību pievēršot vidējās profesionālās izglītības posmam. Ir izvērtēti tādi aspekti kā vispārīgs sistēmas apskats, finansēšanas principi, saturs, atbildības jomas un līmeņi, sadarbības partneru loma, vērtēšana un kvalifikācijas piešķiršana, prasības pedagogiem u.c. Profesionālā izglītība ir vērtēta trīs valstīs ar atšķirīgu pieeju tās īstenošanā – Somijā, Vācijā un Dānijā. (Somija un Vācija bija pētījuma pasūtītāju izvēle, savukārt, pētnieki pievienoja Dāniju, kur varētu rast idejas kā samazināt 1. kursa beigās atskaitīto audzēkņu lielo īpatsvaru).

Pētījums sagatavots izmantojot *ReferNet* un *Eurydice* tīklos esošo, kā arī attiecīgo valstu publiskoto informāciju.

6.1. Profesionālā vidējā izglītība Somijā

Vidējā izglītība Somijā ir iedalīta vispārējā un profesionālajā vidējā izglītībā. Vispārējo vidējo izglītību nodrošina vispārizglītojošās skolas (*lukio/gymnasium*), profesionālo – profesionālās izglītības iestādes (*ammattillinen oppilaitos/yrkesläroanstalt*). Abu veidu vidējā izglītība aptver trīs gadu programmas, kuru pabeigšana ļauj pieteikties augstākās izglītības studijām.

Viens no Somijas izglītības politikas pamatprincipiem ir nodrošināt visai vecuma grupai pēcobligātās izglītības pieejamību, un vidējās izglītības pabeigšana tiek uzskatīta par minimālo prasību, lai varētu pilnvērtīgi iekļauties darba dzīvē un mūžizglītībā. Vidējā izglītība Somijā pakāpeniski kļūst par **decentralizētu sistēmu**.

Kopš 1999.gada vispārējo un profesionālo vidējo izglītību reglamentē atsevišķi likumi. Šo likumu mērķis ir koordinēt:

- izglītības sasniegumus,
- izglītojamo un vietējo izglītības nodrošinātāju tiesības un pienākumus.

Vispārīgs apskats

Profesionālās vidējās izglītības un praktisko mācību ilgums ir trīs gadi. Pēc visu individuālajā mācību plānā iekļauto kursu pabeigšanas izglītojamajiem izsniedz kvalifikācijas apliecību. Visās programmās ir iekļautas ne mazāk kā pusgadu ilgās mācības darba vietā.

Vidējās izglītības ieguvei izglītojamie piesakās izmantojot valsts vienoto pieteikšanās sistēmu. Galvenie atlases kritēriji ir veiksmīgi apgūta iepriekšējā izglītība, darba pieredze (piesakoties PIP) un citi līdzīgi faktori. Reflektantiem bieži vien organizē iestājekšāmenus vai piemērotības testus.

Lielākā daļa profesionālās izglītības iestāžu nodrošina mācības vairākās profesionālās izglītības jomās.

Atbildība par profesionālās izglītības un praktisko mācību nodrošināšanu ir gandrīz pilnībā novirzīta no valsts uz pašvaldībām un pašvaldību apvienībām.

Profesionālās vidējās izglītības un praktisko mācību mērķis ir:

- sniegt izglītojamajiem zināšanas un prasmes, kas vajadzīgas profesionālo prasmju apguvei,
- sniegt iespējas atrast darbu vai kļūt par pašnodarbinātajiem,
- veicināt izglītojamo veidošanos par līdzsvarotām personībām un sabiedrības locekļiem,

- nodrošināt izglītojamajiem zināšanas un prasmes, kas vajadzīgas turpmākai izglītībai, personīgajām interesēm un daudzveidīgai personības attīstībai,
- veicināt mūžizglītību.

Izglītības iestādes, kas nodrošina profesionālo vidējo izglītību (un arī praktiskās mācības), pieder pašvaldībām vai pašvaldību apvienībām (80%) vai privātām organizācijām un fondiem (19%).

Profesionālā izglītība un praktiskās mācības ir iedalītas sektoros, kas savukārt ir iedalīti izglītības jomās un pēc tam attiecīgi kvalifikācijās un mācību programmās. Profesionālās izglītības un praktisko mācību sektori ir šādi:

- humanitārās zinātnes un pedagoģija,
- dabas resursi un vide,
- dabaszinātnes,
- tehnoloģijas un transports,
- sociālās zinātnes,
- uzņēmējdarbība un administrācija,
- tūrisms,
- ēdināšana un mājas ekonomika,
- sociālie un veselības aprūpes pakalpojumi,
- fiziskā izglītība,
- kultūra.

Profesionālās vidējās izglītības un praktisko mācību izglītojamie galvenokārt ir vecumā no 16 līdz 25 gadiem. Profesionālā kvalifikācija, kas iegūta trijos mācību gados, ļauj turpināt mācības gan politehniskajās augstskolās, gan universitātēs.

Profesionālo vidējo izglītību un praktiskās mācības izglītojamajiem galvenokārt nodrošina bez maksas. Ar Izglītības ministrijas atļauju var iekasēt nelielu maksu konkrētam mērķim (piemēram, personīgajam aprīkojumam). Izglītojamajiem piedāvā bezmaksas ēdināšanu katru dienu, bet mācību grāmatas jāgādā pašiem.

Visas profesionālās vidusskolas ir kopmācības skolas. Skolu lielums ir dažāds – lielākajās ir vairāk par 4000 izglītojamo. Profesionālās izglītības iestādes izveido vietējus vai reģionālus sadarbības tīklus, kuros mācības organizē sadarbībā: vietējās profesionālās izglītības iestādes un vispārizglītojošās vidusskolas. Tādējādi izglītojamajiem ir vairāk iespēju iekļaut savā individuālajā mācību plānā nodarbības, ko piedāvā arī citas izglītības iestādes.

Tiesību aktos nav īpašu noteikumu attiecībā uz profesionālās izglītības iestāžu darba laiku, mācību gada ilgumu un brīvdienām. Mācību sākuma un beigu datumus, mācību grafiku un brīvdienas nosaka izglītības nodrošinātājs. Mācības organizē periodos un katram periodam var būt atšķirīgs dienas un nedēļas grafiks.

Papildus izglītībai, ko nodrošina profesionālās izglītības iestādes, sākotnējo profesionālo kvalifikāciju var iegūt arī mācekļībā vai izmantojot uz kompetencēm balstītu kvalifikāciju sistēmu.

Profesionālās izglītības saturs

Profesionālās izglītības programmu sistēmas pamatā ir:

- valsts izglītības satura pamatnorādes,
- izglītības nodrošinātāja piedāvātās programmas,
- individuālie mācību plāni.

Profesionālās izglītības satura pamatnorādes un prasības katrai uz kompetencēm balstītas kvalifikācijas ieguvei apstiprina Somijas Nacionālā izglītības padome. Pamatnorādēs ir definētas **amatkompetences un profesionālās prasmes**, kas vajadzīgas darba tirgū attiecīgajā kvalifikācijas sektorā. Tā ir saistoša tiesību norma visām izglītības iestādēm.

Šo pamatnorāžu mērķis ir atspoguļot izglītības politikas mērķus, noteikt prasības valstiski vienotas profesionālās kompetences un spēju attīstībai, mācot izglītojamos mācīties un kļūt par labiem pilsoņiem. Valsts izglītības satura pamatnorādes kalpo arī par pamatu izglītības sasniegumu vērtēšanā valsts mērogā.

Valsts profesionālās izglītības satura pamatnorādes un prasības uz kompetencēm balstītu kvalifikāciju ieguvei ir kopīgas gan jauniešu, gan pieaugušo profesionālajai izglītībai un praktiskajām mācībām.

Somijas Nacionālā izglītības padome lemj par PIP mērķiem un saturu. Valsts izglītības satura pamatnorādēs ir noteikti izglītības sasniegumu vērtēšanas kritēriji, lai demonstrētu vienotu profesionālo kompetenci un veidotu pamatu izglītojamo vērtēšanai, kā arī profesionālo prasmju pārbaužu plānošanai.

Katru PIP izstrādā tā, lai pēc tās iegūstamā profesionālā kvalifikācija nodrošinātu plašas profesionālās amatprasmes dažādu uzdevumu izpildē attiecīgajā profesionālajā jomā un nodrošinātu specializācijai atbilstošu kompetenci un profesionālās prasmes, kas vajadzīgas darba dzīvē konkrētajā kvalifikācijas sektorā. Profesionālās prasmes tiek definētas kā funkcionālie moduļi darba dzīvē.

Izglītības programmu izstrāde un ieviešana

Profesionālās izglītības programmas izstrādā izglītības nodrošinātājs **sadarbībā** ar dažādu jomu darba devējiem un speciālistiem, uzņēmējdarbības pārstāvjiem un ekspertiem, kā arī skolotājiem un izglītojamiem, ņemot vērā valsts profesionālās izglītības satura pamatnorādes.

Detalizētas norādes un metodes pamatnorādēs netiek raksturotas. Tās tiek definētas katras izglītības iestādes īstenotajās programmās.

Izglītības iestādes pašas lemj, kā organizēt mācības, un tās var ņemt vērā vietējās un mainīgās vajadzības darba dzīvē un sabiedrībā.

Izglītības nodrošinātāja mērķis ir **koordinēt** konkrētajā izglītības iestādē piedāvāto izglītību un **mācības** saistībā ar citām vietējām izglītības iestādēm, lai izglītojamie varētu mācību plānā iekļaut arī moduļus no citām jomām un vispārējās vidējās izglītības.

Izglītojamajiem ir nodrošināts **individuāls mācību plāns**, kurā noteikts, ko, kad, kā un kādā kārtībā viņi mācās. Pēdējos gados profesionālo programmu mērķis ir radīt iespējas individuāli pilnveidoties. Var izvēlēties kāda priekšmeta apguvi citā izglītības iestādē.

Kopš 2001.gada 1.augusta visas programmas, kas nodrošina profesionālās vidējās izglītības kvalifikāciju, ilgst trīs gadus un ietver 120 kredītpunktu. Vienā mācību gadā var iegūt 40 kredītpunktu, savukārt viens kredītpunkts ir līdzvērtīgs 40 darba stundām.

Izglītības programmas, pēc kuru pabeigšanas var iegūt profesionālo kvalifikāciju, ietver:

- profesionālās mācības, tostarp mācības darba vietā (prakse) (90 kredītpunktu),
- pamata mācību priekšmetus (20 kredītpunktu),
- izvēles mācību priekšmetus (10 kredītpunktu).

Šīs programmas ietver konsultācijas (minimums 1,5 kredītpunkti) un noslēguma projektu (minimums 2 kredītpunkti). Visas trīs gadus ilgās PIP ietver praktisko mācību periodu darba vietā (vismaz 20 kredītpunktu) un mācības semināros, ko īsteno profesionālās izglītības iestādes.

Noslēguma projekts jāveido tā, lai tas atbilstu darba dzīves vajadzībām, nodrošinātu iespēju piedalīties darba dzīvē un atvieglotu iesaistīšanos darba tirgū.

Izglītojamie var brīvi izvēlēties izvēles mācību priekšmetus no tiem, kurus piedāvā vai nu viņu pašu izglītības iestāde, vai jebkura cita vidējās izglītības iestāde, un iekļaut tos savā programmā atbilstoši savām interesēm vai profesionālajai ievirzei. Izvēles mācību daļa var ietvert arī atbilstošu darba pieredzi.

Izvēles mācību priekšmeti ir padziļināta rakstura mācības obligātajos mācību priekšmetos, vai arī tos var izvēlēties no šādiem mācību priekšmetiem: vides mācības, informācijas un komunikācijas tehnoloģijas, ētikas, citas kultūras, psiholoģijas un uzņēmējdarbības.

Dažādos profesionālās izglītības mācību sākotnējos posmos izglītojamie pierāda iegūtās prasmes testos, ko organizē vai nu kā praktiskas darba situācijas, vai kā praktiskus uzdevumus. Tādējādi tiek vērtēts, cik tāl izglītojamais ir apguvis darba tirgum nepieciešamās kompetences. Minēto testu mērķi un vērtēšanas kritēriji ir noteikti izglītības satura pamatnorādēs, ko izdod Somijas Nacionālā izglītības padome.

Testi tiek izstrādāti un īstenoti sadarbībā ar uzņēmējdarbības un rūpniecības, kā arī citu nozaru darba devējiem. Profesionālās izglītības mācību nodrošinātāji paši nosaka iestādes, kas plānos un noteiks testus un arī eksaminētājus.

Mācību metodes netiek reglamentētas. Skolotāji paši var izvēlēties metodes izglītības satura norādēs noteikto mērķu sasniegšanai.

Pašlaik lielākā uzmanība veltīta darba metodēm, kas ir vērstas uz izglītojamo un attīsta viņu iniciatīvu un uzņēmību, atbildības izjūtu un izpratni par to, cik svarīga ir „mācīšanās mācīties”. Galvenie faktori ir:

- elastīga mācību norise,
- plašs darba metožu klāsts,
- tāds izglītības saturs, kas nav piesaistīts noteiktiem mācību gadiem,
- teorijas un prakses integrēšana,
- sadarbība un mijiedarbība starp iestādēm mācību plānošanā un īstenošanā.

Lai integrētu pedagoģisko darbu lielākos moduļos, ir iespējams izmantot tādas pedagoģiskā darba metodes kā vairāku skolotāju darbs klasē un projektu darbs, tā sasniedzot vairāku mācību moduļu mērķus.

Vērtēšana un izglītības dokumenta izsniegšana

Somijas Nacionālā izglītības padome izdod arī noteikumus par izglītojamo vērtēšanu un iegūto izglītību apliecinošiem dokumentiem.

Izglītojamo zināšanas un prasmes un viņu progresu vērtē, ievērojot regulārus intervālus gan mācību laikā, gan pēc tām. Kvalificējošo zināšanu līmeni vērtē atbilstoši šādai skalai: izcili (5),

labi (4-3) un apmierinoši (2-1). Ar izglītojamā piekrišanu izvēles mācību priekšmetos viņam var piešķirt vērtējumu „nokārtots”, nenorādot atzīmi.

Vērtēšanu veic skolotāji, bet mācību periodos darba vietā – par praktiskajām mācībām atbildīgais skolotājs **kopīgi ar darba devēja norīkoto praktisko mācību instrukturu.**

Vērtējumam jābūt informējošam un motivējošam un jāattīsta izglītojamā pašvērtēšanas spējas.

Kopš 2006.gada PIP **ir iekļauta arī profesionālo prasmju pierādīšana kompetenču testa veidā**, lai pārliecinātos, vai izglītojamais ir sasniedzis programmas mērķus. Kad ir apgūti visi personīgajā mācību plānā iekļautie priekšmeti un nokārtoti pārbaudījumi, izglītojamajiem piešķir izglītību apliecināšu dokumentu – **kvalifikācijas apliecību.**

Skolotāji un praktisko mācību vadītāji

PII pedagoģiskais personāls ir pamata mācību priekšmetu skolotāji, profesionālo priekšmetu skolotāji, skolotāji, kas nodrošina speciālo izglītību, un karjeras konsultanti profesionālās izglītības iestādēm.

Profesionālo priekšmetu skolotājiem ir jābūt:

- ne mazāk kā **trīs gadu darba pieredzei** attiecīgajā profesionālajā jomā,
- ar **pabeigtām pedagoģijas studijām**,
- **iegūtu** atbilstošu maģistra vai bakalaura **grādu** vai **visaugstāko** iespējamo **kvalifikāciju** attiecīgajā profesionālajā jomā.

Pedagoģiskās studijas profesionālās izglītības skolotājiem organizē profesionālo skolotāju izglītības iestādes, kuras darbojas ciešā sadarbībā ar politehniskajām augstskolām.

Praktisko mācību skolotājiem vai darba vietu instruktoriem (prakšu vadītājiem) nav noteiktas prasības par iegūto izglītību un kvalifikāciju. Atbilstoši vispārējai pieredzei tie ir prasmīgi un pieredzējuši darbinieki.

6.2. Profesionālā vidējā izglītība Vācijā

Vispārīgs apskats

Vācijā, līdzīgi kā citās valstīs, profesionālā vidējā izglītība ietver divas komponentes – vispārīgzglītojošo daļu un ar profesijas vai amata apguvi saistīto daļu. Vācijā vispārējās un profesionālās izglītības skolām detalizētus norādījumus par izglītības saturu, izglītības dokumentiem un tiesībām, kas jāiegūst vidējās izglītības beigās, sniedz skolu noteikumi (*Schulordnungen*), kas izstrādāti pamatojoties uz atbilstošās federālās zemes izglītības likumu, bet ievērojot arī obligātās izglītības likumā noteikto. Tātad **vispārējās izglītības daļa ir federālās zemes kompetencē.**

Savukārt praktiskās mācības uzņēmumos un mācības amatniecības nozarēs regulē attiecīgi 1969.gada „Arodizglītības likums” (*Berufsbildungsgesetz*) (papildināts) un 1953.gada „Amatniecības likums” (*Gesetz zur Ordnung des Handwerks*) (papildināts). Tas nozīmē, ka profesionālās **izglītības praktisko daļu reglamentē federālie tiesību akti.** 2005.gadā tika veikti grozījumi 1969.gada „Arodizglītības likumā”. Šīs reformas mērķis bija nodrošināt un uzlabot profesionālās izglītības iespējas, kā arī nodrošināt visiem jauniešiem, neatkarīgi no sociālās izcelsmes, pieejamu nemainīgi augstu profesionālās izglītības kvalitāti. Federācijas, federālo zemju un reģionu atbildīgajām iestādēm jaunie tiesību akti nodrošina plašāku rīcības brīvību šī mērķa īstenošanai. Savukārt „Jauniešu darba aizsardzības likumā” (*Jugendarbeitsschutzgesetz*) iekļauti konkrēti noteikumi jauno mācekļu (praktikantu) aizsardzībai.

Par profesionālās izglītības iestāžu sadarbību ar uzņēmumiem atbild federācija. Federālās valdības attiecīgās kompetentās ministrijas, vienojoties ar federālo Izglītības un zinātnes ministriju, pieņem profesionālās izglītības noteikumus, kurus, saskaņā ar kompetento ministriju norādījumiem un piedaloties darba devēju un arodbiedrību pārstāvjiem, ir sagatavojis Profesionālās izglītības federālais institūts. Federālo zemju sagatavoto PIP saturu saskaņo ar izglītības noteikumiem.

Federālo zemju līmenī ir izveidotas profesionālās izglītības komitejas, kurās iekļauti darba devēju, arodbiedrību un federālo zemju ministriju pārstāvji. Šīs komitejas sniedz konsultācijas federālo zemju valdībām profesionālās izglītības jautājumos un pastāvīgi rūpējas arī par profesionālās izglītības kvalitātes pilnveidi.

Vācijā profesionālo izglītību vidējā līmenī var iegūt dažādās izglītības iestādēs un veidos.

Populārākais aroda apguves veids ir mācības „duālajā sistēmā”, kad jaunietis līgumu par mācībām slēdz ar uzņēmumu, bet izglītības iestādē – arodskolā – tikai apgūst profesionālos priekšmetus, kas nepieciešami profesijas apguvei un valsts noteiktos vispārējās izglītības priekšmetus. Tā kā mācības skolā ilgst tikai 2-3 dienas nedēļā, tās dažkārt dēvē arī par nepilna laika profesionālās izglītības iestādēm.

Savukārt pilna laika profesionālās izglītības iestādes ir – profesionālās vidusskolas, arodvidusskolas, specializētās profesionālās skolas, arodģimnāzijas u.c. Šajās skolās māca gan vispārizglītojošos, gan profesionālās ievirzes, gan speciālos priekšmetus, vairāk saistībā ar tādām nozarēm kā ekonomika un vadība, veselība un sociālais darbs, lauksaimniecība u.c. Pabeidzot šīs izglītības iestādes ir iespējams saņemt kvalifikāciju, atsevišķos gadījumos arī dokumentu, kas apliecina tiesības turpināt mācības, parasti gan atbilstoša virziena augstskolā.

Duālā sistēma: profesionālās izglītības skolas un profesionālās praktiskās mācības

Kā jau iepriekš minēts, arodizglītības apguve notiek saskaņā ar Arodizglītības likumu, kas nosaka, ka sākotnēji uzņēmumam un jaunietim – māceklim – jānoslēdz mācību līgums. Tajā tiek paredzēti savstarpējie noteikumi – arodizglītības mērķi un ilgums, pārbaudes laiks un atvaļinājums, mācekļa alga, kā arī prasības, kas jāizpilda māceklim. Līgums tiek pārbaudīts un reģistrēts atbilstošajā kamerā.

Praktisko mācību laikā uzņēmumā mācekļi iepazīstas ar konkrētā uzņēmuma darbību, darba vidi, ražošanas procesu tehnoloģiskajiem un organizatoriskajiem aspektiem u.c. Vienlaicīgi mācekļi iesaistās arī reālā darba procesā, tādējādi ne tikai gūstot motivāciju mācībām, bet arī samazinot profesionālās izglītības vispārējās izmaksas gan uzņēmumam, gan arī visai sabiedrībai. Nepieciešamo zināšanu, spēju un prasmju apguve tiek veikta pamatojoties uz atbilstošās profesijas aprakstu. Praktisko mācību (jeb prakses) procesa laikā **mācekļus pilnībā sagatavo darbam profesijā.**

Savukārt arodskolas uzdevums ir nodrošināt pamata un specializēto priekšmetu teorētisko apguvi, vienlaikus paplašinot vispārējās izglītības programmā iepriekš (pamatizglītībā) iegūtās zināšanas. Par arodskolu mācību plānu sagatavošanu un īstenošanu ir atbildīga katra federālā zeme.

Pēc profesionālās izglītības un praktisko mācību programmu sekmīgas apguves uzņēmumā un arodskolā, izglītojamie iegūst profesionālo kvalifikāciju kādā no 340 izglītības sistēmā atzītajiem arodiem (*Anerkannte Ausbildungsberufe*), kas dod tiesības strādāt amatos, kur nepieciešama formāla izglītība un noteikta kvalifikācija.

Tādējādi, balstoties uz **privātās un publiskās partnerības principiem**, uzņēmumi un arodskolās sagatavo izvēlētā aroda prasībām atbilstīgus speciālistus, kas var patstāvīgi iesaistīties darba procesā, apzinoties savu sociālo un ekoloģisko atbildību.

Pirms profesionālo mācību uzsākšanas jābūt pabeigtai pilna laika obligātajai izglītībai. Piekļūvi mācībām duālajā sistēmā neregulē īpaši noteikumi. Mācības duālajā sistēmā ir pieejamas visiem. Tomēr daudzi uzņēmumi, izvēloties mācekļus, ņem vērā viņu sekmes skolā.

Uzņēmumi mācības organizē atbilstoši trīs vai četras dienas nedēļā, ievērojot ar mācekli noslēgtajā mācību līgumā iekļauto individuālo mācību plānu. Tā kā ir noteikts, ka vidēji ne mazāk kā 12 mācībstundām nedēļā jānotiek arodskolā, mācību procesu organizē dažādos veidos, piemēram, divas dienas nedēļā visas izglītības programmas apguves laikā vai vienā nedēļā divas dienas nedēļā un nākamajā – vienu dienu nedēļā, var veidot arī blokus. Izglītojamais parasti iedala klasēs atbilstīgi specialitātei vai līdzīgām specialitātēm.

Tātad, arodskolās mācību plānus veido ar atšķirīgu mācību norises grafiku, sadarbojoties ar prakses uzņēmumiem, skolu pārraudzības iestādi un attiecīgo nozaru atbildīgajām organizācijām. Tā nodrošinot iespējami veiksmīgu izglītojamā dalību mācībās prakses uzņēmumos, kā arī veidojot pedagoģiski un psiholoģiski labvēlīgu mācību vidi.

Duālajā sistēmā profesionālās apmācības organizē uzņēmumos un profesionālās izglītības skolās. Profesionālās apmācības **ārpus skolām finansē galvenokārt uzņēmumi**. Lielāko daļu profesionālās izglītības **skolu finansējuma nodrošina federālās zemes**.

Profesionālās izglītības saturs

Vācijā par visa veida skolu izglītības saturu norādēm atbild federālo zemju atbilstošās (parasti izglītības un kultūras) ministrijas. Savukārt arodskolām paredzētās mācību satura norādes (*Rahmenlehrpläne*), ņemot vērā arodmācību noteikumus uzņēmumos (*Ausbildungsordnungen*), sagatavo federālo zemju izglītības un kultūras ministru pastāvīgajā konferencē un pieņem saskaņotā procedūrā, vienojoties ar federāciju, darba devēju apvienībām un arodbiedrībām.

Attiecīgajā profesijā nepieciešamās zināšanas, iemaņas un prasmes ir noteiktas **arodmācību noteikumos**. Šos noteikumus **sagatavo ciešā sadarbībā ar sociālajiem partneriem**, kā arī ar federālo zemju izglītības un kultūras ministrijām.

Arī noteikumu pārskatīšanas un pilnveides priekšlikumus Vācijas valdība izskata tikai tad, ja par tiem iepriekš ir vienojušies darba devēji un arodbiedrības.

Saskaņošanas procedūra nodrošina, ka ir ņemta vērā:

- praktiskā pieredze uzņēmumos un arodskolās,
- pētījumu rezultāti nodarbinātības jomā,
- programmu izmēģināšanā iegūtie rezultāti (izmēģinājumus veic Profesionālās izglītības federālais institūts).

Valstī regulāri tiek pārskatīti un vajadzības gadījumā pilnveidoti visu 330 izglītības sistēmā atzīto profesiju arodmācību noteikumi, kā arī veidotas un apstiprinātas jaunas profesijas tādās jomās, ko nosaka jauni attīstības virzieni, piemēram, jauno tehnoloģiju ieviešana (mikrotehnoloģijas), vai kurās, paplašinoties nozarei, vajadzīgas papildu zināšanas (aizsardzības un drošības speciālists).

Neatkarīgi no specialitātes arodskolā četras stundas nedēļā māca vispārīzglītojošos mācību priekšmetus, proti, vācu valodu, sociālās zinības un ekonomiku, kristīgo mācību un sportu, kā

arī astoņas stundas nedēļā – speciālos mācību priekšmetus. Svešvalodas PIP iekļauj tādā mērā, kādā tās vēlāk būs nepieciešamas izglītojamā izvēlētajā profesijā.

Regulāras mācību stundas arodskolā nepieciešamas, lai papildinātu praksi uzņēmumos. Prakse galvenokārt vērsta uz to, lai mācekļi iepazītu darba vidi konkrētā uzņēmumā un arī teoriju nemāca izolēti, bet mērķtiecīgi veidotos mācību priekšmetu blokos. Teorija, cik vien iespējams, ir tuvināta apgūstamās profesijas vajadzībām. Ja ir iespējams, tad mācot vispārizglītojošos priekšmetus rikojas līdzīgi.

Vērtēšana un izglītības dokumenta izsniegšana

Profesionālo apmācību kvalitāti uzņēmumos galvenokārt nodrošina, ievērojot tiesību un normatīvajos aktos noteiktās prasības, kā arī ņemot vērā Profesionālās izglītības federālā institūta padomes ieteikumus. Arodizglītības likumā liela uzmanība veltīta kvalitātes nodrošināšanai un kvalitātes pilnveidei. Tajā ietverts plašs profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanai nepieciešamo instrumentu klāsts, kas paredz ne vien vienotu valsts standartu iekļaušanu Federācijas profesionālās izglītības un profesionālo eksāmenu noteikumos, bet nosaka arī kompetento iestāžu pienākumus pedagogu profesionālo prasmju un mācību iestāžu tehniskās atbilstības nodrošināšanas jomās.

Duālajā sistēmā mācekļi otrā mācību gada beigās kārtā starpposma eksāmenu atbilstīgi izglītības programmās minētajiem standartiem un izglītības satura norādēm.

Starpposma eksāmenus pieņem t.s. atbildīgās iestādes. Tās ir iestādes, kas nozarē atbild par profesionālajām mācībām – **parasti atbilstošās kameras**, piemēram, Rūpniecības un tirdzniecības, Amatniecības, Brīvo profesiju, Advokātu un Lauksaimniecības kameras, kas **profesionālo mācību jomā pilda valdības uzdevumus**.

Šie eksāmeni ietver praktisko un rakstveida daļu. Starpposma eksāmenā tiek pārbaudītas zināšanas, prasmes un kompetences pirmajos trīs mācību semestros, kā arī arodskolā mācītos priekšmetus atbilstīgi izglītības mācību satura norādēm. Pēc starpposma eksāmena nokārtošanas māceklis saņem atzinumu par sekmēm attiecīgajā mācību posmā.

Duālās sistēmas izglītības procesa noslēgumā mācekļi kārtā noslēguma vai tā dēvēto „zeļļa eksāmenu”. Tas ir eksāmens, kuru sekmīgi nokārtojot, iegūst sertifikātu, kas apliecina profesionālo kvalifikāciju. Līdzīgi kā starpposma eksāmenu, arī noslēguma jeb **kvalifikācijas eksāmenu organizē un pieņem nozares atbildīgās iestādes**.

Eksāmenu **komisijās ir iekļauti uzņēmumu un darba ņēmēju pārstāvji**, var būt arī arodskolu skolotāji.

Noslēguma jeb „zeļļa eksāmenā” var būt **praktiskā, rakstveida un mutveida daļa**. Atbildīgā iestāde vērtē, vai izglītojamie ir apguvuši tādu kvalifikācijas līmeni, lai strādātu profesijā, kurai šī kvalifikācija nepieciešama. Pārbauda arī prasmi patstāvīgi plānot un izpildīt darba uzdevumu, kā arī prasmi pārbaudīt un novērtēt darba rezultātus.

Lai novērtētu izglītojamā sekmes konkrētās jomās, eksāmenu komisija var pieprasīt trešo pušu, t.sk. arodskolu pārstāvju, atzinumu. Sekmīgi nokārtojot eksāmenu, izglītojamais saņem **eksāmena sertifikātu**. Ja visos mācību priekšmetos bijis vismaz pietiekams vērtējums, saņem **arodskolas pabeigšanas apliecību**.

Lai uzlabotu profesionālo kvalifikāciju pārredzamību un atvieglotu pāreju uz citām izglītības iestādēm, ir izstrādāti izglītības dokumentu papildinājumi, kuros raksturotas profesionālo mācību procesā iegūtās profesionālās zināšanas, iemaņas un prasmes. Izglītības dokumentu papildinājumus sagatavo vācu, angļu un franču valodā. Pēc mācekļa vēlēšanās eksāmena sertifikātā var norādīt arī sekmes arodskolā un eksāmenu rezultātus.

Skolotāji un praktisko mācību vadītāji

Profesionālās izglītības **pedagoga kvalifikāciju darbam vidējās izglītības profesionālajās skolās** var iegūt, apgūstot pedagoģiskās kvalifikācijas ieguvei paredzētās izglītības un profesionālo mācību programmas. Praktisko mācību vadītāju uzņēmumā mācību noteikumus regulē federācijas likumi.

Obligātie noteikumi (Arodizglītības likums, Amatniecības likums) paredz, ka **mācību vadītāju personībai, tehniskajām zināšanām, prasmēm un iemaņām, un kvalifikācijai jāatbilst jauniešu mācību prasībām.**

Praktisko mācību vadītājiem vajadzīgās profesionālās zināšanas apliecina **profesionālā kvalifikācija**. Vēl papildus viņiem jāpārzina arī **mācību un darba pedagoģija**, ko apliecina praktisko mācību vadītāja **atbilstības eksāmena sertifikāts**.

Mācību vispārējais saturs ir noteikts Nolikumā par mācību vadītāju atbilstību, šīs mācības var apgūt 120 stundu kursus (papildus profesionālajai darbībai). Eksāmenu drīkst kārtot arī bez kursu apmeklēšanas.

Mācību mērķis ir sniegt pedagoģiskās zināšanas šādās profesionālās darbības jomās:

- mācību pamatprincipi uzņēmumā (piemēram, profesionālo mācību juridiskais pamats, uzņēmuma instruktora uzdevumi, statuss un atbildības jomas),
- mācību plānošana,
- iesaistīšanās darba nodrošināšanā mācekļiem,
- praktiskās mācības darba vietā,
- mācību procesa veicināšana (izglītības satura didaktiskā sagatavošana un pedagoģiskā darba metodes),
- grupu mācības,
- mācību sertifikāts.

Par mācību vadītāju eksamināciju atbild tās pašas iestādes, kas atbild jau par profesionālajām mācībām duālajā sistēmā, parasti tās ir atbilstošās kameras. Šīs iestādes atbild par eksāmenu noteikumu pieņemšanu, eksāmenu satura izstrādi un eksaminācijas komisijas izveidi.

Kandidātiem jākārto:

- rakstveida noslēguma eksāmens vairākās iepriekšminētajās jomās,
- mutveida eksāmens,
- praktiskais eksāmens, kurā kandidāts iepazīstina ar sagatavotu mācību stundu.

Katrs eksāmenu nokārtojušais saņem sertifikātu, kas apliecina viņa pedagoģiskās zināšanas profesionālos un ar darbu saistītos jautājumos.

6.3. Profesionālā vidējā izglītība Dānijā

Vidējās izglītības pakāpe parasti sākas pilna laika obligātās izglītības beigās. Dānijā šo izglītības pakāpi iedala:

- vispārējā izglītībā, tā nodrošina piekļuvi augstākajai izglītībai, un ietver ģimnāzijas vispārējās vidējās izglītības nodrošinājumu, augstākā līmeņa sagatavošanas eksāmenu, augstākā līmeņa komerczinību eksāmenu un augstākā līmeņa tehnisko eksāmenu,

- profesionālajā vai tehniskajā izglītībā, kas galvenokārt nodrošina piekļuvi darba tirgum un ietver profesionālās izglītības un praktisko mācību programmas, pamata sociālās un veselības mācības apmācību programmas u.c.

Atšķirīgi no citām valstīm, vidējo profesionālo izglītību Dānijā apgūst divās pakāpēs:

- 1.pakāpe – sākuma profesionālās izglītības un praktisko mācību programma,
- 2.pakāpe – profesionālās izglītības un praktisku mācību programma.

Sākuma profesionālā izglītība un praktiskās mācības (pirmā pakāpe)

Pamata profesionālā izglītība un praktiskās mācības (*erhvervsgrunduddannelse*) ir **individualizēta programma**, kas ir pielāgota **nodarbinātības** un **tālākizglītības** nolūkiem.

Tā ir mācību programma, kurā praktiskās mācības ir apvienotas ar daļēju vispārējās izglītības programmu, kuras ilgums ir no pusotra līdz trim gadiem, un vispārējās izglītības daļa ilgst 20-40 nedēļas.

Šo mācību mērķis ir nodrošināt, lai izglītojamie sasniegt personisko, sociālo un profesionālo kvalifikāciju, ar kuru viņi var:

- iestāties kādā citā izglītības un praktisko mācību programmā, kurā var iegūt profesionālu kvalifikāciju,
- nodrošināt sev nodarbinātības pamatu.

Katrs izglītojamais izveido savu **personīgo izglītības plānu**, kura profesionālajā sadaļā ietver konkrēto programmu un apgūstamās kompetences.

Pamatojoties uz apgūstamajām profesionālajām kompetencēm, plānam ir divas daļas – kas jāiemācās skolā un kas jāapgūst praktiskajā darbā. Praktiskās mācības var notikt visa privātā un sabiedriskā darba tirgus ietvaros. Eksāmenus organizē, ja tas ir norādīts programmā.

Īpaši raksturīgi ir tas, ka programmas apgūvējs **var pārtraukt** mācības, ja programmas kursa laikā novērtēts, ka viņš ir ieguvis priekšnosacījumus un vēlas **pāriet uz 2.pakāpes programmu** vai vēlas **iegūt pastāvīgu darbu**.

Sākuma profesionālajā izglītībā un praktiskajās mācībās programmas apgūvējus parasti izglīto palīga darbu veikšanai konkrētā industrijas jomā.

Šo mācību likumā **kā mērķa grupa ir** norādītas personas:

- kas ir jaunākas par 30 gadiem,
- dzīvo pašvaldības administratīvajā teritorijā,
- neapgūst izglītību (tostarp arī tādu, kas neturpina kādu skolas programmas apguvi),
- nav nodarbinātas,
- kurām nav priekšnosacījumu citas kvalificējošas jauniešu izglītības ieguvei.

Šie jaunieši parasti ir praktiski orientēti, viņiem var būt vājš izglītības pamats vai nav pārāk izteiktas akadēmiskās intereses.

Ik reizi, kad tiek parakstīts sākuma profesionālās izglītības un praktisko mācību plāns, principā tiek izveidota jauna atsevišķa **izglītības programma, kas ir pielāgota atsevišķa jaunieša kvalifikācijai, vēlmēm un vajadzībām**. Pamata profesionālās izglītības un praktisko mācību plānu tādējādi var brīvi izveidot struktūras ietvaros līdz trim gadiem, pavadot skolā no 20 līdz 40 nedēļām (nedēļas laikā var mainīties skola un praktiskās mācības).

Finansēšanas principi

Programmas apguves laikā **izglītojamie saņem iknedēļas mācību pabalstu**. Praktisko mācību laikā uzņēmumā izglītojamie saņem parasto **mācekļa algu**. Praktiskās mācības skolā parasti finansē valsts atbilstoši normatīviem aktiem, kas nosaka izglītības programmā iekļautos izglītības elementus. Pašvaldība var nodrošināt papildu finansējumu, piemēram, praktiskajām mācībām.

Pašvaldību izdevumi sākuma profesionālajai izglītībai un praktiskajām mācībām tiek nodrošināti ar pašvaldības bloka finansējuma shēmas palīdzību, proti, veicot **vispārējo līdzekļu pārvedumu no valsts uz pašvaldībām**.

Pašas pašvaldības finansē sākuma profesionālo izglītību un praktisko mācību atbildīgo personu darbu. Savukārt profesionālās izglītības **koledžas un uzņēmumu skolas saņem finansējumu, lai izveidotu, pārvaldītu un īstenotu** sākuma profesionālās izglītības un praktisko mācību plānus.

Profesionālā izglītība un praktiskās mācības (otrā pakāpe)

Dānijas profesionālās izglītības un praktisko mācību programmas ir programmas, kurās praktiskās mācības uzņēmumā mijas ar mācībām profesionālajā koledžā. Programmas sastāv no pamata un galvenās programmas.

Lai iesaistītos galvenajā programmā, **izglītojamajam ir jāslēdz ar uzņēmumu mācību līgums, ko apstiprina sociālie partneri - darba devēju un darbinieku pārstāvju konfederācija**.

Dānijā ir apmēram 125 profesionālās izglītības un praktisko mācību programmas un ikvienā no tām var iegūt vairākas profesionālās specializācijas.

Ievērojama ietekme profesionālās izglītības un praktisko mācību programmu veidošanā **un** līdz ar to arī **liela atbildība** par tām, **ir sociālajiem partneriem**.

Šo programmu mērķis ir motivēt jauniešus tādas izglītības ieguvei, kas viņiem var nodrošināt kvalifikāciju nodarbinātībai un vienlaikus iespēju piemēroties darba tirgus aktuālām vajadzībām. Programmu mērķis ir:

- sniegt ieskatu jauniešiem tālākizglītības apgūvē,
- mudināt aktīvi iesaistīties sabiedrībā,
- attīstīt personiskās un sociālās prasmes,
- veidot neatkarības un sadarbības garu,
- veicināt viņu informētību par novatorismu, vidi un internacionalizāciju u.c.

Profesionālās izglītības un praktisko mācību programmu mērķa grupa nav tikai izglītojamie, kas tikko ir ieguvuši pamatskolas izglītību, bet arī pieaugušie, kuriem ir iepriekšēja darba pieredze.

Profesionālās izglītības un praktisko mācību programmas beidzēji **var nekavējoties sākt darbu** tajā industrijas vai tirdzniecības jomā, uz kuru vērsta programma.

Dānijā apmēram 38 procenti jauniešu iegūst profesionālo izglītību, no tiem vidēji 5 procenti pēc tam iegūst arī augstāko izglītību.

Mācību laiks, norises vieta

Kā jau minēts iepriekš, profesionālā izglītība un praktiskās mācības ietver pamatprogrammu un galveno programmu. **Pamatkurss** ilguma ziņā ir elastīgs un atkarīgs no kursa apgūvējamajiem mērķiem un iepriekšējās kvalifikācijas, tā garums parasti ir **no 20 līdz 25 nedēļām**. Pēc tam jāapgūst profesionālās izglītības un praktisko mācību programmas **galvenais kurss**, kura pamatā ir maiņas princips – mācības notiek gan izglītības iestādē, gan uzņēmumā. Tas parasti **ilgst trīs**

līdz trīsarpus gadus. Dažām programmām galvenais kurss var būt īsāks vai garāks (no pusotra līdz pieciem gadiem). Lai apgūtu galveno kursu, ir jānoslēdz mācību līgums ar apstiprinātu uzņēmumu, kas piedāvā praktiskās mācības. Līgums var aptvert visu pamatkursu vai tā daļas, bet ir obligāts galvenajam kursam.

Finansēšana

Izglītojamajiem **par mācībām nav jāmaksā**, un pamatprogrammas izglītojamie, kuriem nav mācību līguma, var saņemt finansējumu no Dānijas valsts izglītības finansējuma un aizdevuma shēmām, ja viņi atbilst noteiktām prasībām. Profesionālās izglītības un praktisko mācību programmās izglītojamajiem **pēc mācību līguma noslēgšanas maksā algu**, kas ir atrunāta kolektīvajā līgumā. Alga dažādās industrijas jomās atšķiras un parasti atbilst izglītojamo vidējai produktivitātei konkrētā izglītības gada laikā.

Darba devēju kompensācijas fonds atlīdzina uzņēmumam mācekļa algu, kad programmas apguvējs apmeklē koledžu. Visi sabiedriskie un privātie uzņēmumi šajā fondā iegulda fiksētu gada maksu par katru no saviem darbiniekiem. No izglītojamajiem tiek sagaidīts, ka viņi kompensēs savu algu ar produktīvu darbu prakses laikā (Dānijas Izglītības ministrija, 2009.g).

Profesionālās izglītības un praktisko mācību **programmas izglītības iestādes daļu finansē valsts.**

Uzņemšana, programmu veidošana

Kopš 2008.gada augusta pamatprogrammas ir apkopotas 12 profesionālajās kopās, un tās ir saistītas ar profesionālajām programmām.

6.1.tabula

Profesionālo kopu programmas

Pamatkursi	Profesionālo kopu programmu skaits
1. Autotransports, aviācija un citi transportlīdzekļi	6 programmas
2. Būvniecība	15 programmas
3. Būvniecība un uzturēšanas pakalpojumi	3 programmas
4. Dzīvnieki, augi un daba	9 programmas
5. Ķermenis un stils	3 programmas
6. Cilvēku pārtika	11 programmas
7. Plašsaziņas līdzekļi	7 programmas
8. Uzņēmējdarbība	7 programmas
9. Produkcija un attīstība	31 programmas
10. Elektrība, vadība un informācijas tehnoloģijas (IT)	7 programmas
11. Veselība, aprūpe un pedagoģija	4 programmas
12. Transports un loģistika	7 programmas

Jaunieši, kas jau sākumā zina, kuru programmu vēlas apgūt, var sākt apgūt mērķa bāzes programmu, cenšoties īstenot savas vēlmes. Citi jaunieši, kuriem ir jāizmēģina savas prasmes un intereses, parasti var apgūt plašāku pamatprogrammu, kurā viņi var identificēt savas vēlmes. Dažiem jauniešiem ir jāpapildina savas pamatskolas zināšanas, citi grib izvēlēties augstāka līmeņa vispārējos mācību priekšmetus, lai pēc tam varētu turpināt mācības un iegūt augstāko izglītību. Jauniešiem ir iespēja pagarināt pamatprogrammu kopumā līdz 40 nedēļām. Līdzīgā veidā pamatprogramma var būt īsāka tiem programmas apguvējiem, kuru iepriekšējās mācības var dot kredītpunktus. Parasti uzņemšana notiek pamatprogrammā.

Ir arī **alternatīva** iespēja. Jaunieši, kas dod priekšroku praktiskajām mācībām, nevis skolas apmeklēšanai, var sākt apgūt profesionālo izglītību uzņēmumā, kas piedāvā praktiskās mācības. Jaunajā, „mācekļa statusā” esot, **jaunietis slēdz ar uzņēmumu mācību līgumu**, un pirmā gada laikā viņam ir jāapgūst tas pats, kas izglītojamajiem, kuri ir apguvuši pamatprogrammu koledžā. Šādā situācijā ir nepieciešama izglītojamā, uzņēmuma un koledžas elastīga savstarpēja

piemērošanās. Šī iespēja ir ieviesta, lai atvieglotu uzsākt profesionālo izglītību tiem izglītojamajiem, kuriem vairāk ir tendence mācībās izmantot praktiskas metodes.

Iepriekš aprakstīto ceļu ir izvēlējušies līdz pat 40 procentu izglītojamo atsevišķās tehniskās PIP, kamēr citās programmās tas nav populāri.

Pēc pamatprogrammas izglītojamajos uzņem profesionālās izglītības un praktisko mācību programmu galvenajā programmā, proti, izglītojamajiem ir jāslēdz mācību līgums ar uzņēmumu. **Galvenajā programmā** notiek praktisko mācību svarīgākā daļa: **50-70 procenti no mācību perioda notiek uzņēmumā, 30-50 procenti – izglītības iestādē.**

Tātad praktiskās mācības uzņēmumā un mācības koledžā notiek pārmaiņus, atbilstoši programmas principiem, kur izglītības iestādes periodus organizē kā blokus laikposmos no 5 līdz 10 nedēļām.

Gandrīz visās programmās ir viens vai divi posmi elastības palielināšanai. Tas nozīmē, ka izglītojamais var pārtraukt programmas apguvi pēc skaidri definēta posma, kas nodrošina kādas profesionālās kompetences ieguvu. Un vēlāk var atsākt profesionālās izglītības un praktisko mācību programmu, nepagarinot kopējo izglītības ilgumu.

Profesionālās izglītības un praktisko mācību saturs

Programmas mērķi ir raksturoti kā kompetences. Visas programmas ietver ne mazāk kā vienu specializācijas jomu, ko veido specializētie mācību priekšmeti, plašas profesionālās ievirzes mācību priekšmeti un kompetences, kā arī vispārējie mācību priekšmeti.

Praktiskās mācības notiek gan uzņēmumā, gan koledžā, savukārt teorijas mācības galvenokārt notiek koledžās. Koledžas ir atbildīgas par mācību organizēšanu holistikā veidā, līdz ar to koledžās ir aprīkojums, ko izmantot, lai iepazīstinātu izglītojamos ar programmas praktisko pusi. Vispārējo mācību priekšmetu, piemēram, tādu kā matemātikas un angļu valodas mācīšana sākas ar specifiskiem jautājumiem, kas ir daļa no izglītības un praktisko mācību programmas. **Šī iemesla dēļ matemātikai galdniekam māca citādi nekā elektrīkim.**

Daudzi izglītojamie dod priekšroku praktisko mācību priekšmetu apguvei, nevis teorijai. Tāpēc teorija ir cieši saistīta ar praksi, lai izglītojamos piesaistītu teorijas mācībām.

Vērtēšana un izglītības dokumenta izsniegšana

Izglītojamā rezultātus (piemēram, saņemtās atzīmes un karjeras izglītību) pēc katra skolas un prakses perioda ievada izglītojamā izglītības grāmatā (portfolio/žurnālā), tādējādi ļaujot redzēt jomas, kurās nepieciešami uzlabojumi. Personisko izglītības plānu un izglītības grāmatu veido elektroniskā sistēmā, kurā var pastāvīgi reģistrēt izpildītās programmas daļas.

Pamatprogrammu parasti pabeidz ar projekta uzdevumu un mutveida testu. Mērķis ir parādīt, ka izglītojamais ir ieguvis galvenās programmas uzsākšanai nepieciešamās kompetences.

Pamatprogrammas noslēguma projekts ietver praktiskus uzdevumus un to vērtē ārējais vērtētājs, piemēram, citas koledžas skolotājs vai vietējā uzņēmuma pārstāvis.

Ja pamatprogramma ilgst vairāk nekā 20 nedēļas, pamata mācību priekšmetos jākārtoti testi.

Galvenās programmas beigu daļā izglītojamais kārtu **noslēdzošo praktisko un teorētisko eksāmenu** – kvalificēta darbinieka testu, kas ir paredzēts izglītojamā iegūto prasmju novērtēšanai.

Galvenajā programmā **ārējie eksaminatori** ir no uzņēmumiem vai arodkomitejām, kas bieži ir arī noslēguma testu sagatavotāji.

Karjeras atbalsta pasākumi

Sākotnējo profesionālo izglītību un praktiskās mācības var raksturot kā koordinētu intensīvu programmu, kurā ņem vērā mērķa grupu. Lai izglītojamais programmā gūtu panākumus, ir nepieciešams ciešs personisks, sociāls atbalsts un sistemātiska individuāla sekmju pārraudzība gan skolas, gan praktisko mācību daļā. Sākotnējās profesionālās izglītības un praktisko mācību karjeras konsultants bieži pilda mentora pienākumus attiecībā uz konkrētu izglītojamo.

Koledža ir daudzi karjeras konsultanti, kas izglītojamajiem sniedz atbalstu un norādījumus par izglītības un praktisko mācību programmu apguvi. Profesionālajā koledžā katram izglītojamajam „piešķir” arī „kontaktpersonu”, kura uzdevums ir sekmēt labu izglītības vidi un sniegt atbalstu konkrētajam izglītojamajam. Izglītojamajiem ar īpašām vajadzībām ir nodrošināts mentora atbalsts.

Koledžas pienākums ir aktīvi sniegt atbalstu izglītojamajiem, lai viņi varētu atrast prakses iespējas, un koledža arī saņem speciālu finansējumu šim darbam, tostarp arī par katru ar izglītojamo noslēgto un koledžā reģistrēto mācību līgumu.

Skolotāji un praktisko mācību vadītāji

Profesionālās izglītības un praktisko mācību programmu skolotāji parasti ir ieguvuši profesionālo izglītību mācāmajos mācību priekšmetos un pēc tam arī augstāko izglītību. **Ir nepieciešama vismaz piecu gadu profesionālā pieredze.**

Vispārējo mācību priekšmetu jomu skolotājiem ir bakalaura vai maģistra grāds un pietiek tikai ar divu gadu profesionālo pieredzi.

Skolotājiem, kas nav apguvuši pedagoģiskās mācības, ir jābeidz speciāli organizēti pedagoģisko mācību kursi profesionālo koledžu skolotājiem. Šie kursi parasti ir jāpabeidz pirmo divu gadu laikā pēc darba uzsākšanas koledžā.

6.4. Secinājumi

Somijā – profesionālās izglītības iestādes pieder galvenokārt pašvaldībām, visās vidējā līmeņa programmās mācību ilgums ir vienāds – 3 gadi, sekmīgi apgūstot tās, ir tiesības stāties augstākās izglītības iestādēs. Profesionālajā izglītībā **valsts ir noteikusi** priekšmetu grupu proporcijas, **kvalifikāciju pamatprasības**, no kā tiek atvasināti vienoti vērtēšanas kritēriji visā valstī. **Izglītības iestādes pašas izstrādā mācību plānus**, var noteikt mācību gada ilgumu, mācību grafiku, brīvdienas, ir brīva metožu izvēle, attīstīta **sadarbība un kooperācija ar citiem vietējiem izglītojamiem un darba devējiem**, izglītojamie veido savu individuālo mācību plānu. Programmās ir iekļautas ne mazāk kā pusgadu ilgas praktiskās mācības darba vietā. Sistēma ļauj elastīgi reaģēt uz darba devēja prasībām.

Vācijā – profesionālās izglītības ieguvē vadošā ir „duālā sistēma” – partnerība kur **galveno atbildību** par mācību saturu, tā īstenošanu un rezultātiem, kā arī tiesības novērtēt izglītojamā sasniegumus un piešķirt kvalifikāciju apliecināšu dokumentu, **valsts ir deleģējusi darba devējiem**. Mācības izglītības iestādē var uzsākt tikai tad, kad izglītojamais ir noslēdzis līgumu ar uzņēmumu, kur iegūst „mācekļa” statusu un saņem mācekļa algu. Liela vērība tiek pievērsta praktisko mācību vadītājiem. Papildus esošajai kvalifikācijai viņiem jāpārzina arī **mācību un darba pedagoģija**, ko apliecina **atbilstības eksāmena sertifikāts**.

Dānijā – profesijas apguve ir pakārtota indivīda vēlmei un spējām iekļauties profesionālās izglītības sistēmā (**pakāpeniskuma princips**) un izglītības saturu nosaka ciešā sadarbībā ar sociālajiem partneriem. Izglītojamie visos posmos veido savus **individuālos mācību plānus**. Sākotnējais mācību posms ir paredzēts konkrētas izvēlētas nozares un profesijas iepazīšanai vai

dažādu profesiju/jomu izmēģināšanai, lai izvēlētos sev piemērotāko. Mācību turpinājums (otrais posms) lielā mērā ir organizēts pēc „duālās sistēmas” principiem – **līgums ar uzņēmumu, mācekļa atalgojums, vidēji 60% mācību notiek uzņēmumā**, tomēr galvenais atbildīgais Dānijā ir izglītības iestāde, kas arī organizē noslēguma pārbaudījumus piesaistot ārējos eksaminatorus no darba devēju un arodbiedrību vides.

Tātad, ja profesionālās izglītības politikas veidotājiem vai īstenotājiem Latvijā ir interese par ārvalstu pieredzes veiksmīgāko elementu izmantošanu Latvijā, tad aplūkotajās valstīs tas varētu būtu:

- Somijā – profesionālās izglītības iestādes nodotas pašvaldībām saglabājot valsts noteiktās pamatprasības un finansējumu, bet tai pašā laikā dodot plašas pilnvaras lēmumu pieņemšanā, kas dod lielisku iespēju mācības pielāgot katras pašvaldības aktuālām vajadzībām un kooperācijas īstenošanai.
- Vācijā – lai veiksmīgi tiku īstenotas darba vidē balstītas mācības, liela uzmanība jāpievērš prakses vadītāju uzņēmumos izglītošanai un atbilstošu metodisko materiālu sagatavošanai, kā arī tam, kura puse (izglītotāji vai darba devēji) atbild par kvalifikācijas piešķiršanu.
- Dānijā – tā kā Latvijā, vismaz pētījumā iekļautajās izglītības iestādēs, ir liels no izglītības iestādēm atskaitīto audzēkņu skaits un vislielākais īpatsvars ir pēc pirmā mācību gada, ir būtiski meklēt iespējas kā šo situāciju uzlabot. Dānijā tas tiek risināts ar sākuma PIP palīdzību, kur būtisku atbalstu audzēkņiem cita starpā sniedz profesionālās izglītības karjeras konsultanti.

7. PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS ATTĪSTĪBAS SCENĀRIJI

Lauku iztukšošanās, mazpilsētu sarūkšana, demogrāfiskās situācijas izmaiņas, kā arī izmaiņas darba tirgū, globalizācijas process, tehnoloģiju attīstība un virkne citu izmaiņu liecina, ka arī profesionālās izglītības sistēmu gaida neizbēgamas pārmaiņas. Šīs pārmaiņas daļēji ir iespējams prognozēt. Vēl vairāk: ir iespējams un vēlams aktīvi rīkoties, lai šīs pārmaiņas virzītu vēlamajā virzienā, t.i. lai profesionālās izglītības sistēma nodrošinātu Kurzemes plānošanas reģiona un Jelgavas jauniešiem un pārējiem iedzīvotājiem augstu konkurētspēju darba tirgū un veicinātu to, ka tiek sasniegts Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2014. – 2020.gadam definētais redzējums par ekonomikas izrāvienu, kas nodrošinās labklājības pieaugumu katram Latvijas iedzīvotājam un valstij.

Pārmaiņas profesionālās izglītības sistēmā var norisināties atbilstoši dažādiem scenārijiem, tomēr ir nepieciešams izvēlēties tādu attīstības scenāriju, kura īstenošanas rezultātā tiek gūta vislielākā atdeve un kura realizācijai ir pietiekami daudz resursu. Lai šādu scenāriju izvēlētos, pētījuma ietvaros tika definētas: a) gaidāmās pārmaiņas; b) iespējamās stratēģiskās izvēles; c) vairāki alternatīvie scenāriji, kas apvieno šīs stratēģiskās izvēles.

7.1. Gaidāmās pārmaiņas

Profesionālās izglītības sistēmu vistiešāk ietekmē turpmāk gaidāmās izmaiņas vietējā darba tirgū. Turpmāk ir prognozējamas šādas izmaiņas:

- Latvijā **iedzīvotāju skaits** līdz 2030.gadam samazināsies par aptuveni 7,3%. Pieaugs iedzīvotāju skaits vecumā virs 64 gadiem un valstī būs darbaspēka resursu trūkums⁷⁸,
- Latvijā prognozējams iedzīvotāju **novecošanas process**, t.i. valstī proporcionāli kļūs aizvien mazāk bērnu un vairāk vecu cilvēku⁷⁹,
- pieaugot valsts attīstības un ieņēmumu līmenim, var prognozēt, ka valstī kļūs **aizvien vairāk imigrantu**, turklāt liela daļa no tiem būs ģimenes ar bērniem, kas visbiežāk apmetīsies valsts lielākajās pilsētās, kur ir labākas nodarbinātības iespējas. Tiek prognozēts, ka 2017.gadā migrācijas saldo Latvijā kļūs pozitīvs⁸⁰,
- aizvien pieaugs **informācijas tehnoloģiju** nozīme, tai skaitā arī izglītības jomā. Strauji attīstīsies izglītības informācijas tehnoloģiju uzņēmumi (izglītības tehnoloģiju sektors) un, sagaidāms, ka arī profesionālā izglītība daļēji pāries uz interneta vidi. Rezultātā daļa audzēkņu izvēlēsies attālināto izglītību, no PII tiks gaidīta iniciatīva attālinātās izglītības attīstībā,
- aizvien pieaugs **zināšanu un radošuma** nozīme. Ap 65% bērnu, kas ASV pašlaik uzsāk skolas gaitas, strādās profesijās, kas vēl nav izdomātas⁸¹. Nav pamata domāt, ka Latvijā situācija būtiski atšķirsies, līdz ar to no izglītības iestādēm tiks sagaidīta ne tik daudz šauri specializēta izglītība, kā izglītošana radošuma, uzņēmības, elastības prasmēs,
- Latvija pieder pie valstīm ar postindustriālu sabiedrību un, lai gan tuvākajā nākotnē ir gaidāms ražošanas apjomu pieaugums, ilgākā termiņā vislielākā izaugsme ir gaidāma **pakalpojumu sektorā**, kur pastāvīgi veidosies aizvien jaunas darba vietas,

⁷⁸ *Informatīvais ziņojums par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm. Ekonomikas ministrija, 2013*

⁷⁹ *Global AgeWatch Index 2013, HelpAge International. Zemāka dzimstība, kā Latvijā, ir tikai Singapūrā, Bosnijā un Hercegovīnā, Honkongā un Makao.*

⁸⁰ *Informatīvais ziņojums par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm. Ekonomikas ministrija, 2013*

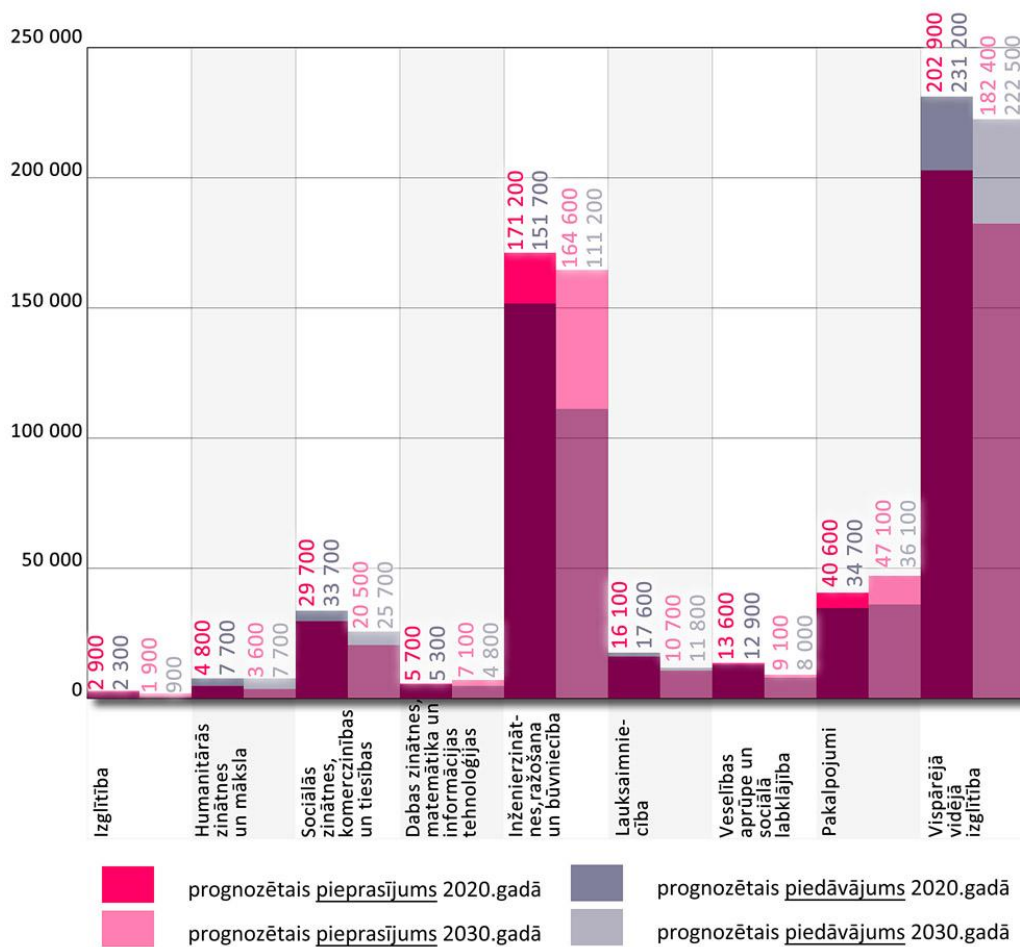
⁸¹ *Futurework – Trends and Challenges for Work in the 21st Century. US Department of Labor, 1999*

- Latvijā tāpat, kā pārējās pasaules valstīs, turpināsies iedzīvotāju pārcelšanās **no laukiem uz pilsētām**, ko nosaka aizvien lielākais pilsētās un to tuvumā atrodamais darba vietu skaits, galvenokārt, pakalpojumu sektorā,
- augstus ieņēmumus valstij nodrošina produkcija un pakalpojumi ar augstu pievienoto vērtību. Latvijai ir ļoti augsts tautas attīstības indekss⁸², tā ir valsts ar augstiem ieņēmumiem⁸³. Tā kā Latvija ir viena no straujāk augošajām ekonomikām Eiropas Savienībā, var uzskatīt, ka nākotnē arī Latvijas uzņēmumiem, lai nodrošinātu augstus ieņēmumus, būs nepieciešams nodrošināt aizvien savai produkcijai aizvien augstāku pievienoto vērtību un līdz ar to aizvien vairāk būs nepieciešami **augsti kvalificēti un radoši darbinieki**,
- tā kā jaunieši, izvēloties savu nākotnes profesiju, bieži neprot izdarīt savām interesēm un iespējām atbilstošāko izvēli, laika un finansiālos zaudējumus cieš gan katrs no šiem audzēkņiem, gan arī valsts un sabiedrība kopumā. Lai šo situāciju risinātu, aizvien lielāku nozīmi iegūst palīdzība šīs izvēles veikšanā: **karjeras konsultācijas**,
- Latvijā **saruks pieprasījums** pēc zemas kvalifikācijas profesijām (2030.gadā gaidāms samazinājums par 23,9%), praktiski nemainīgs būs pieprasījums pēc vidējas kvalifikācijas profesijām, taču krasi pieaugs pieprasījums pēc augstas kvalifikācijas profesijām (2030.gadā – par 32,5%). Pieaugs pieprasījums pēc darbaspēka ar augstāko izglītību, bet darba tirgus pieprasījums pēc profesionālās izglītības būs stabils.
- **profesionālajā izglītībā** Latvijā būtiski pieaugs pieprasījums pēc darbaspēka tādās jomās, kā pakalpojumi, dabas zinātnes, matemātika un informācijas tehnoloģijas. Pietrūks kvalificētu darbinieku metālapstrādes, mašīnzinību un kokapstrādes jomās, kā arī tādās pakalpojumu jomās, kā viesnīcu un restorānu pakalpojumi, transporta pakalpojumi, personu un īpašuma aizsardzības jomas. Inženierzinātņu un būvniecības jomās pieprasījums būs stabils, bet lauksaimniecības, veselības aprūpes un sociālajās jomās pieprasījums kritīsies,
- **pieaugs pieprasījums pēc** profesionālās augstākās izglītības 1.līmeņa (koledžas) apguvējiem,
- **profesionālās izglītības sistēma** tradicionāli piesaista arī tos audzēkņus, kas nevēlas nespēj iegūt augstāko, tai skaitā koledžas izglītību. Prognozējams, ka šāda tendence saglabāsies arī turpmāk, līdz ar to profesionālās izglītības sistēmai ir jāuzņemas specifiska sociālā loma, nodrošinot šiem audzēkņiem pietiekamu konkurētspēju un iekļaušanos darba tirgū. Šo audzēkņu izglītošanā īpaši nozīmīga var kļūt darba vidē balstīta izglītība, iepazīstinot šos audzēkņus ar iespējām strādāt vietējos uzņēmumos un nodrošinot pāreju uz darba dzīvi līdz ar skolas pabeigšanu.

---

⁸² Human Development Report, 2013. United Nations Development Programme.

⁸³ World Development Indicators database, World Bank, 2012.

7.1.attēls. Darbaspēka pieprasījums un piedāvājums pa izglītības tematiskajām grupām Latvijā: vidējā izglītība, pie nosacījuma, ka saglabājas pašreizējā darbaspēka sagatavošanas struktūra.

Dati: Ekonomikas ministrija, Informatīvais ziņojums par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm

7.2. Stratēģiskās izvēles

Gaidāmo pārmaiņu kontekstā PII pārvaldošajām institūcijām (visas šī darba ietvaros analizētās PII ir Izglītības un zinātnes ministrijas pakļautībā) paveras virkne stratēģisko izvēļu, piemēram:

- **telpiskā** griezumā ir jāizvēlas vai a) katra no izglītības iestādēm attīsta unikālu nišas piedāvājumu visam reģionam jeb vai b) attīsta vietējā mērogā nepieciešamo izglītības piedāvājumu,
- **pārvaldības modeļa** griezumā ir jāizvēlas, vai visā reģionā PII attīstību vada: a) izglītības iestāžu veidots konsorcijs; b) katra iestāde tiek pārvaldīta atsevišķi,
- **mācību metodikā** ir gaidāma izvēle starp: a) darba vidē balstītu izglītību, kuras ietvaros audzēkņi lielāko daļu mācību laika pavada ārpus izglītības iestādes, reālajā darba vidē; b) mācību iestādes telpās balstītu izglītību, kuras ietvaros audzēkņi lielāko daļu mācību laika pavada savā izglītības iestādē, tajā apgūstot arī praktiskās iemaņas; c) tālmācības izglītība, kuras ietvaros audzēkņi mācību materiālu apgūst un pārbaudījumus kārto ar internetā bāzētu tehnoloģiju starpniecību,
- izglītības iestādes var fokusēt savu darbību uz noteiktām **audzēkņu grupām**. Tā, piemēram, PII var fokusēties uz a) sākotnējo profesionālo izglītību pamatskolas beidzējiem; b) tālākizglītību vai profesionālo pilnveidi pieaugušajiem, jo nākotnē gaidāms jauniešu skaita samazinājums, darba mūža paildzināšana un iedzīvotāju

novecošana; c) organizēt ārpus formālās izglītības iegūto kompetenču novērtēšanu un kvalifikācijas piešķiršanu, d) izglītības iestādes var arī apsvērt iespēju pāriet uz koledžas līmeni, lai sagatavotu darba tirgū pieprasītus speciālistus ar pirmā līmeņa augstāko izglītību,

- Izglītības iestādēm var būt dažāda loma **uzņēmējdarbības vides veidošanā**: a) tās var galvenokārt kalpot par klientu reģionā esošajiem uzņēmumiem un apmierināt to pieprasījumu pēc kvalificētiem darbiniekiem; b) tās var ieņemt daudz aktīvāku lomu un iniciatīvu uzņēmējdarbības jomā, radot uzņēmējdarbībai draudzīgu vidi pašā izglītības iestādē un veicinot to, ka audzēkņi un pedagogi paši kļūst par uzņēmējiem,
- Visplašākā stratēģiskā izvēle PII paveras, izvēloties **mācību programmas**. Tā, piemēram, PII var izvēlēties a) pieeju tradicionālo profesiju izvēlē, piemēram, sagatavojot pavārus, automehāniķus, galdniekus un citu jau sen zināmu un stabili pieprasītu profesiju pārstāvjus. Pastāv arī iespēja izvēlēties b) inovatīvu pieeju un sagatavot pašlaik vēl darba tirgū plaši nepieprasītus speciālistus, piemēram, interneta mārketinga speciālistus, bezpilota lidaparātu – dronu operatorus, 3-D printēšanas operatorus jeb piedāvāt mikrokarjeru paketi, kas sastāv no liela skaita īsu programmu dažādās uz nākotni orientētās profesionālajās jomās.

7.3. Alternatīvie scenāriji

Apkopojot informāciju par Kurzemes plānošanas reģionā un Jelgavā esošajām PII, kā arī analizējot gaidāmās pārmaiņas profesionālās izglītības jomā un grupējot iespējamās stratēģiskās izvēles, pētījuma izstrādes ietvaros tika analizēti četri profesionālās izglītības attīstības alternatīvie scenāriji:

1. Vietējā attīstība
2. Reģionālā attīstība
3. Inovatīvā attīstība
4. Esošās sistēmas evolūcija

Katram no alternatīvajiem scenārijiem tika analizētas nepieciešamās darbības šī scenārija īstenošanai, kā arī pozitīvās un negatīvās scenārija īstenošanas sekas. Alternatīvie scenāriji ir uzskatāmi par ekstrēmām alternatīvām, ko realitātē, visdrīzāk, nevar īstenot, tomēr scenāriju analīze ļauj izvērtēt vēlamāko profesionālās izglītības attīstības modeli un nospraust turpmākās attīstības prioritātes, izvēloties vērtīgākās scenāriju iezīmes.

1. Vietējā attīstība

Mērķis: nodrošināt, ka PII sagatavo vietējo pašvaldību darba tirgum nepieciešamos speciālistus.

Stratēģiskās izvēles:

- izglītības programmas ir izvēlētas atbilstoši **vietējā darba tirgus** prasībām,
- izglītības iestādes darbību savu pilnvaru ietvaros **plāno pašas iestādes vadība** ar varbūtēju vietējo pašvaldību un uzņēmēju iesaistīšanos,
- tā kā vietējie uzņēmumi, visdrīzāk, nespēj piedāvāt pietiekamu skaitu prakses vietu, mācību iestāde tiecas piesaistīt nepieciešamo finansējumu un veidot praktisko iemaņu apgūšanas bāzi pašā mācību iestādē un audzēkņi **skolas telpās** pavada lielāko daļu mācību laika,

- lai gan katrā pašvaldībā ir neliels skaits specifisku, uz ārējo tirgu vērstu uzņēmumu, lielākā daļa strādājošo Latvijas lauku reģionos un mazpilsētās ir nodarbināti ar vietējiem dabas resursiem saistītajos uzņēmumos – lauksaimniecībā un mežsaimniecībā. Rezultātā izglītības iestāde ir salīdzinoši **konservatīva** izglītības programmu izvēlē un mācību programmas tiek izvēlētas atbilstoši vietējās pašvaldības ekonomiskajai specializācijai, izvēloties, piemēram, ar lauksaimniecību, darba tehnikas apkalpi un mežsaimniecību saistītās profesijas. Tā kā jauniešu skaits ir neliels, izglītības iestādē tiek attīstīti tālākizglītības pakalpojumi pieaugušajiem, tomēr arī tie ir ierobežoti sakarā ar nelielo darba tirgus pieprasījumu katrā no profesijām,
- PII ir salīdzinoši labas iespējas kļūt par **vietēja mēroga uzņēmējdarbības inkubatoru**, jo tā var kļūt par vietējās sabiedrības aktīvāko uzņēmēju un citu iniciatīvas bagāto cilvēku piesaistes centru. Ar subsidētajām telpām un ražošanas līdzekļiem, kā arī strādājošo (audzēkņi un pedagogi, kas jau saņem pamatalgu) gatavību sākotnēji saņemt mazāku atlīdzību, izglītības iestādē veidotie uzņēmumi var veiksmīgi konkurēt ar parastajiem uzņēmumiem, vienlaikus radot vietējā ekonomikā tirgus kropļojumus,
- **finansējuma avots:** galvenokārt valsts budžets un piesaistītais ES finansējums. Iespējama arī finansējuma piesaiste no uzņēmējdarbības pašā mācību iestādē.

leguldījumi:

- izglītības iestāžu telpu attīstība, darbagaldu un citu iekārtu iegāde,
- pedagogu tālākizglītība,
- nepieciešama izglītības iestādes partnerattiecību attīstība ar izglītības iestādēm ārvalstīs, lai mazinātu „iekapsulēšanos”, provincialitātes un atpalikšanas risku.

leguvumi:

- nelielajā novadā (novados) izglītības iestāde un darba devēji viens otru lieliski pazīst un var cieši un ilgstoši sadarboties,
- audzēkņi mācās tuvu mājām un, iespējams, jau mācību laikā atrod arī darbu tuvu mājām,
- ja notiek sadarbība ar vietējiem uzņēmējiem un izglītības iestāde darbojas kā vietēja mēroga uzņēmējdarbības inkubators, tiek stimulēta vietējās ekonomikas attīstība.

Trūkumi:

- salīdzinoši dārgs scenārijs, jo, visdrīzāk, audzēkņu skaits ir neliels (augsta pašizmaksa uz vienu audzēkni), pašā mācību iestādē jāveido mācību prakses vietas un tās pastāvīgi jāatjauno atbilstoši tehnoloģiju attīstībai,
- darba tirgus vietējās pašvaldībās ir pārāk mazs, lai veidotu pietiekami lielu jaunu profesionāļu pieprasījumu. Rezultātā: a) lielākā daļa no absolventiem ir spiesti meklēt darbu ārpus reģiona; b) nākas veidot mazas klases, kas sadārdzina katra profesionāļa sagatavošanu,
- nelielām, noslēgtām kopienām raksturīgs provincialitātes risks, novēlota sekošana inovācijām, kas noved pie sagatavoto profesionāļu zemas konkurētspējas un ilgtermiņā – zemas izglītības iestādes konkurētspējas un arī zemas vietējo uzņēmumu konkurētspējas,

- zems profesionālās izglītības prestižs sakarā ar to, ka šāda PII jauniešiem pārsvarā nepiedāvās spožas karjeras un peļņas iespējas, tiks uzskatīta par konservatīvu. Daļai jauniešu tā neliksies pievilcīga tādēļ, ka atrodas līdzās mājām.

2. Reģionālā attīstība

Mērķis: nodrošināt, ka PII sagatavo Kurzemes reģiona un Jelgavas darba tirgum nepieciešamos speciālistus.

Stratēģiskās izvēles:

- katra PII specializējas uz noteiktu, visam reģionam nozīmīgu jomu atbilstoši Kurzemes reģiona un Jelgavas ekonomiskajai specializācijai. Piemēram, Kuldīgā var specializēties uz profesijām, kas saistītas ar koksnes industriālo dizainu, bet Liepājā – uz profesijām, kas saistītas ar apģērba modelēšanu un dizainu,
- izglītības iestādes savas kompetences ietvaros pārvalda kopīgi veidots konsorcijs, vienojoties ar Izglītības un zinātnes ministriju par īpašu pilotprojektu šajā jomā ar mērķi izzināt labāko pieeju profesionālās izglītības reģionalizācijā. Reģionālais konsorcijs plāno un rekomendē Izglītības un zinātnes ministrijai attīstīt katrā mācību iestādē noteiktu specializāciju, un novērš nevajadzīgu savstarpējo konkurenci. Piemērota bāzes iestāde konsorcijam var būt plānošanas reģions, jo tajā tiek uzkrāta un analizēta informācija par reģiona sociālekonomisko situāciju, tiek plānota reģiona nākotnes attīstība, ir jau piesaistīts intelektuālais kapitāls,
- konsorcijs sadarbībā ar visa reģiona uzņēmējiem aktīvi meklē un veido prakses vietas, lai nodrošinātu darba vidē balstītu izglītību. Reģiona uzņēmumi piesaista finansējumu subsidētu prakses vietu izveidei, audzēkņi lielu daļu mācību laika pavada ārpus mācību iestādes telpām reālā darba vidē,
- izglītības iestādes sagatavo gan darba tirgū plaši pieprasītus profesionālus tradicionālajās profesijās (pavāri, šuvēji, automehāniķi), gan arī īpašus, reģiona ekonomiskajai specializācijai piemērotus profesionālus (apģērba modelēšana, zivsaimniecība un zveja u.c.). Izvēlētajā jomā tiek piedāvāta gan sākotnējā profesionālā izglītība, gan arī tālākizglītības un profesionālās pilnveides pakalpojumi, gan arī ārpus formālās izglītības iegūto kompetenču novērtēšana un kvalifikācijas piešķiršana,
- izglītības iestādes lielā mērā kalpo par vietējo uzņēmumu pieprasījuma apkalpotājām, taču aktīvi iniciē arī ambiciozākus attīstības projektus,
- salīdzinājumā ar 1.scenāriju, reģionāla mēroga PII ir lielākas iespējas attīstīt arī kādu uz nākotni orientētu izglītības programmu. Piemēram, PII, kurā jau tiek apmācīti automehāniķi un ar elektronisko iekārtu apkalpi saistīti profesionāļi, var tikt ieviesta arī, piemēram, bezpilota lidaparātu – dronu operatora programma, vienlaikus piesaistot finansējumu šādas jomas uzņēmumu inkubatora attīstībai,
- attīstot reģionāla mēroga PII tīklu var nākties saskarties ar vēl vienu stratēģisku izvēli – atsevišķu skolu slēgšanu un jaunu skolu veidošanu. Piemēram, sakarā ar krītošo pieprasījumu pēc lauksaimniecības profesionāļiem un pieaugošo pieprasījumu pēc pilsētās bāzētu darbu veicējiem, kā arī, lai veicinātu mazpilsētu saglabāšanos, var tikt veidota jauna profesionālā skola, piemēram, Talsos,
- **finansējuma avots:** galvenokārt valsts budžets un piesaistītais ES finansējums. Iespējama arī finansējuma piesaiste no uzņēmējdarbības pašā mācību iestādē.

Ieguldījumi:

- subsidētu prakses vietu tīkla izveide reģiona uzņēmumos,
- jaunu pedagogu piesaiste un izglītošana,
- varbūtēja jaunu skolu attīstība, piemēram, Talsos,
- salīdzinājumā ar 1.scenāriju – salīdzinoši lielākai daļai audzēkņu ir nepieciešamas kopmītnes.

Ieguvumi:

- katra no PII savā izvēlētajā specializācijā kļūst par nozīmīgu un stabilu balstu šīs jomas uzņēmumiem visā reģionā, veicinot reģiona attīstību atbilstoši izvēlētajai specializācijai,
- pateicoties darba vidē balstītajai apmācībai liela daļa audzēkņu jau mācību laikā var atrast sev darba vietas reģionā: līdz ar to izglītībā ieguldītie līdzekļi saglabājas reģionā,
- pateicoties izglītības iestāžu konsorcijs darbībai notiek mērķtiecīga attīstība atbilstoši reģiona darba tirgus pieprasījumam, finanšu līdzekļi un cilvēkresursi netiek izšķiesti nevajadzīgai savstarpējai konkurencei,
- profesionālā izglītība pakāpeniski iegūst aizvien augstāku prestižu vietējās jaunatnes acīs. Spēcīgā izglītības iestāžu bāze (pedagogi, bagātīga pieredze daudzveidīgās prakses vietās) ļauj veidot kvalitatīvu tālākizglītības piedāvājumu,
- pateicoties augošajam profesionālās izglītības prestižam katrā no izglītības iestādēm paveras labākas iespējas piesaistīt jaunus pedagogus, kas savukārt rada iespējas nelielā apjomā veidot arī uz nākotni orientētu profesionālās izglītības piedāvājumu,
- katra no specializētajām reģionālas nozīmes PII vidējā vai ilgākā termiņā var pretendēt arī uz koledžas statusu, līdz ar to vienas izglītības iestādes ietvaros piedāvājot plašākas izglītības iespējas atbilstoši katra izglītojamā vēlmēm un iespējām un paplašinot piedāvājumu darba tirgum.

Trūkumi:

- Kurzemes reģions un Jelgava ir pārāk nelieli, lai tajā strādājošie uzņēmumi spētu piedāvāt lielu skaitu prakses vietu specifiskās specializācijas jomās (piemēram, mēbeļu restaurācija) un rezultātā reģiona PII joprojām pārsvarā piedāvās jau ierasto, tradicionālo izglītības programmu klāstu un lielākā daļa vietējās jaunatnes joprojām nebūs ieinteresēta šo skolu piedāvājumā,
- arī Kurzemes reģiona mērogā ir iespējama „iekapsulēšanās”, nepietiekamas zināšanas par jaunākajām attīstības tendencēm.

3. Inovatīvā attīstība

Mērķis: pārveidot PII par inovatīvas, uz nākotni orientētas ekonomikas attīstības dzinējspēku Kurzemes reģionā.

Stratēģiskās izvēles:

- PII ir mazākā mērā piesaistītas vietai, tās lielā mērā kalpo par tālmācības programmu izstrādes, prakses, pārbaudījumu un atestācijas un citu organizatorisku pasākumu **bāzes vietām**. Kurzemes reģiona PII kalpo par nacionāla mēroga pilotprojektu, kura mērķis ir attīstīt inovatīvu profesionālo izglītību tādai ekonomikai, kas rada augstas pievienotās vērtības produkciju,

- izglītības iestāžu attīstību savas kompetences ietvaros plāno un pārvalda augstākās izglītības iestāžu un nacionālas nozīmes augsto tehnoloģiju uzņēmumu apvienību kopīgi veidots konsorcijs, vienojoties ar Izglītības un zinātnes ministriju par īpašu pilotprojektu šajā jomā ar mērķi izzināt labāko pieeju augstas pievienotās vērtības ekonomikas attīstībā ar PII palīdzību. Konsorcijs nosaka katras iestādes specializāciju un attīstāmās programmas. Arī šī scenārija gadījumā ērtākā bāzes institūcija konsorcijam būtu plānošanas reģions,
- konsorcijs aktīvi iniciē uz nākotni orientētu uzņēmumu inkubatoru attīstību pie PII, šeit veidojot arī prakses vietas un veicinot mācību uzņēmumu attīstību un pārtapšanu par īstiem uzņēmumiem. Audzēkņu apmācībā liela nozīme tiek piešķirta radošumam un uzņēmējdarbības prasmju attīstībai mācību procesa ietvaros. Lielākā daļa mācību laika tiktu pavadīta izglītības iestādē, jo ārpus tās šādas darba vietas ir retums,
- izglītības iestādes sagatavo profesionāļus augstas pievienotās vērtības produkcijas radīšanai un apkalpošanai – tērpu modelētājus, interneta veikalu attīstītājus un apkalpotājus, dažādas robottehnikas operatorus, vīndarus utt. Tiek piedāvāts plašs tālākizglītības programmu klāsts. PII vidējā vai ilgtermiņā pārtop par koledžām – augstākās izglītības iestādēm,
- PII kalpo par pamatu jaunai ekonomikai ar augstu pievienoto vērtību, tās rosina ambīcijas arī esošajos reģiona uzņēmumos,
- piedāvātais izglītības programmu klāsts lielā mērā ir vērst uz radošuma, elastības un uzņēmības attīstību. Šī scenārija ietvaros tiek sagatavoti vai nu jauni un ambiciozi uzņēmēji jeb vai arī topošie augstskolu studentu ar paplašinātām praktiskajām zināšanām,
- PII principiāli attīstās tikai lielākajās reģiona pilsētās –Liepājā, Ventspilī, Jelgavā un, iespējams, Kuldīgā,
- **finansējuma avots:** valsts budžets un piesaistītais ES finansējums. Iespējama arī finansējuma piesaiste no uzņēmējdarbības pašā mācību iestādē.

Ieguldījumi:

- lieli un pastāvīgi ieguldījumi labāko pieejamo pedagogu piesaistei, tai skaitā no ārvalstīm,
- lieli ieguldījumi augsto tehnoloģiju darba vietu attīstībai un pastāvīgai atjaunošanai mācību iestādēs, kā arī subsidētu prakses vietu attīstībai,
- studentu kopmītnes, tai skaitā rēķinoties ar iespēju, ka tās izmantos arī studenti pat no citām valstīm,
- plašas starptautiskās sadarbības uzturēšana.

Ieguvumi:

- mācību iestādes ar (iespējams) augstu prestižu vietējās jaunatnes acīs,
- plašs un pieaugošs atbalsts augstas pievienotās vērtības ražošanas un pakalpojumu attīstībai reģionā,
- intelektuālā potenciāla un uzņēmējdarbības gara piesaiste reģiona pilsētām, reģiona iedzīvotāju līdzdalība un interese par inovāciju attīstību,
- apsteidzoša attīstība kas ilgākā termiņā var nodrošināt augstu ieņēmumu līmeni un starptautisko konkurētspēju.

Trūkumi:

- visdrīzāk, pārāk augstas pastāvīgās izmaksas,
- pārāk mazs potenciālo interesentu un spējīgo audzēkņu skaits,
- atteikšanās un tradicionālajām PIP,
- tālmācības radītā sociālā atsvešinātība, nepietiekama saikne ar pedagogiem, uzņēmējdarbības pasauli,
- risks, ka uz nākotni vērstā profesionālā izglītības programma nav ilgtspējīga, ka tā ir kritusi par upuri neilgai „modelī”,
- augsts risks, ka sagatavotie profesionāļi atstās reģionu un aizies uz lielpilsētām un ārvalstīm, t.i. šāda profesionālā izglītība pat pasliktinās demogrāfisko situāciju.

4. Esošās sistēmas evolūcija

Mērķis: nodrošināt turpmāko esošās profesionālās izglītības sistēmas darbību.

Stratēģiskās izvēles:

- dažādu izglītības iestāžu darbība ir krasi atšķirīga – vienas apkalpo vietējo ekonomiku, citām ir reģiona nozīme, izglītības programmas nereti tiek izvēlētas haotiski, balstoties uz izglītības iestādē strādājošo interesēm un izglītības iestāžu starpā vāji koordinētām darba tirgus pieprasījuma apzināšanas aktivitātēm utt. PII ir salīdzinoši noslēgta institūcija, kas neņem īpaši aktīvu dalību pašvaldību un vietējo uzņēmumu attīstības plānošanā,
- prakses vietu meklējumi un attīstība netiek koordinēta, prakses vietu skaits ir nepietiekams, prakse nereti ir formāla. Katra mācību iestāde tiecas veidot savu „mikropasauli”, piesaistot nepieciešamo finansējumu praktisko iemaņu apgūšanas bāzei pašā mācību iestādē. Audzēkņi lielāko daļu mācību laika pavada skolas telpās,
- kopumā konservatīva mācību programmu izvēle, kas nav cieši saistīta ar faktisko pieprasījumu mācību iestādes tuvumā esošajos uzņēmumos. Nereti programmu izvēle ir notikusi, pateicoties nejaušībai, piemēram, izmantojot Eiropas Savienības fondu līdzekļus kādā specifiskā jomā. Vietām programmu izvēli nosaka pirms daudziem gadu desmitiem veikta izvēle. Pietiekami netiek veikti profesionālās orientācijas un karjeras pasākumi pirms profesijas izvēles,
- audzēkņi pārsvarā tiek pieņemti bez konkursa, t.i. uz izglītības iestādi bieži nāk tie, kuri netiek citās mācību iestādēs. Tālākizglītības pakalpojumi ir samērā vāji attīstīti, un nespēj konkurēt izglītības tirgū,
- **finansējuma avots:** galvenokārt valsts budžets un piesaistītais ES finansējums.

leguldījumi:

- esošo PII infrastruktūras uzturēšana un turpmākā attīstība,
- pedagogu piesaiste, lai saglabātu esošo profilu katrā no PII.

leguvumi:

- uz laiku tiek saglabāta esošā situācija un tiek atlikti nepatīkami lēmumi.

Trūkumi:

- turpmāks profesionālās izglītības prestiža kritums gan potenciālo audzēkņu, gan potenciālo pedagogu acīs. Esošo pedagogu novecošana, arī aiziešana no darba,

- audzēkņu skaita krituma dēļ un neatbilstošu turpmākās karjeras rādītāju dēļ tiek slēgtas vairākas izglītības iestādes,
- vājas savstarpējās koordinācijas dēļ notiek nevajadzīga konkurence, finanšu līdzekļi un cilvēkresursi tiek tērēti neatbilstoši, programmu izvēle nav pietiekami labi pamatota,
- nav īpašas motivācijas stiprināt sadarbību ar vietējiem uzņēmumiem,
- arī šī scenārija ietvaros ir iespējama „iekapsulēšanās”, provinciālisms, neziņa par jaunākajām attīstības tendencēm.

7.4. Secinājumi

Lai gan pārmērīga koncentrēšanās uz vienu no augstāk uzskaitītajiem scenārijiem nav vēlama, visvairāk pozitīvu iezīmju piemīt 2.scenārijam „Reģionālā attīstība”.

Tomēr ir jāvērtē iespēja apvienot vairāku scenāriju pozitīvās īpašības, piemēram:

- vietējās attīstības scenārija gadījumā PII var kalpot par nozīmīgu pašvaldības attīstības intelektuālo centru un uzņēmējdarbības inkubatoru, kas darbojas ciešā saiknē ar vietējiem uzņēmumiem,
- reģionālās attīstības scenārija gadījumā ir novērsta nevajadzīga konkurence starp PII un pēc iespējas ir nodrošinātas prakses vietas uzņēmumos, šādi nodrošinot ciešu izglītības iestādes saikni ar uzņēmējdarbības visiem. Katra no izglītības iestādēm var kļūt par specializētu uzņēmējdarbības inkubatoru, kas bagātina uzņēmējdarbības ainu savā bāzes pilsētā. Šī scenārija gadījumā ir vislabākās izredzes saglabāt izglītoto darbaspēku savā reģionā,
- inovatīvās attīstības scenārija gadījumā tiek pieliktas vislielākās pūles, lai nodrošinātu to, ka reģiona ekonomika nākotnē sniedz augstu pievienoto vērtību, t.i. augstus ieņēmumus. Inovatīvās attīstības scenārijs var piesaistīt lielu potenciālo audzēkņu un pasniedzēju interesi, iedvesmot uz tādu uzņēmumu izveidi, kas izmanto inovatīvas tehnoloģijas,
- esošās sistēmas evolūcijas scenārija gadījumā netiek pieņemti lēmumi, kas rada krasas izmaiņas visas profesionālās izglītības sistēmas attīstībā un katra tās dalībnieka dzīvē.

8. PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS PIEPRASĪJUMA TESPISKĀ ANALĪZE

Plānojot profesionālās izglītības sistēmas turpmāko attīstību, papildus augstāk minētajiem aspektiem ir nepieciešams vērtēt arī profesionālās izglītības pieprasījuma iespiskos aspektus. Šīs analīzes mērķis ir:

- izvērtēt, kā PII izvietojums atbilst iedzīvotāju izvietojumam,
- izvērtēt, kur pētījuma reģionā ir izvietotas darba vietas un vai profesionālās izglītības programmu sniegšanas vietas ir saskaņotas ar darba vietu izvietojumu,
- balstoties uz šīs analīzes rezultātiem sniegt ieteikumus turpmākajai PII attīstībai.

8.1. Metodoloģija

Šī pētījuma ietvaros profesionālās izglītības pieprasījums tika vērtēts divos aspektos, vērtējumu atsevišķi sagatavojot Kurzemes plānošanas reģionam un Jelgavas pilsētai un tās apkaimē (Dobeles, Jelgavas un Ozolnieku novadiem). Šie aspekti ir iedzīvotāju izvietojums un darba vietu izvietojums.

Iedzīvotāju izvietojums

Šis aspekts ir nozīmīgs saistībā ar to, ka no praktiskā viedokļa un saistībā ar pieaugošu apdzīvotuma centru nozīmi ekonomikas un sociālajā attīstībā var uzskatīt, ka izdevīgāk izglītības iestādes ir izvietot lielākajos apdzīvotības centros un vietās ar augstāku iedzīvotāju blīvumu,

Atbilstoši statistikas datu pieejamībai iedzīvotāju izvietojums tika vērtēts divos vērsumos:

- pēc **iedzīvotāju blīvuma** pagastos un pilsētās, izmantojot Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes datus. Atbilstoši šai pieejai, lai pēc iespējas lielākam audzēkņu un pasniedzēju skaitam nodrošinātu mācības un darbu pēc iespējas tuvu mājām, būtu izdevīgi izvietot izglītības iestādes visblīvāk apdzīvotajos reģionos. Šādam novietojumam būtu papildus izdevīgums saistībā ar to, ka blīvāk apdzīvotajos reģionos sakarā ar lielāku pieprasījumu ir labāk attīstīta infrastruktūra, piemēram, ir kultūras iestādes, labākas iepirkšanās iespējas, degvielas uzpildes stacijas, bankomāti, labākas kvalitātes autoceļi utt.

Blīvuma kartes labāk ataino iedzīvotāju izvietojumu plašākās teritorijas vienībās – pagastos, kamēr nelielās un blīvi apdzīvotās pilsētas šajās kartēs vizuāli neizceļas. Līdz ar to šīs kartes pilnībā neatāina faktisko iedzīvotāju izvietojumu, jo, piemēram, salīdzinoši blīvāk apdzīvotajos Rubas, Ezeres, Zaņas un Nīgrandes pagastos kopā dzīvo ap 4,5 tūkstoši iedzīvotāji, kamēr pēc platības nelielajā Saldus pilsētā – 11,8 tūkstoši.

- pēc **apdzīvoto centru lieluma**. Šo karšu sastādīšanai tika izmantoti Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati (pilsētām), kā arī pašvaldību attīstības programmās un Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūras datu bāzēs pieejamā informācija (ciemem). Ciemu gadījumā informācija nav precīza un ir uzskatāma par orientējošu. Atbilstoši šai pieejai, izglītības iestādes būtu izdevīgāk novietot lielākajos apdzīvotajos centros jeb vai vietās, kur tuvu viena otrai atrodas lielāks skaits apdzīvoto vietu, jo globālās un vietējās ekonomikas tendences liecina, ka aizvien lielāku īpatsvaru ekonomikas attīstībā ieņem pilsētas. Izglītības iestāžu izvietošana lielākajos apdzīvotajos centros veicinātu gan pašu izglītības iestāžu attīstību, gan arī apdzīvoto centru attīstību un konkurētspējas pieaugumu.

Darba vietu izvietojums

Šis aspekts ir nozīmīgs saistībā ar to, ka, lai nodrošinātu konkurētspējīgu profesionālās izglītības piedāvājumu, ir nepieciešams nodrošināt darba vidē balstītu izglītību, kas ietver daudzveidīgas prakses vietas uzņēmumos, kas spēj stabili un ilgstoši attīstīties.

Darba vietu izvietojums tika vērtēts, izmantojot „Lursoft” datu bāzē pieejamos datus par Kurzemē, kā arī Jelgavā un Jelgavas apkārtnē strādājošiem uzņēmumiem.

Katram no uzņēmumiem ir norādīta tā darbības joma atbilstoši NACE 2. redakcijas klasifikācijai. Lai salīdzinātu uzņēmumu darbības formu ar profesionālās izglītības klasifikācijas sistēmu ISCED-97, tika izveidota īpaša šo formātu savietošanas tabula (sk. 6.pielikumu). Turpmākā telpiskā analīze tika veikta, balstoties uz ISCED-97 iedalījumu un tika veikta atsevišķi Kurzemes plānošanas reģionam un Jelgavas pilsētai un tās apkaimei (sk. 9. un 10.pielikumu).

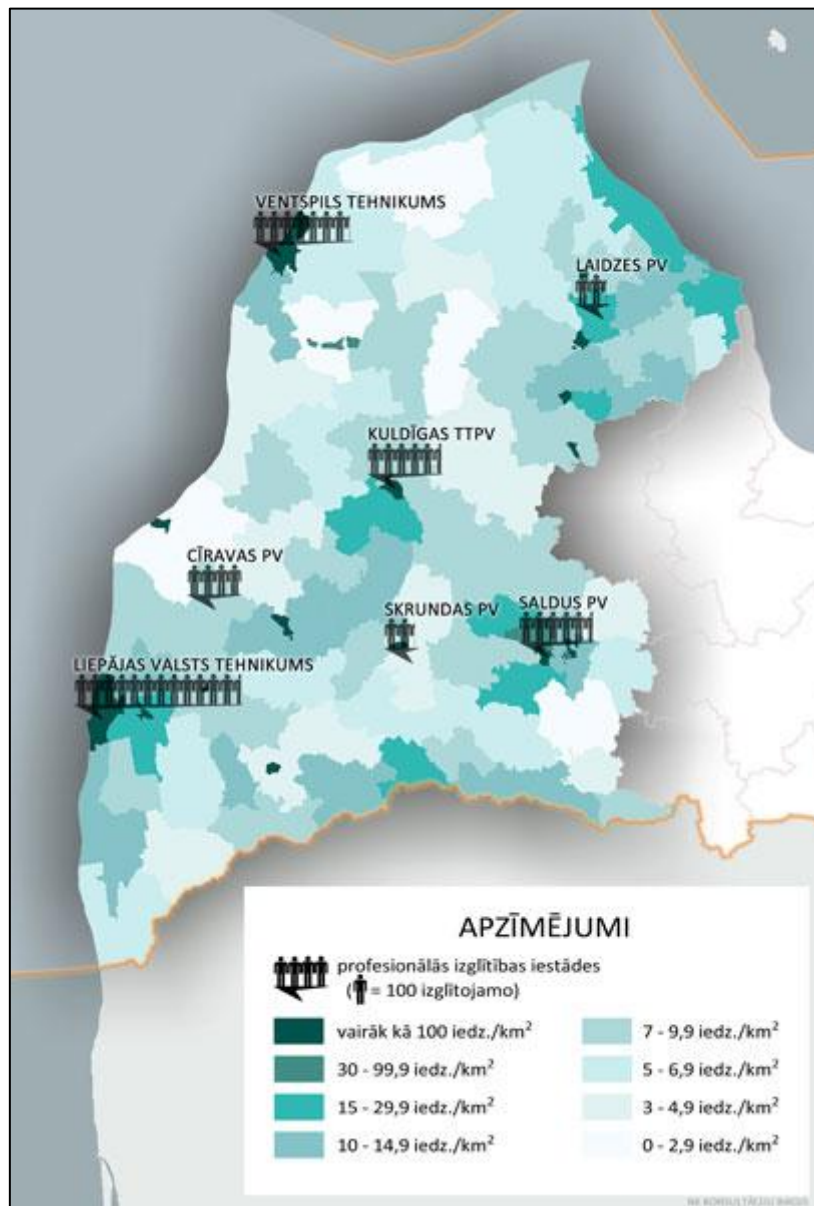
Šī pētījuma ietvaros īpaša uzmanība tika pievērsta lielākiem uzņēmumiem, pieņemot, ka šādiem uzņēmumiem ir labākas iespējas nodrošināt stabilu un ilgstošu sadarbību ar PII, kā arī nodarbinātības iespējas savā dzimtajā reģionā pēc izglītības iestādes beigšanas.

Analīze tika veikta, apkopojot datus par tiem uzņēmumiem, kuru apgrozījums 2012.gadā pārsniedza 1 miljonu latu (EUR 1 422 872). Katram no šiem uzņēmumiem tika iegūti arī dati par darbinieku skaitu 2012.gadā, kā arī par darbības veidu. Analīzes ietvaros iegūtie dati liecina, ka šādai pieejai ir trūkumi, tai skaitā:

- daļai uzņēmējdarbības veidu uzņēmuma stabilai darbībai **nav nepieciešams liels apgrozījums**. Tā, piemēram, viesnīcu un restorānu biznesa nozarē uzņēmumi var stabili darboties desmitiem gadu, nesasniedzot lielu apgrozījumu. Tomēr atsevišķi šīs nozares uzņēmumi nespēj nodrošināt lielu prakses vietu skaitu, līdz ar to tiek pieņemts ka šādām nozarēm labvēlīgāka ir PII atrašanās pēc iespējas lielākā apdzīvotajā centrā,
- ir profesijas, kuru pārstāvji strādā **visu vai daudzu veidu uzņēmumos**. Piemēram, visu veidu uzņēmumiem ir nepieciešami grāmatvedības pakalpojumi, juristu pakalpojumi. Arī šādu profesiju gadījumā tiek pieņemts, ka lielāka iespēja atrast lielāku skaitu prakses vietu ir tām profesionālās izglītības iestādēm, kas atrodas lielos apdzīvotajos centros,
- uzņēmuma reģistrācijas **adrese neatbilst darbinieku izvietojumu**. Tā, piemēram, uzņēmums „Cemex” ir reģistrēts Rīgā, lai gan uzņēmuma ražotne atrodas Brocēnos. A/S LPB darbinieki strādā mazumtirdzniecības veikalos visā Dienvidkurzemē, lai gan uzņēmums ir reģistrēts Liepājā. Tā kā visu uzņēmumu darbinieku izvietojumu pētījuma ietvaros nav iespējams apzināt, tiek izdarīt pieņēmums, ka visu uzņēmumu darbinieki strādā uzņēmuma reģistrācijas vietā,
- oficiāli norādītais uzņēmuma darbinieku skaits ne vienmēr atbilst uzņēmumā **faktiski strādājošo skaitu**. Pētījuma ietvaros tiek pieņemts, ka par stabilām darba vietām tomēr uzskatāmas tās, kas tiek oficiāli norādītas uzņēmuma pārskatos.

8.2. Iedzīvotāju izvietojums

Iedzīvotāju izvietojums Kurzemes plānošanas reģionā

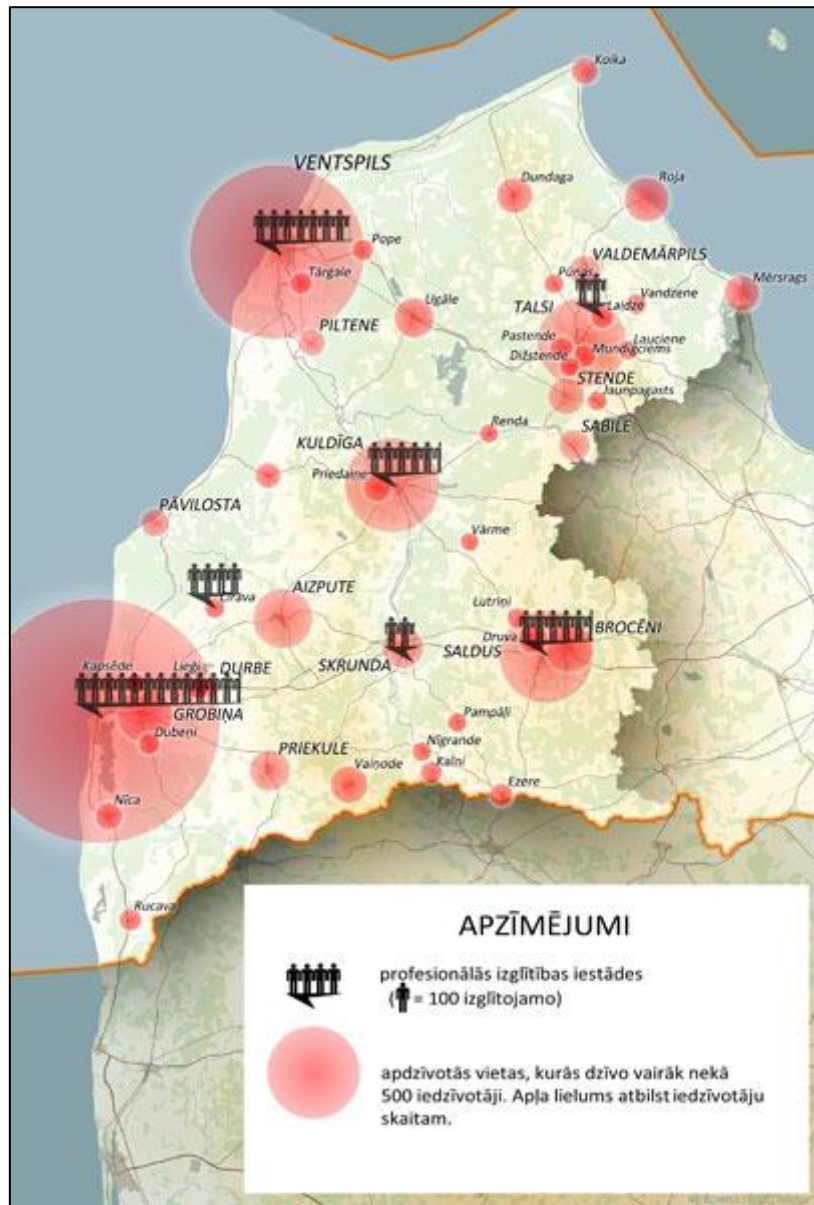
8.1.attēls. Iedzīvotāju blīvums (2013.gada 1.jūlijs) un PII izvietojums Kurzemes plānošanas reģionā

Lielākais iedzīvotāju blīvums ir Kurzemes plānošanas reģiona pilsētās, kā arī Liepājai, Saldum un Talsiem piegulošajos pagastos, Rīgas jūras līča piekrastē, kā arī Lietuvas pierobežas pagastos dienvidos no Saldus. Zems iedzīvotāju blīvums ir Ziemeļkurzemē, piejūras pagastos starp Pāvilostu un Užavu, kā arī Skrundas apkaimē.

Vērtējot PII izvietojumu no iedzīvotāju blīvuma aspekta Kurzemes plānošanas reģionā, var secināt:

- vairākas PII atrodas lielākajās reģiona pilsētās – Liepājā, Ventspilī, Kuldīgā, Saldū. Šīm izglītības iestādēm ir attiecīgi liels audzēkņu skaits,
- relatīvi blīvi apdzīvotā teritorijā atrodas arī Laidzes Profesionālā vidusskola, taču tai ir mazs audzēkņu skaits, salīdzinot ar relatīvi lielo apdzīvojuma blīvumu šajā Kurzemes daļā,

- Skrundas Profesionālā vidusskola un Cīravas Profesionālā vidusskola atrodas retāk apdzīvotās teritorijās, taču tajās ir arī salīdzinoši neliels izglītojamo skaits,
- salīdzinoši blīvi apdzīvotajā Lietuvas pierobežas teritorijā dienvidos no Saldus neatrodas neviena PII. Tomēr attālums starp šim pagastiem un Saldus pilsētu vai Skrundu ir pietiekami neliels, lai šo trūkumu kompensētu izglītošanās iespējas Skrundā vai Saldū.

8.2.attēls. Apdzīvoto centru un PII izvietojums Kurzemes plānošanas reģionā

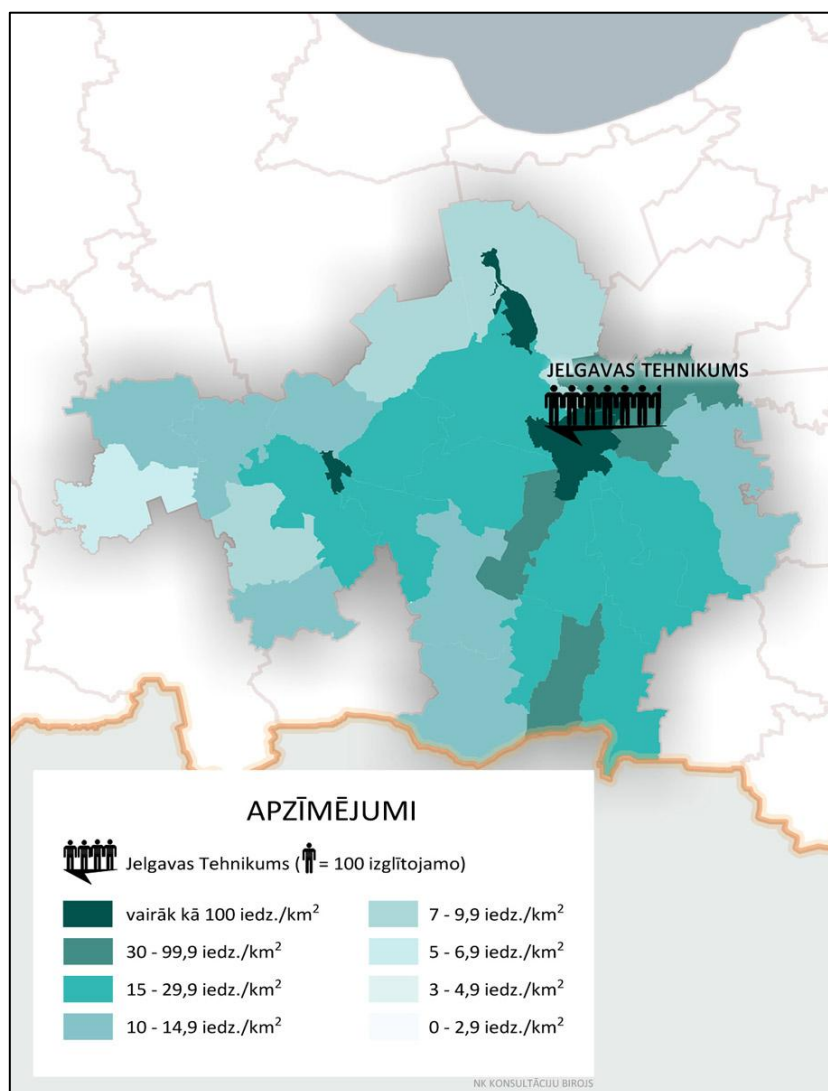
Lielākās apdzīvotās vietas Kurzemes plānošanas reģionā ir Liepāja un Ventspils. Nākamie lielākie centri ir Kuldīga, Saldus un Talsi, pie kam Talsu apkārtnē atrodas liels skaits citu apdzīvotu vietu.

Vērtējot PII izvietojumu no apdzīvoto vietu izvietojuma aspekta Kurzemes plānošanas reģionā, var secināt:

- reģiona lielākajās pilsētās – Liepājā un Ventspilī atrodas Kurzemes reģiona lielākās PII,
- PII atrodas arī nākamajos lielākajos apdzīvojamajos centros – Kuldīgā un Saldū, bet ne Talsos. Audzēkņu skaits šajās iestādēs ir attiecīgi mazāks nekā Liepājā vai Ventspilī, taču lielāks nekā ārpus pilsētām esošajās Kurzemes PII,

- Talsos PII neatrodas, taču ap 10 km no pilsētas atrodas Laidzes Profesionālā vidusskola. Audzēkņu skaits Laidzes Profesionālajā vidusskolā ir vairākkārt mazāks, nekā Kuldīgā un Saldū esošajās PII,
- Cīravas un Skrundas Profesionālās vidusskolas neatrodas pilsētās – Cīrava ir neliels ciems, savukārt Skrundas Profesionālā vidusskola atrodas ārpus apdzīvotām vietām, netālu no Skrundas.

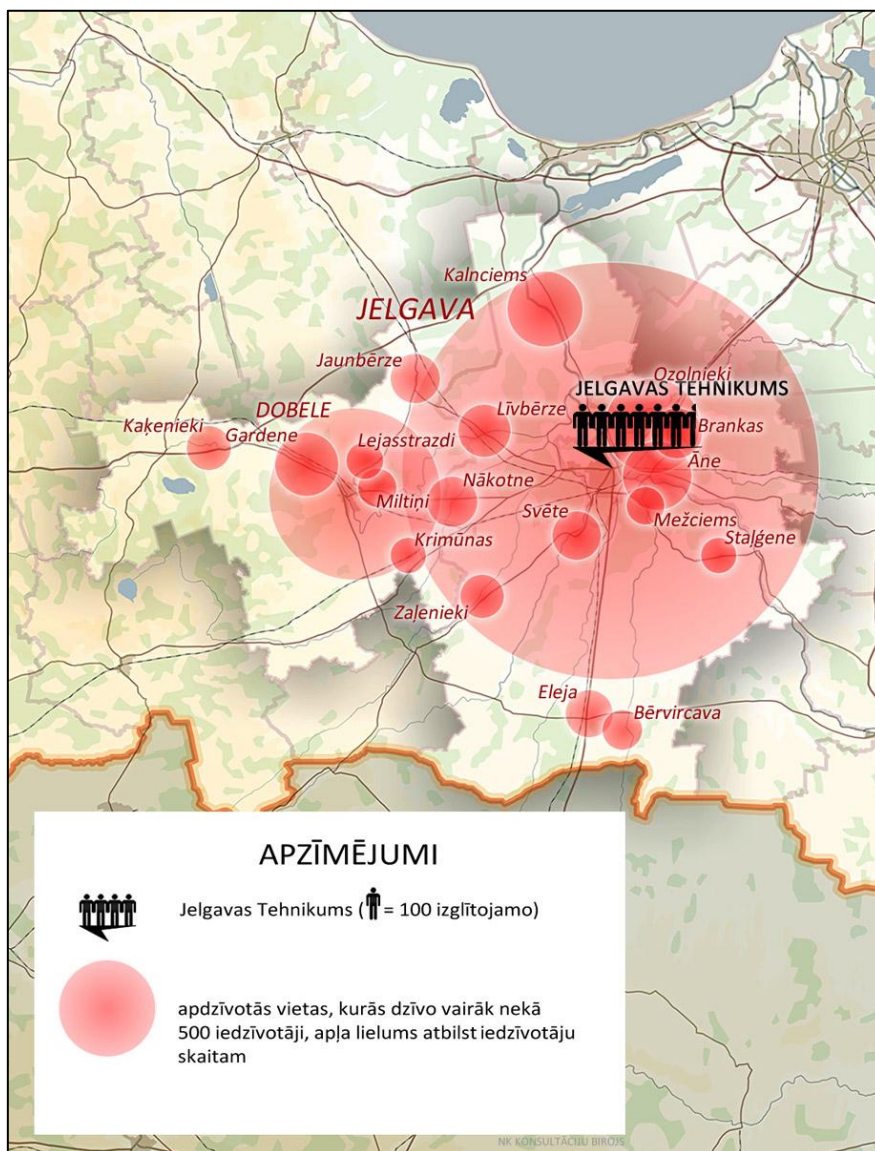
Iedzīvotāju izvietojums Jelgavā un apkārtnes pašvaldībās

8.3.attēls. Iedzīvotāju blīvums (2013.gada 1.jūlijs) Jelgavas apkārtņē un Jelgavas Tehnikuma atrašanās vieta

Šo reģionu kopumā raksturo lielāks iedzīvotāju blīvums nekā Kurzemes plānošanas reģionu. Jelgavas Tehnikums atrodas blīvi apdzīvotā pašvaldībā Jelgavas pilsētā, kam pieguļ salīdzinoši blīvi apdzīvotas pašvaldības – Ozolnieki, Cenu pagasts, Svētes pagasts un citi.

8.4.attēls. Apdzīvoto centru izvietojums Jelgavas apkārtnē

Apskatāmajā reģionā izteikti lielākais apdzīvotais centrs ir Jelgavas pilsēta, pie kam tās tiešā tuvumā atrodas citas apdzīvotās vietas – Ozolnieki, Brankas un citi.

Otrs lielākais apdzīvotais centrs ir Dobeles, kuras tiešā tuvumā atrī atrodas vairāki ciemi.

Citas apdzīvotās vietas apskatāmajā reģionā ir ievērojami mazākas.

Jelgavas Tehnikums atrodas apskatāmā reģiona lielākajā apdzīvotajā centrā.

8.3. Darba vietu izvietojums

Kopumā 2012.gadā Kurzemes plānošanas reģionā 333 uzņēmumu apgrozījums pārsniedza 1 miljonu latu (sk. 8.1. tabulu un 7.pielikumu), savukārt Jelgavas pilsētā, Dobeles, Jelgavas un Ozolnieku novados 1 miljona latu apgrozījumu pārsniedza 159 uzņēmumi (sk. 8.1. tabulu un 8.pielikumu).

8.1.tabula

Lielie uzņēmumi Kurzemes plānošanas reģionā, Jelgavas pilsētā un tās apkārtnē

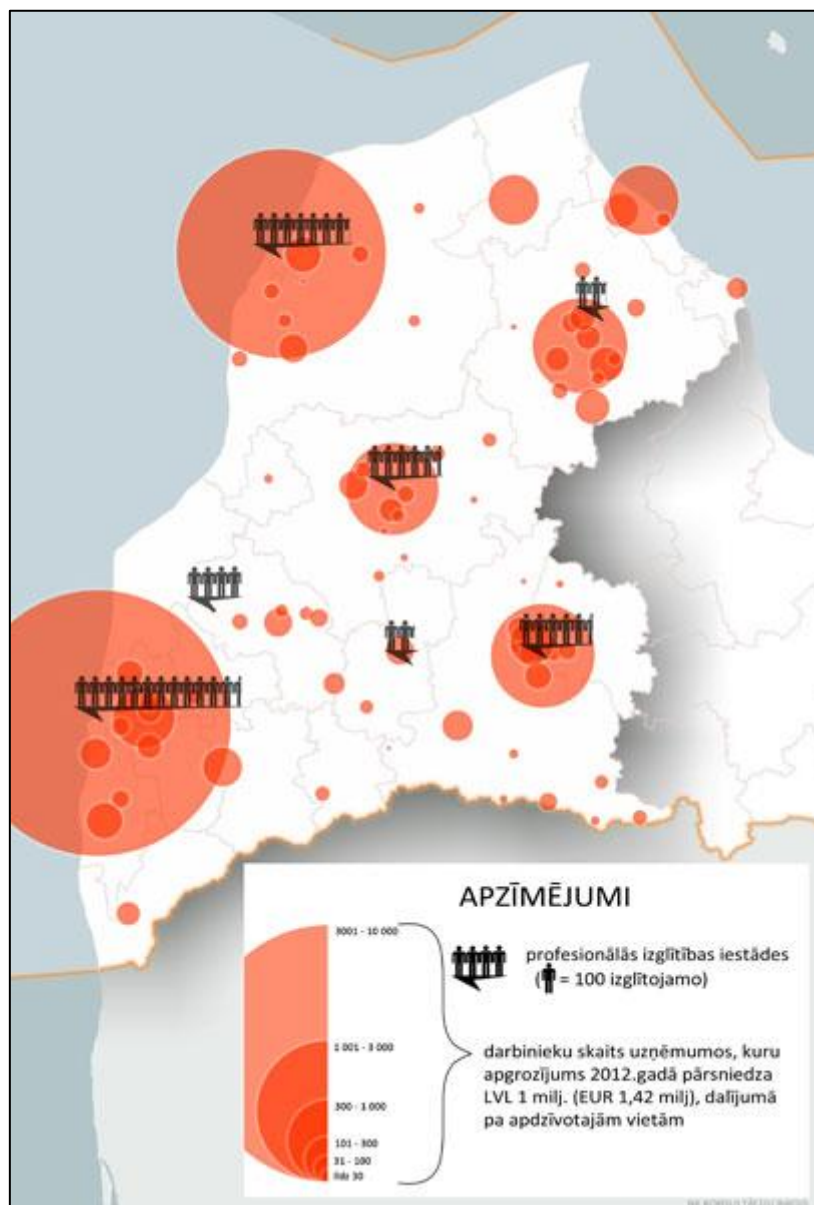
Pašvaldība	Uzņēmumu skaits ar apgrozījumu virs Ls 1 milj. (2012)	Šo uzņēmumu kopējais apgrozījums, EUR	Darbinieku skaits uzņēmumos ar apgrozījumu virs Ls 1 milj. (2012)
Aizputes novads	11	33 603 851	499
Alsungas novads	1	6 433 316	12
Brocēnu novads	4	15 244 559	100
Dundagas novads	2	21 750 717	382
Durbes novads	2	15 778 218	31
Grobiņas novads	17	70 105 987	1 063
Kuldīgas novads	22	126 948 303	1 696
Liepāja	104	1 357 793 474	11 243
Mērsraga novads	1	3 290 501	67
Nīcas novads	4	21 349 530	370
Priekules novads	1	25 811 021	226
Rojas novads	7	29 923 445	927
Rucavas novads	1	5 583 527	80
Saldus novads	50	345 515 610	2 145
Skrundas novads	3	6 853 722	146
Talsu novads	32	235 799 399	2 431
Vaiņodes novads	2	6 671 897	33
Ventspils	59	724 583 010	6 697
Ventspils novads	10	61 432 243	474
Kurzemes plānošanas reģions	333	3 114 472 331	28 622
Dobeles novads	42	545 293 941	3 025
Jelgava	74	625 118 443	5 028
Jelgavas novads	27	299 635 651	1 762
Ozolnieku novads	16	94 910 033	1 234
Jelgava un apkārtējie novadi kopā	159	1 564 958 068	11 049

Darba vietu izvietojums un profesionālā izglītība Kurzemes reģionā

Lai izvērtētu darba vietu izvietojumu un PII izvietojumu Kurzemes plānošanas reģionā, informācija tika atainota kartogrāfiskā formātā, atainojot darba vietu izvietojumu pēc uzņēmumu reģistrācijas adresēm (sk. 9.5.attēlu). Dati tika apkopoti, izvērtējot iespējas potenciālajiem praktikantiem un darbiniekiem ikdienā ātri nokļūt savās prakses un darba vietās.

Blīvāk apdzīvotajās teritorijās ir blīvāks transporta tīkls un intensīvāka satiksme. Līdz ar to, atbilstoši tīklu zinātnē izmantotajai centralitātes teorijai,⁸⁴ atrašanās tuvāk šīs blīvāk apdzīvotās teritorijas centram nodrošina labāku pieejamību pēc iespējas lielākam skaitam citu objektu. Piemēram, Jelgavā, Liepājā un Ventspilī pastāv sabiedriskā transporta sistēma, kas ļauj ātri nokļūt jebkurā pilsētas vietā, līdz ar to informācija par visiem pilsētā reģistrētajiem uzņēmumiem var tikt summēta: jebkurā pilsētas vietā esošas PII audzēkņi var ātri nokļūt jebkurā citā pilsētas vietā esošā uzņēmumā. Citos apdzīvotajos centros sabiedriskā transporta sistēma nav tik labi attīstīta, tomēr no šo apdzīvoto vietu centriem ir laba pieejamība lielākam skaitam dzīvesvietu un uzņēmumu nekā no vietām ārpus šiem centriem.

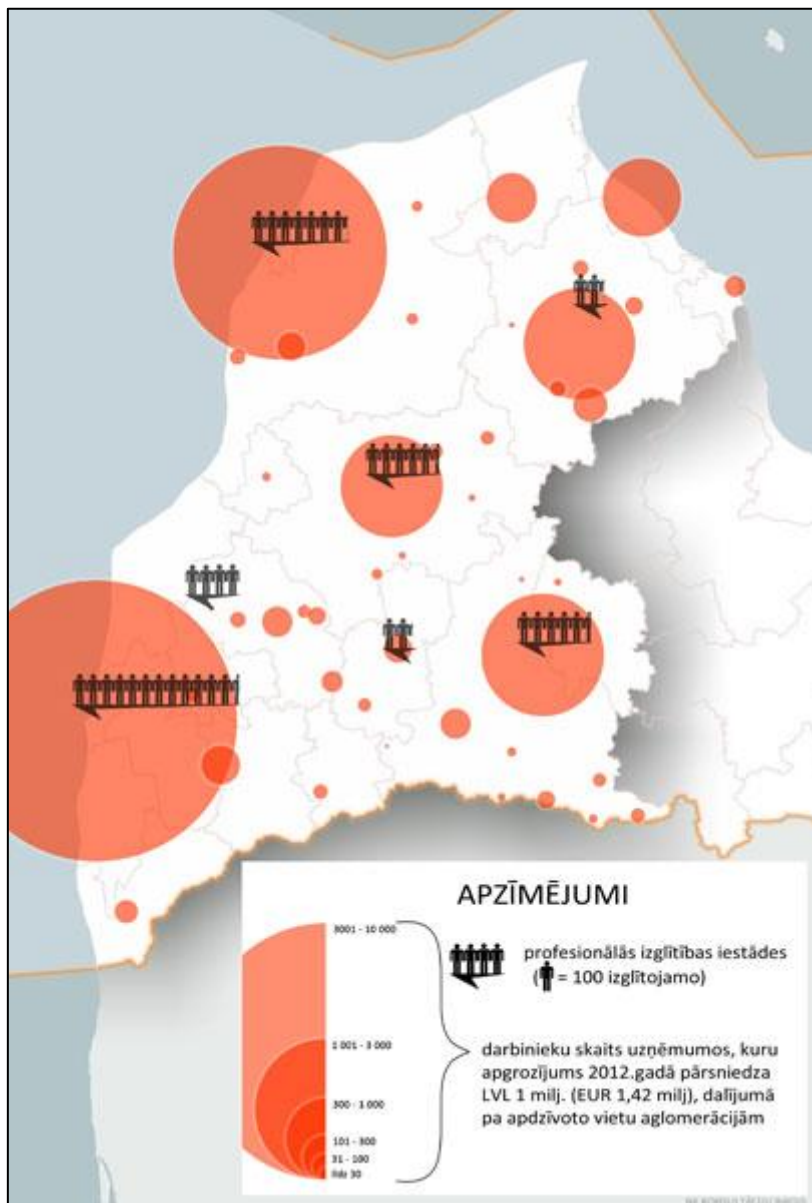
⁸⁴ An Introductory Course on Network Analysis. <https://sites.google.com/site/networkanalysiscourse/schedule/an-introduction>

8.5.attēls. Darbinieku skaits Kurzemes plānošanas reģionā esošajos uzņēmumos, kuru apgrozījums pārsniedza Ls 1 milj. pēc šo uzņēmumu adresēm un PII izvietojums

8.5.attēlā atsevišķi ir iekļautas adreses, kas atrodas līdzās pilsētām, piemēram, līdzās Liepājas pilsētai esošais uzņēmums SIA „Balttral” nav iekļauts starp Liepājas pilsētas uzņēmumiem, tas ir atainots atsevišķi. Tomēr šo uzņēmumu liepājniekiem ar sabiedriskā transporta palīdzību ir iespējams sasniegt tikpat vienkārši un ātri, kā Liepājas teritorijā esošos uzņēmumus.

8.6.attēlā piepilsētas zonā esošie uzņēmumi ir iekļauti pilsētu statistikā, šādi atainojot darba vietu skaitu nevis pilsētu robežās bet pilsētu ietekmes zonu robežās. Šāds atainojums precīzāk ataino PII tiešā tuvumā esošo darba vietu skaitu.

8.6.attēls. Darbinieku skaits Kurzemes plānošanas reģionā esošajos uzņēmumos, kuru apgrozījums pārsniedza Ls 1 milj. pēc pilsētu ietekmes zonām un PII izvietojums

8.6.attēlā redzams, ka lieli uzņēmumi koncentrēti lielākajās pilsētās – Liepājā un Ventspilī. Liels darbinieku skaits ir arī Saldū, Talsos un Kuldīgā, attīstīti lieli uzņēmumi ir arī Rojā. Lielie uzņēmumi atrodas arī ārpus pilsētām, taču tajos ir mazs darbinieku skaits, tie ir izklidēti plašākā teritorijā.

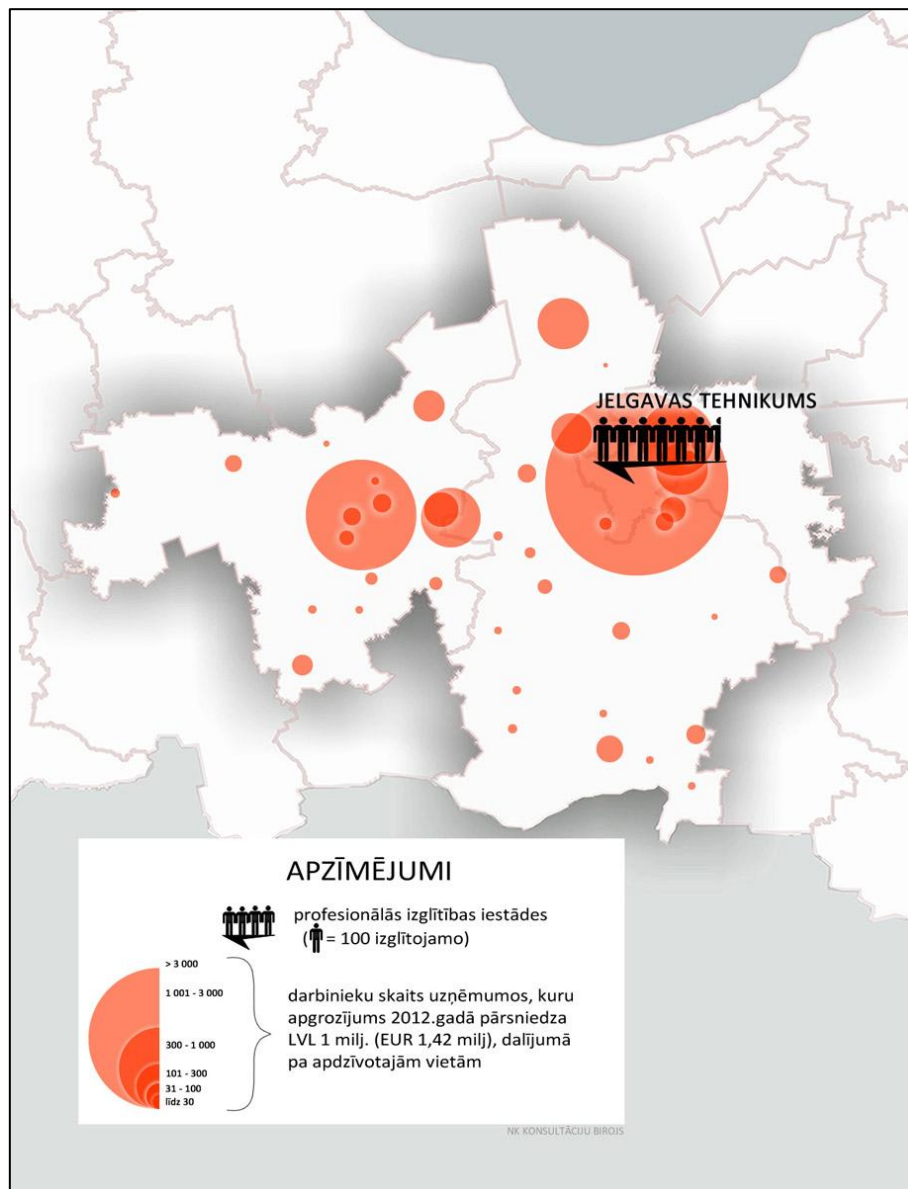
PII atrodas tādos nodarbinātības centros, kā Liepāja, Ventspils, Saldus un Kuldīga. Netālu no Talsiem esošajā Laidzes Profesionālajā vidusskolā ir neproporcionāli mazs izglītojamo skaits, savukārt Cīravas un Skrundas profesionālo vidusskolu tuvumā neatrodas lieli uzņēmumi ar lielu darbinieku skaitu.

Būtisks ir profesionālās izglītības programmu audzēkņu izvietojuma salīdzinājums ar šīm programmām atbilstošo (atbilstoši ISCED-97 klasifikatoram, sk. 6.pielikumu) uzņēmumu darbinieku izvietojumu. Detāls pārskats par profesionālās izglītības programmu audzēkņu izvietojumu un lielu uzņēmumu darbinieku izvietojumu ir sniegts 9.pielikumā.

Darba vietu izvietojums un profesionālā izglītība Jelgavā un tās apkārtnē

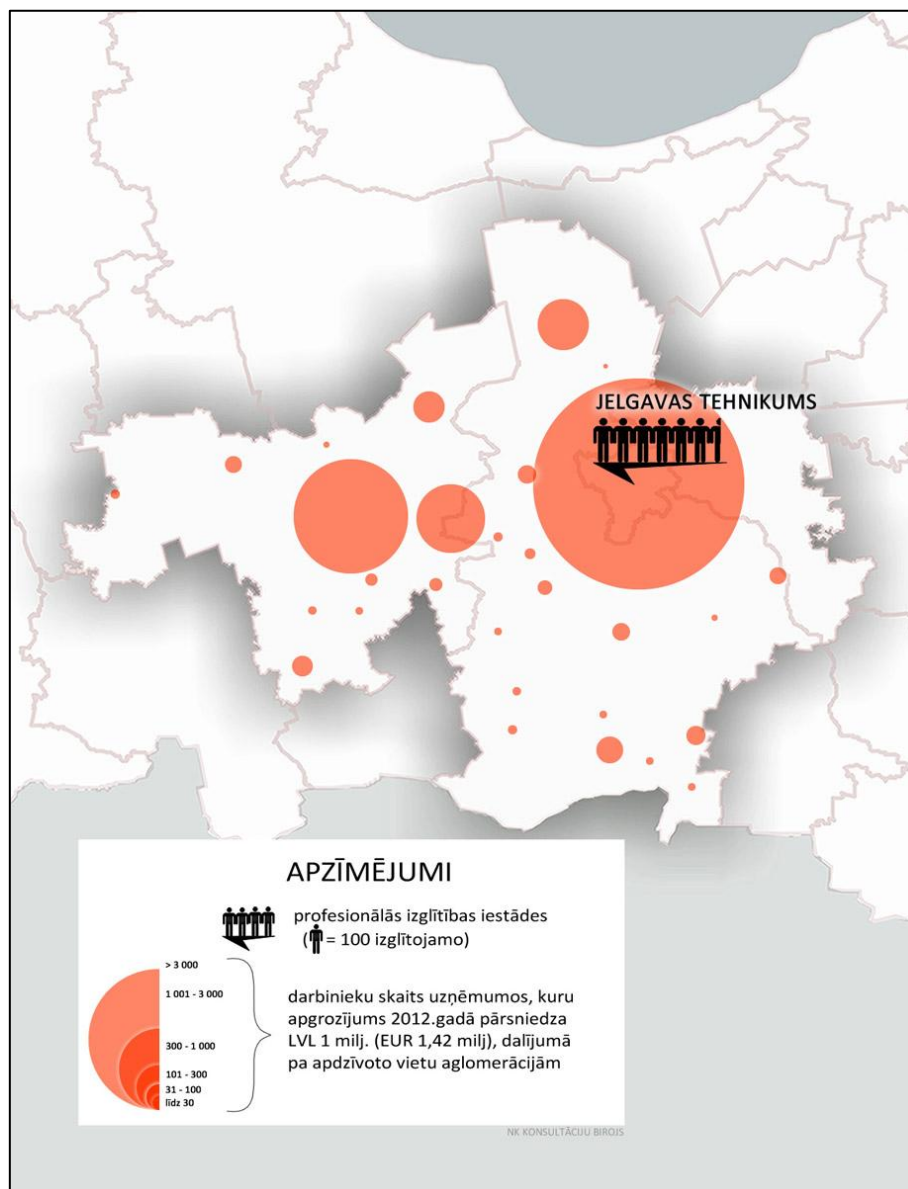
Līdzīgi kā Kurzemes plānošanas reģionā, arī Jelgavas pilsētā un tās apkārtnē darba vietu izvietojums un PII – Jelgavas Tehnikuma izvietojums tika izvērtēts arī telpiskā griezumā, atainojot darba vietu izvietojumu pēc uzņēmumu reģistrācijas adresēm (sk. 8.7.attēlu).

8.7.attēls. Darbinieku skaits Jelgavā un taās apkaimes novados esošajos uzņēmumos, kuru apgrozījums pārsniedza Ls 1 milj. pēc šo uzņēmumu adresēm un Jelgavas Tehnikuma izvietojums

Līdzīgi, kā Kurzemē, arī Jelgavas apkārtnē piepilsētas zonā atrodas uzņēmumi, kas ir ērti ikdienā sasniedzami ar sabiedrisko transportu.

8.8.attēlā piepilsētas zonā (šajā gadījumā – Jelgavas, Dobeles un Nākotnes tiešā tuvumā) esošie uzņēmumi ir iekļauti šo apdzīvoto centru statistikā.

8.8.attēls. Darbinieku skaits Jelgavā un Jelgavas tuvējos novados esošajos uzņēmumos, kuru apgrozījums pārsniedza Ls 1 milj. pēc pilsētu ietekmes zonām un Jelgavas Tehnikuma izvietojums

8.8.attēlā redzams, ka lieli uzņēmumi koncentrēti lielākajos apdzīvotajos centros – Jelgavā un Dobelē, kā arī Nākotnē un Kalnciemā. Lielie uzņēmumi atrodas arī citur, taču tajos ir mazs darbinieku skaits, tie ir izkliedēti plašākā teritorijā.

Jelgavas Tehnikums atrodas lielākajā nodarbinātības centrā – Jelgavā. Jāatzīmē, ka apskatāmajā reģionā atrodas arī citas PII, kas šeit netika vērtētas.

Būtisks ir profesionālās izglītības programmu audzēkņu izvietojuma salīdzinājums ar šīm programmām atbilstošo (atbilstoši ISCED-97 klasifikatoram, sk. 6.pielikumu) uzņēmumu darbinieku izvietojumu. Detāls pārskats par Jelgavas tehnikuma izglītības programmu audzēkņu skaitu un lielu uzņēmumu darbinieku izvietojumu apskatāmajā reģionā ir sniegts 10.pielikumā.

8.4. Secinājumi un ieteikumi

Analīzes ietvaros ir sagatavoti secinājumi un ieteikumi, kas būtu jāņem vērā, turpmāk izstrādājot attīstības plānošanas dokumentus.

PII ir vēlams izvietot vietās ar augstu iedzīvotāju blīvumu, jo īpaši pilsētas, jo šādā gadījumā skolām un izglītojamiem ir pieejamā labāk attīstīta komunālā un sociālā infrastruktūra, un tiešā izglītības iestādes tuvumā darbojas stabili uzņēmumi, kuros pieejamas daudzveidīgas prakses vietas. PII atrašanās lielākā apdzīvotā centrā veicina gan pašas iestādes konkurētspēju, gan arī palielina pilsētas un tajā strādājošo uzņēmumu konkurētspēju.

- Kurzemes plānošanas reģionā PII atrodas lielākajos apdzīvotajos centros – Liepājā, Ventspilī, Saldū un Kuldīgā, šajās PII audzēkņu skaits ir salīdzinoši liels,
- Talsos trūkst PII, lai gan aptuveni 10 km no pilsētas atrodas Laidzes Profesionālā vidusskola. PII neesamība Talsos pasliktina pilsētas un tajā strādājošo uzņēmumu konkurētspēju. Ieteicams izvērtēt iespēju pārcelt Laidzes Profesionālo vidusskolu uz Talsiem,
- Skrundas Profesionālā vidusskola un Cīravas Profesionālā vidusskola atrodas ārpus pilsētām salīdzinoši reti apdzīvotās teritorijās, kas samazina šo izglītības iestāžu konkurētspēju. Ir jāvērtē šo iestāžu attīstības perspektīva ilgtermiņā, tai skaitā izvērtējot iespēju tās pārvietot uz lielākiem apdzīvotajiem centriem (attiecīgi uz Aizputi un Skrundu),
- Jelgavas Tehnikums atrodas reģiona lielākajā urbānajā centrā – Jelgavas pilsētā, kas uzlabo šīs izglītības iestādes konkurētspēju.

Nozīmīgs faktors kvalitatīvas profesionālās izglītības sniegšanā ir stabila un daudzveidīga prakses vietu pieejamība. Viens no stabilākajiem prakses vietu avotiem ir lielie uzņēmumi. Kurzemes plānošanas reģionā 2012.gadā strādāja 333 uzņēmumi, kuru apgrozījums pārsniedza LVL 1 miljonu (EUR 1,423 miljoni) ar 28 622 darbiniekiem. Jelgavā un tās apkārtnē novados (Jelgavas, Dobeles un Ozolnieku novadi) darbojās 159 šādi uzņēmumi, tajos strādāja 11 049 cilvēki.

- lielākais skaits lielo Kurzemes uzņēmumu darba vietu atrodas Liepājā un Ventspilī – pilsētās, kurās atrodas arī lielākās PII,
- nozīmīga lielo Kurzemes uzņēmumu darba vietu koncentrācija ir arī Kuldīgā, Saldū un Talsos. Kuldīgā un Saldū atrodas PII, savukārt Laidzes Profesionālā vidusskola atrodas ārpus Talsu pilsētas, un tādēļ ir ieteicams izvērtēt iespēju pārcelt Laidzes Profesionālo vidusskolu uz Talsiem,
- Cīravas un Skrundas PII atrodas vietās, kur lielo uzņēmumu darba vietas nav jeb vai tās ir nedaudz, un šajā aspektā šo izglītības iestāžu konkurētspēja tiek ietekmēta negatīvi. Šī iemesla dēļ ir jāvērtē šo iestāžu attīstības perspektīva ilgtermiņā, tai skaitā izvērtējot iespēju tās pārvietot uz lielākiem apdzīvotajiem centriem (attiecīgi uz Aizputi un Skrundu),
- Jelgavas Tehnikums atrodas Jelgavā – pilsētā ar lielu skaitu darba vietu lielajos uzņēmumos.

Darba ietvaros tika analizēta arī PII un lielo uzņēmumu darbības jomas, izvērtējot darba vietu un tām nepieciešamo speciālistu izglītības vietu savstarpējo izvietojumu.

- lai gan Saldū ir liels skaits mazumtirdzniecības uzņēmumos nodarbināto, šeit netiek sagatavoti jomas speciālisti. Turpmāk būtu jāapzina jomas uzņēmumu viedoklis par šīs jomas izglītības programmu ieviešanas nepieciešamību Saldū.
- Saldū tiek sagatavoti profesionāļi enerģētikas jomā, lai gan pilsētā šīs jomas lielle uzņēmumi neatrodas. Ir nepieciešams izvērtēt, vai šīs jomas PII absolventi spēj atrast darbu Kurzemē,
- mašīnzinību jomā liels skaits izglītojamo tiek sagatavoti Cīravas un Kuldīgas PII, lai gan šajās apdzīvotajās vietās neatrodas lieli šīs jomas uzņēmumi. Ir nepieciešams izvērtēt, vai šīs jomas PII absolventi spēj atrast darbu Kurzemē,
- Kurzemes plānošanas reģionā atrodas liels skaits pārtikas pārstrādes uzņēmumu, lielākais šīs jomas darbinieku skaits ir Rojā, Ventspilī un Liepājā. Ar šo jomu saistīta izglītība reģiona PII nav iegūstama un ir nepieciešams izvērtēt, vai nav nepieciešamība šādas izglītības programmas reģiona PII ieviest,
- profesionālā izglītība netiek sniegta tādos kokapstrādes centros, kā Ventspilī un Talsos, savukārt Cīravā un Skrundā, kur šāda izglītība tiek sniegta, neatrodas lieli šīs jomas uzņēmumi. Līdz ar to ir nepieciešams izvērtēt, vai Ventspilī un Talsos ir nepieciešamība attīstīt šīs jomas izglītības programmas un vai Cīravas un Skrundas PII absolventi spēj Kurzemē atrast darbu savā specialitātē,
- būvniecības un civilās celtniecības jomā netiek sagatavoti speciālisti Ventspilī – pilsētā, kurā ir liels šīs jomas darba vietu skaits. Savukārt Skrundā, kur šādi speciālisti tiek sagatavoti, neatrodas lieli šīs jomas uzņēmumi. Nepieciešams izvērtēt, vai Ventspilī nav nepieciešams ieviest profesionālo izglītību šajā jomā, kā arī to, vai Skrundas PII spēj Kurzemē atrast darbu savā specialitātē,
- ārstniecības jomā ir liels nodarbināto skaits Liepājā, Ventspilī un Kuldīgā, taču šajā jomā profesionālā izglītība nevienā Kurzemes plānošanas reģionā esošajā PII netiek sniegta. Turpmāk ir nepieciešams apzināt, vai šajās pilsētās esošajās PII ir nepieciešamība uzsākt speciālistu sagatavošanu šajā jomā,
- ir detālāk jāvērtē pieprasījuma un piedāvājuma attiecība viesnīcu un restorānu servisa jomā, jo šajā jomā dominē nelieli uzņēmumi, kas šajā pētījumā netika vērtēti. Visās Kurzemes plānošanas reģionā PII tiek sagatavoti šīs jomas speciālisti, lai gan lieli jomas uzņēmumi atrodas tikai Liepājā, Ventspilī un Rojā,
- reģionā netiek sagatavoti profesionāļi transporta pakalpojumu jomā, lai gan Liepājā un Ventspilī ir liels šajā jomā nodarbināto skaits. Nepieciešams apzināt, vai jomā strādājošiem uzņēmumiem ir nepieciešami speciālisti un šādas nepieciešamības gadījumā ir jāuzsāk speciālistu sagatavošana Ventspilī un Liepājā esošajās PII.

9. PROJEKTU IDEJAS

9.1. Projekta ideja Nr.1.

Pedagogu praktisko zināšanu un kompetenču paaugstināšana atbilstoši darba tirgus prasībām

Projekta pamatojums:

Pedagoga loma mācību procesā mainās līdz ekonomiskajām un darba tirgus pārmaiņām. Tas maina prasības pedagogu zināšanām, prasmēm, kompetencēm. Konkurētspējīga pedagogs pārvalda svešvalodas, tam ir labas IT prasmes, pārzina projektu vadību, pielieto inovatīvu pieeju mācīšanai, ir teicams komunikāciju prasmes ar audzēkņiem.

Kurzemes plānošanas reģiona PII lielākā daļa gan profesionālās izglītības pedagogi, gan vispārējās vidējās izglītības pedagogi ir vecumā virs 50 gadiem: Cīravas Profesionālajā vidusskolā 73,8 % pedagogi vecumā virs 50 gadiem, Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālajā vidusskolā – 46,6%, Laidzes Profesionālajā vidusskolā – 47,7%, Liepājas Valsts tehnikumā – 58,5%, Saldus Profesionālajā vidusskolā – 65,2%, Skrundas Profesionālajā vidusskolā – 75%, Ventspils Tehnikumā – 33,3%, Jelgavas Tehnikumā – 47,5%. Ņemot vērā minēto un arī audzēkņu aptauju rezultātus, ir nepieciešams paaugstināt minēto pedagogu kompetences jaunākajās tehnoloģijās, nozares inovācijās, radošās mācību metodes utt. Balstoties uz pārrobežu programmās plānotajām prioritātēm (senioru nodarbinātība un iesaiste darba tirgū) ir joprojām jā saglabā darba vietas pirmspensijas pedagogiem, taču jā uzlabo to kompetences, lai tie spētu joprojām nodrošināt kvalitatīvu izglītības pakalpojumu. Ņemot vērā PII atrašanās vietas un esošo personāla raksturojumu, nākotnē nav plānojamas krasas izmaiņas personālsastāvā. Tāpat reģionā PII īsteno līdzīgas IP un plāno attīstīt PIKC, līdz ar to būtu nepieciešams veicināt šo procesu veidojot pedagogu apmaiņas tīklus (pedagogs pasniedz vienu un to pašu priekšmetu vairākās PII reģionā).

Projekta mērķis: profesionālās izglītības iestāžu pedagogu kompetenču, praktisko zināšanu paaugstināšana un mācību programmu pilnveide, nodrošinot darba tirgus prasībām atbilstošu profesionālo izglītību.

Paredzamās aktivitātes:

- pedagogu prakses/stažēšanās uzņēmumos (vairāku mēnešu garumā),
- vieslekcijas (gan ārvalstu sadarbības partneru pedagogu, gan Latvijas sadarbības partneru pedagogu), kas projekta gaitā izveidojas kā noteikta sistēma,
- starptautiska pieredzes apmaiņa (izglītības satura, mācību procesa organizēšanas un metodikas jautājumos, karjeras izglītības – integrēšanas mācību procesā jautājumos utt.) ar Somijas PII,
- metodisko materiālu pilnveidošana un izveidošana no jauna (tulkošana, adaptēšana, piemēram, no ārvalstu partneriem utt.), iesaistot nozaru nevalstiskās organizācijas (uzņēmēju asociācijas),
- regulāru pedagogu un/vai starpskolu prasmju un meistarības konkursu izveidošana kopā ar uzņēmējiem un nevalstiskajām organizācijām,
- pedagogu kompetenču pilnveide izglītības programmu izstrādei darba vidē balstītā un/vai modulārajā sistēmā,
- atsevišķu mācību moduļu apguves pilotēšana partnerskolās,
- pedagogu pieredzes apmaiņa izglītības satura, mācību procesa organizēšanas un metodikas jautājumos,

- skolas darbinieku sagatavošana ārpus formālās izglītības iegūto kompetenču novērtēšanai un vērtēšanas kritēriju un metodikas izstrādei,
- karjeras izglītības pasākumi, jauniešu motivētas un apzinātas tālākās izglītības iegūšanai un savas karjeras veidošanai (pedagogu kompetences paaugstināšana karjeras izglītības jautājumos vai karjeras konsultanta nodrošināšana PII).

Potenciālie partneri:

KPR, Cīravas Profesionālā vidusskola, Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālā vidusskola, Laidzes Profesionālā vidusskola, Liepājas Valsts tehnikums, Saldus Profesionālā vidusskola, Skrundas Profesionālā vidusskola, Ventspils Tehnikums, Liepājas Dizaina un Mākslas vidusskola, Rīgas Valsts tehnikums (iespējami arī citi partneri no RPR, it īpaši attiecībā uz pārtikas ražošanas jomu), Somijas PII.

Provizoriskais budžets:

Aptuveni EUR 2 000 000 EUR (vidēji EUR 142 000 uz katru no partneriem).

Projekta rezultāti:

- paaugstinātas vismaz 50 PII pedagogu praktiskās zināšanas un kompetences;
- izveidoti vismaz pieci jauni prasmju un meistarības konkursi;
- pilnveidoti un/vai izveidoti no jauna vismaz pieci metodiskie materiāli;
- noorganizēti vismaz trīs pieredzes apmaiņas braucieni;
- pilotēta vismaz divu mācību moduļu apguve partnerskolās;
- nodrošināts karjeras konsultants PII vai apmācīts vismaz viens PII darbinieks karjeras konsultāciju nodrošināšanai.

9.2. Projekta ideja Nr.2.

Karjeras un tālākizglītības attīstīšana profesionālās izglītības kompetenču centros

Projekta pamatojums:

Jauniešu integrācijai zināšanu ekonomikas darba tirgū būtiskas prasmes ir: kritiskā domāšana, problēmu risināšana, komunikācija un sadarbība. Konkurētspējīgam jaunajam speciālistam galvenokārt ir jāpiemīt prasmēm risināt problēmas un patstāvīgi domāt, nozīmīga ir gatavība uzņemties atbildību par savu darba dzīvi.

Skolas kā izglītības centra loma un vieta sabiedrībā mainās. Līdz ar to, izglītības iestādēm, arvien lielāka loma ir ne tikai profesionālo prasmju apguvei, bet arī dažādu komunikatīvo un sociālo prasmju apguvei, to pilnveidei dažādu vecumu un grupu iedzīvotājiem. Tāpēc skolām jāķļūst par daudzfunkcionāliem centriem, kas sekmē visu vecumu vietējās kopienas iedzīvotāju izglītošanos, saturisku brīvā laika pavadīšanu, nodarbinātību, sociālā atbalsta pasākumus, sadarbību un līdzdarbību.

Minēto pamato arī Nacionālajā attīstības plānā 2014.-2020.gadam Rīcības virzienā „Kompetenču attīstība” cita starpā ir teikts, ka lai cilvēkam būtu iespēja iegūt un strādāt cienīgu darbu un gādāt par sevi, saviem tuviniekiem un sniegt ieguldījumu valsts attīstībā, nepieciešamas dažādas kompetences (zināšanu, prasmju un attieksmju kopums), piemēram, valodu prasmes, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju pārzināšana un lietošanas prasmes, saziņas un sadarbības prasmes, darba prasmes, uzņēmējspējas, pilsoniskā apziņa, radošums,

spēja kritiski domāt, plānot finanses, novērtēt riskus un rast tiem risinājumus. Kompetences jāpilnveido visa mūža garumā, jo mēs nevaram paredzēt nākotnes vajadzības.

EM prognozē, ka ilgtermiņā, saglabājoties līdzšinējai darbaspēka sagatavošanas struktūrai, disproporcijas padziļināsies vidējās kvalifikācijas profesijās – iekārtu un mašīnu operatoru, kā arī kvalificētu strādnieku un amatnieku profesijās piedāvājums būs ievērojami mazāks nekā pieprasījums. Pieprasījums pārsniegs piedāvājumu arī kvalificētu lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības darbinieku profesiju grupā, jo šajā profesiju grupā ir samērā augsts gados veco cilvēku skaits, bet vienlaikus relatīvi mazs jaunpienācēju skaits no izglītības sistēmas.

Pieprasījums būs zemāks nekā piedāvājums pēc vadītājiem un vecākajiem speciālistiem (galvenokārt pēc juridisko, sociālo un kultūras lietu vecākajiem speciālistiem, izglītības jomas vecākajiem speciālistiem, kā arī komercdarbības un pārvaldes (administrācijas) vecākajiem speciālistiem). Vienlaikus darbaspēka iztrūkums sagaidāms pēc zinātnes un inženierzinātņu jomas vecākajiem speciālistiem un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomas vecākajiem speciālistiem. Lielākais darbaspēka iztrūkums paredzams profesijās, kurās nepieciešamas specifiskas zināšanas. Līdz ar to, ir secināms, ka PIKC ir nepieciešams virzīties uz augstākas kvalifikācijas speciālistu sagatavošanu, savukārt PII nodrošina zemākos līmeņus.

Ņemot vērā to, ka kompetences centru statuss PII ir iegūts salīdzinoši nesen, ir jāattīsta katra PIKC konkurētspējīgās priekšrocības reģionā. PIKC attīstībai reģionā vajadzētu notikt savstarpēji koordinēti un sadarbojoties PIKC savā starpā un ar nozaru asociācijām, pašvaldībām. Ņemama vērā būtu Igaunijas pieredze par profesionālās izglītība pedagogu kompetenču paaugstināšanu apmācības centros, pilotētu Somijas pieredzi saistībā ar individuālajiem mācību plāniem utt.

Projekta mērķis: karjeras un tālākizglītības attīstīšana profesionālās izglītības kompetences centros, attīstot un nostiprinot to konkurētspējīgās priekšrocības Kurzemes reģionā.

Paredzamās aktivitātes:

- jaunu mācību programmu izstrāde, tajā skaitā darba vidē balstītā un/vai modulārajā sistēmā, balstoties uz nozaru pieprasījumu (skat. piemērus sadaļā par konkurētspējīgajām priekšrocībām),
- izglītības satura un mācību procesa pilnveide (programmas saturs, tā atbilstības izvērtējums darba devēja specifiskajām vajadzībām, uzņēmēju atbalsts materiāli tehniskās bāzes pilnveidi, prakšu un kvalifikācijas eksāmenu satura pilnveide, uzņēmēju dalība kvalifikācijas eksāmenos),
- jaunu mācību materiālu izstrāde, jo īpaši darba vidē balstīta mācību procesa nodrošināšanai, tajā skaitā e-formā,
- izglītības iestādes modernizācija, mācību procesa nodrošināšanai nepieciešamās mācību materiālās bāzes pilnveide,
- atsevišķu mācību moduļu apguve partnerskolās, kas īsteno attiecīgo vai līdzīgu programmu, gadījumos ja skola pati nevar pilnvērtīgi nodrošināt tā apguvi,
- karjeras izglītības pasākumi, jauniešu karjeras vadības prasmju apguvei, motivētas un apzinātas tālākās izglītības iegūšanai un savas karjeras veidošanai,
- pieredzes apmaiņa ar tādām izglītības iestādēm, kuras jau īsteno attiecīgas programmas, tajā skaitā ārvalstu profesionālās izglītības iestādēm,
- absolventu tālākās izglītības programmu izveide sadarbībā ar darba devējiem vai sadarbībā ar augstākas pakāpes izglītības iestādēm,
- tālākizglītības programmas uzņēmumos nodarbināto kapacitātes un profesionālās kompetences celšanai.

Potenciālie partneri:

- KPR, Cīravas Profesionālā vidusskola, Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālā vidusskola, Laidzes Profesionālā vidusskola, Liepājas Valsts tehnikums, Saldus Profesionālā vidusskola, Skrundas Profesionālā vidusskola, Ventspils Tehnikums, Liepājas Dizaina un Mākslas vidusskola, Rīgas Valsts tehnikums (iespējami arī citi partneri no RPR, it īpaši attiecībā uz pārtikas ražošanas jomu), Somijas PII un, piemēram, attiecībā uz Cīravas Profesionālo vidusskolu un programmu Zivsaimniecības zivkopis PAIJANNE institūts (Somijā), kas jau sadarbojas ar Austrumlatgales profesionālo vidusskolu šādas IP nodrošināšanā.

Provizoriskais budžets:

Aptuveni EUR 2 000 000 (vidēji EUR 142 000 uz katru no partneriem).

Projekta rezultāti:

- vismaz vienas jaunas mācību programmas un tai nepieciešamo mācību materiālu izstrāde un materiāltehniskās bāzes pilnveide katrā no PII un PIKC;
- pilnveidota vismaz viena esoša mācību programma katrā no PII un PIKC;
- projekta laikā izveidotas vismaz trīs partnerības mācību moduļu apguvei partnerskolās (t.sk. vismaz viena ārvalstu partnerība);
- nodrošināts vismaz viens karjeras izglītības pasākums katrā no PII un PIKC;
- vismaz vienas tālākizglītības programmas izveide katrā no PIKC.

9.3. Projekta ideja Nr.3.**Uzņēmējdarbības attīstība profesionālās izglītības iestāžu audzēkņiem**

PII audzēkņus ir jāmotivē ne vien būt par kompetentiem darba ņēmējiem, bet arī kļūt par darba devējiem. Daudzas no apgūstamajām profesijām faktiski ir veicamas kā pašnodarbinātajiem, taču PII lielākoties audzēkņus neinformē par to, kā kļūt neatkarīgam vai kā kļūt par uzņēmēju. Atsevišķas izglītības iestādes ir izveidojušas mācību uzņēmumus vai piedalās Junior Achievement Latvia īstenotajās aktivitātēs. KPR šajā ziņā ir daudz neizmantojušas iespēju.

Līdz ar to projekta ietvaros varētu iziet sākot no mācību uzņēmuma fāzes līdz jau pieredzei biznesa inkubatorā. Profesionālās izglītības iestādes audzēkņim būtu izpratne par to, ko nozīmē veidot savu uzņēmumu vai strādāt kā pašnodarbinātajam.

Projekta mērķis: uzņēmējspējas attīstība un to atbalstošo pasākumu izveide profesionālās izglītības iestāžu audzēkņiem.

Paredzamās aktivitātes:

- pedagoģu kompetences paaugstināšana uzņēmējdarbības jomā,
- pedagoģu apmācība par konsultantiem *Junior Achievement Latvia* piedāvātās mācību uzņēmumu programmas nodrošināšanai,
- izglītības programmu pilnveide ar uzņēmējdarbībai nepieciešamajiem priekšmetiem (nodokļi, ievads grāmatvedībā, ievads tiesībās u.c.), metodisko materiālu izstrāde (pielāgota PII audzēkņu zināšanām),
- uzņēmēju vieslekcijas un profesionāļu meistarklases uzņēmējdarbības uzsākšanas jautājumos,

- mācību uzņēmumu veidošanu sadarbībā ar citām izglītības iestādēm, kas īsteno tādas pašas izglītības programmas, lai nodrošinātu kvalitatīvāku speciālistu sagatavošanu,
- uzņēmējspējas attīstība profesionālās izglītības iestāžu audzēkņiem sadarbojoties ar biznesa inkubatoriem.

Potenciālie partneri:

- KPR, Cīravas Profesionālā vidusskola, Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionā vidusskola, Laidzes Profesionālā vidusskola, Liepājas Valsts tehnikums, Saldus Profesionā vidusskola, Skrundas Profesionālā vidusskola, Ventpils Tehnikums, Liepājas Dizaina un Mākslas vidusskola, biznesa inkubatori, Junior Achievement – **Young Enterprise Latvia**, Junior Achievement Estonia, Junior Achievement Finland, **JA Sweden**.

Provizoriskais budžets:

Aptuveni EUR 2 000 000.

Projekta rezultāti:

- paaugstināta vismaz 50 pedagogu kompetence uzņēmējdarbības jomā;
- katra no PII tiek noorganizēta mācību uzņēmumu izveides programma, t.sk. sadarbībā ar citām izglītības iestādēm;
- pilnveidotas izglītības programmas katrā PII ar uzņēmējdarbībai nepieciešamajiem priekšmetiem;
- katrā PII izveidota programma PII audzēkņu uzņēmējspējas attīstībai sadarbībā ar biznesa inkubatoriem.

SAĪSINĀJUMI UN LIETOTIE TERMINI

Saīsinājumi

AS	akciju sabiedrība
ERAF	Eiropas Reģionālais attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
EUR	Eiro
g.	gads
LDDK	Latvijas Darba devēju konfederācija
L/s	Lauksaimniecība
LVL	Latvijas valūta lats
IKVD	Izglītības kvalitātes valsts dienests
IP	Izglītības programma
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
km	kilometrs
m²	kvadrātmetrs
MASOC	Mašīnbūves un metālapstrādes rūpniecības asociācija
m.g.	mācību gads
MK	Ministru kabinets
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
PII	profesionālās izglītības iestāde
PIP	profesionālās izglītības programma
PIKC	Profesionālās izglītības kompetences centrs
PV	Profesionālā vidusskola
SIA	sabiedrība ar ierobežotu atbildību
sk.	skatīt
TTPV	Tehnoloģiju un Tūrisma profesionālā vidusskola
tūkst.	tūkstotis
u.c.	un citi
VIAA	Valsts izglītības attīstības aģentūra
VISC	Valsts izglītības satura centrs

Lietotie termini

Pētījumā izmantoti termini, kuru jēdzieniskā nozīme šeit ir norādīta, lai tā būtu saprotama un nepārprotama⁸⁵:

Kurzemes statistiskais reģions	Viens no sešiem Latvijas statistiskajiem reģioniem, kas izveidoti atbilstoši Eiropas Savienības dalībvalstīs pieņemtajai statistiski teritoriālo vienību sistēmai. Kurzemes statistiskais reģions atbilst šī iedalījuma trešajam līmenim (NUTS-3 līmenis).
Kvalifikācija	Sk. profesionālā kvalifikācija.
Kvalifikācijas prakse	Izglītojamā profesionālas sagatavošanas daļa, kuras mērķis ir nostiprināt un papildināt praktanta zināšanas, kā arī pilnveidot viņa profesionālo prasmi atbilstoši konkrētās profesijas standarta prasībām.
Nozaru ekspertu padomes (NEP)	Nozaru trīspusējas apvienības, kuru darbības mērķis ir sekmēt nozares profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšanu, veicinot valsts, nozares darba devēju un to organizāciju, arodbiedrību un nozares speciālistu sadarbību cilvēkresursu attīstības jautājumos un profesionālās izglītības atbilstību darba tirgus prasībām ⁸⁶ .
Pamatprofesija	Ir visaptverošas, nodrošina noteiktu nozares procesu īstenošanu un ir plaši pārstāvētas nozarē nodarbināto vidū. Pamatprofesijas nosaukums ir vispārināts, netiek norādīti specializēti darba rezultāta sasniegšanai izmantojamie paņēmieni, instrumenti vai materiāli.
Profesija	Fiziskās personas nodarbošanās veids preču ražošanas, sadales vai pakalpojumu sfērā, arī izglītībā, kultūrā un mākslā, kam nepieciešama noteikta sagatavotība (izglītība).
Profesijas standarts	Dokuments, kurš nosaka profesionālās kvalifikācijas pamatprasības (zināšanas, prasmes, attieksmes, profesionālās kompetences), kas nepieciešamas galveno darba uzdevumu veikšanai attiecīgajā profesijā.
Profesionālā augstākā izglītība	Augstākās pakāpes profesionālā izglītība, kuras ietvaros ir dota iespēja iegūt ceturtnā vai piektā līmeņa profesionālā kvalifikāciju.
Profesionālā kvalifikācija	Profesionālās sagatavotības, ko apliecina izglītības dokumenti. Latvijas izglītības sistēmā ir pieci profesionālās kvalifikācijas līmeņi, no kuriem zemākais ir pirmais un augstākais – piektais.
Profesionālā pamatzglītība	Pamata pakāpes profesionālā izglītība, kuras ietvaros ir dota iespēja iegūt pirmā līmeņa profesionālā kvalifikāciju.
Profesionālā vidējā izglītība	Vidējās pakāpes profesionālā izglītība, kuras ietvaros ir dota iespēja iegūt trešā līmeņa profesionālā kvalifikāciju.
Profesionālā kompetence	Profesionālās darbības veikšanai nepieciešamo zināšanu, prasmju un attieksmes kopums noteiktā darba situācijā.
Profesionālā kvalifikācija	Noteiktai profesijai atbilstošas izglītības un profesionālās meistarības dokumentāli apstiprināts novērtējums.
Profesionālās izglītības kompetences centrs (PIKC)	Profesionālās izglītības iestāde, kura īsteno profesionālās vidējās izglītības programmas, kas dod iespēju iegūt trešo profesionālās kvalifikācijas līmeni, un papildus veic reģionālā vai nozares metodiskā centra, pedagogu tālākizglītības centra un ārpus formālās izglītības sistēmas iegūtās profesionālās kompetences novērtēšanas funkcijas. PIKC statusu apstiprina ar MK lēmumu.
Profesionālās izglītības programma	profesionālo izglītību reglamentējošs dokuments, kas nosaka izglītības programmas uzdevumus, saturu, īstenošanas plānu u.c.
Profesionālās	Dokuments, kurš nosaka zināšanas, prasmes, attieksmes, profesionālās

⁸⁵ Izglītības termini iekļauti no Izglītības likuma, Profesionālās Izglītība likuma, Nozares izpētes metodikas

⁸⁶ LDDK pašreiz aktualizētais NEP termina skaidrojums, kurš izstrādāts kā priekšlikums Profesionālās izglītības likumprojektam

kvalifikācijas pamatprasības	kompetences, kas nepieciešamas darba uzdevumu veikšanai attiecīgajā nozarē saistītajām profesijām un specializācijām.
Saistītās profesijas	Kvalificēti nodarbošanās veidi ar kopīgu pamatzināšanu, prasmju un profesionālo kompetenču bāzi, kuru paplašinot izglītības un/vai pieredzes ceļā, var iegūt citu profesionālo kvalifikāciju.
Sākotnējā profesionālā izglītība	Pamata vai vidējās izglītības pakāpē īstenots izglītošanas process, kura mērķis ir personām bez profesionālas pieredzes nodrošināt noteikta līmeņa profesionālās izglītības un sākotnējās profesionālās kvalifikācijas iegūvi. Sākotnējā profesionālā izglītība attiecas uz izglītojamajiem pamata vai vidējās izglītības pakāpē bez iepriekšējas profesionālās izglītības un profesionālās pieredzes.
Specializācija	No pamatprofesijas atvasināma profesija, kur pamatdarbības ir līdzīgas, bet nepieciešamas papildus prasmes un zināšanas, lai īstenotu profesijas, t.i. specializācijas uzdevumu kvalitatīvu izpildi.
Valsts profesionālās izglītības standarts	MK apstiprināts dokuments, kurā noteikts profesionālās izglītības programmu stratēģiskais mērķis, obligātais izglītības saturs, iegūtās izglītības vērtēšanas pamatprincipi un kārtība.
Vietējā pašvaldība	Vietējā pārvalde, kas ar pilsoņu vēlētas pārstāvniecības — domes — un tās izveidoto institūciju un iestāžu starpniecību nodrošina likumos noteikto funkciju, kā arī Ministru kabineta doto uzdevumu un pašvaldības brīvprātīgo iniciatīvu izpildi, ievērojot valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju intereses. ⁸⁷
Zemgales statistiskais reģions	Viens no sešiem Latvijas statistiskajiem reģioniem, kas izveidoti atbilstoši Eiropas Savienības dalībvalstīs pieņemtajai statistiski teritoriālo vienību sistēmai. Zemgales statistiskais reģions atbilst šī iedalījuma trešajam līmenim (NUTS-3 līmenis).

ⁱ Izglītības likumā lietotie termini:

1.pants, 12¹) punkts *Karjera ir cilvēka mērktiecīgi vadīta izglītības, nodarbinātības un personīgās dzīves mijiedarbība mūža garumā.*

1.pants, 12²)punkts *Karjeras izglītība ir izglītības procesā integrēti pasākumi, lai nodrošinātu izglītojamo **karjeras vadības prasmju** apguvi un attīstīšanu, kas ietver savu interešu, spēju un iespēju apzināšanos tālākās izglītības un profesionālās karjeras virziena izvēlei*

1.pants 12³)punkts *Karjeras attīstības atbalsts ir pasākumu kopums, kas ietver sevī **informācijas, karjeras izglītības un individuālo konsultāciju** pieejamību izglītojamajiem karjeras mērķu noteikšanai un plānošanai, izdarot izvēli saistībā ar izglītību un darbu.*

⁸⁷ Likums „Par pašvaldībām”